

X
DIALOGORUM
SACRORUM

John Henry Shelly
LIBRI IV.

Et ad LINGUAM rectè formandam, & ad
VITAM sanctè instituendam, Christianæ Ju-
ventuti apprimè utiles.

AUTORE

SEBASTIANO CASTALIONE.

EDITIO DECIMA SEPTIMA.

Protrepticon.

Sive velis promptè voces proferre Latinas;
Historias sacras dicere sive velis:
En tibi conductum modicâ mercede Magistrum!
Castalioni operam des modò, utrumque dabit.

DUBLINII:

Impensis A. LEATHLEY, & H. BRADLEY, in Vico
dicto Dame-street, M,DCC,LXVI.

SEBAST. CASTALIO

Christianis Lectoribus S.

HOS Dialogos, fratres charissimi, composuimus, ut pueri haberent unde eâdem operâ & mores Christianos & orationem Latinam discerent. Itaque eorum ruditati in primo libro servivimus; sermone facillimo, eoque minùs elegante, & tamen Latino, utentes, & pueris quasi præmansum cibum in os ingerentes. In cæteris jam elegantius loqui cœpimus. Quod autem Dei nomen Jehova Hebræum usurpavimus, quod nullum Dei proprium nomen Latine extat, (nisi forte Jupiter, sed id ut pollutum omittamus) id eisi principio videbitur fortasse durius, tamen usu mollesceret: & quod insuetum aures radet, idem usitatum demulcebit. Valete.

DIA-

DIALOGORUM SACRORUM
SEBASTIANI CASTALIONIS

Liber Primus.

ADAMUS. Gen. 3.

ARGUMENTUM.

*Serpens Evam, & Eva porro Adamum, impellit ad
vescendum fructu vetito: Deus vero ipsos tres ad
totidem pœnas damnat.*

Serpens, Eva, Adamus, Jehova.

S. CUR vetuit vos Deus vesci ex omnibus arboribus pomarii? E. Licet nobis vesci fructibus arborum pomarii: tantum Deus nobis interdixit eâ arbore, quæ est in medio pomario, ne vesceremur fructu ejus, néve eum attingeremus, nisi vellemus mori. S. Nequaquam moriemini propterea: sed scit Deus, si comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam Deos, scientes boni atque mali. E. Ita plane videtur, & fructus ipse est pulcher sanè visu: Nescio an sit ita dulcis gustatu; veruntamen experiar. Vah, quàm dulcis est; Impertiendum est etiam marito. Mi vir, si scires quam sapidus sit hic fructus, jamdudum comedisses. Accipe. A. Quando ita vis, faciam. Ah! flagitium fecimus. E. Quid est? A. Nonne vides, misera, nos esse nudos? E. Video, & me pudet: sed quid nobis faciendum est? A. Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus tegamus pudenda. E. Bene mones: & est hic ficus foliis magnis & aptis huic rei. A. Sed, O nos infelices! videor mihi audire vocem. E. Jehova est. Miseram me! vereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in

hoc densum nemus. *Ʒ.* Heus, Heus, Adame, ubi es? *A.* Auditâ voce tuâ in pomario, territus sum: &, quia nudus eram, abscondi me. *Ʒ.* Unde didicisti te esse nudum? Numnam comedisti de arbore, de qua præceperam tibi ne comederes? *A.* Comedi quidem, sed præbuit mulier, quam tu adjunxisti mihi. *Ʒ.* Quidnam fecisti, mulier? *E.* Decepta à serpente comedi. *Ʒ.* Quoniam istud fecisti, serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum, omniumque animalium terrestrium, & incedes in pectus, & vorabis pulverem, quamdiu vives. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, interque semen tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, fœmina, afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias; & tota vendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ, comedisti de arbore, cujus esu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex ea quæres victum laboriosè dum vives, cum interim ipsa procreabit tibi carduos & sentes. Tu vescèris herbis è terra nascentibus, & cum sudore vultûs tolerabis victum, donec redeas in terram, ex qua ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sent. Ob unius hominis inobedientiam mors intravit in mundum. Disce, puer, obedientiam.

CAINUS. Gen. 4.

ARGUMENTUM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Ʒehova, Cainus.

CAine, ubi est Abel frater tuus? *C.* Nescio: Nunquid ego sum custos fratris mei? *Ʒ.* Quid fecisti? Ipse sanguis fratris tui edit ad me clamorem de terra. Quamobrem utèris terrâ infestâ, ut quæ aperto ore hauserit sanguinem fratris tui, de tua manu, ea non præbeat ampliùs vim suam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. *C.* Mea culpa est major, quam ut possit remitti. *Ʒ.* Ego hodie exterminatus a te,

à te, ex ipso solo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conspectum; ita ut, qui proximus invenerit me, interficiat. *J.* Imò verò quicumque interfecerit Cainum, subibit pœnam septuplam. Quare apponam tibi hanc notam, ne, si quis inciderit in te perimat te.

Sent. *Injusti nequeunt ferre justos. Quæ clam perpetrantur, palam punientur.*

LOTUS. Gen. 18, & 19.

ARGUMENTUM.

Abrahamus excipit Genios hospitio, & Jehova ei prolem promittit, consiliumque suum de Sodomæ everfione patefacit: idem facit deinde Lotus, & à Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara, Hagar, Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.

V Ideo tres homines adversum me. Non dubium est, quin sint defessi de via, præsertim hoc tanto æstu; quare curram eis obviam, ut retineam eos apud me. Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli aliò potius divertere, quam ad me. Lavabitis pedes pauculâ aquâ adhibitâ, deinde requiescetis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem, ut recreetis animos vestros, deinde pergatis. Hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. *G.* Sic faciemus. *A.* Jam propero in casam. Sara, sume properè tria sata farinæ filigineæ, ex qua depsita facias panes subcineritios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere lautè. Itaq; jam curro ad bovine: volo enim mactare vitulum, quo eos tractem opiparè. Tu interea cura, ut nihil desit eis, quod opus sit hospitibus. *S.* Fiet. Propera, Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad depsendum, dum ego promo farinam: Age, jam, dum aqua tepefit, para mactram, subige farinam: expediamus omnia quæ jussit herus. *A.* Macta eum expedite, puer. Heus, Sara. *S.* Quid vis, mi vir? *A.* Cura nobis luculentum focum. *S.* Jam accensus est. *A.* Impone

ahenum. Volo ego hospites meos curari diligentissimè atque humanissimè. Estne adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? *P.* Imò jam dissectus est. *A.* Conjiciamus hæc frustra in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celerius. Despuma jus. Hagar, instrue mensam; sed foris in umbraculo, sub arbore. Nihil libentius quàm viatoribus benefacio, & certè eos negligere inhumanum est. Hospites, omnia sunt parata; accumbite, & vescimini læto animo: habetis hîc butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quòdque Deus largitur in præsentia. Puer, appone eis vitulinam. *Ƴ.* Ubi est Sara uxor tua? *A.* Adest in tabernaculo. *Ƴ.* Cùm revisam te eâdem tempestate anni quæ nunc est, habebit Sara uxor tua filium. *Sa.* Ha, ha, he! ridiculum. Ego jam vieta sum, & indulgebo voluptati, scilicet, cùm meus quoque dominus consenuerit? *Ƴ.* Cur tandem ridet Sara, negans se posse parere, quia consenuit? Estne aliquid quod Jehova non possit efficere? Cùm revisam te, inquam, anno vertente habebit Sara filium. *S.* Ego non risi. *Ƴ.* Imò verò risisti. *G.* Sed jam pergamus conficere iter reliquum. *A.* Ego comitabor vos, nisi molestum est. *Ƴ.* Egòne ut celem Abrahamum de eo quod sum facturus, ex quo profectura sit gens maxima & potentissima, per quem omnes gentes orbis terrarum sint consecuturæ felicitatem? Nam certò scio eum præcepturum esse suis liberis, & porrò suæ in posterum stirpi, ut vivant ex meo præscripto, & colant justitiam atque jus, ut ego præstem Abrahamo quæ promisi ei; profectò non celabo. Abrahame, volo tibi indicare qui sim, & quò eam. Ego sum Jehova. Cùm viderem dissipatos esse rumores de tot tantisque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, statui devenire huc, & explorare, utrùm sint planè profligati, quemadmodum accepi famâ & auditione, an non sint. *G.* Nos quidem antecedamus. *A.* Sed quid? Perdésne etiam bonos unâ cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe,

urbe, an etiam perdes? Neque ignoscas illi loco propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias, ut interficias bonos cum malis, sitque eadem conditio proborum & improborum. Absit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. *ꝯ*. Si invenero in urbe Sodoma quinquaginta viros bonos, ignoscam toti loco propter eos. *A*. Facio fortasse audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse pulvis & cinis: sed tamen si fortè defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque exscindes totam urbem? *ꝯ*. Non evertam, si invenero ibi quadraginta quinque viros bonos. *A*. Quid si quadraginta? *ꝯ*. Etiam propter quadraginta abstinebo. *A*. Quæso nè ægrè feras, Domine, si pergo quærere. Quid si triginta? *ꝯ*. Etiam sic abstinebo. *A*. Possum videri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid si viginti? *ꝯ*. Etiam eorum causâ non evertam. *A*. Interrogabo te hoc postremum, si tibi gravis non sum. Quid si decem? *ꝯ*. Propter decem non evertam. *G*. Jam advesperascit, & nos appropinquamus urbi. *L*. Video huc adventare duos hospites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præstantissimi. *G*. Salve & tu, vir humanissime. *L*. Peto à vobis, ut divertimini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernocketis, cras repetituri vestrum iter. *G*. Imò pernoctabimus in foro. *L*. At ego non patiar: divertimini ad me; accipiam vos, si non lautè, at certè, hilarè. *G*. Fortasse erimus tibi graves. *L*. Jucundi potius: ne veremini. Tam mihi erat gratum vos accipere hospitio, quàm esset accipi à vobis, si istic essem. *G*. Postquam tantopere vis, nolumus esse pertinaces. *L*. Ergo sequimini me. Hic est mea domus: intrate: quod bonum sit. Uxor, cura calefaciendam aquam ad lavandos pedes horum hospitem, & simul confice panes coquendos in foco. Vos interea hic requiescite, dùm paratur cœna. Agè jam, uxor, instrue mensam: fac ut omnia sint nitidissima, ne quid offendant

offendat animos horum. Hospites, accumbite, utimini læto animo his quæ suppeditantur nobis in præsentia, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? Quis est iste clamor? Quæ turbæ excitantur? *U.* Hei mihi! periiimus, mî vir. *L.* Quid tandem est mali? *U.* Tota civitas, mî vir, obsidet ædes nostras. Juvenes, senes, deniq; universi circumfident nos. *L.* Valde vereor, quò hæc evasura sint. Sed audio clamantes. *So.* Heus, heus, Lote, ubi sunt homines isti qui venerunt ad te sub noctem? Produces eos nobis, ut eos cognoscamus. *L.* O flagitium! sed ne trepidate, hospites; exhibeo ad eos, & obserabo post me januam. Adsum, quid clamatis? *So.* Volumus videre hospites qui diverfantur apud te. *L.* Obsecro vos, fratres mei, nè tantum scelus faciatis. Sunt mihi duæ filiæ, adhuc à viris integræ, eas malo dedere vestræ libidini, quàm sinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub præsidium mei tecti. *S.* Recede paulisper istuc, ut consultemus de ista re. Quid faciemus, populares? Accipiemusne puellas eâ conditione ut dimittamus juvenes? *Alii.* Non est opus longâ deliberatione. Iste unus peregrinatur in nostra civitate; & nos reget, si diis placeat. *So.* Jam te, Lote, pejus multabimus quàm ipsos; ne tu putes nos velle subjici peregrinis. Agite, invadamus eum. *G.* Recipe te confestim ad nos, Lote. *L.* O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obseremus fores firmissimè. *So.* Effringamus fores: occidamus istos advenas, qui, cum nusquam possint habitare, veniunt ad nos. *G.* Ne trepida, hospes, nunquam irrumpent nobis invitis. *L.* O inauditam nequitiam! Siccine hîc violari hospites & peregrinos, quorum jus debet esse sanctissimum? *G.* Seda teipsum. Jam videbis ultionem præsentem. *S.* Quid est hoc, ô cives? Sumne ego cæcus, an obortæ sunt tenebræ densissimæ? *Al.* Nescio quid accadat aliis; sed ego non magis discipio oculis, quàm calcibus. Ubi est Janua? *Al.* Cave,
cave

cave ne incidas in me, Hei mihi! fregi frontem ad parietem. *Al.* At ego nescio, ubi terrarum sim neq; possum invenire exitum ex hoc loco, neque ingressum in alium. *G.* Lote, si quos habes præterea generos, aut filios, aut filias; deniq; quoscunq; habes in urbe, educ ex hoc loco. Nam nos quidem jam delebimus hunc locum. Huc enim ad hoc ipsum missi sumus à Jehova, apud quem increbuit tanta importunitas horum. *L.* Habeo vobis gratiam, qui habeatis rationem non solùm meæ salutis, sed etiam meorum. Jam adeo eos. *Ux.* Valde sum sollicita de meo viro qui est egressus domo: Ità consceleratus est hic totus populus. Metuo ne quid gravius patiatur, etiam à suis. Nam hodie nulla sancta fides est, ne inter fratres quidem. *L.* Jam redeo. *G.* Quid egisti? *L.* Visus sum joculari iis, quorum saluti providebam. *G.* Homines sunt desperati. Pereant, quoniam nolunt servari. Sed jam diluculum est, & tempus admonet emigrandum esse hinc. Agedum, adjuuge tibi uxorem tuam, & duas filias, ne aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? Nunquam potest nimis maturè vitari periculum. *L.* Atqui non videtur emigrandum tam manè. *G.* Atqui nos non sinemus te perire, quin potiùs manu educemus & te, & tuam conjugem, & filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave, si tuam vitam amas, ne respicias post tergum, neve usquam morèris in planitie. Evade in montes, ne pereas. *L.* Peto à te, Domine, ut remittas hoc mihi, postquam tu pro tua benignitate devincis me tanto beneficio, ut custodias mihi vitam. Certè, non potero evadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est hîc propinquum oppidulum ad confugiendum, in quod, quæso ut liceat mihi evadere, & ità consulere vitæ meæ: est sanè perparvum. *G.* Etiam in hac re indulgebo tibi, ut non evertam istud oppidum. Confer te illò; neq; enim licet mihi facere quicquam, quin tu eò perveneris.

Sent.

Sent. *Deus versatur cum pijs, eisq; patefacit ar-
cana sua, & eos remuneratur & tuetur. Mavult
Deus, ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel
unus pius unà cum illis pereat. Major est Dei in
unum pium amor, quàm in omnes impios odium: quem
quidem ejus amorem debent imitari pii.*

ABRAHAMUS. Gen. 22.

ARGUMENTUM.

*Abrahamus, jussu Dei, filium suum Isaacum, vult im-
molare. Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.*

Abrahamus, Isaacus, Genius.

JAM tertium diem iter facimus, & videor videre
procul locum destinatum sacrificio. Vos hîc op-
perimini unà cum asino, dum ego & puer imus
illuc, ut adoremus Deum, postea redituri ad vos.
Tu, Isaace, portabis hæc ligna ad comburendam ho-
stiam, ego feram ignem & cultrum. Eamus. *I. Mi
pater. A. Quid vis, mi fili? I. Hîc quidem est ignis
& ligna sed ubi est agnus jam immolandus? A. Deus
providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili; nos in-
terea pergamus. Ecce, venimus in locum quem Deus
dicebat mihi; construamus hîc aram. Rectè est: dis-
ponamus lignum. Nunc, fili mi, oportet ut te colli-
gem, mactemque, quando ita visum est Deo optimo
maximo, cujus voluntati resistere nefas est. I. Mi pa-
ter, si ita certum est Deo, fiat. Nam didici ei tibiq;
parère in rebus omnibus. A. Pater omnipotens, cujus
est imperare, obsequor tuis jussis, tibiq; macto hanc
hostiam, hoc cultro, meâ ipsius dextrâ. G. Abrahame,
Abrahame. A. Quis me vocat? G. Cave, ne afferas
manum puero, cave, ne lædas. Jam enim mihi satis
perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non
peperceris filio, eiq; unico. A. Hem quid hoc rei est?
Sed videone arietem in dumeto hærentem cornibus?
Salva res est: vivet Isaacus; hæc mactabitur gratior
Deo victima.*

Sent. *Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit,
qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.*

E P H-

EPHRON. Gen. 23.

A R G U M E N T U M.

Abramus mercatur ab Hettæis fundam ad Sepulturam Saræ uxoris suæ.

Abramus, Hettæi, Ephron.

EGO sum peregrinus & advena inter vos, Hettæi, Quare tribuite mihi possessionem sepulturæ inter vestras, ubi sepeliam Saram conjugem meam quæ mortua est, ut scitis. *H.* Attende nos, Domine. Tu es quidam princeps divinus in nobis: tu me es eligere è nostris sepulchretis ubi inhumes tuum mortuum. Nemo nostrum prohibebit te suo sepulchro, quò minus sepelias in eo. *A.* Ago vobis gratias pro vestra tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est, ut sepeliam meam defunctam, & auferam è conspectu meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro meum Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cavernam duplicem, quam habet in extremo sui agri; et attribuat justo argento, in vestra præsentia, in usum sepulchri. *E.* Ausculta mihi potius, Domine. Ego tibi dono et agrum, et cavernam agri, & quidem in præsentia meorum popularium; sepeli tuum mortuum. *A.* Imò tu potius ausculta mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro agro; eam tu accipe à me. *E.* Domine, attende. Hic fundus, de quo agitur inter nos, est quadringentis siclis argenti: si vis sepelire tanti. *A.* Accipio tanti. Et jam appendam tibi præsentem pecuniam. Vos, Hettæi, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionem quadringentis his siclis argenti, agrum suum duplici caverna; qui ager est è regione Mamræ, id est, Hebronis, una cum ipsa caverna, & omnibus arboribus quæ sunt undique in toto spatio ejus. *E.* Addico. *H.* Testes erimus.

Sent. Justitia commendat hominem apud eos qui non sunt omnino perdit.

R E-

REBECCA. Gen. 24.

ARGUMENTUM.

Dispensator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuelis Mesopotamii, in Matrimonium Isaac herili filio.

Dispensator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

HEUS, heus, puella, da mihi bibere paululum aquæ ex tua urna. *R.* Imò verò perlibet, vir optime: hem bibe, quinetiam adaquabo tuos camelos, quantum sat erit. *D.* At ego te pro isto beneficio, dono hâc inaure, atque his duabus armillis. Sed agè, fac sciam cujus sis filia, & an sit in ædibus tui patris locus ubi possimus pernoctare. *E.* Equidem sum filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Straminis autem & pabuli apud nos effatim est, nec non locus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc omnia domi, ità ut habent. *D.* Ago tibi gratias, Jehova, quòd non destituidisti, tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meum, cultorem tui; qui me deduxeris per eam viam quâ venirem domum cognatorum domini mei. *L.* Ain' tu? *R.* Ita est. *L.* Et dono dedit tibi istam inaurem & armillas? *R.* Etiam. *L.* Ubi reliquisti? *R.* Ad fontem, & ecce eum tibi apud camelos! *L.* Precor tibi Jehovam propitium, homo. *D.* Et ego tibi vicissim, vir humanissime. *L.* Narravit nobis hæc soror mea Rebecca, quinam sis, & unde venias. Quòd cum primùm audiui, statim curavi parari tibi diversorium & tuis camelis stabulum, nè foris maneas. Quamobrem sequere me. *D.* Ago tibi gratias pro tanta comitate & diligentia. Sequor. *L.* Eamus hâc. Hic sunt ædes nostræ. Vos curate hos camelos stramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hujus, & comitum. Bene est, accumbite. *D.* Dabit mihi veniam. Non capiam cibum, quin priùs dixero cujus causâ huc venerim. *L.* Dic ergò. *D.* Ego sum servus Abrahami, hominis, quem Deus ditavit mirum in modum, ove, caprâ, bove, argento, auro, servis, ancillis,

ancillis, camelis, atque asinis: cui etiam jam feni Sara uxor peperit filium, quem ipse constituit hæredem ex asse: meque etiam jurejurando astrinxit, ne locarem ei nuptam quæ esset ex Chananæis, in quorum terra habitârat ipse: sed irem domum paternam, ibiq; eligerem uxorem gentilem. Cui cum ego dicerem: Quid si mulier nollet me sequi? Deus, inquit ille, cui ego per omnem vitam parui, tecum mittet nuncium suum, qui tibi secundabit hoc iter; ita sumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortamq; ex domo paterna: hâc re exsolveris te religione jurisjurandi, quo te astringo, si fortè non impetraveris ut mulier te sequatur. Ita persuasum est mihi, ut venirem. Cumque hodie venissem ad fontem, ita cogitabam mecum: Jehova, Deus heri mei Abrahami, si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut me nunc hîc stante ad fontem, veniat puella haustura, quæ mihi roganti det aquam ex urna bibendam, atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam esse quam destinasti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitâram, cum subitò ecce egressa Rebecca, ferens urnam in humeris, descendit ad fontem, atque haurit. Et cum petivissem potum ex ea, confestim depositâ urnâ offert, et dicit etiam sese ad aquaturam camelos, quod et fecit, adaquavitque et me et camelos. Ego quæsi ex ea cujus esset filia. Respondit, Bathuelis, filii Nachoris ex Melcha. Tum ego accommodavi fronti ejus inaurem, et manibus armillas; et summissè adorans Jehovam, Deum heri mei Abrahami, gratias egi, quòd deduxisset me in rectam viam, ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergò, si certum est vobis facere hoc beneficium domino meo, facite ut sciam: sin minùs, nihilò seciùs ut insistam aliam viam. *L.* Hæc res planè ex Deo orta est, neque nos omnino possumus repugnare tibi. *B.* Ità habet. Proinde habe tibi Rebeccam tuo arbitrato, eamque ducito nupturam filio heri tui, sicut visum est Jehovæ.

B

D. Gra-

D. Gratiam habeo Deo primùm, qui ità voluerit; deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu verò Rebecca, & vos, non recusabitis hæc quantulacunque dona, quæ attuli jussu mei Domini.

Sent. *Deus dirigit pios in viam, eorumque actiones secundat.*

IDUMEUS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Esavus vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Esavus, Jacobus.

Imperti mihi de rufo isto; nam redeo rure exanimatus lassitudine. *J.* Vende mihi in præsentia prerogativam tuæ ætatis. *E.* En ego jam jam'que morior: quò mihi istam prærogativam? *J.* Ergò confirma mihi jam nunc venditionem jurejurando. *E.* Confirmo: quid vis? Juro, addico, nihili facio jus istud ætatis præ edulio.

Sent. *Brevissima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem usu venit impiis, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona cœlestia.*

VENATOR. Gen. 27.

ARGUMENTUM.

Jacobus arte maternâ prævertit à patre felicitatem, Esavi, Esavus seriùs veniens frustra lachrymatur.

Rebecca, Jacobus, Isaacus, Esavus.

Pater tuus misit venatum fratrem tuum Esavum, me audiente, ut afferat ferinam, ex qua confectum pulpamentum ipse edat, eique benè precetur à Jehova, antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri. Adi pecus, et inde afferto mihi duos hœdos opimos, ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maximè delectatur, quod offeres ei, ut tibi benè precetur, priusquam excedat vitâ. *J.* Sed frater villosus est, ego depilis. Quòd si fortè pater me attractaverit, putabit se mihi esse ludibrio. Itaque mihi malè, non bene precabitur. *R.* Istam Imprecationem ego præstabo, nate: tu modo gere mihi

mihi morem. *ſ.* Si ita jubes, certum est obsequi :
Eo. *R.* Mihi magnopere curandum est, ut agam hanc
rem callide, et prudenter, ne meus maritus deprehen-
dat fallaciam. Nam, ut amat rusticum illum Esavum,
nunquam eum postponet Jacobo, nisi fraude inductus.
Ego vero Jacobum plus amo, et studeo eum obre-
pere in foelicitatem, quam conciliabunt patris preces
ei, cui bene ominatus fuerit. *ſ.* Redeo, mater, affero
haedos. *R.* Factum bene, agendum, parem cupediam
patri tuo, cujusmodi scio suavem esse ejus palato.
Recte est, parata sunt omnia. Nunc age, induam te
vestimenta pretiosa Esavi, quae habeo penes me. Hic
ornatus te condecet. *ſ.* Quid manus et collum, quod
pilis carent? *R.* Vestientur pelle haedorum. Bene
habet: accipe nunc hanc escam, atque hunc panem
quem confeci. Abi; vide ut agas prudenter. *ſ.*
Dabo operam, Pater. *Is.* Quis tu es, fili; *ſ.* Esavus
primogenitus tuus; executus sum mandatum tuum.
Surge, age, vescere ferinam, ut mihi bene preceris.
Is. Quid sibi vult, quod tam cito nactus es fili?
ſa. Jehova, Deus ille, quem colis, objecit mihi.
Is. Accede huc, ut te attraham, fili, sciamque utrum
sis ipse Esavus necne. Quid hoc? vox quidem Jacobi
est, sed manus Esavi. Tunc ergo es ipse natus meus
Esavus? *ſa.* Planissime. *Is.* Accede ad me, ut vesca-
tuam ferinam, fili, tibi que bene precer. Suavis esca
sanè: funde vinum. *ſa.* En tibi! *Is.* Nunc age, am-
plectere me. Quam suavis odor venit ad nares meas!
Fragras, fili mi, non aliter quam solet ager laetus mu-
nere Jehovæ. Faxit Deus, ut terra pinguis, irrigata
rore caelesti, effundat tibi magnam copiam segetes et
uvas. Tibi serviant Nationes, te colant populi, do-
minus sis fratrum tuorum, teque revereantur ex eadem
matre nati. Qui tibi imprecabitur, esto execrabilis
et infelix: qui tibi bene volet et optabit, esto fortu-
natus. *ſa.* Bene gessi meum negotium, mater. Non
agnovit me; et ex attractione putavit me esse Esa-
vum: *R.* Bene est, sed Esavus jam reversus parat fe-
rinam

rinam quam offerat patri. Videamus quid agat; nam multum falleretur spes. *E.* Attolle te, mi pater, et vescere meam ferinam, ut mihi bene preceris. *I.* Nam quis tu es? *E.* Rogas? Primogenitus tuus Esavus. *I.* Totus obstupesco, horreoque. Quis ergo is est, qui modo attulit mihi ferinam? Nam ex ea prorsus comedi ante tuum adventum, eique fausta omnia sum precatus, quæ res rata erit. *E.* Hei mihi! nunquid causæ est, quin ego perpetuo perirem? Attamen mihi quoque bene precare, pater. *I.* Frater tuus rem astu tractavit, abstulitque; faustitatem tuam. *E.* Næ illè probe respondet suo nomini, qui me jam bis circumvenerit. Primum enim fraudavit me prærogativâ ætatis; deinde nunc intercepit bonam precationem mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum fecisti, quo mihi faustum aliquid precere? *I.* Profectò feci eum dominum tuum; statuique ut fratres ei servirent; eumque munivi frumento et vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? *E.* Solumne id habebas? Imperti etiam me aliquam felicitate. Heu! Quid agam miser! *I.* Habebis quidem domicilium minus bonum, et à pinguedine soli, et à supero rore cœli; et vivens gladio ferves fratri: veruntamen erit tempus illud cum vicissim vinces, excutiesque jugum ejus de collo tuo. *E.* Non procul abest luctus à patre meo, nam certum est mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. *Properandum est, & arripienda occasio. Serò plorat Esavus. Serò venit ad colligendum Manna post ortum solem, aut die Sabbati. Serò pulsant fores fatuæ virgines. Serò conabuntur intrare pigri per portam jam clausam.*

JACOBUS PROFUGUS. Gen. 29.

ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congressio cum Rachele sobrina sua.

Jacobus, Pastores, Rachel.

7. **F**ratres unde estis? *P.* Ex Charra. 7. Ecquid nostis Labanem filium Nachoris? *P.* Maximè. 7. Vale'tne? *P.* Valet; atque ecce tibi Rachelem filiam

filiam ejus huc venientem cum pecudibus! *J.* Hem! diei multum adhuc est, necdum tempus est cogendi pecoris: quin adaquatis pecudes, deinde ituri pastum? *P.* Non possumus, donec convenerint omnes greges, quò avolvamus saxum ab ore putei, atque ita adaquemus. *J.* Sed venit Rachel agens pecus: Quid cesso avolvere saxum, ut hauriam ei aquam, atq; hanc primùm ab ea incam gratiam? *O* mea Rachel, amplectere me. *R.* Abstine tu manum, quis tu es? *J.* Ego sum Jacobus patruelis tuus, filius Rebeccæ; non contineo lachrymas præ gaudio. *R.* *O* felicem adventum! Sed ego cesso ire in urbem, ut annuntiem hæc meo patri.

Sent. Gaudent mutuo congressu consanguinei. Sunt autem pii omnes inter sese divinâ consanguinitate conjuncti.

L A B A N. Gen. 31.

A R G U M E N T U M.

Laban fugientem Jacobum affecutus, cum eo jurgatur: deinde fit inter eos fœdus.

Laban, Jacobus, Rachel.

QUÆ ratio impulit te, ut, inscio me, abduceres meas filias tanquam ferro partas? Cur clàm et nesciente me aufugisti, neque fecisti me certiolem, ut prosequerer te voluptate carminum, tympanorum, cithararum; neque permisisti mihi ut oscularer meos natos et natas? Sultè sanè fecisti, et erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus vester patrius heri monuit me, ut caverem ne te offenderem ulla re. Verum esto; Profectus sis sanè præ desiderio, quod capiebas è domo paterna: deos verò meos cur furatus es? *J.* Illud feci adductus metu, veritus ne tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos deos, si quem penes inveneris eos, per me quidem plectatur capite. Noscita, præsentibus necessariis nostris, si quid tui apud me est. *L.* Rectè dicis. Perscrutabor vestra tabernacula. *J.* Non recuso quò minùs vestiges omnia. *R.* Video me esse in magno periculo.

periculo. Nam Laban pater meus conquirat per omnia tentoria suos deos penates, quos ego furatus sum, meo viro nesciente. Quod si factum deprehendatur, concitavero magnas turbas. Comminiscenda aliqua fallacia est, et quidem subito; nam meus pater jam aderit hîc. Probè. Inveni viam, obruam eos in hoc stercore camelino, deinde sedebo super; facîle eum fallam. *L.* Rimatus sum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum ancillarum. Nusquam inveni. Restat tabernaculum Rachelis, in quò si non erunt, mirabor; hæc omnia sunt mihi perscrutanda. Hîc quidem non sunt, neq; hîc. Quid sub hâc culitrâ? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non sunt. *R.* Noli ægrè ferre, Domine, quod non possum assurgere tibi, nam sum in menstruis. *L.* Perquisivi omnia diligentissimè, sed nusquam comperi meos deos penetrales. *Ʒ.* Quodnam concepi tantum scelus, aut quod facinus admisi in te, ut tu me sic persequerêre? Scrutatus es omnia mea utensilia; ecquid invenisti de ulla supellectile tuæ domus; Prome huc coram necessarius utriusq; nostrum, ut ipsi judicent de utroque nostrum. Jam viginti annos egi apud te; tuæ oves et capræ nunquam fuerunt infœcundæ; non comedi arietes tuæ oviariæ; nihil ad te retuli ereptum à feris; ipse semper præstiti damnum; tu mihi semper imputasti: Si quid per furtum amissum est, tam interdiu quàm noctu, meo periculo amissum est. Denique, ea fuit mea conditio, ut et de die conficere æstu, et de nocte gelu; et interea somnus abesset ab oculis meis: Jam hîc mihi vigesimus annus agitur, cum sum domi tuæ. Servivi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, sex autem pro ovibus et capris, cum tu interea mutasti mihi mercedem decies. Quòd nisi Deus patrius, videlicet Deus Abrahami, et terror Isaaci, affuisset mihi, tu quidem dimisisses me vacuum. Sed respexit ille miseras et labores, quibus sum perfunctus: id quod heri satis ostendit. *L.* Mæ sunt hæc filia, mei

mei filii, meum pecus; denique, quicquid hîc vides, meum est. Et nunc quo pacto optimè consulam meis his filiabus et filiis, quos pepererunt? Opinor si ego et tu feriemus fœdus, quod sit testimonio utrique nostrum. *J.* Optime. Ego hîc erigam cippum ex hoc saxo: vos mei propinqui accumulate lapides: capiamus cibum super hoc tumulo. *L.* Hic hodie tumulus erit medius testis inter me et te. *Ja.* Perplacet. Atque ex hac revocetur Galaadus. *L.* Aut etiam Mispa: ut significet, Deum aspecturum quid fiet à me et te, cum discefferimus alter ab altero. Quòd si tu eris durus meis filiabus, aut si ducis alias in matrimonium præter eas; tum hæc pacta perinde sunt, atque si nulla facta sint. Atque hujus quidem rei testis esto Deus utrique. Vides hunc tumulum, vides et hunc cippum, quem extruxi inter me & te. Hic tumulus et hic cippus testes sunt, neque me adversum te, neque te adversum me transiturum eos, ad nocendum. Deus Abrahami, & Deus Nachoris, utriusque patris, sunt nostri vindices. *J.* Ego conjuro per terrorem mei patris Isaaci. Atque, ut hæc sint ratissima faciam hodie sacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. *L.* Concedimus.

Sent. Deus suos tuetur ab adversariis.

JACOBUS REDUX. Gen. 33.

ARGUMENTUM.

Jacobus, ex Mesopotamia rediens, Esavum fratrem dono pacat.

Esavus, Jacobus.

O Salve multum, mi frater charissime. *J.* Salve et tu plurimum, Germane mihi optatissime. *E.* Ut te libenter amplector post longum spatium temporis! *Ja.* Et mihi profectò jam diu nihil fuit jucundius, quàm nunc videre te incolumem. Itaque præ gaudio non teneo lachrymas. *E.* Nec ego possum non flere, ita totus lætitiâ gestio. Sed quid sibi vult iste grex mulierum et puerorum, quos tecum ducis? *J.* Uxores sunt et liberi; quibus me Deus, quæ sua est liberalitas, ditavit. *E.* Quid autem sibi vult

vult totus ille grex, quem offendi veniens? *Ja.* Volui te eo dono mihi placare. *E.* Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. *J.* Ne repudia me, quæso; si te mihi propitium habeo, accipies à me munusculum. Nam quòd vidi faciem tuam, videor mihi vidisse Numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæso, ut accipias à me munusculum, quod ad te adductum est; postquam Deus pro sua benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nullà re caream. *E.* Quando urges tantopere, accipio, etsi nihil opus erat: age, eamus; ego ibo unà tecum. *Ja.* Scis pueros esse teneros, ovæque et capras et boves prægnantes: quòd si fatigentur vel unum diem, actum est de ovibus et capris omnibus; interibunt. Sed, amabò, i præ, ego pergam clementer et placidè, prout postulant ea, quæ præ me duco, ipsique pueri, donec veniam ad te in *Seir*. *E.* Saltem relinquam tibi aliquod ex meis comitibus. *Ja.* Quid opus? Gere, obsecro, mihi morem.

Sent. *Potentiorum ira, comitate & submissione lenienda est.*

JOSEPHUS VENDITUS. *Gen.* 37.

ARGUMENTUM.

Josephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Hmaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Josephus, Judas, Mercatores.

ECce vobis Somniator ille! Agite, occidamus eum, dejiciamusque corpus ejus in aliquam specum *L.* Sed quid renunciabimus patri de eo? *S.* Devoratum esse ab aliqua fera. Videbimus quorsum evadant ejus somnia. *R.* Impium fit maculare manus sanguine pueri, idque fratris. Deducimini ab ista mente. Nihil potestis gravius consulere in nos, aut in patrem nostrum. *S.* Unde tibi incessit ista nova religio? Vis ergo sinamus eum vivere, qui suis insomniis portendit, nos omnes, ipsosque adeò parentes, fore sibi supplices? An non dignus est, qui eat somnium apud inferos? *R.* Frater, si ita futurum est, quæ caveas?

fin

sin minùs, quid times? usque adeóne indignum tibi videtur, si puer imperitus somniavit? quid potest esse culpæ in somniis? Postremò, si adeò obfirmâstis animum, neque potestis avocari ab isto consilio, est hîc puteus sine aqua: saltem abstinete manus, demittite in puteum; culpa erit aliquantò minor. *S.* Reuben, tu videris. Nobis certum est perdere puerum. *Jo.* Plurimâ salute vos impertio, fratres amantissimi. *L.* At nos te malo maximo impertimus, qui somnias te coli à fratribus, quos nunc salutas tam blandè. Agite, discindamus vestem hanc versicolorem, quâ pater eum ornavit, delicatulum puellum. *Jo.* Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? *L.* Necabimus. *Jo.* Ah! ne facite. *S.* Stat sententia. *Jo.* O fratres charissimi, per Deum optimum maximum, per communem nostrum parentem qui conficietur mœrore, obsecro, obtestor; quid feci? quod est meum scelus? quæ mala mens vos agit? *S.* Frustrâ rogas. *Jo.* Fratrem vestrum? *S.* Certum est. *Jo.* Ah! vester sum, vester sum frater. *S.* Surdo canis: demittite. *R.* At ego subduco me hinc, non sustineo adeste in tam tristi spectaculo. *Jo.* Heu me miserum! quò detrudor? Nimirum ad manes. O pater, pater, quam tristem nuncium accipies de filio! In quanto luctu trahes vitam! *Juda*, obsecro tuam fidem, miserere mei, miserere parentum. *L.* Sedeamus hîc meridiaturi. *Ju.* Video mercatores quosdam venientes: vultis auscultare mihi? Quid profuerit nobiscruenta cædes fratris nostri? Vendamus eum potius *Ismaelitis*, quos videtis venientes. Ne afferamus hostiles manus fratri: abstinemus à sanguine. Nam certè frater noster est, procreatus eodem semine. Agite, finite vos exorari. *L.* Rectè ait. *S.* Sed ne forte—*Ju.* Frater, ne metue, amittes eum venditione non minùs quàm nece. *L.* Ita est: accidit etiam quæstus ex venditione, quem quæstum amitemus, si eum necaverimus. *S.* Sino, fiat. *Ju.* Heus, mercatores, vultisne emere puerum quendam elegantem? *M.* Fortasse, fac videamus.

Ju. Ex-

Ju. Extrahite eum è puero: empturi sunt. *Jo.* Nunc quidem mihi pereundum est, video; extrahor ad cædem. *Ju.* Ne trepida: non necaberis, sed vendêris. En vobis puerum lepidâ formâ! *M.* Hercle bellum & ingenuum! Quanti eum indicatis? *Ju.* Triginta argenteis. *M.* Accipimus. Accipite pecuniam.

Sent. *Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem suos non deserit: sed, ut exploret, in extremos angores venire patitur.*

JOSEPHUS CAPTIVUS. Gen. 40.

ARGUMENTUM.

Josephus Captivus interpretatur somnia prægustatoris & pistoris Pharaonis.

Josephus, prægustator Pharaonis, Pistor.

Quid accidit, ut hodie vultu sitis adeo mœsto?

Pr. Somniavimus uterque; & caremus conjectore. *J.* At habet Deus conjectores.

Agite, narrate mihi. *Pr.* Videbar mihi in somniis videre ob oculos Vitem, ex qua tres palmites orientur: quæ deinde, quasi germinârît, produxit florem, unde uvæ plæne racemis maturescabant. Erat autem mihi in manu poculum *Pharaonis*; itaque cepi uvas, easque in id expressi, deinde tradidi ei in manum. *Jo.* Hæc est interpretatio: Tres palmites tres dies sunt. Hinc ad triduum *Pharao* jubebit te produci è carcere, restituétque in locum muneris pristinum; stabisque ei ad cyathos, ut antè. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæso ut memineris mei, præstésque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud *Pharaonem*, méque extrahas ex hac domo. Nam surreptus sum clàm ex terra Hebræorum, neque hîc quicquam feci, quamobrem compingerer in carcerem. *Pi.* Rectè sanè interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quorum summo inerant *Pharaonis* omnis generis cibi pistorii, quos inde aves comedebant. *Jo.* Accipe conjecturam. Tria canistra, tres dies sunt. Ab hinc tres dies jussu

Pharaonis

Pharaonis securi ferieris, atque in crucem tollêris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

Sent. Deus piis arcana reteggit, idémque viam ad eorum salutem sæpe longè antè præparat.

JOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

A R G U M E N T U M.

Josephus interpretatur Pharaoni duo somnia, ob eamque causam Pharao præficit eum toti Ægypto.

Pharao, Josephus.

SOMNIavi quiddam, quod nemo mihi potest interpretatione explicare: Te autem audio esse conjectorem somniorum, ideóque te accersivi. *¶* Equidem is sum, per quem Deus interpretatur somnium tuum, Pharao. Itaque narra. *P.* Videbar mihi astare ripæ fluminis: atq; ex eo exierunt septem vaccæ bene habitæ, & pulchræ visu, quæ pascebantur in carecto. Ecce autem deinde septem aliæ graciles, deformes supra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in Ægypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demississent in sua viscera, tamen id non apparebat: adeò semper macie deformes erant, ut priùs. Ego somno solutus sum. Deinde rursus oppressus somno, videbar videre septem spicas crescentes in uno calamo, opimas, & formosas; secundùm quas succrescebant totidém aliæ graciles & tenues, & exesæ urdine, quæ devoraverunt septem illas generosas. Hæc ego indicavi conjectoribus, sed nemo est, qui possit mihi explicare. *¶* *Jo.* Somnium tuum unum est, Pharao. Deus præmonet te eorum, quæ facturus est. Septem vaccæ generosæ, sunt septem anni: septem spicæ opimæ idem volunt; unum idemq; somnium est. Septem verò vaccæ & spicæ tenues, septem alii sunt anni quibus fames vigeat. Hoc idipsum est, quod dixi; Deus, quod facturus est, tibi indicat. Sic habeto: Septem annos proximos futuros esse fertilissimos frugum terræ, præsertim in Ægypto; quos sequentur alteri, ita infesti penuriâ omnis cibi, ut læta illa ubertas priorum sit omnino consumenda fame.

fame. Tantâ, inquam, laborabitur penuriâ, ut tantæ rerum abundantia ne vestigium quidem ullum supersit. Nam, quòd bis somniâsti, id ideo factum est, ut intelligas omnino decretum esse Deo ita facere, idque brevî. Quare dispice, Pharao, virum aliquem scientem & peritum, quem præficias *Ægypto*. Præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legant quintas in *Ægypto*, cogântque quàm maximum numerum frumenti, his proximis septem annis uberibus, quod condant nomine tuo in urbes. Ita fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas, quibus *Ægyptus* defendatur à fame & pernicie, altero septennio. *Pb.* O salutare consilium, & dignum homine sapientissimo! An quisquam hodie est, qui æquè spiret numen, atque hic! Ergò cùm Deus indicet tibi, *Joseph*, tantas res: non est dubium, quin tu sis prudentissimus & sapientissimus omnium. Itaque jam nunc volo, ut sis gubernator domus meæ, utque omnis meus populus pareat imperio tu. Major ero te solio tantum. En trado tibi curam & gubernationem totius *Egypti*: atque ad confirmationem hujus rei, hunc annulum detractum meis digitis, induo tuis: tæque dono hâc veste byssinâ, & hoc torque aureo: jubetque te vehi curru primo secundum meum; & volo proclamari ante te, Congenulate. Ne vivam Pharao, nisi tu unus eris in tota *Ægypto*, cujus injussu non audebit quisquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis *Josephus*, sed *Sapbnathopaneas*, ut nomine ipso pollicearis interpretationem obscurorum. Atque ego tibi despondeo *Asnatam*, filiam *Potiferae* pontificis *Heliopolitani*. *Jo.* At ego tibi, Rex, pro tantis beneficiis habeo gratiam, quantam maximam possum; dabôque operam, Deo volente, ut nec te mandati, nec me recepti muneris, pœniteat.

Sent. Deus pios post dolores & infamiam, mirâ arte evehit ad voluptates & honores. Quod si non omnibus piis accidit in hac vita; at in futura accidet: nam prima pars vitæ *Joseph*, quæ calamitosa fuit,
umbra

umbra est hujus vitæ piorum; altera verò, futura. Atque, idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia venit per dolores; ad honores, per infamiam; ad dulcedinem, per amaritudinem; ad altitudinem, per humilitatem; per mortem, ad vitam.

JOSEPHUS AGNITUS. Gen. 44, & 45.
ARGUMENTUM.

Filii Israelis revocati de via jussu Josephi, furti simulatè accusantur: tandem Josephus se eis aperit. Præfectus domûs Josephi, Filii Israelis, Ruben, Judas, Joseph.

Restate, viri. Heus, vos appello; sistite gressum. Hoccine est humanum factum, aut dignum hospitibus, pensare bonum malo? An nesciebatis eam esse, quâ herus est solitus potare? An etiam sperabatis eum ignoraturum qui est divinus? Male omnino à vobis factum. *Fi.* Quid tibi vis, homo, cum tua ista iracundia? Aut quid nos accusas? *P.* Ità vos Deus amet, ut nescitis. *Fi.* Nam quî sciamus? *P.* Suffurati estis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam ut fingunt vultum! *Fi.* Pace tuâ dixerimus, vir optime, absit procul à nobis istud facinus. Tute scis ut reportaverimus ad te, usque è finibus Cananæorum, argentum repertum in ore saccorum nostrorum: tantum abest ut sustulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ita tecum agemus: Si quem penes deprehensa fuerit patera, ipse moriatur; nos omnes perpetuæ servituti addicamur. *P.* Imò agemus mitiùs. Qui fuerit convictus furti, mihi servus esto, cæteri liberi discedunto. *Fi.* Placet deponamus sarcinas ocyùs. Hem, scrutare, ut libet. *P.* Placet conquerere à maximi sarcina ad minimi. Hic quidem non est, neque hîc, sed profectò invenietur. Ubi, ubi est, diu celari non potest. Euge manifestum furtum hîc est in sacco minimi natu. An etiam nunc potestis negare? Deprehendîne ego furem manifestarium? *F.* Aperta res est; periimus funditùs. Heu rem miseram

miseram & luctuosam ! An ulli unquam mortales fuerunt æquè infortunati atque nos sumus ? *Ju.* Equidem nequeo satis mirari. Atat, data nobis sunt verba : redeamus properè omnes ad Saphnathopaneam, si ulla superest spes salutis. Ah pater, quam metuo malè, ne tibi accidat, quod metuebas tantopere ! *Jo.* Quod facinus fecistis, hospites ? An ignoratis me unum eorum esse qui divinant ? *Ju.* Quid dicemus, domine ? Quid loquemur ? Quam causam affereamus ? Deus patefecit peccatum nostrum ; ecce nos tibi servos, unà cum eo apud quem inventa est patera ! *Jo.* Bona verba. Imo ipse unus mihi serviet ; vos redite salvi ad patrem vestrum. *Ju.* Quæso ut liceat mihi pauca loqui apud te cum bona venia : nam tu quidem es alter *Pharao*. Cum primùm huc venimus, ut tute scis, frumentandi gratià, rogâsti numnam esset nobis pater aut frater. Nos respondimus, patrem esse nobis senem, fratremq ; natum jam annoso patre, cujus item germanus alter excessisset vitâ, illum tum solum restare domi cum matre, patriq ; esse charissimum : & tu jussisti fratrem illum adduci ad te, quòd diceres velle te videre. Nos respondimus, patrem non posse carere eo, quin moreretur præ mœrore. Tum tu interdixisti nobis aditu ad te, nisi minimus natu frater compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patri. Cumque juberet nos redire huc eadem de causa, negavimus venturos sine fratre. Pater dicebat, ex duobus filiis quos sustulisset ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec postea visum sibi ; alterum superesse, qui si abduceretur à se, & aliquid humanitûs accideret ei, nos fore in causa ut senex miserè interiret. Nunc si revertar ad eum, neque reducam puerum quem unicè amat, simul atq ; viderit me, morietur : atque ita fuerimus autores miserrimæ mortis patris nostri, ejusque senis. Atqui ego eram vas factus pueri sistendi. Quare obsecro te, ut ego potiùs serviam servitutem apud te
pro

pro puero; ipse redeat domum cum fratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem sine puero, ne videam mala quibus afflictabitur. *Jo.* Enimvero jam non contineo me, nec possem amplius dissimulare. Vos exite omnes foràs. O fratres mei! Ego sum Iosephus. Obsecro estne superstes pater? quid obstupuistis? Amplectimini me. O! non contineo lacrymas. Ego sum Iosephus germanus vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Ægyptum. Proinde ne agimini, néve dolete, quod me vendideritis. Nam hoc totum profectum est à providentia Dei, qui voluit ut huc antè venirem. Etenim duo anni fame infesti lapsi sunt: superest adhuc quinquennium, quo neq; sementis fiet, neq; messis. Quamobrem Deus præmisit me in hæc loca, quò sciebat vos esse venturos, ut esset qui servaret vos paternamq; donum; itaque non vos, sed Deus misit me, qui effecit ut essem Pharaoni pater, toti ejus familiæ dominus, universis Ægyptiis princeps. Quocirca proficiscimini continuò ad patrem, & narratote ei, me esse & vivum, & magnum atq; gratiosum: Proinde, ne cunctetur commigrare ad me unà cum tota domo & pecoribus. Supellectilem ne moretur: plurimam enim hîc esse. Nam alam vos in terra quadam feraci, non procul hinc: ecce, vos videtis oculis vestris, videt charissimus frater Benjamin, ut colloquor vobiscum meo ipsius ore, libet agnoscat, & omnia renunciatis patri. O mi Benjamin! teneòne ego te? ut libenter amplector charissimum mihi capitulum! Agite, amplector vos omnes. Salvete, fratres, redditi mihi post longum tempus. *F.* Salve, & tu frater mitissime.

Sent. Deus est mirificus: etiam peccata suorum convertit ad ipsorum salutem.

MOSES EXPOSITUS. Exod. 2.

ARGUMENTUM.

Moses infans à matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, & matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Moſis, Maria ſoror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

HUcuſq; evaſimus clanculùm, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus eſt hîc infans puer, ne Pharao reſciſcat eum eſſe ſervatum à nobis contra ſuum mandatum atq; voluntatem. Nam quòd ſervavimus eum jam tres menſes, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in diſcrimen etiàm de vita, quam finire necari tam formoſum puerum. O crudelem Regem, qui juſſerit interfici omnes partus mares! Quàm multi ſunt perempti juſſu ejus, in ipſo ingreſſu vitæ! Quæ eſt unquam audita tanta immanitas! Infantes jugulari in ipſo limine & ingreſſu vitæ? O mi filiole! ego mater miſera cogor exponere te, hîc in papyro? Te, quem tuli utero, quem peperì, quem per tres menſes occultavi, & occultarem adhuc ſi poſſem? O rem acerbam, mène ſeparari à te, ſine ulla ſpe tui unquam videndi? Quid me futurum eſt? quid te autem, fili, quem hîc deſero? Verùm cum non poſſimus quod volumus, velimus quod poſſumus. Quod meum fuit, feci, ut te occultem haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ diviniæ. Vale, meæ deliciæ; vale, mi filiole. *M.* Mater, ego hîc manebo in occulto, ſi tu permittes, ut videam, quid futurum ſit. *J.* Permitto, & domum redeo. *T.* Hîc eſt flumen, quò venimus ad lavandum. Vos pediffequæ hîc inambulabitis ſecundem flumen. Ego cum ancilla concedam in hunc reſceſſum amœnum & occultum. Sed quid video in papyro? Ancilla, viſe quid ſit? Videtur mihi eſſe ciſta. *A.* Et rectè videtur, hera. Et quidem eſt oblita bitumine & pice. *T.* Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miſelle! Puer eſt vagiens, miſeret me ejus. Ex pueris Hebræorum eſt. *M.* Venio in ſummam ſpem conſervandi pueri. Accedam. Salve, domina. *T.* Quid tu ais? *M.* Viſne ut accerſam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriet tibi puerum? *T.* Bene dicis, accerſe. *M.* Jam

Jam hîc aderit. *T.* Bonis auspiciis huc descendi. Habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem, in re tam pia & humana. Ah! scelus est jugulare partus recentes. At quàm elegans est, quàm bene natus? Nonne flagitium est necare tales pueros? *M.* Hîc tibi adduco nutricem, Domina. *S.* Mulier, tu educabis mihi & enutries hunc puerum. Ego tibi solvam mercedem. *J.* Faciam.

Sent. *Quos Deus servare vult, eos quidem in summa pericula venire patitur, ut non perire.*

D U M U S. Exod. 3.

A R G U M E N T U M.

Jehova de dumo ardente alloquitur Moſen, eumque mittit in Ægyptum, ad liberandos Iſraelitas ex ſervitute.

Moſes, Jehova.

DEum immortalem! Quid monſtri video? Dumum, ita ardentem, ut tamen non conſumatur? Libet videre, quid hoc ſit rei. *J. Moſes, Moſes. M.* Quis eſt? *J.* Locus hic ſacer eſt; noli accedere huc. Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Iſaaci, Deus Jacobi. Vidi anguſtias populi mei, qui eſt in Ægypto, gemitumque audivi, quem exprimit violentia exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque descendi ut eripiam eos è manibus Ægyptiorum, abducamque ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem lacte & melle: quam incolunt Chananæi, Hettæi, Amorrhæi, Pherezæi, Hevæi, & Jebuſæi. Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, qui educas populum meum, poſteros Iſraelis, ex Ægypto? *M.* Nam quis ego ſum, ut adeam Pharaonem, educamque Iſraelitas ex Ægypto? *J.* Adero ego tibi, atque hoc ſigno intelliges te eſſe à me miſſum. Cum eduxeris eos ex Ægypto, coletis Deum in hoc monte. *M.* Age ſanè, adivero Iſraelitas, dixero

me missum à Deo patrum ipsorum : quod est, inquit, nomen ejus ? Hic quid respondeam ? *Ꝛ. Sum qui Sum*, Dices Israelitis, SUM misit me ad vos : dices, inquam, missum te à Jehova Deo patrum ipsorum, Abrahami, Isaaci & Jacobi ; atque hoc esse nomen meum immortale, quo nomine volo notus esse in semipiternum. I modò, convocatisque senioribus Israeliticis, dicito, te à me esse missum, qui tibi apparuerim, quique statuerime eos respicere, liberarèque calamitate, quâ opprimuntur per *Ægyptios* ; atque avehere in regionem longè omnium feracissimam. Ubi te audierint (audient enim) adibis tu unà cum senioribus regem *Ægypti*, quem admonebitis nomine Dei Hebræorum, ut sinat vos procedere iter tridui per desertam, vestròque Deo sacrificare. Nec verò me latet, non permissurum nisi vi coactum. Quare afflictabo *Ægyptum* miris modis, ut tandem emitat vos libens. Quinetiam ne abeatis vos vacui, ponam populum in gratiam cum *Ægyptiis*, perficiamque ; ut mulieres egressuræ exorant vicinas & hospites vasa aurea & argentea, & vestem : quæ deinde imposita vestris liberis exportabitis, atque ita compilabitis *Ægyptum*. *M.* At enim non habebunt fidem dictis meis, negabuntque visum mihi Jehovah. *Ꝛ.* Quid istud est, quod tenes in manu ? *M.* Virga est ! *Ꝛ.* Abjice humi : quid nunc ? quid est ? *M.* Perii : serpens est ! *Ꝛ.* Ne fuge, sed prehende manu caudam ejus. Vides rursus virgam factam, ut credant tibi visum esse Jehovah. Age, rursus immitte manum in sinum tuum. Educ. Vides tam albam leprâ, quam est nix. Nunc refer in sinum. Educ. Vides sanam esse iterum, ut est cæterum corpus. Quòd si primo signo non adducentur ut fidem habeant tibi ; at altero. Sin ne duobus quidem prodigiis persuasum eis fuerit, sumes de aqua fluvii ; quam ubi fuderis in terram, fiet sanguis. *M.* Quæso te, Domine : neque antea eram disertus, neque nunc sum post tuum colloquium ; nam laboro titubantiâ oris, & tarditate linguæ.

linguæ. . Quis dedit os homini? Aut quis facit mutum aut surdum? Quis videntem, aut cæcum? Annon ego is sum? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ; tibi que suggeram quid sis dicturus. *M.* Obsecro, mitte idoneum aliquem. *J.* Enimvero odiosus es. Est tibi frater Aaron Levita: is bene disertus est, scio. Quin procedet tibi obviàm, tèque viso, lætabitur animo. Ei tu præibis verbis, quod voles. Ego vero moderabor tuo ori, & ejus; præmonstrabòque quid sit vobis faciendum. Ipse alloquetur populum pro te, eritque tibi pro ore; tu illi pro Deo. Feres etiam manu istam virgam, qua edes portenta. Abi sane.

Sent. Deus voce balborum dejecit hostes suos. Debet eloquentia servire pietati.

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moses pacat Jēhovam iratum Israelitis, ob aureum vitulum, ipse pœnas illis irrogat.

Jēhovah, Moses, Josua, Aaron, Levitæ.

ABi, descende. Jam enim depravati sunt populi tui, quos eduxisti ex Ægypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxeruntq; sibi ex auro vitulum, quem adorant, cui sacrificant, dicuntq; Deum esse à quo sint educti ex Ægypto. Video sanè populum esse intractabilem & refractarium. Quamobrem sine me ut irascar, conficiàmque eos deducàmque ex te gentem magnam. *M.* Cur exardeas irà in tuos, quos eduxisti ex Ægypto, magnà vi, manùq; validà? An ut jactent Ægyptii eductos a te malitiosè, ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorsusq; tolleres è medio? Quin omitte istam tuam iracundiam, atque ita ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Isaaci, & Israelis, cultorum tuorum, quorem posteritatem jurasti te multiplicaturum ad numerum stellarum, daturumq; ei illam terram, quam possideat in æternum. *J.* Jus oras: hem remitto. *M.* Facis verò ut te dignum

num est. Ego verò descendo de monte, cum his duabus tabulis. 70. Quem clamorem audio? Pugnatur in castris. *M.* Non est iste clamor urgentium vi, aut terga vertentium: sonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus totus iracundiâ ardeo; valeant tabulæ. Ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tanto scelere? *A.* Ne irascere, Domine. Tute nôsti hunc populum, quàm sit perversus. Cùm flagitarent à me, ut facerem sibi deos, qui præirent eis, (sefe enim nescire, quid accidisset isti Mosi, à quo essent educi ex Ægypto) jussi, ut quod quisque haberet ornamentum aurei, detraheret sibi, et afferret ad me; quod etiam fecerunt: id ego misi in ignem; unde effectus est hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis: id quod ideo feci, ut eos notarem ignominiâ apud hostes. *M.* Vide, Nunc, si quis à Jehova stat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitæ. Agitè nunc, viri fortes, accomodate suum quisque ensen lateri, ite per tota castra: perimite suum quisque fratrem, amicum, proximum; nemini, parcite: nam ita jubet Jehova, Deus Israelitarum. *L.* Ita fiet.

Sent. *Populus, si absint boni Magistri, facillimè labitur in gravissimos errores. Deus piorum precibus placari se finit.*

CONQUERENTES. Num. II.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptias desiderat, fastidiens cælestem cibum. Et Jehova conquerenti Mosi pollicetur, sese illis suppeditaturum carnem, sed ad pœnam.

Populus, Moses, Jehova.

UTinam nunquam emigrassemus, ex Ægypto. Quid enim agimus in hac vasta solitudine? Quis dabit hinc nobis carnem, quâ vescamur? Nam cum venit in mentem piscium, quibus immunes vescabamur in Ægypto, tum autem cucumerum, pepo-
num,

num, porrorum, ceparum, alliorum; consenesco : nihil ante oculos habentes præter nescio quod Manna. *M.* Hei mihi! quas querimonias audio? O Jehova! cur mihi ita adversus, ita à me voluntate alienus es, ut mihi imposueris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc concepi? Nunquid peperi, ut me jubeas eum ferre in sinu meo, quo modo fert nutrix alumnum, in terram, quam jurasti majoribus ejus? Unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non possum ego solus eum sustinere: est enim gravior quàm pro me. Quòd si isto modo agis mecum, interfice me potius, (si quid apud te autoritatis habeo) quàm ut videam perniciem meam. *J.* Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israelitis, quos scis esse senatores et primarios populi: eosque adducito ad oraculare tabernaculum, ibi adfuturos tecum. Ego descendam, et ibi colloquar tecum, demùmque de spiritu, quo præditus es, illo eos afflabo, ut ipsi tecum ferant partem oneris populi, ne tu solus sustineas. Populo autem sic dicito: Lustramini in crastinum, et vescimini carne. Fletus enim vester pervenit ad aures Jehovæ, dum flagitatis carnem, et desideratis Ægyptum. Dabit vobis Jehova, carnem quam comedatis; et comedetis non uno die, non duobus, non quinque, non decem, non viginti; sed ad menstruam diem, dum vobis exeat per nares, et faciat nauseam; quoniam contempto Jehovâ, qui versatur inter vos, plorantes apud eum, conquerimini vos exiisse ex Ægypto. *M.* Sexcenta sunt millia peditum hujus populi, qui adest mecum; et tu dicis, te daturum eis carnes, quibus vescantur per mensem. Nunquid eis mactabuntur oves, et capræ, et boves, quæ satis sint? Nunquid universi pisces maris congerentur, qui iis suppetant? *J.* Nunquid debilitata est Jehovæ manus? Jam videbis, eventurane sint quæ promiserim, necne.

Sent.

Sent. Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spiritualium. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur: sed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cum maximè explebuntur carnales voluptatibus, aderit pœna.

CALEBUS. Num. 13 & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de expugnanda promissa terra. Quare iratus Jehova jurat non perventuros, exceptis duobus, qui confiderent, videlicet Josua & Calebo.

Exploratores, Calebus, Populus, Josua, Moses, Jehova.

VENIMUS in eam terram, *Moses* et *Aaron* et *Israelitæ*, ad cujus explorationem missi sumus à vobis: et quidem abundat lacte et melle: atque ecce vobis fructus illius terræ. Videtis quanta sit hæc Uva, quæ in palo portetur à duobus. Videtis et hæc malogranata et ficus. Sed incolas habet fortes, et urbes maximas, easque munitissimas. Enaci quoque prognatos illic vidimus. Amalechitæ ad austrum incolunt. Hettæi, Jebusæi, et Amorrhæi in montanis. Chananæi autem accolunt mari et Jordani. *C.* Nè dubitemus eò proficisci, et invadere illos fines. Nam sumus futuri victores. *E.* Minimè verò: est enim populus ille fortior quàm nos, terra infausta, furorum habitatorum consumptrix, in qua non nisi immani staturâ homines vidimus: Quid, quòd vidimus Enacinos de genere gigantum, cum quibus comparati videbamur nobis esse locustæ. *P.* Utinam aut in *Ægypto* mortui essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim adduxit nos *Jehova* in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus nostris et parvulis prædæ futuris? Nónne satius nobis est repetere *Ægyptum*? Creemus nobis Imperatorem, quo duce revertamur. *Jos.* Cavete, *Israelitæ*, ne quid faciatis, cujus vos post hac pœniteat. Terra quam explorantes lustravimus, terra est bona imprimis: si nobis faverit *Jehova*, intronnet

promittet nos in eam, eamque nobis dabit, terram
catentem lacte et melle. Cæterum ne rebellate
contra Jehovah, et ne illius terræ incolas timete,
quos nos præfidiis destitutōs, adjuvante Jehovâ, con-
ficiemus. Deponite metum. *P.* Lapidentur, la-
pidentur. *Je.* Quousque tandem irritabit me iste po-
pulus, Moses? Quousque mihi fidem non habebit, tot
miraculis per me editis apud eum? quin eum peste
illatâ excindo, ducturus ex te gentem majorem po-
tentiorēque quàm ista est. *M.* Ergo cum audient
Ægyptii, (quibus de medio, vi tuâ, eripueris hunc
populum) cumque audient incolæ istius terræ, te,
Jehova, qui in hoc populo versatus, ab eo conspectus
sis præsens ipsius oculis; te, cujus nubes supra eum
steterit; qui præveris ei interdiu in columna nubis,
noctu in columna ignis; cum, inquam, audiverint
hunc populum à te funditū esse deletum; dicent te,
quia nequiveris intromittere eos in terram quam eis
juraveras, trucidâsse eos in desertis. Quare utere
excellenti istâ virtute, Domine, de qua loquens ita
dicebas; *Jehova, ad iram tardus, ad clementiam pro-*
pensus, culpam & peccata condonans, in pœna autem
irroganda, parentum culpam in natos & nepotes ad
tertiam et quartam stirpem persequens: remitte, quæso,
culpam huic populo, ut tua benignitas postulat utque
ab *Ægypto* hucusq; remisisti. *Je.* Remitto, ut pos-
sulas. Veruntamen, nè vivam, nisi Jehovæ gloria
replebit totum orbem terrarum. Nam eorum qui
viderunt meam gloriam, et miracula quæ feci, tum
in *Ægypto*, tum in solitudine, et me tamen tentave-
runt jamdecies, neq; mihi obtemperaverunt: eorum
inquam, qui me irritaverunt, nemo videbit terram
quam juravi majoribus eorum. Sed Calebū (quo-
niam, alio animo præditus quam cæteri, mihi ob-
secutus est) introducā in terram, quam adivit: eam-
que possidebit ejus progenies. Cras revertimini in
solitudinem versūs mare rubrum. Etenim quem ad
finem tandem audiam istius in me sceleratæ multi-
tudinis

tudinis Israelitarum maledicta? Renuncia hæc eis: Ne vivam, (inquit Jehova,) nisi, quemadmodum locuti estis, audiente me, sic faciam vobis. In isto deserto cadent cadavera vestra, & omnis vestrum numerus, quotquot recensiti supra vigesimum annum murmurastis in me. Non intrabitis, inquam in terram in qua promisi me collocaturum vos. Excipio Calebum Jephunis, & Josuam Nunis filium. Parvulos quoque vestros, quos dixistis prædæ futuros, introducam in terram quam vos renuistis, eaque potentur. Atque interea, dum vestra cadavera per deserta labuntur & consumuntur, liberi vestri ibidem pœnas dabunt vestri meretricii per quadraginta annos, quibus vos supplicio afficiemini pro numero dierum per quos dies exploravistis terram, totidem annis ducitis pro totidem diebus; sentietisque quid sit, in me esse contumacem. Ego Jehova & dico, & sine dubio efficiam, ut hujus perversæ multitudinis homines, qui contra me coiërent, consumantur, & intereant in hac solitudine.

Sent. *Nil est perniciosius illis qui docent, minora sperare quam ferunt promissa Dei; quibus tamen maxima pars hominum credit. Deus ignavos & diffidentes aversatur atque deserit, confidentes verò juvat. Tantum quisque potest quantum se divinâ ope posse credit, si modo ejus fides fundata sit in Dei promissis.*

BALAAAMUS. Num. 22.

ARGUMENTUM.

Asina Balaami ab ipso, quia restiterat, verberata, loquitur; & Genius, qui ei in via obstabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Asina, Genius.

UT te Deus malè perdat, asina, quæ me invitum de via avehis in agrum! At ego te pro isthoc maleficio onerabo ictibus, improba. Ary, ary! quin ergo redis in viam? Nunc sumus inter duas macerias, non licebit tibi amplius declinare. Hei mihi! Attrivit mihi pedem ad maceriam. Ad dispercam,

nisi

nisi te malè multo plagis! Ary, ary! quid hoc monstri est? Succumbit; at jam faxo te attollas: Alioqui hîc te contundam usque fuste. Hem? *A.* Quid in te commisi, ut me jam tertium caderes? *B.* Rogitas improba, quæ me hîc ludificaris indignè? Atque utinam mihi esset gladius præ manu! Nam te hîc jam confoderem. *A.* Nonne ego sum asina tua, cui tu semper hætenus inequitasti? Nunquid tale solita sum facere tibi? *B.* Nihil. *G.* Balaame, cur cæcidisti asinam tuam jam tertio? Ecce ego ipse veni tibi adversatum, quia hoc iter susceptum est contra meam sententiam. Asina verò, ubi me vidit, declinavit me jam ter: Quod nisi fecisset, profectò jam te interfecissem, eam verò sivilsem vivere. *B.* Peccavi, fateor: Sed non videram te mihi obvium in via. Itaque si hoc iter tibi displicet, revertar. *G.* Imò eas licet cum istis: veruntamen vide, ut ea demum dicas, quæ tibi suggesserò.

Sent. Falsi vates minus interdum vident quàm jumenta.

TRANS-JORDANINI. Num 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Jordanem.

Reubenenses & Gadini, Moses.

HÆC regio quam Israelitæ ceperunt, cæsis, Jehovah duce, incolis, regio est apta pecori alendo. Nos autem habemus pecus. Quod, nisi tibi molestum est, Moses, liceat nobis possidere hanc terram, ut non trajiciamus Jordanem? *M.* Scilicet fratres vestri ibunt in bellum, vos hîc manebitis otiosi? Cur deterretis animos Israelitarum, ne perveniant in regionem, quam ipsis Jehova dedit? Ita nimirum fecere patres vestri, quando eos ego misi à Cadebarne speculatum regionem. Cum enim pervenissent ad fluvium Escole, vidissentque terram, fregerent deinde animos Israelitarum, ne irent in terram, sibi à Deo datam. Quare iratus Deus, eodem die juravit nul-

D

lum

lum eorum qui egressi essent Ægyptum, qui modò excessisset vigesimum annum, visurum terram quam ipse promiserat Abrahamo, Isaaco & Jacobo, eò quòd non paruissent sibi; exceptis Calebo & Josuâ, qui paruerunt. Ergo iratus eos ductavit ultrò citròque errantes per deserta quadraginta annos, donec tandem desiit totum illud genus hominum, qui offenderent Jehovah. Ecce autem, vos extitistis pro patribus vestris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jehovah in Israelitas incremento augeatur. Nam, si deseretis eos, ductabit eos adhuc per deserta, atque ita perdideritis hunc populum. *R.* Ædificabimus hic caulas pecudibus nostris, & urbes parvulis & imbellibus: nos verò in armis erimus parati ante Israelitas, donec collocaverimus eos suo loco. Nostri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut sint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum, quin priùs Israelitæ venerint suæ quisque in hæreditatis possessionem. Neque enim cernemus hæreditatem cum eis trans Jordanem, quibus obvenerit cis Jordanem, orientem versus. *M.* Si quidem re præstabitis, quod pollicemini verbis, armatique ad bellum, quotquot potestis ferre arma, Jehovah spectante, Jordanem transmittetis, non redituri nisi deturbatis à Jehova hostibus, terrâque subditâ Jehovah imperio, si, inquam, ita agetis, revenietis postea, purgati & Jehovah & Israelitis; atque hac quidem lege possidetote terram, Jehovah volente. Sin hæc non feceritis, sic habetote, vos peccare in Jehovah, vestrumq; peccatum in vos recasurum.

Sent. Quibus jam prospectum est, ii debent cæteros quibus nondum prospectum est, adjuvare.

RACHAB. Josuæ 2.

ARGUMENTUM.

Rachaba meretrix additos apud se exploratores Israelitarum clam demittit per fenestram, pacta cum eis de salute, sua & suorum.

Ministri

Ministri regis Hierichuntis, Rachaba.

Exploratores Hebræi.

R Achaba, nos sumus huc missi à rege, ut abducamus homines eos qui diverterunt ad te. Venerunt enim gratiâ explorandæ totius regionis: Proinde vide ut eos producas nobis. *R.* Ad me quidem venerunt homines quidam, qui cujates sint, me latet. Hi, cum vespere clauderetur porta, exierunt: nec scio quò se receperint. Si voletis consequi velociter, assequimini. Salva res est; abierunt. Nunc adeo hospites, quos ocului in tecto sub fascibus lini, ut eos servem beneficio meo. Heus, heus, hospites: dormitis? *Ex.* Nondum. *R.* Attendite quæ dicam. Non ignoro Jehovam dedisse vobis hanc terram, nosque omnes incolas hujus terræ, perculsos vestri terrore, abjecisse animos: nimirum audivimus, ut efficcaverit Jehova mare rubrum, quò vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto; utque tractaveritis duos reges Amorrhæorum; qui trans Jordanem habitant; Sehonem dico & Ogum, quos delevistis funditus. Quæ res ubi audita est, concidimus animis, nec jam quisquam est qui audeat vel mutire in vos; propterea quòd Jehova Deus vester, Deus est tam suprâ in cœlo, quàm infrâ in terra. Quocirca jurate nunc mihi per Jehovam, si ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relatueros domui meæ paternæ; & mihi date certum signum, quòd consuletis saluti mei patris, & matris, & fratrum, et sororum, et omnium quæ habent, assertisque vitam nostram à morte. *Ex.* Fidem damus, nec recusamus mortem (modò ne indicetis nos) cum Jehova tradiderit nobis hanc regionem, ni vos bonâ fide conservaverimus. *R.* Ergo hâc lege demittam vos per funem per hanc fenestram, quæ prospicit rus. Rectè est, evasistis. Nunc contendite in montes, ne incidatis in eos qui vos persequuntur; et ibi, dum redeunt, latitate triduum, post ituri. *Ex.* Attende diligenter quæ dicemus. Cum ingressi fuerimus

hos fines, tu appendes funiculum istum rubrum de hac fenestra, per quam nos demisisti: convocabisque, ad te totam vestram familiam. Quòd si quis è domo tua foras exierit, suo id periculo fecerit, nos aberimus à culpa. Quæ verò erunt apud te, ea si quis attigerit, nos præstabimus damnum. Quòd si hanc rem palam feceris, erimus liberi à jurejurando quo tu nos obstrinxisti. *R. Placet conditio. Valete. Ex. Et tu.*

Sent. Pios adversus impiorum injuriam abscondere, pium est: & Deus hujusmodi officia remuneratur.

GABAONITÆ. Josua 9.

ARGUMENTUM.

Josua deceptus à Gabaonitis, fœdus paciscitur cum eis, Gabaonitarum Legati, Josua.

ADsumus huc è finibus remotis, Josua et Israelitæ, missi ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis ita videtur. *J. Fortassis habitatis in finibus his; quod si est, non est nobis fas inire fœdus vobiscum. L. Nos quidem parati sumus dedere nos in tuam potestatem. J. Cujates estis? et unde adestis? L. Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti nomine Jehovah Dei vestri. Audivimus enim famam ejus, et quanta facinora ediderit in Ægypto, utque acceperit duos Amorrhæos reges trans-Jordaninos, Sehonem Heseboniorum, et Ogum Basanæ apud Astorata. Hac de causa mandaverunt nobis nostri senatores, et universi nostrates, ut, sumpto viatico, veniemus obviam vobis, oblaturi vobis servitium nostrum, et pacaturi fœdus vobiscum. Atque ecce panes, quos domi sumpsimus in com meatum, cum sumus profecti ad vos; qui jam marcuerunt, mucuerantque, ut videtis. Hæ quoque lagenæ, quas replevimus novas, videtis ut sint laceræ. Vestimenta etiam, et calcei nostri, jam detrita sunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum ullum: bonâ fide agimus, et, ut res est, sic loquimur. *J. Ergo componemus pacem**

pacem vobiscum, vosque conservabimus, et id jurejurando confirmabimus.

Sent. Et pii interdum falluntur. Nam quod minus sunt ipsi malitiosi, eò facilius credunt aliis, eos existimantes ex suo ingenio. Itaque cavenda piis est credulitas, & cum columbina simplicitate conjungenda est serpentina astutia.

JOSUA. Josuæ 24.

ARGUMENTUM.

Josuæ concio ad populum, in qua commemorat Jehovah erga ipsos beneficia: & populus sese Jehovah servitutum promittit.

Josua, Populus.

AUdite, universi Israelitæ, quamobrem jufferim vos huc convocari, et quid Jehova Deus Israelitarum jufferit me vobis effari. Majores vestri olim incoluerunt trans flumen, videlicet, Thara pater Abrahami et Nachoris, colueruntque Deos peregrinos. Jehovah autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis vestri, eumque perduxit per omnes fines Chananæorum, et auxit progeniem ejus, deditque ei Isaacum; Isaaco autem Jacobum et Esavum. Esavo assignavit Seir montem possidendum. Jacobus ejusque liberi descenderunt in Ægyptum. Ibi cum crevissent in gentem magnam, numerosamque et potentem, divexabantur ab Ægyptiis. Sed Deus Ægyptios mirè infestavit, tandemque eductos ex Ægypto Israelitas deduxit ad mare rubrum: quo Ægyptiis, et quadrigariis, et equitibus persequentibus eos, invocaverunt Jehovah, qui illos arcuit à nobis densâ quâdam caligine: immissoque mari, eos demersit, spectantibus oculis vestris tam inaudita facinora. Cum autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amorrhæorum trans-Jordaninorum; eosque bellum vobis inferentes, subegit vobis: eisque concisis, dedit vobis possessionem eorum agri. Exitit deinde Balacus, Sephoris filius, Moabitarum Rex, qui vos bello lacefferet: accersivitque Balaa-

mum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convertitque imprecationem ejus in faustam precationem, et vos tutatus est à manu illius. Ita, trajecto Jordane, pervenistis ad Hierichuntem: et bello resistentes Hierichuntios, et reliquos populos superavistis auxilio Dei: qui, quasi missis ante vos vespis, egit vobis in fugam duos Reges Amorrhæorum, nullo vestro vel ense vel arcu: vobisque dedit et agrum non vestro labore cultum, et urbes ab aliis quàm à vobis ædificatas, quas incolitis: vineisque et olivetis, quæ non sevestis, vivitis. Quibus de causis veremini Jehovam, Eumque verè et sincerè colite: et auferte Deos, quos majores vestri coluerunt trans fluvium, et in Ægypto. Quòd si non placet vobis servire Jehovæ, dispicite hodie, utrùm servituri sitis diis, quibus servierunt conditores vestri trans flumen; an diis Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem et domus mea serviemus Jehovæ. *P.* Absit, ut omisso Jehovâ, serviamus aliis diis. Nam Jehova Deus noster est. Hic eduxit nos, majoresque nostros ex Ægyptiaca servitute: idem fecit in oculis nostris mira illa miracula, et nos custodivit in omni itinere quod confecimus, et inter omnes nationes per quas iter fecimus: fugavitque nobis omnes, gentes, et Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum: est enim Deus noster. *ꝯ.* Non poteritis colere Jehovam; est enim Deus sacrosanctus, Deus rivalis impatiens; non feret vestra delicta et peccata. Quòd si, eo relicto, coletis deos peregrinos, avertetur; et vos non minùs multis malis conficiet, quàm antè bonis affecit. *P.* At eum colemus. *ꝯ.* Ergo testamini, vos deligere vobis Jehovam ad colendum. *P.* Testamur. *ꝯ.* Itaque tollite Deos istos Peregrinos, expiate animos vestros Jehovæ Deo Israelitarum. *P.* Jehovam Deum nostrum colemus, et ejus dicto audientes erimus. *ꝯ.* Igitur consignabo hæc literis, et erigam hoc ingens saxum sub hac quercu, quod testis

testis erit, (utpote quod 'audiverit omnia Jehovæ ad vos dicta) si fortè fregeritis fidem Deo vestro.

Sent. *Deo servatori, bonorumque datori, serviri debet.*

J A E L. Judicum 4.

A R G U M E N T U M.

Jael Siseram Chananæorum ducem dolo occidit.

Jael, Sisera, Baracus.

DIverte ad me, Sisera : quò fugis? Diverte ad me tutò. *S.* Bene mones. Sed ubi abdes me. *J.* Bono animo esto : sub hoc centone, hîc latebis tutissimè. *S.* Amabò, da mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde sitio. *J.* Imo lac dabo ex hoc fîno, quod melius est aquâ. Hem bibe. Nunc quiescito, ubi texero te hâc stragulâ veste. *S.* Sed sta ad januam casæ, ut, si quis me quæret, neges me hîc esse. *J.* Fiet. Nunc demum facinus edam majus fœmineâ manu. Quid hoc? Gestit animus, jubétque audere ulcisci hostem Dei et bonorum. Periisti, Sisera : fœmineâ vi, & fœmineâ manu interimeris. *B.* Quis mihi nunc, quis demonstrat quò fugerit hostis? Quem ego si affecutus fuero, dispeream, nisi ei animam eripio malis modis? Sed quò se surripuit? quò fugit? *J.* O Deum immortalem! Quantum facinus feci? quantam laudem invenit Jael? Sed videóne Baracum? Ipse est, sectatur hostem jam jacentem. Barace, huc sis ad me, ut tibi commonstrem hominem quem quæris. *B.* Obsecro, éstne apud te? *J.* Videbis. *B.* Proh superi! Quid video? Siseram jacentem humi exanimem! Quis hoc fecit? *J.* Mulieris factum vides. *B.* At non muliebres tamen. Sed quæso, tunc hoc fecisti? *J.* Ipsa res indicat. *B.* Video, sed narra, obsecro, quo pacto egeris. *J.* Vidi fugientem, jussi ut ad me veniret, eúmque operui centone; deinde, cum jam quiesceret, cepi clavum, quem malleo adagi in tempus ejus. Ille provolutus ad pedes meos, efflavivit animam. *B.* Utinam sic pereant, quotquot adversantur Deo.

Sent.

Sent. *Turpi morte digni sunt, qui Deo aut ejus populo adversantur. Debiliū manu vincit Deus fortes.*

GEDEON TRITURANS. *Judicum 6.*
ARGUMENTUM.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

Genius, Gedeon.

A Dsit tibi Jehova, vir fortissime. *G. Quæso te, Domine, si adest nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubinam sunt tot ejus mira facinora, quæ nobis narravere majores nostri, nos ab eo esse eductos ex Ægyptiis; cū nos nunc deseruit & addixit Madianitis? Gen. Vade cum tua ista virtute, & defende Israelitas à Madianitis. Ego sum tibi autor vadendi. G. Amabò te, Domine, quā tandem re defendam Israelitas, qui sim tenuissimus omnium Manassensium & minimus totius paternæ familiæ. Ge. Adjuvante me, concides Madianitas ad unum. G. Quæso te, nisi molestum est, ut signo aliquo mihi confirmes, te eum esse qui mecum loquare. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. Gen. Præstolabor tibi. G. Paravi omnia. Gen. Pone carnem & panes non fermentatos super hoc saxo, & effunde jus. G. Hei mihi! ignis consumpsit omnia. Jehovæ Genius est. Me miserum, qui viderim Genium Jehovæ! Gen. Salvus es, pone metum; non ideo moriēre.*

Sent. Dei ope quivis quidvis potest.

GEDEON. *Judicum 7.*

ARGUMENTUM.

Gedeon, delectu habito, dimissisque domum imbellibus, castra Madianitarum noctu explorat, deinde cum trecentis militibus aggressus, profligat.

Jehova, Gedeon, Præco, Phara, Madianita, alter Madianita, Milites.

GEdeon, tū nimis multos habes milites. Quòd si cum istis copiis vinceretis hostes, Israelitæ jactarent sese victoriam adeptos suo Marte: atque ita non
ego

ego laudarer, sed ipsi, id quod detraheret meæ gloriæ. Proinde cura ut proclametur in exercitu, ut timidi repetant domum, & discedant ex monte Galaado. *G.* Præco, indice timidis & cæteris diuissimum secundum legem, ut nosti. *Pr.* Audite, audite, milites. Si quis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repetito; ne si in prælio occubuerit, alius eam dedicet. Item, si quis vineam conseruit, neque profanavit, domum repetito; ne si occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item si quis uxorem desponsavit, neque duxit, domum repetito; ne si in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item si quis timidus, est & molli animo, domum repetito; ne animi sui mollitie effœminet animos aliorum. *G.* Rectè est, restant decem millia: discesserunt viginti millia. *Ÿ.* Sed ne sic quidem satis pauci sunt: nam quò pauciores erunt, eò mihi gloriosior erit victoria. Deduc ista decem millia ad aquas: ego eos, illic tibi probabo, & ostendam, quòsnam velim ire tecum, quos item nolim. *G.* Agitè, milites, descendite ad aquas. *Ÿ.* Da operam, ut quicunque lambent aquam linguâ, more canum, hos secernas ab eis, qui ad bibendum procubuerint in genua. *G.* Itâ factum est. Superfunt trecenti, qui ductâ ad os manu lamberunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. *Ÿ.* Per istos trecentos dabo tibi victoriam, Gedeon; & Madianitas tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus, ut domum repetant. *G.* Ite domum, Israelitæ, exceptis his trecentis: & nobis relinquite commeatum & tubas. *Ÿ.* Gedeon, descende, dum nox est, ad castra Madianitarum, ut intelligas, me ea tibi tradere. Quòd si solus descendere vereris, descenda unâ cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ita confirmeris ad invadenda castra. *G.* Phara, descendamus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. *P.* Placet. *G.* Cave, ne strepitum edas; hîc est via. *P.* Tace, tace, here. *G.* Quid est? *P.* Jam non procul absumus à castris. *G.* Sic habet, audio

audio stertentes: hîc sunt extremi armatorum; sed tace, nescio, quis loquitur. *M.* Scin' tu quid ego somniaverim? *Al.* Sciam, si dixeris. *M.* Panis hordeaceus videbatur mihi volvere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui tandem delatus est ad tabernaculum? quod validâ vi impulsus, et labefactatum, à culmine dejecit. *Al.* Vis tibi certò interpreter? Ensis est proculdubio Gedeonis, filii Joæ Iraelitæ, cui in manum dedit Deus Madianitas unâ cum universis castris. *G.* Audisti? *P.* Atque equidem libenter. *G.* Satis habeo: nostra est victoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc consilium. *P.* Non est dubium quin perierint Madianitæ. O felicem noctem, et quovis etiam die clariorem! *G.* Adeste, viri, expergiscimini; vicinus: Deus dat nobis castra hostium. Sed audite diligenter, quæ dicam. Distribuiam vos in tres classes; feretis singuli singulas tubas manu, testasque vacuas, et in testis tædas: sed videte ut imitemini me. Cùm venero ad extrema castra, facitote, ut videritis me facientem; cùmque audieritis meam tubam, et eorum, qui erunt mecum, vos quoque repentè colliditote testas; sumptisque manu lævâ tædis, dextrâ tubis, clangitote, et magnum strepitum circum castra editote: simulque proclamatote, *Gladius Jehovæ & Gedeonis.* Auditisne? *M.* Audimus et meminerimus. Vadamus. Jam fere media nox est, ventum est ad ultimam partem castrorum: vos ambite castra; sed excitantur custodes, clangamus properè. *M.* Gladius Jehovæ & Gedeonis. *Ÿ.* Pæan. *G.* O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ipsorum enses in ipsos: confodiunt sese mutuis vulneribus. *M.* Ut cadunt crebri? Jam bona pars interiit, cæteri mandant se fugæ. *G.* Fugiant, instate, viri, urgete, consequimini, sectamini; ut è tanto numero nullus evadat.

Sent.

Sent. *Christianum bellum (quod in Gideonico adumbratur) à voluntariis, non coactis, gerendum est: præstat esse paucos alacres, quàm multos ignaves. Stulti duces milites numerant, sapientes ponderant.*

JEPHTHA. *Judicum 11.*

ARGUMENTUM.

Jephthæ persuadent senatores Israelitarum, ut se militia ducem præbeat adversus Madianitas.

Senatores Israelitarum, Jephtha.

Missi sumus ad te, Jephtha, ab Israelitis, ut à te postulemus, ut præbeas te nobis ducem ad gerendum bellum contra Ammonitas. Scimus enim te esse eo corporis et animi robore præditum, eaque peritiâ belli, ut nemo hodie possit id præstare melius. ¶ Enimvero, vos exegistis me domo paternâ præ odio: cur nunc venitis ad me, rebus adversis? Cur non potiùs retinuistis me, cùm non egeritis; ut esset vobis copia mei, cùm egeritis? *S.* Noli quæso, Jephtha, meminisse injuriæ. Si nos non rectè fecimus, qui te expulerimus: tu rectè facies, si maleficcium pensabis beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis. Quod si nobiscum profectus fueris, & debellaveris Ammonitas, constituemus te principem omnium Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi longè plus sit boni, quàm quanta fuit injuria. ¶ Ergo si revocaveritis me ad debellandos Ammonitas, & Jehova subegerit eos mihi; obtinebo principatum in vos? *S.* Contestamur Jehovam, nos esse facturos isto modo. ¶ Persuasistis. Eamus.

Sent. *Præstantes viri, licèt eis in præsentia non egeas, retineri debent in casus futuros.*

RUTHA. *Ruth 1.*

ARGUMENTUM.

Noemim ex Moabitica discedentem in Israeliticam terram, quamvis dissuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha ejus quondam nurus.

Noemis,

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus.

Postquam Deus cepit misericordiam sui populi (ut accepimus) eumque levavit fame, quæ coegerat me, et meum virum et liberos, confugere huc ad Moabitas; jam nihil est, quod velim diutius agere in regione aliena. Sed vobis, meæ nurus charissimæ, censeo redeundum, suam cuique in domum patriam, postquam estis privatæ viris. Jam satîs me comitatæ estis. *Ite sane, secundo Deo, quem precor, ut vobis rependat pietatem, quâ usæ estis in mortuos, et in me. Det, inquam, vobis Jehova, ut nanciscamini quietem, suum utraque apud maritum. Amplectimini me, charissimæ conjuges meorum olim filiorum.* *R.* Heu nos miseras! siccine disjungemur à te? Ah non fiet, suavissima socrus; quin bimus tecum ad tuos populares. *N.* Nihil opus est, meæ filiæ: an putatis me adhuc utero edituram filios, qui futuri sint vobis viri? Revertimini potiùs, meæ filiolæ; Abite. Nam ego quidem grandior sum, quàm ut sim apta viro. Sed fingite non abesse spem, meque tradi viro vel in proximam noctem, filiosque gignere: an estis expectaturæ, donec adoleverint? Poteritisne tam diu durare sine viris? Non ita, filiolæ: parendum est necessitati. Equidem valde angor vestro discessu, sed nolo repugnare urgenti Deo. *O.* Vera prædicas: melius est reverti. *N.* Sapis, amplectere me. Vale, mea quondam nurus. *O.* Vale et tu, mea quondam socrus. *N.* Vides, Rutha, ut tua fratria repetat patriam, et Deos penates; Quid apud me hæres? Revertere unà cum. *R.* Ne me urge de te relinquenda. Nam quo tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, ego commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus, Tecum unà moriar, tecum unà humabor; ita omnino statui. Atque ita mihi habeam Jehovaham propitium, ut una mors est me à te separatura. *N.* Postquam ita animum obfirmâsti, nolo in probius obfistere.

obfistere tuo studio. Eamus sanè, Deo bene fortunante.

Sent. *Beati qui Deum Deique populum anteponunt & parentibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.*

BOOZUS. *Ruth. 2.*

A R G U M E N T U M.

Boozus comiter alloquitur Rutham spicas legentem, ejusque pietatem collaudat.

Boozus, Messores, Curator messis, Rutha.

A Dñt vobis Deus, messores. *M.* Et tibi bene omnia secundet. *B.* Quæ est ista puella, Curator, quam hic video spicas legere? *C.* Moabitis est, quæ huc secuta est Noemin remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret sibi legere spicas post messores: id quod adhuc fecit à mane; tam paulum manet domi. *B.* Audi, filia, ne iveris in agrum alium ad colligendas spicas, neve hinc abieris; sed hæreto apud meas ancillas, et videto, ut sequaris eas, in quemcunque agrum ibunt messum. Ego vetabo, ne famuli sint tibi molesti. Quod si sities, petes potum ex iisdem vasis, quibus ipsi hauriunt. *R.* Quidnam est in me, quamobrem digneris ita respicere me, cum sim peregrina? *B.* Perlatum est ad me, qualem tu te præstiteris erga tuam socrum post obitum viri tui; utque relicto utroque parente, terræque patriæ, contuleris te ad populum tibi antè ignotum. Quod factum Jehova Deus Israelitarum repondet tibi cumulatissimo præmio, sub cujus quasi alarum præsidium tu te receperis. *R.* Agnosco tuam gratuitam benignitatem et misericordiam, qui tam comiter confirmes animum meum consolando, cum tamen indigna sim, quæ vel in ancillarum tuarum numerum veniam.

Sent. *Pii favent piis; eisque benefaciunt.*

DISCALCEATUS. *Ruthæ 4.*

A R G U M E N T U M.

Boozus, recusante altero propinquo, emit bona Noemis, Ruthamque ducit uxorem.

Boozus, Propinquus Ruthæ, Senatores.

HEUS tu qui hâc transis, adesdum, paucis te volo. *P.* Quidnam id est? *B.* Consiste hîc paulisper, dum evoco aliquot de senatoribus civitatis, qui transeunt per hanc portam, ut adsint nobis in hoc negotio: nam feria res est, egétque testibus. Heus, vos senatores, quæso vos ut accommodetis huc nobis aliquantisper vestram operam. Non faciemus longius. *S.* Adsumus, dic quid velis? *B.* Partem fundi, qui fuit cognati nostri Elimelechi, venundat Noemis, reversa ex agro Moabitarum. Hanc rem, visum est mihi, ut tibi significarem; ut, si empturus es, emas in præsentia senatûs nostri: sin minus, indices mihi. Nemo est enim cognatus propinquior te, secundum quem ego sum. *P.* Ego vero emam. *B.* Sed cum fundum emes à Noemi et à Rutha Moabitide uxore demortui, emes eâ conditione, ut ipsam Rutham ducas in matrimonium, ut fuscites nomen illius in ejus hæreditate. *P.* Non licet mihi hâc lege emere, ne corrumpam patrimonium meum. Eme tu, si vis, meo loco: mihi quidem emere non licet. Atque in hujus rei testimonium accipe calceum meum de manu mea. Ego quemadmodum exui me hoc calceo, ita testor, me cedere tibi meum jus in hac re. *B.* Vos, senes & populares hodie mihi testes eritis, ut ego emam omnia bona Elimelechi, et Chilionis, et Mahalonis, à Noemi; utque mihi vindicem in matrimonium Rutham Moabitidem, conjugem Mahalonis, ut consulam nomini demortui in ejus hæreditate, ne ejus nomen tollatur ex ejus consanguinitate et patria. Vos hodie testes nuncupo. *S.* Testabimur. Faxit Jehova, ut mulier ista, quæ intratura est tuam domum, tam sit sœcunda quam fuerunt Rachel et Lia, quæ duæ prole instruxerunt domum Israeliticam: utque

atque egregium quid facias in Ephrata, et tibi nominis famam compares Bethlehemæ; fiatque domus tua similis domui Pharis, quem Judas fustulit ex Thamare, progenie tibi à Jehova datâ ex puella.

Sent. *Qui vult defuncti possessionem, habeat & vi-
duam. Qui vult quod placet, habeat & quod dis-
plicet.*

SAMPSON. *Judicum 15.*

ARGUMENTUM.

*Sampson vinculus ad Palæstinos deductus, abruptis vin-
culis, occidit maxillâ Asini mille viros.*

Judæi, Sampson, Palæstini.

AN nescis, Palæstinos habere imperium in nos ?
S. Scio. *Ÿ.* Cur ergo incendiisti segetes eorum,
magno nostro malo. S. Par pari retuli. *Ÿ.* Atqui
huc venimus, ut te vincitum dedamus eis. S. Siqui-
dem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi
manus violentas, vinciatis licet. *Ÿ.* Fidem damus. S.
Agite, colligate, ducite, abducite quantum potestis.
P. Euge, adducitur ille hostis noster capitalis, qui
immisit sceleratas faces in segetes nostras; nunc nunc
ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Sampson;
hic tibi finis adest vitæ. S. Agite verò, siquid animi
habetis: aggredimini vincitum: experiar tamen si
quid habeo solitarum virium. Euge. P. Periiimus,
abrupit vincula; sed invadamus undique; non evadet
Præstemus nos viros. S. Sed unde mihi telum? Ecce
autem commodum sese offert hæc maxilla asini; hæc
præbebit vicem clavæ. Pugnat, viri, pro virili.
Sentietis, qui vir sim. Hem tibi, qui primus me la-
cessis primus perito. Et vos qui hîc tam densè con-
globati estis, sentite quæ sint vires Sampsonis, qui
vincit inermis armatos. Heus, cogitatis pugnare
pedibus? Quo fugitis? Hic adest hostis, ne perдите
victoriam. Tu quidem hîc jacebis, tu quoq; ad-
jungêris ei comes; dormite. Euge, Sampson,
quantam cædem fecisti! Maxillâ asini quantam

stragem edidi! Maxillâ asini prostravi mille viros.

Sent. *Qui Dei spiritu præditus est, invictus est, frustrâque constringitur. Deus sæpe vilissimis telis ulciscitur hostes suos.*

DIALOGORUM SACRORUM

LIBER SECUNDUS.

ELIS. 1 Reg. 3.

ARGUMENTUM.

Jehova Samueli prædicit, sese animadversurum in domum Elis sacerdotis, qui in filios suos ^{non} animadverterit.

Jehova, Samuel, Elis.

SAmuel. S. Quid me-vis? Accurram; adsum vocatus à te. E. Non vocavi; redi cubitum. S. Fiet. J. Samuel. S. Adsum, Eli; nam vocâsti me. E. Non te vocavi, fili: redi cubitum. S. Faciam. J. Samuel. S. Adsum: nam vocâsti me. E. At at, nunc demum intelligo quid sit. Discede cubitum: quòd si te vocaverit, respondeto, *Loquere, Jehova, audio.* S. Faciam. J. Samuel, Samuel. S. Loquere, Domine, audio. J. Ego sum quiddam facturus in Israelitis, quod quisquis audiverit, prorsus obstupescet. Sum enim aliquando importaturus in domum Elis omnia quæ decrevi, et rem ad exitum perduciturus; ei que ostensurus, me persecuturum culpam ejus, in ejus domum in perpetuum: qui, cum sciret filios suos malè audire, non animadverterit in eos. Quam ob causam

causam juro, hanc noxam nullo unquam vel sacrificio, vel libamine, Elis posteritati remissum iri.

Sent. *Qui divinæ voci non est assuetus, eam, interdum esse putat hominis. Peccantes natos non punire, grave peccatum est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos qui verè & sapienter amat, castigat; sed ne quid injustè immodicè fiat.*

S A U L U S. 1 Regum 9.

A R G U M E N T U M.

Saulus quærens asinas patris, it consultum Samuelem vatem, & ab eo discit se futurum Regem.

Saulus, Puer, Puellæ, Samuel.

ENimverò fatis jam diu acquisivimus asinas neque invenimus. Revertamur domum, puer; ne pater meus, omisissis asellis, sit sollicitus de nobis. *Puer.* Non censeo redeundum esse, re infecta. Aiunt esse divinum quendam et gravem virum in proximo oppido, qui, quicquid dicit futurum, evenit. Conveniamus eum, si fortè indicet nobis id cujus causâ venimus. *Saul.* Sed quid offeremus homini? Nam etiam pane exhaustæ sunt peræ nostræ, nec habemus quod dono demus ei, et ire vacuos religio est. *Puer.* Tace: Est mihi in præsentia quadrans fidei argentei, quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam insistamus. (*Saul. Quem Videntem dicis? P. Quasi nescias, id quæris; nempe, quod vir quidam sapiens docuit,*) olim inter Israelitas qui ibant consultum Deum, dicebant se ire ad Videntem: nam qui hodie dicitur Vates, olim vocabatur Videntis. *Saul.* Rectè mones, eamus. Ingrediendum est hoc ascensu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aequatum; adeamus eas. Heus, puellæ! An non hîc est vates quidam? *Puel.* Est, et quidem incidetis in eum, si pergetis: properate modò: nam hodie veniet in oppidum, quia populus facturus est rem divinam in sacello. Simulac introieritis in oppidum, offendetis eum, antequàm ascendat in sacellum epulaturus:

stragem edidi! Maxillâ asini prostravi mille viros.

Sent. *Qui Dei spiritu præditus est, invictus est, frustrâque constringitur. Deus sæpe vilissimis telis ulciscitur hostes suos.*

DIALOGORUM SACRORUM

LIBER SECUNDUS.

ELIS. 1 Reg. 3.

ARGUMENTUM.

Jehova Samueli prædicit, sese animadversurum in domum Elis sacerdotis, qui in filios suos animadverterit.

Jehova, Samuel, Elis.

SAmuel. *S.* Quid me-vis? Accurram; adsum vocatus à te. *E.* Non vocavi; redi cubitum. *S.* Fiet. *Ÿ.* Samuel. *S.* Adsum, Eli; nam vocâsti me. *E.* Non te vocavi, fili: redi cubitum. *S.* Faciam. *Ÿ.* Samuel. *S.* Adsum; nam vocâsti me. *E.* At at, nunc demum intelligo quid sit. Discede cubitum: quòd si te vocaverit, respondeto, *Loquere, Jehova, audio.* *S.* Faciam. *Ÿ.* Samuel, Samuel. *S.* Loquere, Domine, audio. *Ÿ.* Ego sum quiddam facturum in Israelitis, quod quisquis audiverit, prorsus obstupescet. Sum enim aliquando importaturus in domum Elis omnia quæ decrevi, et rem ad exitum perduciturus; ei que cstenfurus, me persecuturum culpam ejus, in ejus domum in perpetuum: qui, cum sciret filios suos malè audire, non animadverterit in eos. Quam ob causam

causam juro, hanc noxam nullo unquam vel sacrificio, vel libamine, Elis posteritati remissum iri.

Sent. *Qui divinæ voci non est assuetus, eam, interdum esse putat hominis. Peccantes natos non punire, grave peccatum est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos qui verè & sapienter amat, castigat; sed ne quid injustè immodicè fiat.*

S A U L U S. i Regum 9.

A R G U M E N T U M.

Saulus quærens asinas patris, it consultum Samuelem vatem, & ab eo discit se futurum Regem.

Saulus, Puer, Puellæ, Samuel.

ENimverò satis jam diu acquisivimus asinas neque invenimus. Revertamur domum, puer; ne pater meus, omiſſis asellis, sit sollicitus de nobis. *Puer.* Non censeo redeundum esse, re infecta. Aiunt esse divinum quendam et gravem virum in proximo oppido, qui, quicquid dicit futurum, evenit. Conveniamus eum, si fortè indicet nobis id cujus causâ venimus. *Saul.* Sed quid offeremus homini? Nam etiam pane exhaustæ sunt peræ nostræ, nec habemus quod dono demus ei, et ire vacuos religio est. *Puer.* Tace: Est mihi in præsentia quadrans fidei argentei, quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam insistamus. (*Saul. Quem Videntem dicis? P. Quasi nescias, id quæris; nempe, quod vir quidam sepiens docuit,*) olim inter Israelitas qui ibant consultum Deum, dicebant se ire ad Videntem: nam qui hodie dicitur Vates, olim vocabatur Videns. *Saul.* Rectè mones, eamus. Ingressendum est hoc ascensu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aequatum; adeamus eas. Heus, puellæ! An non hîc est vates quidam? *Puel.* Est, et quidem incidetis in eum, si pergetis: properate modò: nam hodie veniet in oppidum, quia populus facturus est rem divinam in sacello. Simulac introieritis in oppidum, offendetis eum, antequàm ascendat in sacellum epulaturus:

populus enim non inibit epulas ante adventum ejus, quoniam ejus est consecrare sacrificium, postea epulabuntur invitati. Itaque ascendite; non est dubium quin inventuri sitis eum. *S.* Habemus gratiam: ascendamus in oppidum. *Sam.* Video adolescentem huc venientem unâ cum puero. Nimirum hic est, quem heri prædixit mihi Deus venturum ex regione Benjamitarum, ut eum unctione creem imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab injuria Palæstinorem. *Saul.* Amabò te, indica nobis domum vatis. *Sam.* Ego sum ille: conscendite ante me hunc collem: hodie epulabimini mecum; deinde dimittam vos manè, et indicabo vobis, quicquid cogitatis in animis vestris. Quòd attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu ne esto anxius de eis; repertæ sunt. Sed quorsum de asellis? Ad te veniamus. Debes æstimare te esse columnam totius nostræ nationis, omniumque salutem positam esse in te, tuâque domo paternâ. *S.* Quid ais? In mène, qui genus refero ad Jeminem, ortus ex obscurissimâ familia Benjamitarum, quæ tribus est minima Israelitarum? *Sam.* Concedamus modò in hospitium. Deus providebit cætera.

Sent. Deus opera sua inopinabilibus occasionebus ad exitum perducit.

SAMUEL. I Regum 12.

ARGUMENTUM.

Samuel jam senex innocentiam suam, & Dei in Israelitis beneficia commemorat: eorumque peccatum reprehendit, qui regem sibi depoposcerunt, & impetrato divinitus tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Israelitæ.

EN ego vobis omnibus obsecutus, regem creavi, deinceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam senem esse, indicio est canities. Mei liberi inter vos degunt, et ego vobis jam ab ineunte ætate prælui. Hic adsum, respondete mihi coram Jehova, et coram ejus uncto: si cujus bovem aut asinum sustuli;

sustuli; si cui injurius, aut violentus fui; si à quocumque præmium accepi, ut in ejus culpa conniverem, paratus sum vobis reddere. *I.* Neque injurius in nos, aut importunus fuisti, neque quicquam ab ullo accepisti. *S.* Testis est hodie apud vos, & Jehova, & Jehovæ unctus, nihil habere vos quod me accusetis. *I.* Planè. *S.* Adeste igitur; placet vobiscum disputare, quanta Jehova, & Moïsis & Aaronis creator, & majorum vestrorum ex Ægypto relictus autor, tum in vos, tum in majores vestros beneficia contulerit. Cùm migrasset Jacobus in Ægyptum, invocatus à majoribus vestris Jehova, Moïsem misit & Aaronem, qui illos ex Ægyptoeductos, in hoc loco collocarunt. Postea ipsius oblitos emancipavit Siseræ duci exercitus Hæmoris, tum Palæstinis, & Moabitæ regibus, à quibus bello vexati sunt. Deinde invocantibus eis Jehovam, peccatumque confitentibus, quòd, eo relicto, Baalim & Astarotum coluissent; & auxilium contra hostes orantibus, seque ei servituros pollicentibus misit Jerobaalem, et Bedanem, et Jephtham, et Samuelem; per quos ita vos ab hostibus vestris undique vindicavit, ut in tuto essetis. Vos verò, cùm videretis vos a Nahasso Ammonitarum rege invadi, postulastis à me, ut, mutato rerum statu, à rege vobis regi liceret, cum Jehovam Deum vestrum regem haberetis. Igitur ecce vobis regem, quem delegistis et efflagitastis: regem vobis præficit Jehova. Si Jehovam Deum vestrum verebimini, ei que servietis et dicto audientes sine contumacia unà cum rege vestro parebitis, bene vobiscum agetur; sin minus, & vos, & regem vestrum Jehovæ manus impetet. Jam verò agite, videte quantam rem Jehova jam nunc in oculis vestris faciat. Tritici messis nunc est, quo tempore tonare aut pluere in his finibus non solet. Atqui ego jam Jehovam exorabo, ut tonet atque pluat: ut intelligatis, vos in Jehovam gravem culpam commisisse, qui regem vobis poposcitis. Jehova, cæli terrarumque Deus, emittet
nunc

nunc tonitrua et nimbum, ut hic populus suum peccatum agnoscat. *¶* Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miseros! Supplica pro nobis Jehovæ Deo tuo, ne pereamus; qui ad tot superiora nostra scelera hoc insuper adjecimus, ut regem nobis peteremus. *S.* Bono animo este. Vos quidem istâ re graviter peccastis; veruntamen nolite à Jehova deficere, sed eum toto pectore colite: néve desciscite ad vana ista, quæ neque juvare possunt, neque defendere; sunt enim vanissima. Neque enim destituet Jehova populum suum, propter sui nominis celebritatem, postquam semel coepit vos sibi populum habere. Ego quoque, absit, ut Jehovam offendam, aut pro vobis supplicare, vósque decente et rectâ viâ deducere, intermittam. Tantum Jehovam metuite, eumque verè, et totâ mente colite; videte enim quantam rem apud vos fecerit. Quòd si peccatis indulgebitis, et vos, & rex vester peribitis.

Sent. *Fusti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt injuriam. Magna est hominum erga Deum in gratitudo, qui toties tam fideliter à Deo defensi, tot beneficiis cumulati, tamen hominem regem sibi deposcant: digni sanè qui inclementi regi serviant, quando clementem repudiant. Immensa est Dei clementia, qui sic ingratos tamen non deserat. Multum valent apud Deum preces justorum, qui etiam alieno tempore vel pluviam possint impetrare.*

SORTILEGIUM. I Reg. 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium suum vult occidi, propter gustatum mel, contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUc adeste, omnes populi primates, dispicite & conquirite, cujus hodie culpa fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat. Nam Jehovam ego Opt. Max. Israelitarum conservatorem juro, si etiam Jonathan filius meus is fuerit, eum esse capitale poenas

pœnas daturum. Vos totus populus consistite isthinc, ego & Jonathan consistemus altrinsecus. *P.* Ut libet, facito. *S.* Jehova, Deus Israelitarum, age severè. Ducantur sortes. Atat, nos petit fors: alter nostrum sit oportet. Sortiamur. Oho, Jonathan, fors indicat te. Indica mihi, quidnam feceris. *J.* Gustavi paululum mellis de capite hujus baculi, quem in manu habebam: quod tu, insciente me, fieri vetueras. Hoccine mihi capitale esse æquum est? *S.* Deum ego juro, te moriturum, Jonathan. *P.* Ergo morietur Jonathan, qui tam præclaram victoriam peperit Israelitis? Nequaquam, per Jehovam immortalem, ne pilum quidem amittet, qui hodie Deum sui facti adiutorem habuerit.

Sent. *In hac vita unius peccatum luunt interdum multi, quia sunt unum quasi corpus, cujus Memborum omnium est tanta conjunctio atque cognatio, ut sit eorum consensus tum dolorum, tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua punientur animæ, sui quisque, non alieni peccati pœnas dabit.*

O B E D I E N T I A. 1 Reg. 15.

A R G U M E N T U M.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius, quam Jehova præceperat, ultus fuerat.

Saulus, Samuel.

Jehovam tibi propitium precor. Feci jussum Jehovæ. *Sam.* Quem ergo balatum & mugitum audio? *Saul.* Oves sunt, & capræ, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibusque necandis abstinuere milites, ut Jehovæ Deo tuo sacrificium fieret. Reliqua funditus excidimus. *Sam.* Licétne mihi, quod bonâ tuâ veniâ fiat, tibi significare, quid mihi Jehova hâc nocte dixerit? *Saul.* Licet. *Sam.* Nonne, cùm, vel te judice, parvus fueris, nunc Princeps es tribuum Israelitarum, unctus à Jehova Rex eorum? A quo cùm in hanc expeditionem missus sis, jussuque sceleratos Amalechitas excindere, et bello ad internecionem persequi;

persequi; cur ei dicto audiens non fuisti? téque ad prædam, vetante Jehovâ, convertisti? *Saul*. Imò Jehovæ parui, expeditionémque, ad quam ab eo sum missus, confeci; & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantùm, milites de manubiis pecora, bovésque, devotorum primitias, desumpserunt, quæ Jehovæ Deo tuo immolarentur apud Gilgala. *Sam*. Quasi verò Jehovæ tam placeant hostiæ & sacrificia, quàm ejus dicto audientem esse. Scito, obedientiam præstantiorem esse, sacrificio, & obtemperationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum, perinde est ac magia: & contumacem esse, eadem in culpa ponitur, ac simulacri-colam esse: & quia Jehovæ mandatum repudiâsti, ipse te vicissim regno exiget. *Saul*. Peccavi, qui contra Jehovæ jussu, contrâq; tua dicta fecerim, milites veritus, eisque obsecutus. Sed, da mihi, quæso, hanc veniam, ut mecum revertare! ut Jehovam adorém. *Sam*. Non revertar tecum, qui Jehovæ mandatum aspernatus sis, et idcirco ab eo abdicatus regno Israelitarum. Vale. *Saul*. At non patiar te abire, ut non me comiteris. *Sam*. Quid me retines? Ah! rupisti meum pallium: & Jehova hodie Israelitarum regnum à te abrumpit, idque alteri te meliori tradit. Neque verò fallit Israelitarum triumphator, neque factum mutabit: non enim homo est, ut factum mutet. *Saul*. Fateor peccatum à me esse. Sed concede mihi hunc honorem apud senatores meorum popularium, apudque Israelitas, ut mecum redeas, Jehovam Deum tum adoraturo. *Sam*. Agè, agè, præi, sequar.

Sent. *Nihil placet Deo, quod ejus præcepto contrarium est, etiamsi bono alioquin animo fiat: debet enim homo Deo (sicut servus hero, aut filius patri) servire, non suo, sed illius, arbitrio.*

GOLIATHUS. I Reg. 17.
ARGUMENTUM.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, et illum cum funda et pedo aggressus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Israelita quidam, alius Israelita, Nuntius, Saulus.

Salvete, mei fratres optimi. *E.* Deus det quæ velis, germane lepidissime. Ut valet pater? *D.* Optimè, gratia Deo; meque misit ut viserem, quid ageretur, vobisque asserrem placentam et decem panes, et tesseram vestram acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos, ad centurionem. Sed quam ego vocem audio? *G.* Quid opus est, vos exire ad prælio dimicandum nobiscum? Ego sum Palæstinus, vos estis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem, qui conferat manus mecum: qui si superaverit me prælio, et interemerit, nos serviemus vobis: sin ego vicero, vos nobis servietis. Quantâ ego hodie ignominia afficio instructos in aciem Israelitas! Date mihi virum, quicum contendam singulari certamine. *D.* Quis est importunus iste, et turgidus Gigas, qui tantopere despicit nos præ se? Cujus vocem et aspectum contremiscunt omnes, et refugiunt? *Is.* Nescio quis est natus in nostram perniciem et dedecus; cum quo nemo audet conferere manus: adeo ingens est, et terribilis. *D.* Quid ergo præmii feret, qui sustulerit eum de medio, et aboleverit hoc tantum probum Israelitarum? Nam quis est impurus iste Palæstinus, qui inurit tantam ignominia castris Dei immortalis? *Is.* Si quis eum dejecerit, Rex eum valde ditabit, locabitque ei nuptum filiam suam; donabitque immunitate perpetuâ domum ejus paternam. *E.* Cur venisti huc, improbe puer? Aut cur deseruisti pauculas illas oviculas in saltu? Ego novi temeritatem, audaciamque tuam. Mirum, ni venisti spectatum prælium. *D.* Quid ego commisi? An non erat causa, cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo præmio afficiet rex eum, qui occiderit immanem illum

illum Palæstinum? *Iſ.* Maximo. *D.* Quonam? *Iſ.* Ornabit eum maximis divitiis et opibus, committetque ei natam suam uxorem, et liberabit domum ejus paternam in perpetuum. *D.* Condignum sanè præmium et regale. Equidem ausim aggredi hominem: nescio quomodo gestit animus, indignaturque tantum licere cuiquam in populum Dei. Hæcine ut patiar? Impunè ergò nefanda illa probra evomerit in sacram gentem? Mori me malim. *N.* Adolescentule, jubet rex ut venias ad se. *D.* Nihil est quod faciam libentiùs. Eamus. O si mihi fiat potestas pugnandi cum eo, quantum bellum confecero! vel potiùs quantum bellum confecerit DEUS, uno occiso. *N.* Adduco tibi hîc adolescentulum, Rex, quem jussisti accersi. *Saul.* Quid audio, David? Tunc dixisti te audere in Palæstinum illum portentosum, qui perterrefacit totas nostras acies? *D.* Bono animo es, O Rex: ne despondeat quîsquam animum: vos spectabitis; ego ipse subibo hoc certamen, et congrediar cum Palæstino. *S.* Vide quid dicas, David: Non possis pugnare cum eo, adolescentulus, et rudis belli, cum viro robustissimo, et in armis exercitatissimo, jam à puero. *D.* Nihili facio, neque vires, neque usum armorum ejus: habeo longè aliam rationem certandi. Audi quid dicam. Cùm aliquando pascere oves patris mei, leo unà cum urso invasit gregem, ovemque corripuit. Eum ego consecutus cæcidi, eripuique ovem è faucibus ejus. Tum ursus in me irruere; ego verò prehensum rostro ad terram affligere, et cædere. Atque ita occidi et leonem et ursum. Non dubito, quin idem exitus maneat nefarium hunc et deterrimum hostem, qui audet proscindere convitiis exercitum Dei immortalis. Jehova, qui defendit me à leone et urso, idem defendet etiam à Palæstino isto. *Saul.* Quando tantâ fiduciâ es, per me licet descendas in certamen. Adsit tibi Deus. Veruntamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipsius arma. *D.* Nunquam equidem

equidem arma tuli. Sed faciam periculum, si possum uti. Hæc lorica valde me gravat, cassis quoque premit caput, etiam caligæ sunt duplò majores quam pro meis pedibus: nec ensis admodum decet meum latus: videorque magis alligatus ensi, quàm ensis mihi. Vah! non possum aggredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non sum assuetus his ferendis. Malo ferre nota tela: pedum, dico, & fundum, unâ cum his quinque levibus silicibus, quos geram in sacculo. Bene spera, rex: cernes me hodie victorem redeuntem, cum exuviis hominis ferocissimi. *S.* Ita faxit Deus. *G.* Videone ego hominem venire ad me? Tandem habeo, quicum certem. Sed quæ, malum, intemperix agitant Israelitas? Quis misit nobis hunc pulchellum pusionem, rubicundum? Heus puer, mène putas canem, qui cogites pugnare pedo; ut te dii deæque omnes quantum est, perdant. Accede ad me sodes, ut jam propinem te dilaniandum et comedendum volucris et bestiis. *D.* Tu quidem adoriris me, fretus gladio, et hastili, et scuto, ego verò aggredior te, armatus solo nomine Jehovæ armipotentis, Dei copiarum Israelitarum, in quas tu hodie contulisti omnia maledicta. Hodie Deus conclusit te in manum meam, ut te dejiciam abscindamque tuum caput, et pascam volucres et feras, non tantum tuo cadavere, sed etiam omnium, qui militant in vestro exercitu, ut sciant omnes mortales, eum demum esse Deum, quem Israelitæ agnoscunt & reverentur: discatque omnis hæc manus spectatrix, Jehovam non adhibere enssem, aut hastam in vincendo, cujus sit unius gerere bella, quique tradiderit vos nobis in manus. *G.* Proh Jupiter! egone ut hodie hæc audiverim, idque à puero? At me Deus perdat, nisi te jam discerpo his unquibus. *D.* Quin age, si quid potes; interim accipe hunc lapidem rectâ in frontem. Ohe Goliathe, corruis qui modò stabas tam firmè? At ego te contundam usque hoc pedo. Hem tibi. Nunc isthic jace prostratus

F

manu

manu pueri, qui modò solo aspectu viros et cœlum armis territabis. Hic te puer jugulat tuo ipſus gladio, capûtque tuum horrendum præfigit tuæ hæstæ, quod ostendet exercitui.

Sent. Nemo vel tam vir est, quin facilè vincatur abs quovis, adverso Deo; vel tam puer est, quin facilè vincat quemvis, propitio Deo. Dei est victoria: & credenti nihil arduum.

JONATHAN 1 Reg. 20.
A R G U M E N T U M.

David & Jonathan inter sese rationem ineunt, quâ resciscere David queat, quis sit Sauli erga ipsum animus: & fœdus inter se in perpetuum paciscuntur.

David, Jonathan.

QUODNAM esse potest meum tantum in tuum patrem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? *J.* Ad necem vero? Non est credibile, nam tanta me res non lateret; quippe, cùm meus pater nullam rem tantam, tantulâme faciat; quam non mecum communicet, nedum ut hoc me celet. Non est ita. *D.* At scit, ut me habeas intimum! ideo hoc te fortasse celat, ne ægre feras. Crede mihi, nil tam certum est, quàm me in summo vitæ discrimine versari. *J.* Ecquid ergò me tibi hac in re commodare posses arbitraris? *D.* Cras, ut tute scis, agitur primus dies mensis, quo ego die soleo cum rege accumbere. Rure latebo, te sciente, usque ad vesperum tertii ab hinc diei. Quòd si me requiret, dices, tuo permissu, excuisse Bethlehemam in meam patriam, ad sacrificium gentilitium, quod universi, anniversarium facitamus. Si laudabit, salvus sum! sin succensebit, scito eum nunquam ad sanio rem mentem reversurum. Sed dabis hanc veniam mihi, quem religiosissimo fœdere in familiaritatem recepisti, ut, si commerui, tu me interficias potiùs quam tuo patii dedas. *J.* Deus meliora. Imò, si sensero eum obſtinato animo in tuam ferri perniciem, admonebo te.

D. Sed

D. Sed quis mihi referet, utrùm tibi asperiùs responderit? 7. Exeamus sub dium. Ita mihi beneficiat Jehova Deus Israelitarum, hujus cœli, quod vides, conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie scrutabor, quid animi habeat meus pater: quem si intellexero bene esse in te animatum, mittam qui faciat te certiolem: sin autem tibi malum cogitare, id quoque tibi indicabo, ut, me autore, abeas salvus, adfitque tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me facturum, testor Deum. Quòd si fallam, tum Jonathani numen iratum sit. Quod si tum, cùm tui hostes omnes, Dei nutu fuerint è medio sublatis, ego jam non ero in vivis, ut tuâ misericordiâ salutem meam invicem custodire possis; at certè meæ in posterum familiæ & generi eam non denegabis. Itaque nunc iterum in eo fœdus, non solum tecum meo nomine, sed etiam cum tua domo, nomine posterorum, tibi iuro, mi David, quem amo ex animo, facturum me, ut dixi. Sed accipe rationem. Cras, quod novilunium celebratur, tu desideraberis: nam tua sessio vacabit. Descendes autem ad summum iter, tribus diebus, in locum ubi commodè lateas, quocunque die negotium hoc fiet: erisque post saxum Efelem. Ego, re factâ, veniam cò, & ad lapidis latus tres sagittas jaculabor, collineans ad scopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam: cui si dixerò, eas esse citra ipsum, venias licebit, tua res erit in tuto, testor Deum immortalem: sin autem ultra: abito sanè, Deo volente. Ac quos inter nos sermones contulimus Jehova esto eorum testis certissimus.

Sent. Bonorum indivulsa est amicitia: èstque arrior virtutis quàm sanguinis conjunctio.

NOVILUNIUM. I Reg. 20.

ARGUMENTUM.

Saul filium sum Jonathanem, propter ejus cum Davide amicitiam, jaculo transfigere conatur.

F 2

Saulus,

Saulus, Jonathan.

CUR non venit Isæi filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie? *Jo.* Petiit à me veniam concedendi Bethlehemam: futurum enim sacrificium Gentilitium in eo oppido, ad quod adesse iussus esset à fratre suo: Itaque magnopere oravit, ut, si sibi vellem gratissimum facere, facerem eò se conferendi, fratresque visendi, potestatem. Hæc causa est, quamobrem ad regiam mensam non venerit. *S.* O improbæ et contumacis sceminæ progenies! quasi ego nesciam te Isæi nati percupidum esse, ad tuum quidem et tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam quamdiu vivet in terris Isæi filius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare cura ut ad me sistatur: nam morte dignus est. *J.* Cur ita tandem? Quid commisit? *S.* Docebo te hoc jaculo quid commiserit. *J.* At ego hinc effugiam. O rem indignam! æquum est de Davide, nisi aufugerit.

Sent. Impii piorum amicitiam ferre non possunt. Injustis nihil est intolerabilius justitiâ.

ACHIMELECHUS. I Reg. 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelecho sacerdote panem ensẽque impetrat, sese ad regium quoddam negotium ex ipsius regis mandato proficisci simulans.

Achimelechus sacerdos, David.

QUID est, quòd solus sis, nullo comitatu? *D.* Rex mihi quoddam negotium mandavit; quod negotium, ne quis omnino mortalium rescisceret, nève quò mitterer, præcepit. Eam ob rem famulis certum quendam locum assignavi. Quare, si habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. *A.* Panem profanum non habeo, sed sacrum habeo, si modò tui famuli à mulieribus abstinerint. *D.* Cum mulieribus nihil nobis rei fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus sum, suntque corpora meorum famelorum casta. Quòd si fortè tum, cum profecti sunt, fuerant cum uxoribus, atque ita corpora pura

non

non habebant: at hodie quidem, antequam sacris panibus vescantur, puri erunt; quoniam hic dies tertius est, quod spatium lustrationi tribuitur in nostra lege.

A. Accipe igitur panem sacrum. Nam nullum habeo prætor hos apposititios panes, è conspectu Jehovæ sublatos, summissis statim in eorum locum recentibus.

D. Habésne hîc præterea ullam hastam aut ensen? nam neq; hastam, neque ensen cepi, adeò me regis mandatum urgebat. *A.* Hic est ensis Goliathi Palæstini, à te in valle quercûs occisi, involutus panno post Ephodum. Eum, tu si vis, capias licet: nam alius nullus est. *D.* Nullus est isto melior: trade eum mihi.

Sent. *In periculis interdum simulârunt sancti homines. Lex est facta propter hominem, non homo propter legem. David, urgente necessitate, panes sacros insons comedit, quamvis non esset sacerdos, & solis sacerdotibus vesci per legem liceret.*

DOEGUS. 1 Regum 22.

ARGUMENTUM.

Saulus injustè curat occidendos Jehovæ sacerdotes, quia ii Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelebus, Doegus.

A Udi, Achitobi nate. *A.* Adsum, domine. *S.* Cur in me conjurâsti, cum Isæi nato: cui et cibaria et ensen dedisti, et pro quo Deum consuluisti? Quæ insidiæ mihi manifestò parantur? *A.* Ecquis autem est ex tuis omnibus æquè fidus, atque David? Regis gener, tuo jussu profectus, et apud te maximâ dignitate habitus? An nunc primùm Dei oraculum ejus nomine sum percontatus? Absit à me omne scelus: cave ne mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ, ullum in hac re crimen imponas: nam istius totius negotii sum planè ignarus. *S.* Morieris, Achimelechê, unâ cum tota tua paterna familia. Agitè, mei cursores, circundate, et occidite hos Jehovæ sacerdotes: nam Davidis partes tuentur, sciebântque profugum esse, neque me certiores fecerunt. Quid dubi-

tatis? Quæ vos religio impedit? Cur et vos mihi non paretis? Agè, Doege, circumveni eos tu, et interfice. D. Fiet.

Sent. *Impius princeps sanguinarius est, et suspicioni iræque suæ magis credit & obsequitur, quàm veritati. Miserum est cum judice negotium habere, qui veram causæ dictionem non admittit.*

DAVID LATITANS. 1 Regum 24.

ARGUMENTUM.

David Saulum solum nactus in antro, ejus penulæ oram abscindit: deinde digressus, altâ voce apud eum innocentiam suam testatur, & Saulus suam injustitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

ATAT defleat Saulus in hoc antrum, ad parendum necessitati. Dies advenit, David, quo die tibi Jehova promisit, se tibi traditurum tuum hostem in potestatem, ut eo utaris ad tuum arbitrium. D. Tacete, tacete, obrepam ad eum pedetentim à tergo, dum ventrem exonerat. C. Quid facit? non eum interficit? O hominem insanum, qui tantam, tam subitò oblatam occasionem ulciscendi hostis non arripiat? D. Ah, toto animo commoveor, postquàm oram ejus penulæ abscidi. Avertat Jehova, ut hoc ejus uncto, Domino meo, faciam, et ei manus afferam, vel hoc solo nomine, quòd Jehovahæ unctus est. C. Tu nimium religiosus es. Nos ipsi faciemus non ita cunctanter. D. Nolite Dei munus usurpare: regem non fecistis, regem ne delete. Eiusdem est abolere, qui creavit. Sinite eum. Jam exit, ego eum subsequar. Heus, domine rex. S. Equis me revocat? D. Cur fidem habes dictis eorum, qui dicunt Davidem tibi malum moliri? Vides profectò oculis tuis, ut hodie Jehova, in spelunca, tui mihi fecerit potestatem: nec defuit qui me in tuam necem cohortaretur: sed peperci tibi, méque negavi manus allaturum Domino meo, qui esset unctus Jehovahæ. Sed vide, pater, vide tuæ penulæ extremum in manu mea: quod cum absciderim, neque te interfecerim, cognosce et intellige, nullum

nullum me scelus commisisse, nullum contra te facinus admisisse, dignum, quamobrem meæ vitæ infidias tenderes. Suscipiat hanc Jehovah causam, teque mihi sine mea opera ulciscatur. Vetus est Proverbium: *A scelerato prodibit scelus.* Te quidem meâ manu non ulciscar. Cui tandem instat rex Israelitarum? Quem tu persequeris? Canem mortuum, pulicem. Jehovah precor, ut hujus sibi causæ judicium suscipiat, meâsq; partes defendens, tuas in me injurias persequatur. S. Tuâmne ego vocem audio, David fili? Hei mihi! tu æquum et bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; id quod satis hodie ostendisti, cum mihi (quem in tuum manum Jehova concluderat) mortem non intuleris. Nam quotusquisque est, qui hostem suum nactus, indemnem dimittat? Sed te pro isto tuo hodierno in me facto, Jehova condigno præmio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, et regnum Israelitas obtenturum. Quare jura mihi per Jehovah, te meam stirpem post meum interitum non esse excisurum, meque nominis memoriam de mea familia deleturum. D. Juro.

Sent. *Injusti calumniatoribus facillimè credunt. Injusti malum pro bono; justì contrà, bonum pro malo reddunt: & Deus utroque tandem pro meritis remuneratur.*

ABIGAIL. I. Regum 26.

ARGUMENTUM.

Missi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repudiantur ab eo. Quo audito, Nabal's uxor Abigail munera Davidi obviâ ferre properat, & ei obviâ facta, ejus in Nabalem iram pacat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

David Isæi filius te, Nabal, tuâque domum, tuâque omnia, plurimâ salute impertit. Is quia audivit ut tonsuram ovium facias, misit nos ad te rogatum, ut (si cum tuis pastoribus non solùm sine ullo maleficio aut injuria, verùm etiam cum magno beneficio sumus versati, ita ut eos ab omni jactura tutos

tutos præstiterimus, quamdiu fuerunt in Carmelo: Cujus nobis rei tui famuli testes esse possunt) benigne nobis facias, hoc præsertim tam fausto die: et, quæ commodè poteris, des cibaria ad ipsius Davidis, (tui propè diximus filii) ejusque comitum famem propellendam. *N.* Quis est iste David? Quis est iste Isæi filius? Isne est ad quem hodie servi passim à dominis transfugiunt? Scilicet, ego cibum potionemque meam, & quæ mactavi ad alendos meos tonfores, dem hominibus mihi prorsus ignotis? *F.* Aliunde nobis prospiciamus: nam hinc quidem nihil aufereamus, ut eum affectum video. Redeamus ad Davidem. *P.* Meus dominus consulit sibi pessimè. Eo narratum omnem rem heræ, ut caveat. Hera, nunc, si quando, tuâ est opus prudentiâ. *A.* Nunquid malum recens ortum est? *P.* Et quidem maximum. Missi à Davide nuntii è deserto ad herum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrent, repudiati ab eo sunt; & tamen illos experti sumus viros planè probos, nullâ unquam contumeliâ aut damno affecti, quamdiu sumus inter eos rusticati. Quin pro muro nobis noctes diésque fuerunt, donec versati cum eis sumus pascendo pecudes. Proinde despice tu diligenter quid actura sis; alioquin actum est de domino nostro, & tota ejus familia. Nam ipsum quidem convenire, hominum profligatissimum ac perditissimum, stultitiæ sit. *A.* Famuli, capite properè omnia hæc quæ vobis tradam: quæ imposita asinis feretis antè. Ego jam subsequar. Huc mihi propera asinum. Quàm malè metuo, ne mei viri stultitiam luamus! O hominem insanum, qui pro nihilo habuerit, eum hominem in se irritare, à quo maximè potest & juvari amico; & lædi inenso! Sed video ipsum Davidem adverso colle descendentem. Nescio quid iratus loquitur cum suis. *D.* Næ ego frustra conservavi omnia quæ habet iste in desertis, ita ut nihil omnino de suo deperdiderit, & reddidit mihi malum pro bono. At ita perdat Deus hostes Davidis, ut ei ante crastinum mane nihil prorsum reliqui faciam. *A.* Obsecro te, Domine,

Domine, tibi ad pedes suppliciter jacens, ut bonâ me veniâ audias. Vide, mi David, ne hominem despiciatissimum Nabalem dignum judices, in quem iram vertas: qui sicut nomine, ita re ipsâ stultus est. Nam ego quidem, cujus est culpam præstare, missos à te juvenes non videram, neque enim sivilsem abire vacuos: sed vides profectò, Vir clarissime, (neque enim dubitari pòtest) te à Deo immortali absterreri a sanguine faciendo in tuis inimicis per temet ipsum persequendis: cum ipsius Nabalis insania ejusmodi sit ipsa per se supplicium, ut non aliud tuis hostibus et invidis imprecandum esse videatur. Quare æquo animo patere hoc munusculum, quod tibi hîc afferro, juvenibus tibi merentibus dari auferendum, et mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas, bella divina gerenti, in tuto constituat Deus: et te in omni vita omni malo prohibeat. Ac si quis tibi infestus et tuæ necis cupidus, existat, precor Deum, ut, te semper incolumi, et fortissimè consistente, tuus hostis variis jactatus procellis dispereat. Jam verò cum præclara Dei promissa consecutus, Israelitarum dux fueris constitutus, tanta tua felicitas nullâ quasi labefactabitur labe conscientiae, quâ necesse esse tuam lætitiâ contaminari, recordatione effusi sanguinis, et supplicii ob privatam injuriam sumpti. Deus faciet tibi meliora; meminerisque aliquando mei. D. Gratias ago Jehovahæ, Deo Israelitarum, qui te mihi hodie miserit obviam: nec non tibi, quæ me tuâ oratione à cæde et vindicta injuriæ in me commissæ avocâris. Nam Deum immortalem testor, qui me tibi malefacere prohibet, nisi tu mihi occurrere properavisses, Nabalem ante diluculum fortunis omnibus funditus evertisssem. Verùm ejus culpam tibi condono, tuâque munera grato animo accipio. Abi sanè domum salva.

⁂ Sent. Irritare potentiorē, vesania est: bonum malo pensare, scelus. Iratum potentiorē muneribus verbisq; pacare, sapientia est.

ABISÆUS.

ABISÆUS. 1 Reg. 26.

A R G U M E N T U M.

David noctu clam in Sauli castra digressus, ejus dormientis hastam, matellamque surripit. Deinde digressus, illinc procul clamore eum excitat, suamque innocentiam iterum testatur, in calumniatores invebens: & ille iniquitatem suam iterum confitetur.

David, Abisæus, Abner, Saulus.

UTer vestrum descendet mecum in castra ad Saulum? *A.* Ego. *D.* Eamus sensim et pedetentim per noctem, dum dormiunt hostes. *St.* En omnes sunt oppressi altissimo somno. *Abi.* David, David. *D.* Quid est? *A.* Hic stertit Saulus in tentorio, hastâ humi ad caput ejus defixâ. Abner et reliqui temerè circum eum jacent; nimirum tibi Deus facit tui hostis potestatem. Vis ergò ut eum ego hastâ configam ad terram uno ictu non repetendo? *D.* Noli eum perimere. Quis enim adferat manum ei, quem Deus unctione creavit regem, quin obliget se nefario scelere? Aut Deus eum perdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in prælio cadat. Certè meam manum à rege creato divinitus avertat Deus. Sed cape hastam ejus et matellam: abeamus. *Abis.* Deus bone, ut altè sopiti sunt! Nullus omnino expergiscitur. *D.* Non sine numine hæc fiunt. Conscendamus montem. Volo ego de summo cacumine clamare Saulum et ei ostendere me non minùs fidum quàm quemvis eorum, quibus stipatoribus utitur. Satès jam procul absumus ab eis, ne repentino eorum adventu possimus opprimi. Heus, Saule, heus, stipatores Sauli, heus, Abner; non mihi respondes? Heus, te appello, Abner. *Abn.* Quis tu es, qui clamas regem? *D.* Næ tu es vir eximius et dignus, qui inter Israelitas principatum teneas. Itâne verò regem dominum custodis, ut ad eum necandum miles quidam modò introierit tentorium? Haud egregium sanè istud fecisti? Per Deum immortalem, vos estis digni supplicio capitali, qui tam malè custodiatis dominum vestrum, regem à

Deo

Deo constitutum. Quæso, vide ubi sit hasta, et mattella regis, quæ erat prope caput ejus. *S.* Estne ista tua vox, fili David? *D.* Mea, O mi Rex, et Domine. Sed cur tandem persequeris servum tuum? aut quid feci, aut commisi? Veruntamen, ne gravare paulisper audire me loquentem. Si Deus te mihi infestum reddit, precor eum tibi propitium: sin homines sunt, execrabiles sunt in conspectu Jehovæ, de cujus me hodie patrimonio deturbant, quantum est ipsis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed non finet Jehovâ terram meo sanguine funestari, quamvis Israelitarum Rex occupatus sit in persequendo pulice, (ut ita dicam) ut si perdicem per montes persequatur. *S.* Peccavi, revertere, David fili. Jam enim tibi non malè faciam, qui ita abstinueris te meâ nece. Erravi nimis quàm imprudenter, fateor. *D.* Hic depono hastam tuam, eam petito aliquis juvenum: cæterùm Deus remuneretur quemque ut dignus meritisque est. Te quidem hodie tradidit mihi in manum, sed continui me à nece regis. Ergo quemadmodum tuam ego salutem charam habui; sic ille habiturus est meam, méque hostili manu liberaturus. *S.* Macte virtute, David fili, haud dubiè conata perficies.

Sent. Et justi justè, & injusti injuste, facere perseverant. Calumniatores, tametsi utrisque nocent, tamen revera perniciosiores sunt iis qui eorum calumniis credunt, quàm iis quos calumniantur.

PHOEBAS. 1 Regum 28.

A R G U M E N T U M.

Phœbas Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab ea Saulus futurum exitium suum cognoscit.

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

Phœbas, redde mihi oraculum Phœbi, et accie quem dicam tibi. *P.* At tu scis, ut exterminaverit Saulus ex hac terra Phœbadas & divinos; cur me in tantum capitis periculum adducere vis? *Saul.* Jehovam Deum immortalem juro, hanc tibi rem fraudi non futuram. *P.* Ecquem vis tibi excitem?

Saul.

Saul. Samuelem. *P.* Fiet : heu me miseram ! disperii ; tu Saulus es, et me indignè decepisti. *Saul.* Ne formida. Sed quid vides ? *P.* Video angustam quandam et plane divinam personam è terra ascendentem. *Saul.* Quà est specie ? *P.* Vir est senex, indutus pallium. *Saul.* Samuel est, præbebo ei honorem. *Sam.* Quamobrem me eliciendo inquietas, Saule ? *Saul.* Magnis premor angustiis : Palæstini me bello petunt ; Deus adversatur, nec jam respondet, neque per vates, neque per somnia : hanc ob causam accivi te, ut me doceas quid mihi sit faciendum ? *Sam.* Cur ergo me consulis, si ipse Jehova tibi non modò non favet, sed etiam adversatur ? Faciet ille quidem, quod elocutus est voce meâ ; tibi que extorquebit regnum de manu, quod tradet alteri, videlicet Davidi ; quia non obtemperasti ei in ulciscendis Amalechitis, quibus infensus erat ; eam ob rem ita sine dubio te accipiet. Quinetiam addicet tecum Israelitas Palæstinis : et cras tu tuique liberi eritis unà mecum : castra etiam Israelitarum tradet Palæstinis. *Saul.* Eheu ! *P.* Perii misera, corrui. Saule, Saule, quaeso te, obsequere mihi, cape cibum. Tu scis ut sim tibi morigerata, et caput meum summo periculo objecerim, ut exsequerer tua jussa. Agedum, præbe te mihi facilem vicissim, et vescere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus, aggrediaris iter. *Saul.* Non edam. *F.* Quare ? Imò verò edes. *P.* Jus oramus. *Saul.* Quando tantopere urgetis, fiat. *P.* Agedum, surge, et recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis mactò vitulum altilem quem habeo domi, subigoque farinam ex qua conficiam panes subcineritios.

Sent. Qui Deum deseruerunt, tandem, deseruntur à Deo. Deserti à Deo confugiunt ad eum, a quo antè abhorrerunt, diabolum ; à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur, nisi suum exitium. Et sanè æquum est, ut, qui bonum fugit, incidat in malum.

ACHIS.

Am.

ACHIS. 1 Reg. 29.

A R G U M E N T U M.

Achis, Gethæ Rex, admonitu procerum suorum, Davidem (qui ad ipsum confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres Palæstini, Achis Rex, David.

Quinam sunt Hebræi isti, quos habes in nostro exercitu? *A.* David est, Sauli Israelitarum regis servus, qui mecum egit per hosce dies, vel potius annos: in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. *P.* Remitte hominem in eam provinciam, cui tu eum præfecisti; ne si nobiscum descenderit in certamen, in nos se convertat. Nam quâ tandem re melius possit cum suo domino reconciliari, quàm horum hominum capitibus? Nonne hic est ille David, carmine illo in chereis celebratus!

Saulus mille, decem concidit millia David.

A. David, Jehovaham ego immortalem testor, te mihi tuamque castrensem consuetudinem probari: neque enim ullum adhuc in te vitium, posteaquam ad me primùm te contulisti, deprehendi. Sed optimatibus non places. Quamobrem discede cum bona pace, ne Palæstinos proceres offendas. *D.* Nam quid ego commisi? Aut quid in me adhuc deprehendisti, ex quo primùm in tuum conspectum veni, ut in bellum contra hostes tuos non proficiscar? *A.* Scio equidem, te mihi tam placere, quàm si divinus esses Genius. Sed vetant satrapæ Palæstini, te prælium fecum inire. Quamobrem, manè ubi diluxerit, proficiscere sanè unâ cum tui domini servis, qui tecum venerunt. *D.* Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. Non abs re suspectum est perfugarum contra suos auxilium.

AMALECHITA. 2 Reg. 1.

A R G U M E N T U M.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nunciat, cujus
necis

necis autorem ipse se esse dicit, eamque ob rem David eum jubet interfici.

David, Amalechita.

Video quendam huc venientem scissâ veste, et capite insperso pulvere. Haud temere est, nimirum aliquem sinistrum nuntium adfert. Undenam ades tu? *A.* Ex exercitu Israelitarum evasi. *D.* Quid actum est? Eloquere. *A.* Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderunt: Saulus quoque et Jonathan ejus filius occubuerunt. *D.* Quî scis Saulum et Jonathanem occubuisse? *A.* Cùm fortè venissem in Gelboam montem, video Saulum innixum hastæ, cui currus et equitatus jam jamque imminabant: respexit ille, & me viso, Huc ades, inquit. Accessi. Tum ille; Quis tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me, inquit, et interfice. Nam magno dolore discrucior, nec adhuc possum emori. Hic ego quid agerem? Videbam non victurum post tam gravem casum; itaque interemi, abstulique coronam de capite ejus, et armillam de brachio: quæ tibi affero, ut vides. *D.* Heu calamitosa clades! heu lugubre prælium! ô facinus audax! cujas es? *A.* Filius sum advenæ cujusdam Amalechitæ. *D.* Tene ergo non esse veritum istâ impurâ manu perdere unctum Jehovæ? Tu, juvenis, invade hominem, neca. Meritò moreris, et tuo indicio peris, qui te de rege interfecto jactaveris.

Sent. Si potentes sic tractarent eos, qui ipsis mortem aut malum inimicorum, tanquam rem lætam, nuntiant, ut Amalechitam hunc tractavit David; aut si saltem hujusmodi nuntios aversarentur, minùs auderent assentatores.

NATHAN. 2 Regum 12.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, jussu Jehovæ, fisciâ ad rem narratione simili, ita prudenter adulterii homicidiique arguit, ut ipse David contra semetipsum ferat sententiam.

Nathan,

Nathan, David.

DAVID, duo homines erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper. Dives ovibus & capris bobusque abundabat: pauper unam omnino habebat oviculam, à se emptam & alitam, quæ adoleverat unâ cum ipso et liberis ejus; vefcebatur eodem cibo cum eo, bibebat eandem potionem, quiescebat in sinu ejus; breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hospes, quem accepturus, præteritis pecoribus suis, oviculam illam pauperis maculavit. *D.* Per Jehovah immortalem, dignus est morte, qui fecit istud: ovemque certè quadruplò pensabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. *N.* Tu ille es, David. Deus creavit te regem Israelitarum, téque liberavit ex manu Sauli; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Israelitarum, tibi Judæorum familiam dedit; alia atque alia insuper daturus, si ea non satis essent. Et tu, contempto ejus præcepto, Uriam Hettæum, Ammonitarum telis objectum indignissimè trucidasti; ejusque uxorem, nullâ Jehovah habitâ ratione, in matrimonium duxisti. Ob quæ flagitia, nunquam à tua domo aberit clades. Nam Deus conflabit tibi malum domesticum; tuasque uxores, te vidente, alteri tradet, qui cum eis luce palàm congregietur. Tu quidem occultè fecisti, sed ipse id faciet in luce, atque in oculis omnium Israelitarum. *D.* Peccavi in Deum. *N.* Deus quoque remittit illud quidem tibi peccatum, neque ob id morieris. Sed quia istâ re inimicis Jehovah occasionem maledicendi dedisti, filius, qui tibi natus est, morietur. Hæc me tibi nuntiare jussit Deus.

Sent. Callidè reprehendendi sunt potentes. Qui alterum damnat, seipsum damnat, si similia committit. Nihil est tam tectum, quin detegatur. Si peccatum tuum rescisci non vis, peccare noli.

THECUANA. 2 Reg. 14.

ARGUMENTUM.

*Thecuana fœmina à Joabo subornata, oratione testâ
atque figuratâ impetrat à Davide revocationem Ab-
salomi ejus filii, ob fratricidium profugi.*

Mulier Thecuana, David, Joabus.

FIdem tuam, O Rex. *D.* Quid mali habes? *M.* Mulier sum deserta, & viduata viro, cui superstites fuerant duo filii: hi cùm ruri forte inter se contenderent, nec esset qui litem derimeret, cæcîdit alter alterum, eúmque morte mulctavit. Nunc universa me familia urget, poscens ad necem eum qui superest, ob interemptum fratrem, cupiênsque perdere unicum hæredem parentum: &, quod mihi miseræ lucis superest (quod certè est perexiguum) extinguere, meque viri nomen memoriámque prorsus è rerum natura tollere. *D.* Recipe te domum tuam: ista mihi curæ res erit. *M.* Verum interim periculum est, ne, te tuisque nescientibus pœna mihi & meis irrogetur. *D.* Si quis in te mutiat, deserto ad me: næ ille, faxo, ut nunquam postea te tanget. *M.* Sed memineris, per Deum immortalem, multos esse occisi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo filio metuendum sit. *D.* Eundem tibi ego Deum juro, me provisurum, ne tuus filius ullum pilum amittat. *M.* Dabis mihi veniam, si te liberiùs jam alloquar? *D.* Sanè. *M.* Quæ te (malum) ratio inducit, ut cùm te mihi mulieri vilissimæ tam facilem præbeas, populo toti, eique præstantissimo, ita sis durus & inexorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuum, cujus non minùs est cupidus, quàm ego sum mei nati? præsertim, cùm in eo non minùs fortasse tui generis propagandi spes posita sit, quàm mei in meo? Neque enim potes habere exploratum, te alium regni successorem esse procreaturum. Nam moriendum certè est, idque incertum an hac ipsâ horâ: & ita moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat; non magis quàm aqua semel effusa recolligi non potest: quò magis nobis

nobis habenda ratio est, ut in nostri generis propagatione, quodammodo immortales reddamur. Quòd si supplicii æquitatem prætendis, vide, ne non æquitatem, legi parendo, sed iniquitatem, Deum legis autorem non imitando, sequi videare. Neque enim ille continuò fontes perdit, id quod tu miminè omnium ignoras; sed etiam atque etiam cogitat de reconciliandis eis, qui ob suum aliquod factum ab eo sunt alienati. Atque ut jam meam rationem intelligas, equidem non sine dubitatione feci, ut te hac de re adirem. Nam quòd videbam populum ipsum tam parùm apud te valere, ne ipsa nihil possem, valde metuebam. Et eam ob rem, quò callidius te inducerem, sic mecum ipsa cogitavi; Hem, regem adibo, et cum eo, quasi meum sit negotium, sic agam. Quòd si obtinero, ut me contra eorum odium tueri velit, qui me unà cum filio meo, fortunis omnibus vitâq; ipsâ evertere properent: tum ab eo contendam, ut, sibi constare velit, suam clementiam, quam uni expositam habeat, tam multis clausam esse non patiatur. Quam me rem impetraturam esse, O Rex, non diffidebam. Cum enim preclarè scirem, te in jure dicendo, et equitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quadam & planè divina semper fuisse prudentiâ præditum; non dubitabam, quin, qui tibi nunquam abfuisset Deus, idem nunc esset in hac justissima causa adfuturus. *D.* Ne me cela, quod te rogabo. *M.* Roga sanè. *D.* Nonne istud totum fecisti, impulsore Joabo? *M.* Ita tibi secunda omnia opto, O Rex, ut nullius harum rerum quenquam ulla ex parte autorem habeo, præter Joabum: ipse jussit, ipse præmonstravit quecunque dixi; ejus instinctu rem omnem involucris figurarum texti: quam tu pro tua divina sapientia, quâ omnia, quæ in mundo constant, tenes, facilè intellexisti. *D.* Impetrâsti, Joabe. Isanè reductum adolescentem Absalomum. *Jo.* Ago tibi gratias immortales,

O Rex: nunc demum intelligo, me apud te valere gratiâ, postquam hoc sum à te consecutus.

Sent. *In aliena causa facilius judicant homines, quàm in sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per Similitudinem deducere prudentia est.*

SEMEIS. 2 Reg. 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem conviciis proscindit: quæ David fert patienter.

Semeis, Abisæus, David.

PROdi, prodi, homo sanguinarie & scelerose. Expetit à te Jehova omnem sanguinem domûs Sauli, cujus tu regnum occupâsti, quod Jehova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera petunt, homicida crudelissime, quem ego hîc jam lapidibus obruam. *A.* Nonne indignum est, canem istum mortuum regi convitari? Visne ut eum adriar, eique caput decutiam? *D.* Quid tum postea, fili Serujæ, si convitiatur; et si ei Jehova mandavit, ut Davidi maledicerit, quis ab eo facto rationem repositat? En meus ipse filius, qui ex meis visceribus ortus est, mortem mihi machinatur; quid faciet Jemine natus? Sinite eum maledicere, nam Jehovah jussu facit. Fortasse respiciet Jehova meam miseriam, mihi que bonum rependet pro hodiernis hujus convitiis. *S.* Sceleratissime & flagitiosissime mortalium omnium; non solum bipedum, sed etiam quadrupedum nequissime, qui per nefarias cædes ad regnum pervenisti, qui Sauli domum funditus extirpâsti, qui hominem optimum, ejus uxore constupratâ, crudelissime occidisti, & ejus neci plurimos te meliores addidisti, adulteriûmque homicidio cumulâsti; homo perfidiose & impure, quid potest in te satis graviter dici? Quem ego hîc saxi jam mactabo, et unius justissimâ cæde tot nefarias cædes expiabo.

Sent. *Maledicta constanter ferre, magni est animi; non ferre, effæminati.*

ACHIL-

ACHITOPHEL. 2 Regum 17.

A R G U M E N T U M.

Achitophel Absalomo, prudens, sed impium consilium dat, de opprimendo Absalomi patre Davide. Verum Chusæus Davidi bene volens, altero consilio illud reddit irritum.

Achitophel, Absalomus, Chusæus.

Absalome, censeo, ut ego nunc lectis duodecim hominum millibus, Davidem hâc nocte persequar, eumque perterritum & fatigatum, defessumque, omnibus qui cum eo sunt fugâ dilapsis, solum interficiam: deinde cæteros omnes ad te sic reducam, ut sponsa deduci solet ad sponsum. Ita fiet, ut cum tu unius mortem expetas, cæterorum omnium saluti consultum sit. *Ab.* Perplacet quidem tuum consilium: sed vocetur huc etiam Chusæus Archita, ut audiamus, quid ipse quoque dicat. Chusæe, suadet Achitophel, ut regem hâc nocte invadamus, territumque & à suis destitutum, salvis reliquis, opprimamus. Tu quid censes? Sequemurne ejus consilium, an non sequemur? *C.* Achitophelis consilium, homines alioqui prudentis, hac quidem in re non probo. Tu scis, ut pater unus, & qui eum comitantur, homines sint strenui, & ursâ agresti pullis orbatâ ferociores. Præterea, pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est cum reliqua turba per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quod si quis principio de tuis ceciderit, & rumor sparsus fuerit, factam esse cædem Absalomanorum, illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, exanimabuntur. Sciunt enim universi Israelitæ patrum tuum, virum esse fortissimum, nec non ejus milites. Verum meum consilium est, ut conveniant ad te omnes Israelitæ à Dane ad Bersabam, qui futuri sunt arenâ numerosiores; utq; tu ipse inter eos præsens incedas. Tum eum adorti ubi ubi erit, rore densius invademus; ut neque ipse, neque ejus comitem vel unus evadat. Quod si se in aliquod oppidum receperit, id oppidum universi

universi vel funibus cinctum in flumen ita everriculabimus, ut ne calculus quidem relictus sit. *Ab.* Melius est istud consilium quàm Achitophelis: obtemperabitur tibi.

Sent. *Impiorum prudentia bonis perniciosa est piorum salutaris. Impiis favere, & consulere contra pios, impium est. Rursus, impios ad piorum salutem decipere, pium est, & ipsis etiam impiis utile. Minus enim graves pœnas Deo dabunt, si pios non occiderint.*

AB SALOMUS. 2 Regum 18, & 19.

Arg. *Absalomus ex prælio elapsus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus auditâ nece, David sese affliciat, & à Joabo propterea objurgatur. Miles, Joabus, Achimaas, Chusis, Speculator, David, Quidam.*

CUM persequeretur fugientes & dissipatos hostes, Absalomum vidi cæsarie pendentem de quercu. *Jo.* Vidisti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occidisti! Nam meæ partes fuissent, decem te argenteis nummis & balteo remunerari. *M.* Ego verò, si mihi mille nummi in manum annumerentur, non sim manum filio regis injecturus. Nam audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abisæoque, & Ettæo, ut adolescenti Absalomo caveretis: nedum ut ego tam perfidiosus, tanto cum vitæ meæ periculo, facerem: neque enim res tanta regi ignota esse possit. Verùm jam ad eum ventum est: tu ipse vide, quid tibi agendum putes. *Jo.* Videbis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis perversa progenies. Accipe hæc tria tela de manu mea, rectâ in medium pectus. Vos mei armigeri, circumfusi eum occidite. Tu, præco, confectum bellum est, cane receptui, ut à persequendo revocentur milites. *A.* Visne igitur ut ad regem curram, eique renuntiem, Jehovah de ejus hostibus sumpsisse supplicium? *Jo.* Tu verò, ne feceris hodie, aliàs facies. Hodie quidem non es jucundum allaturus nuntium, quòd regis filius est mortuus. Tu, Chusi, Iad renunciandum regi quod vides.

vides. *C.* Libenter, & quidem cursim. *A.* Quid si ego quoque Chusim cursu consequar? *Ÿ.* Cur consequaris, fili? Non es obtenturus evangelium. *A.* Sed quid si consequar? *Ÿ.* Per me licet. *A.* Curro: faciliè Chusim antevertam. *Ÿ.* Nos verò hoc Deo hominibisque invisum cadaver in hanc vastam voraginem in hac sylva detrudamus, & lapides insuper cumulatè exaggeremus, ut tam nefarium facinus memoriâ ac nomine loci notetur. Nam talibus sunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vitam sunt adepti. *S.* Heus rex, video hominem huc accurrentem solum. *D.* Si quidem solus est, boni aliquid portat. *S.* Video item quendam alium, currentem etiam solum. *D.* Is quoque lætum nuntium affert. *S.* Ex cursu priorem conjicere videor Achimaam esse Sadoci filium. *D.* Virum bonum nominas; de nuntio læto venit. *A.* Salve, rex: & simul agendas Jehovæ gratias existima, cujus auspicio subacti sunt qui in te arma sumpserant. *D.* Salvusne est adolescens Absalomus? *A.* Magnam hominum turbam vidi, cùm me huc mitteret Joab: cæterùm, quid scit nescio. *D.* Recede, consiste isthinc. *C.* Regem plurimâ salute & lætitiâ impertio, cujus Deus hostes omnes hodie ultus est. *D.* Salvusne est adolescens Absalomus? *C.* Utinam sic sint omnes tui hostes, O Rex, & quotquot tibi malum machinantur. *D.* Fili mi Absalome, fili mi, utinam ego pro te sim mortuus, Absalome fili, fili! heu me miserum! *C.* Luctum attuli, non lætitiâ; nec solum regi, qui, audito interitu filii, se conjecit in cœnaculum portæ, ubi in luctu sit, & se afflictet; sed etiam populo universo, cujus lætitiâ audita regis tristitia in mœrorem convertet: sed video Joabum huc advenientem; stomachatur. *Ÿ.* O lepidum regem, & dignum, cujus adhuc vivat filius! ubinam est? *Q.* Sursum est. *Ÿ.* Quem ego nisi, sed me comprimam. O turpe spectaculum! Itâne verò David? Siccine tuos omnes hodie dedecoras? Et eorum honestissimam

nestissimam victoriam in fœdissimum luctum convertis; qui te, tuosque liberos, & uxores, tum justas, tum concubinas, à crudelissima morte vindicaverunt? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc quidem facile ostendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te unius Absalomi salutem nostrà omnium morte velle redemptam. Verùm age, prodi, & tuos affare leniter; nam per Deum immortalem, nisi tu prodeas, efficiam, ut ante noctem omnes ad unum à te deficiant: quo gravius malum nullum unquam in vita tibi evenit.

Sent. Honora parentes tuos, si vis vivere diu. Indignus est vitâ, qui in autorem vitæ suæ ingratus est. Dignus est infami morte, qui bonum malo pensat. Ardentem amorem ne summa quidem injuria extinguit.

BERZELÆUS. 2 Regum 19.

ARGUMENTUM.

Berzelaum pro ejus in se meritis vult David in auxilium ducere. Sed illo propter senectam recusante, adducit ejus loco Chamaamum.

Berzelæus, David.

SAlve, nobis tandem reddite Israelitarum Rex. *D.* O salve multum, Berzelæe, homo de me multum bene merite. Trajicies tu mecum Jordanem: ego te apud me alam Hierosolymis. *B.* At quot annos natus, ut cum rege Hierosolymam ascendam? Ago nunc octogesimum annum: Poterone bonum à malodiscernere? Poterone cibo & potione delectari? Aut fidicinum, fidicinarumve cantus audire! Quid opus est ut tibi amplius sim oneri? Liceat mihi tecum paululum trans Jordanem progressu (cur enim tanto me cumules beneficio?) liceat, inquam, reverti, & in mea patria finire vitam, inque meorum parentum sepulchro humari. Cæterum hic Chamaamus tecum perget: hoc tu uteris ut tibi visum erit. *D.* Ergo trajiciat Chamaamus: ego eum omnibus beneficiis ornabo, quibus ornandum esse judicaveris.

veris : tibi que omnia præstabo, quæ à me expetiveris.

Sent. *In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.*

BETHSABA. 3 Regum I.

A R G U M E N T U M.

Bethsaba, de Nathanis consilio, à vetulo Davide impetrat ut rex creetur Solomon.

Nathan, Bethsaba, David.

AN non audivisti, Bethsaba, Adoniam Hagithæ filium regem creatum esse, in scio domino nostro Davide ? Agè, dabo tibi consilium, quò tuæ tu que filii Solomonis vitæ consulas. Conveni regem Davidem, et ex eo quære quî fiat, ut cùm Solomoni filio tuo regnum post se, soliumque suum sit pollicitus, nunc regnet Adonias ? Ego, te adhuc cum eo colloquente, ingrediar post te, & tuam orationem complebo. *B.* Bene consulis, adeo eum. *Salve, Rex.* *D.* Quid vis ? *B.* Domine, tu mihi per Jehovam Deum tuum jurâsti, Solomonem filium meum post te regem fore, & in solio tuo sessurum. Atqui Adonias, te nesciente, regnum invasit, bovêsq; & altilia, ovêsq; & capras, magnâ copiâ immolavit ; ad quas epulas, cùm regios omnes, Abiatharémque pontificem, & exercitûs ducem Joabum invitaverit, Solomonem tuum non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Israelitarum oculi sunt intenti, ut eis significes, ecquis sit in solio tuo post te sessurus. Te quidem vitâ defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone pessimè agetur. *N.* Salve, Rex Israelitarum : junistine Adoniam tibi in regnum succedere ? Nam is quidem hodie rus descendit, pecorâque multa mactavit, & eò regios omnes natos, exercitûsque duces, & Abiatharem pontificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Adoniâque regem salutant : me verò & Sadocum pontificem, & Benaïam Joiadæ filium, et Solomonem tuum, non invitavit. Velim te scire, an hæc res te autore fiat, neque tu mihi signifi-

significaveris, ecquis sit in tuo folio post te sessurus. *E.* Evocetur huc mihi Bethsaba. Audi, Bethsaba. Per Jehovam immortalem, qui meam vitam ex tot angustiis eripuit, quemadmodum tibi Jehovam Deum Israelitarum juravi, Solomonem filium tuum post me esse regnaturum, et in folio meo pro me sessurum; sic hodie faciam. *B.* Vitam regi Davidi precor sempiternam. *D.* Convocentur huc Sadocus pontifex, et Nathan vates, et Benaïas Joiadæ filius. *N.* Adsumus. *D.* Adhibete vestros conservos; et Solomonem filium meum, mulæ quam habeo impositum, deducite Gehonem; eumque ibi, tu Sadoce, et tu Nathan, regem Israelitarum ungitote: tum tubâ clangitote, et Solomonem regem salutatote. Deinde, vobis sequentibus, ipse venito sessum in folio meo, pro me regnaturus. Hunc enim tum Israelitarum, tum Judæorum Imperatorem esse jubeo. *N.* Faxit Jehova Deus tuus, Domine rex, ut quemadmodum tibi adfuit, sic adsit Solomoni, ejusque solium etiam supra Davidicum extollat.

Sent. Sapientioris consilium sequi sapientia est.

SOLOMON. 3 Regum 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum litem, de oppresso per somnum alterius infante contendentium, dirimit Solomon divini sapientiâ.

Meretrix, Solomon, Altera Meretrix.

TUam fidem imploro, O Rex: audi me paulisper. *S.* Quid novæ rei est? loquere. *M.* Ego et hæc mulier in eadem domo agimus, et utraque peperimus; sed ea triduo post me: cumque domi essemus, neque quisquam præterea adesset, mortuus est ejus filius noctu, ut fortè incubuit ei. Itaque mediâ noctâ surrexit, et surreptum meum filium, qui meo lateri accubabat, supposuit sibi; suum autem mortuum mihi, me dormiente. Manè, ubi me erexi, mammam infanti datura, vide mortuum. Hic ego, cum jam diluxisset, dum eum diligenter con-

contemplor, animadverti, non esse eum quem pepereram. *A.* Non ita est: quin meus est, qui vivit; tuus, qui interiit. *M.* Imò verò tuus mortuus est, meus vivit. *A.* Mentiris. *M.* Non enim verò mentior, sed dico quod res est. *S.* Utraque suum esse affirmat eum, qui vivit, demortuūque repudiat. Cedò huc mihi tu cultrum: partimini æqualiter puerum viventem, & date utrique dimidium. *M.* Obsecro te, rex, detur ei potius totus, quam intèreat. *A.* Nec meus esto nec tuus, placet dividi medium. *S.* Eum adjudico priori, quæ perimi vetat: nam ea mater est.

Sent. *Ad plerasque lites dijudicandas opus est divinâ sapientiâ. Iudici multa simulanda sunt, ut sapienter judicet. Et verum & fictum amorem res ipsa detegit.*

ROBOAMUS. 3 Regum 12.

A R G U M E N T U M.

Roboamus, repudiato senum sano consilio, juvenum insanum consilium sequitur, de opprimendo majori insuper servitute populo, quàm quâ ipsius pater Solomon oppresserat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

PETIIT à me universum Israelitarum vulgus, ut, quoniam meus pater jugo eos pressisset, ego illius servitutis gravitatem levarem; se enim ita demum mihi obedituros. Nunc, ex vobis, senes, scire velim, quid mihi suadeatis, ut eis respondeam super hac re. *S.* Si hodie populo obsecutus fueris, eique obtemperans humanè responderis, habebis eum semper obtemperantem. *R.* Audio. Nunc exite paulisper foràs. Introducantur juvenes, æquales mei, mecumque educati. Quid mihi autores estis, juvenes, ut populo respondeam, petenti ut sibi à gravitate servitutis quâ sunt à patre meo oppressi, relaxam aliquid? *J.* Tu verò respondeas, tuorum membrorum minimum crassius esse, quàm tui parentis medium corporis truncum: Quòd si ille eos gravi jugo pressit, te

H

pres-

pressurum graviore; si eos scuticis cæcidit, te eos scorpionibus concisurum. R. Probè. Vestrum mihi consilium magis probatur, quàm senum: itaque id sequar.

Sent. *Senum propria est prudentia, juvenum temeritas. Stulti stultorum consiliis libenter obsequuntur.*

SAREPHTHANA. 3 Regum 17.

ARGUMENTUM.

Elias missus à Jehova, Sarephtbanam mulierculam, perpetuatâ ejus farinâ & oleo, à fame tuetur.

Elias, Sarephtbana mulier.

HEUS mulier, quæso te, ut petas paululum aquæ in aliquo vasculo, quod mihi bibendum des. S. Ego verò & perlibenter. E. Sed heus, afferto tecum & frustum panis. S. Ego verò (Jehovam Deum tuum immortalem testor) coctum non habeo; sed tantum farinæ pusillum in cado, & olei pusillum quid in ampulla. Nunc colligo paululum ligni ad id, quod habeo, mihi meisque liberis parandum: quo consumpto superest ut fame pereamus. E. Bono es animo. I Factum ut dixisti. Sed mihi prius deposititium inde confectum afferto, deinde tibi tuisque liberis factura. Nam hoc tibi à Jehova Israelitarum Deo confirmo, non prius farinæ cadum, & olei ampullam exhaustum iri, quàm Jehova terram pluviam irrigaverit. S. Faciam, ut jubes.

Sent. *Tenues & famelicos respicit Deus. Tenuēs & famelici multò facilius credunt Deo quàm potentes & saturi. Primitiæ debentur Deo et suis. Deus eorum laborem sælicitat, qui sibi primitias tribuunt. Faciliter habet, qui Deo habet, quantumcunque habet.*

ELIAS. 3 Regum 18.

ARGUMENTUM.

Elias cum latuisset tres annos, & sex menses, quo toto spatio non pluerat, inventus ab Abdi, venit ad Regem Achabum; et convocatis Baalis Lucanisque vaticibus,

tibus, constituto inter ipsos et Eliam certamine de litatione, cum illi litare Baali non potuissent, ipse Jehovah litat. Deinde vates illos necandos curat. Postremò, conscenso monte Carmelo, pluviam impetrat à Jehovah.

Abdias, Elias, Achabus, Populus, Vates Baalis, Puer Eliæ.

Misit me Rex ad quærendam totâ regione aquam, si fortè gramen invenire possimus, quo toleremus equos & mulos, ne jumentis privemur. Ipse rex aliâ viâ, ejusdem rei gratiâ, profectus est. Jam enim tres annos et amplius nulla fuit pluvia: itaque omnia peraruerunt, nec usquam viriditas ulla potest inveneri. O Elia, tuæ preces nobis invexerunt hanc siccitatem, quæ non nisi tuis ejusdem precibus finire potest, sicut ipse minatus es. Quòd nisi pateris inveniri te, actum est, periinus. Sed video venientem huc hominem hirsutum, qui habet latera cincta cingulo pelliceo. Fallórne? An is est ipse Elias? Certè videtur. Heus, tunc es dominus Elias? E. Sum. I nunciatum domino tuo, adesse Eliam. A. Nunciatum verò? Quid peccavi, ut tu me Achabo necandum objicias? Jehovaham ego immortalem juro, Deum tuum, nullam gentem, nullum regnum esse, quò dominus meus non dimiserit, qui te conquirerent. Cùmque negarent adesse te, ille regna et gentes obtestabatur, ut dicerent, an tu illic esses, quòd te nusquam inveniret. Et tu mihi nunc jubes, ut domino meo nuntiatum eam, adesse Eliam? Qui postquam à te digressus fuero, auferet te Jehovah spiritus nescio quò. Ego interea, qui hoc Achabo nuntiatum ivero, cùm ille te non invenerit, interficiar ab eo. Et tamen Jehovaham reverens fui à pueritia: nisi fortè tibi relatum non est, quid ego, Jezabele vates occidente, fecerim: ut eorum centum abdiderim in duabus cavernis, videlicet in utraque quinquaginta, et eos pane et aquâ aluerim. Et tu mihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino meo adesse Eliam,

H 2

quò

quò me interficiat? *E.* Sic vivat armipotens Jehova, cui ego apparere ac ministrare soleo, ut ego me Achabo ostendam hodie. *Ab.* Postquam istud mihi ita confirmas, ibo. Salve, rex; incidi in Eliam. *Ac.* In Eliam autem? *Ab.* Ita. *Ac.* Eliam tu invenisti? *Ab.* Eum ipsum. *Ac.* Quæso te, adest Elias vates? *Ab.* Adest Elias vates. *Ac.* Duc me ad eum continuò. *Ab.* Eamus hâc, inveniemus. Atque eccum tibi obviam. *Ac.* Tunc is es qui perturbas Israelitas? *E.* Non ego Israelitas perturbo, sed tu, tuâque paterna familia; qui omisissis Jehovæ præceptis, Baalis sequimini: quæ causa fuit, ut Jehova vobis istos ardores immiserit. Verùm cura mihi convocandos omnes Israelitas in montem Carmelum, Baalisque vates quadringentos quinquaginta, et Lucanos vates quadringentos, Jezabelis convictores. *Ac.* Fiet ita. Adsunt quos iussisti, Elia. *E.* Audite verò, Israelitæ: Quousque in utrumque crus claudicatis? Si Jehova Deus est, hunc sequimini: sin Baal Deus est, Baalem sequimini. Nihilne respondetis? Ego unus Jehovæ vates supersum, cùm Baalensis vates sint quadringenti quinquaginta, Lucorâque vates quadringenti. Dentur nobis duo tauri, quorum unum illi sibi deligant, dissecântque, et lignis imponant, neque ignem subjiciant; alterum ego immolabo, supérque lignis collocabo, nec ignem supponam. Tum vos dei vestri nomen appellate. Ego Jehovæ nomen appellabo. *Ac.* qui Deus igne de cœlo demisso annuerit, séque exoratum ostenderit, is Deus habeatur. *P.* Placet verò, atque ita fiat. *E.* Vosigitur, Baalis vates deligite vobis taurum alterum, et priores facite, quoniam plures estis; deique vestri nomen invocate, nullo igne subiecto lignis sacrificialibus. *V.* Accipimus conditionem. Mactemus taurum, imponamus frustra lignis. O Baal, exaudi nos; O Baal, demitte ignem de cœlo, quo te Deum esse ostendas; Baal, Baal; O Baal, O Baal! præpotens deus; Baal, O Baal! deus noster: noli committere, ut unus Jehovæ
vates

vates plus possit apud Deum suum, quam nos octingenti quinquaginta apud te. Effice, Baal, ut quoniam te plures colunt quàm Jehovah, majores etiam vires habere videaris. O Baal, Baal, Baal! O Baal, non audis nos? Non te rite coluimus hæcenus? Quid in te commisimus? Non vis tuas vires ostendere? Quò plures habes cultores, nonne æquum est, eò te magis exorari? Baal, O Baal, nisi nos exaudis, actum est de te, deque tuo populo! Unus hic Jehovah vates tuum cultum abolebit. Quis te colet, O Baal? Quis te deinceps adorare volet, O Baal? Baal, O Baal, quis te non contemnet, et pro nihilo ducet, si nos in tanto discrimine non exaudiveris? In quem verò magis necessarium usum reservabis tuam potentiam? Nos te invocamus, nos aram tuam prætergredimur, et jam meridies est, neque tu respondes, aut exoraris. O Baal, Baal; Baal! O Baal, noli perdere nos. *E.* Clamate majore voce. Certè enim Deus est: sed forsitan aliquid altiùs contemplatur, et animo agitat, quàm ut possit istas tam exiles voces audire, aut occupatus est, aut iter habet, nisi fortè dormit, ut sit expergefaciendus. *V.* Heus Baal, deus noster, quid amplius tibi faciemus? O Baal, O Baal, O Baal! *E.* Euge, rectè: secate vos isto modo gladiis et cultellis, ut à vobis ipsis cruentati, misericordiam Baalis excitetis. Sed nihil respondet, nec attendit vestros clamores. Surdo canitis. Agite jam, omnis populus accedite ad me. Instauremus aram Jehovah quæ diruta est, et saxa duodecim capiamus, pro numero tribuum filiorum Jacobi. Ex his saxis aram Jehovah nomine construamus, et circum eam ducamus profundam scrobem. Agite, componatur strues lignorum, mactetur taurus, et superimponatur. Rectè est. Replete quatuor amphoras aquâ, et eam in hostiam, inque struem effundite. Iterate idem; tertiante. Bene est: Redundat aqua circum aram, ipsâque scrobem replevit; ne quid fraudis subesse putetis. Nunc, O Jehova, Deus Abrahami,

Isaaci, et Israelis, effice, ut hodie intelligatur apud Israelitas, et te Deum, et me servum tuum esse, tuoque jussu hæc omnia fecisse. Exaudi me, Jehova, exaudi me, ut sciat hic populus, te Jehovah esse Deum, qui eorum animos retrò flexeris. *Po.* O rem miram! Ignis delapsus à Jehova, et hostiam, et ligna, et saxa, et humum absumpsit, et scrobis aquam lambit. Jehova Deus est, Jehova Deus est! *E.* Si igitur Jehovah esse Deum agnoscitis, et ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenses vates omnes, qui vos à Jehovah cultu, magno vestro malo, avocârunt. Cavete ne quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Cisonem fluvium, jugulentur hîc vates omnes Baalis, ne quem deinceps à veri Dei cultu possint avertere. Perite, populi deceptores, corruptores, atque pestes, et dignas præstigiis vestris pœnas date: ut deinceps adoretur, et in honore habeatur is unus, cui debentur omnia. Nunc, Achabe, ascende, et I ad capiendum cibum. Sentio enim jam adesse murmur pluviae. Ego ascendam in verticem Carmeli. Sequere me, puer. *Pu.* Faciam, here. *E.* Agè jam, puer, dum ego hîc in summo Carmeli jugo maneo, i spectatum mare versus: et mihi quod videris, renunciatum venito. *Pu.* Libenter, here. Feci, here: neque quicquam vidi. *E.* Revertere eodem septies. *P.* Parebitur. Jam iterum venio, jam tertiò, jam quartò, jam quintò, jam sextò. Superest ut septimò speculatum eam. Here, vidi nubeculam instar palmæ hominis ex mari afferri. *E.* Instat pluvia. I Nuntiatum Achabo, ut, jûctis jugalibus, in urbem descendat, ne à pluvia opprimatur. *P.* Eo. *E.* Ego succinctis lateribus ei Jezrael præcurram. *Pu.* Salve, Rex. Jubet Elias ut properè jungas equos, et te in urbem recipias, ne te pluvia opprimat. *Ac.* Agite mei, festinemus; ingruit pluvia, nigrescit cœlum nubibus atque vento; properemus; vix evademus, quin madefiamus.

Sent.

Sent. *Iustorum preces, incredibile dictu, quantum polleant apud Deum. Injusti justos accusant eorum malorum quorum sunt ipsimet autores. Præsente Eliâ, nihil possunt Baalen/es. Præsente Jehovâ, torpet Baal. Ut nox diei, sic veritati cedit mendacium. Impiorum plena sunt omnia; piorum exiguus est numerus. Sæpe magis uni credendum quàm mille: nam paucorum est sapientia. O cæcum genus hominum! quando tandem hæc videbitis? aut quæ tandem lux penetrabit istos oculos? Nunquàmne, nisi serò, sapietis? Utinam adsit aliquis igneo spiritu, igneâque oratione Elias, qui charitatis ignem de cælo devocet, quo nostrarum precum sacrificia exardescant, ut deinceps solus Jehova extollatur.*

MICHÆAS. 3 Regum 22.

ARGUMENTUM.

Achabo Israelitarum regi consulunt falsi vates, ut Ramotha Galaaditicam urbem bello adoriatur: fore enim, ut eâ potiatur. At Michæas vates contrarium prædicit, eâque ob causam conjicitur in vincula.

Achabus Israelitarum rex, Josophatus Judæorum rex, Vates, Nuntius, Sedecias, Michæas.

AD sunt hîc vates, Josophate, plûs minûs quadringenti, quos ad explorandam Dei voluntatem censuisti accersendos. *J.* Video: superest, ut eos interroges. *A.* Quid mihi autores estis, vates? Censetisne, ut bello Ramotha adoriar, an ab incepto desistam? *V.* Nos verò censemus ut adoriaris, nam victoriam tibi annuit Dominus. *J.* Nunquis præterea hîc est Jehovæ vates, ex quo sciscitemur? *A.* Est item unus, sed quem malè odi: quoniam nihil unquam mihi, nisi sinistrum, vaticinatur. Is est Michæas, filius Imlæ. *J.* Non decet regem ita loqui: sed jube eum acciri. *A.* Tu siste huc nobis properè Michæam. *M.* Ita faciam. *S.* Vidēsne hæc, Achabe, cornua ferrea, quæ ego fero? Hoc tu modo quasi cornu petes, et fundes Syros ad internecionem: ita tibi per me futurum pollicetur Deus. *V.* Ita profusus fiet

fiet. Aggredere sanè Ramotha ; feliciter pugnabis, eamque Dei beneficio capies. *N.* Cæteri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem successum promittunt. Itaque censeo, ut tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipsi. *M.* At ego Deum immortalem juro, me ea solum dicturum, quæ mihi divinitus inspirata fuerint. *A.* Michæa, quæ est tua sententia ? Armâne in Ramotha inferemus, an non ? *M.* Quidni inferas ? Jam tibi victoriam annuit Jehova. *A.* Quousque tandem mihi illudes ? Te etiam atque etiam obtestor per nomen Jehovæ, ne mihi quicquam nisi verum dicas. *M.* Nunc verum audies. Vidi omnes Israelitas palantes in montibus, sicut oves sine pastore solent. Atque Jehova, Non habent isti dominos, inquit : redeant suam quisque domum, cum bona pace. *A.* Dixine ego tibi, eum nihil nisi infaustum mihi prædicturum ? *M.* Igitur audi certissimum oraculum. Vidi Jehovah in solio suo sedentem, omni cœlesti exercitu dextrâ lævâque stipatum, atque ita dicentem ; Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, quò Ramotha, ibi casurus, invadat ? Cùmque alius aliud diceret, processit quidam spiritus, qui stans ante eum, Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Jehova ; Quonam modo ? Tum ille ; Aspirabo falsa omnibus ejus vatibus, qui dicant, Probè, inquit Jehova, succedet : aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes istos tuos vates esse falso spiritu afflatos ; et Deum tibi malè cogitare. *S.* Accipe colaphum pro isto tuo mendacio. Nam quâ ratione divinum numen, cujus tu instinctu te loqui simulas, à me emigravit, ut te docuerit ? *M.* Tum scies cùm trepidus te in intima penetralia penitus abdes. *A.* Corripe Michæam, et eum deduc ad Amonem prætorem urbanum, et Joam regium filium, et jube, meo jussu, in carcerem concludi, atq; ibi pane atro et aquâ parcè ac duriter pasci, donec salvus redeam. *M.* Siquidem salvus redibis, nihil causæ est quò minùs dicar mentitus oraculum :

lum: atque equidem hoc clarissimâ voce omnibus inculcatum volo.

Sent. *Falsi vates (quorum ingens est numerus) dicere solent quæ placeant hominibus, & imprimis assentari principibus. Veri vates (qui pauci esse solent) assentari nesciunt & improbis semper dura dicunt. Et, quoniam improbi in hac vita dominari solent, fit plerumque ut veritatis præmium vincula sint & neces. Nam Obsequium amicos, veritas odium parit. O mundi potentes, utinam hæc in animos vestros demittatis!*

SUNAMITIS. 4 Regum 4.

ARGUMENTUM.

Elifæus, ab hospita sua Sunamitide oratus, ejus filium revocat in vitam.

Elifæus, Gebezis, Sunamitis.

ECCE Sunamitidem illam, hospitam nostram, Gehezi; curre ei obviâ, rogaturus utrum valeat ipsa, & vir, & puer ejus. G. Faciam. Salve mulier, satîsne salva es? & tuus maritus, & puer valentne? S. Valent, sed sine me pervenire, quò volo. G. Quònam properas? S. Ad tuum herum. G. Nescio quid novi videtur accidisse huic mulieri. Sed quid istud rei est? Heus mulier, tûne audes pedes vatis complecti? Apage. E. Sine eam: animo ejus malè est, quod me Jehova celavit. S. Petierâmne à te filium? An non admonueram, ne mihi imponeres? E. Accinge te, Gehezi, & cape meum baculum, atque abi: si quem offenderis, ne salutato; salutatus, ne resalutato. Ubi eò perveneris, bacillum faciei pueri imposito. G. Eo. S. At ego profectò nunquam te omittam, quin unâ mecum venias. E. Agè, sanè tuæ voluntati obsequar: præi, jam te sequar. G. Here, feci ut jusseras: sed puer neque vocem edit, neque audit, neque potuit omnino expergefieri. E. Ne trepida, mulier, introeamus cubiculum. Hic quidem plane mortuus jacet in meo lectulo. Exite foràs, et me hîc relinquite solum cum solo,

folo, clausâ januâ. *G.* Nescio quid magnum expecto: non abs re sese conclusit intus. *S.* Faxit Deus ut natum recipiam. *G.* Hospita! *S.* Quid novæ rei est? *G.* Salva es: visus sum audire sternutantem puerum. *S.* Revixit, si verum prædicas. *E.* Heus Gehezi. *G.* Me vocat: quid est, here? *E.* Accerse huc mihi istam fœminam. *G.* Te vocat. *S.* Adeo. *E.* Recipe jam tuum filium incolamem. *S.* O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? *E.* Deo hoc totum acceptum ferendum est, mulier; non mihi, qui per me possum nihil.

Sent. Fides est omnipotens. Suorum preces, quamvis maxima petentium, exaudit Deus.

NAAMAN. 4 Regum 5.

ARGUMENTUM.

Naama Syrus ab Elisæo à lepra sanatus, ei gratias agit, & dona offert: sed quæ Elisæus non accipit. Deinde digressum Naamanem consecutus Gibezi, Elisæi famulus, ab eo pecuniam & vestes aufert per mendacium: eamque ob causam ab Elisæo reprehensus, fit leprosus.

Naaman, Elisæus, Gebezi, Ministri Naamanis.

REvertor ad te, Elisæe: et meum tum in Deum, tum in te peccatum confitens, veniam peto. *E.* Quidnam peccasti? *N.* Cùm tu me per ministrum tuum jussisses corpus in Jordane septies immergere, si à lepra (cujus depellendæ causâ veneram) sanus esse vellem, primùm indignatus sanè sum, et me tibi despiciatui esse ratus, quod tantum ministrum ad me misisses. Nam speraveram teipsum exiturum, et, invocato Dei nomine, manum loco admoturum, et ita morbum sanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui vestris aquis, ut, cùm Abana, aut Pharphar, fluvii Damasci, vestris nihilo deteriores, essent ad me sanandum inutiles, Jordanis tantam habere vim putaretur. Itaque abibam ira plenus. Quòd nisi mei famuli fuissent me sapientiores, equidem medicinam repudiâssem. Sed cùm illi disce-

rent

rent absurdum esse, me, qui rem quamlibet magnam salutis causâ facturus essem, à tam parva refugere; tentavi quid possent aquæ Israelitarum, et me septies in Jordanem immerfi: quo factò ita sum (ut vides) sanatus, ut non sit pueri corpus nitidius aut integrius. Quapropter intelligo jam, et confiteor, nullum in toto mundo esse Deum, nisi eum quem vos Israelitæ colitis. Itaque pro tam singulari beneficio, quæso te, ut à me munusculum hoc accipias. *E.* Apagesis: ego ut munus accipiam! *N.* At ne me repudiato: non equidem id facio, quo tibi tantum meritum remetiari, quod neque fieri potest, sed ut hoc mei in Deum, et in te grati animi pignus apud te relinquam. *E.* Istum gratum animum apud te habeto, dona ne addito. *N.* Atqui. *E.* Ne urge tantopere. Nam (ut tu semel scias) Deum immortalem juro, cui ego appareo, atque administro, me nihil à te accepturum. *N.* Si ita decrevist, nolo improbius instare. Cæterum oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus asportare liceat. Nam statui deinceps nullis diis, præterquam uni Jehovæ, adolere, aut sacrificare. *E.* Laudo, asportato sanè. *N.* Præterea est aliud, super quo te velim consulere. Solet meus Dominus, quando-cunque in ædem Remonis adorationis gratiâ com- meat, meis humeris inniti; ubi, eo inclinante se non possum, quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jehova ignoscet, opinor. *E.* Ita. Abi cum bona pace. *G.* Hem, parcit dominus meus accipere oblata sibi ab isto Syro munera; At mihi ita sit Jehova propitius, nisi eum cursu consequar, aliquid accepturus. Im- munis ut abeat tam dives homo, tanto affectus bene- ficio! Non convenit. *N.* Religioni habeo, nihil ei dedisse. Sed videóne ejus famulum huc cursu con- temptentem? ipse est, quantum excessu conjicio. *G.* E curru defilit, et mihi procedit obviàm. *N.* Sal- vane omnia, puer? *G.* Pax: te tribus verbis volo. Modò ad herum meum venerunt duo de vatum ge- nere juvenes, è monte Ephraimitarum. Ea de cau-

sa rogabat herus ut mihi ad eos argenti talentum des, & duas vestes de splendidioribus. *N.* Imò verò duo talenta auferas: atque utinam plura voluisses: libenter dedissem. *G.* Non est opus. *N.* Ne dubita accipere; erit aliquis eorum usus. Vos colligate hoc argentum in duobus fiscis: addite has duas vestes. Vos duo præferite ei hasce sarcinas. Jubeto herum tuum meo nomine salvere plurimum. *G.* Faciam. Vale. *N.* Et tu. *G.* O me felicem, cui res tam bene succedunt! Ite hæc, juvenes: sequimini me per hoc obscurum ostium: deponite hæc sarcinas: jam mihi nihil opus est vestrâ operâ. Quod reliquum est, ipse facile per me perficiam. Abite. *M.* Vale ergo. *G.* Valetate vos quoque. Nunc res mihi bene gesta est, abscondam hæc hunc thesaurum, ubi eum nemo præter me sciat. Sed jam, ne meus herus aliquid suspicetur, sinimis diu absim, offeram me ei. *E.* Unde noster Geheziz? *G.* Nusquam equidem ivi. *E.* At etiam audes velle mihi verba dare? Quasi ego non unâ animo adfuerim, cum homo de curru revertit tibi obviam. Hoccine tempus est accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro isto tuo peccato, lepra, quâ liberatus est Naaman, in te et in tua progenie in posterum hærebit.

Sent. Bona spiritualia plerumque aspernatur mundus, quia splendore carent, & apparatu mundano. Ne famulorum quidem consilium contemnendum est. Sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus. Dona spiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, et homines in miseriam præcipitat. Dei spiritum latere frustra coneris.

HAZÆEL. 4 Regum 8.

ARGUMENTUM.

Hazaeli percontanti, prædicit Elisæus mortem Benadadi regis Syria, & insuper ipsius Hazaelis regnum, & sævitiam in Israelitas.

Hazael,

Hazael, Elisæus.

BENADADUS Syriæ Rex, qui nunc æger est, misit me ad te, *Elisæe*, ad percontandum de salute sua. *E.* Renuntiatio ei, eo morbo levatum iri: et tamen Jehova mihi interituum significavit. Heu! *H.* Quid sibi volunt ista suspiria, quæ fixo vultu ita altè trahis? *E.* O Hazael, Hazael, video quantam tu vastitatem sis Israelitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros illides, tu gravidas mulieres discerpes. *H.* Egône vilissimus homuncio, tanta facinora potero? *E.* Ostendit mihi Jehova, te fore regem Syrorum.

Sent. Piis dolet populi Dei calamitas, quamvis merito & divinitus illata.

JEHUS. 4 Regum 9.

A R G U M E N T U M.

Jehus ab Elisæi puero unctus rex Israelitarum, Foramum Israelitarum, & Ochoziam Judæorum regem, & Jezabelem Forami matrem occidit.

Puer Elisæi, Jehus, Duces, Speculator, Foramus Israelitarum rex, Nuntius, alter Nuntius, Jezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. *Je.* Quem nostrum appellas? *P.* Te ipsum, dux: secedamus intrò. Jehova te, Jehu Deus Israelitarum, hoc oleo per me ungit regem suorum Israelitarum; jubetque ut Achabi domini tui stirpem trucidet. Statuit enim suorum omnium tum vatum, tum reliquorum sanguinem à Jezabele expetere, universamque Achabi domum perdere, et ejus memoriam genusque stirpitus ex Israelitis tollere; eamque eò redigere, quò redacta domus est Jeroboami Nabati filii, et Baasæ Ahia filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Jesraelensi insepultam. Sed ego hinc fugâ me proripio. *D.* Quomodo se res habet, Jehu? Quorsum venit ad te lymphatus iste? *Je.* Hominem nôstis, ejusque orationem. *D.* Minimè verò. Doce nos quidnam dixerit. *Je.* Unxit me regem Israelitarum de Jehovæ mandato, cui certum est Achabum, Achab-

bique domum per me ulcisci. *D.* Supponamus pro-
 perè regi vestes nostras, socii, eúmque collocemus in
 editissimo graduum. Tu, præco, proclama tubâ,
 regem esse Jehum. *Je.* Nunc, duces, si vobis ita vi-
 detur, cavete ne quis ex oppido evadat, qui hujus
 rei nuncium Jesraelem perferat. Nos conscendamus
 equos, et eò festinemus ire. Nam illic decumbit Jo-
 ramos, sanandorum vulnerum gratiâ, quæ in præ-
 lio contra regem Hazaelem à Syris accepit: eodém-
 que venit Ochozias Judææ rex, ad eum visendum.
S. Video quendam hominum globum. *A.* Tu con-
 scende equum, et ei cursu profectus obviâ, quære
 ut valeat. *N.* Fiet. *A.* Accurrit huc eques qui-
 dam. *N.* Rogat Rex ut valeas, Jehu. *Je.* Quid, ut
 valeam? recede ponè me. *S.* Pervenit nuntius ad
 eos, neque revertitur. *Jo.* Heus tu, conscende equum,
 et eòdem curre. *N.* Fiet. *Je.* Accurrit huc alter.
N. Rogat Rex, Jehu, an valeas? *Je.* Quid, an va-
 leam? Recede ponè me. *S.* Pervenit ad eos nun-
 tius, sed non revertitur. Incessûs autem ferocitas
 declarat, esse Jehum Namsis filium. *Jo.* Junge currum
 equis, auriga: exeamus homini obviâ, Ochozia.
Je. Tandem veniunt ipsi reges opportunè. *Jo.* Va-
 lésne, Jehu? *Je.* Quid, valésne! Durantibus tot
 matris tuæ Jezabelis stupris, & maleficiis? *Jo.* Fugi-
 amus, Ochozia: circumvenimur. *Je.* Siquidem po-
 testis effugere. Experiar tamen, an meus arcus
 possit de Regis corpore sanguinem elicere. Hem
 tibi, hîc moriturus eras. Tu, Badacar triumvir, ab-
 jice eum in fundum Nabothi Jezraelensis. Nam
 memini, cùm aliquando ego et tu Achabum hujus
 patrem in eodem curru sequeremur, ei oraculo
 dictum esse, Jehovah sanguinem Nabothi, ejúsque
 natorum pridie ejus diei respexisse: eúmque in agro
 ejusdem Nabothi, quem ille judicio per calumniam
 oppressisset, in illum vindicaturum esse. Quare sume
 hoc cadaver, idque in fundum abjice, sicuti ferunt
 Jehovah dicta. Sed fugit Ochozias: persequimini
 eum,

eum, occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum peracta ultio est. Superest totius mali fons Jezabel quam jam videre videor de fenestra prospicientem: At etiam fucata est: nimirum ut morti placeat. *Jez.* Nunquid bene accidit Zambri, qui dominum suum interfecit? *Je.* Ecquis istic à me est? Recte: vos ejus eunuchi præcipitate eam. Peri scæminarum impurissima, & à meis equis conculcare.

Sent. *Etiam subditos armat & excitat Deus in principes impios. Æquum est enim, ut, qui adversus Deum Dominum suum consurgit, (id quod faciunt omnes impii) adversus eum (haud tamen injussu Dei) consurgant ipsius servi.*

J O A S. 4 Regum 13.

ARGUMENTUM.

Joæ Israelitarum regi se ægrotum visenti, prædicit Elisæus victorias, quas sit de Syris reportaturus.

Joas Rex Israelitarum, Elisæus.

HEU pater patriæ, heu columen Israelitarum! Tu quidem nunc æger jaces. *E.* Non est ejulandi tempus. Cape arcum & sagittas. *J.* En cepi: quorsum? *E.* Impone manum arcui. *J.* Feci. *E.* Aperi fenestram obversam Orienti. *J.* Aperui. *E.* Jaculare. Hem; sic volo. Collimâsti. Ista est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta, quos tu in Apheco, Dei præsidio, occisione occides. Sed perge porrò, cape sagittas. *J.* Cepi: quid tum? *E.* Feri terram. O factum malè! si quinques percussisses, aut sexies, tum poteras Syros delere funditus. Nunc eos ter tantum superabis, quoties videlicet terram pulsavisti.

Sent. *In vate plus est præsidii, quàm in exercitu. Vatis mors est et regi deploranda. Fata abstrusa sunt.*

J O N A S. Jonæ 1.

ARGUMENTUM.

Vexati tempestate nautæ, invocatis frustra diis, sæclâ-
que

que jacturâ, Jonam vatem excitant, qui in navi dormiebat. Deinde, sorte jactâ, ut eum fontem et tempestatis causam esse deprehenderunt, jaciunt in mare, ipsiusmet admonitu: ita pacatur tempestas.

Nauclerus, Nautæ, Jonas.

Proh Jupiter quanta sævit tempestas! quanti undarum fluctus nostram navem undique verberant! Dicas Neptunum et Æolum, omnesque adeò Deos in nostram conjuravisse perniciem. Ne sævi tantopere, aquarum præpotens Neptune; ne eos perde, qui se tuæ fidei mandarunt. Tūque, ô Æole, cui potestatem in ventos dedit Jupiter, cohibe tam effrænatum eorum impetum. *N.* Dii immortales! quid habetis in animo? Huccine venisse nos, ut tam miserè periremus? Parcite, quæsumus parcite: nos vobis sacra faciemus; tibi, Neptune, taurum; vobis agnam, tempestates, mactabimus: tantum liceat hinc salvis evadere. *Al.* Ledæ proles, Castor & Pollux, amica nautis sidera, obsecro vestram fidem, reddite nobis mare tranquillum, reddite amicam cœli serenitatem. *Nauc.* Nihil agimus, video, tam surdi sunt dii, quàm est ipsum mare. *Naut.* Quid superest? *Nauc.* Ut jacturam faciamus. *Naut.* Durum. *Nauc.* Sed necessarium, extremo autem malo extremum adhibendum est remedium: atque utinam vel sic evadere liceat. Festinate, ejiciamus has merces. Præstat rem perdere, spem aliquam retinentes, quàm cum re certum exitium expectare. Vos, O cœli marisque potentes dii, este saltem contenti hâc nostrâ miseriâ: quid mortem insuper minamini? Hei mihi, magis magisque furunt venti, ingravescit tempestas. Irritantur superi, non placantur nostris votis et precibus. Quò jam? Quò me vertam? Erat hic nescio quis peregrinus, ubi nunc est? *Naut.* Dormit ad infimum navis latus. *Nauc.* O supinam securitatem! Heus, heus, peregrine, quem tandem dormiendi modum facies? Potes in tanto periculo indulgere somno? Quin tu surgis, et tuum in hoc temporis

temporis articulo Deum invocas? si quis fortè superum existat, qui hoc à nobis malum avertat, et præsens auxilium ferat. *Naut.* Frustra laboramus: causa tanti mali perscrutanda est. Oportet aliquem hîc adesse, qui se nefario aliquo scelere obstrinxerit, propter quem tantopere irascantur dii. Sortiendum est, quis sit in causa. *N.* Placet; ducantur sortes. *Euge,* fors hunc peregrinum designat. Vides te, peregrine, accusari. Dic quæso, unde tantum in nos malum ortum sit, quod vitæ genus sequaris, unde et quò eas, cujas sis, et quâ gente natus. *Ƴ.* Jam jam nullum superest effugium; teneor manifestò. O inevitabilem Dei potentiam! Ego sum Hebræus, Jehovahæ cœlestis Dei cultor, qui et mare & terram fabricatus est. Is me Niniven ire jusserat, ut eum populum, otio & luxu disfluentem, & perditum, meâ admonitione ad meliorem frugem & saniozem vitæ rationem deducerem. Cujus ego muneris tristitiam defugiens, statueram Tarsum in Ciliciam me conferre, et ejus conspectum evitare, cujus oculis omnia sunt subjecta. *N.* Periiimus funditus. Inscitè prorsus, homo, et malè abs te factum. Sed postquam factum quod est, infectum fieri non potest; quid tibi nunc censes faciamus, ut placatiore mari utamur, quod vehementius semper agitari vides? *Ƴ.* Vos verò me in mare deturbetis, si id fedatum vultis: nam certò scio ego, meâ unius causâ vos hâc tam vehementi tempestate affligari. *N.* Avertant superi, ut tuâ mortis saluti nostræ consulamus. Non faciemus. Agite, viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terram appellere. Eia, adhibete summas vires; eia rumpamus hos fluctus. O rem miseram! crescit affluè malum, nullâ ratione terram possumus attingere. *Ƴ.* Frustra sudatis, invito Deo. *N.* Quid ergo est? tène nos in mare? *Ƴ.* Nisi mavultis mecum unâ perire. *N.* O desperatissimum persugium! sed tamen satius est, te solum quàm nobiscum interire. Faciendum est, focii, nulla alia ad evadendum via est. video.

video. Efferatur mare, rumpitur navis, mors nobis versatur ob oculos. Demergamus eum. Obsecramus te, Jehova, ne pereamus ob hujus viri mortem, néve à nobis pœnas sanguinis ejus expetas. Vides nos necessitate impulsos facere, et tu omnia tuo arbitratu moderaris: jaciatur. O rem admirabilem! Videtis ut subitò sedata sit tempestas, eo dejecto! Videtis mare sic tranquillum, ut nunquam tranquillius? Agnosco, agnosco ego Jehovæ potestatem immensam; is nimirum Deus est, cæteri nequicquam precibus interpellantur. Uni, uni debetur gratia: uni itaque sacra votâque faciamus.

Sent. Frustra implorantur falsa numina sæviante vero Numine. Deum effugere nec terrâ, nec mari possis. Cum fontibus navigare, hoc est, versari, noxium est. Manente causâ pœnæ, manet pœna.

RABSACES. 4 Reg. 18.

ARGUMENTUM.

Rabsaces, ab Assyriæ rege Senacheribo missus, Hierosolymitanos qui erant in muris, ipse extra muros jubet deditionem facere; et in Jehovam ejusque populum petulantissimè invebitur, nemine quicquam respondente.

Rabsaces, Eliacimus.

VOS hæc nomine regis magni, id est, regis Assyriorum, Ezechiaë nuntiate. Quâ tandem fiducia nitatur? Verbisne, an consilio, an viribus dimicare cogitet? Quâ tandem spe fretus ab eo defecerit? an videlicet confidit contrafacto isti culmeo baculo, id est, Ægyptiis; cui si quis innitatur, ei manum perforabit? Talis est Ægyptorum rex Pharaon in omnes qui ei confidunt. Quod si mihi dicetis, Vos Jehovæ Deo vestro confidere: annon is est, cujus Ezechias sacella arâsque sustulit, jussitque Judæis & Hierosolymitanis, ut Hierosolymæ ad certam quandam aram Deo supplicarent? Age, Ezechia, vis cum domino meo rege Assyrio sponsonem facere, si tibi dederò duo equorum millia, ni tu non possis ad

eos

eos totidem equites suppeditare? Tūne ausis vultum subire vel unius prætoris, minimi servorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Ægyptiorum curribus et equitibus? An porrò sine Jehova ad hunc locum vastandum ascendi? Jehova ipse me jussit in hanc regionem proficisci, eamque depopulari. *E.* Quæsumus te, ut nos Syriacè (scimus enim) alloquaris, non Judaicè, in auribus hominum qui sunt in mœnibus. *R.* Quasi ad dominum tuum, aut ad te miserit me dominus meus, ad hæc dicenda; ac non ad eos qui sunt in muris, ut vobiscum et merdam, suam comedant, et urinam bibant. Audite, Judæi, regis magni, regis Assyriorum dicta. Ne vobis imponat Ezechias; neque enim poterit vos ab ejus manibus defendere: néve adeo persuaderi vobis sinite, ut Jehovæ fidatis quasi vos defensuro, neque urbem istam in manum Assyriorum regis permissuro. Nolite Ezechix credere, sed potiùs Assyriæ regi obtemperate, qui vobis mandat ut secum benevolè agatis, & vos ei dedatis, & suis quisque vineis et ficibus et puteis tantisper utamini, donec veniat ad vos in vestræ similem terram transferendos; in terram frumenti, et vini, et panis, et vinearum, et olivarum, et olei, et mellis feracem, ut hâc ratione vestræ saluti prospiciatur: néve Ezechix fidem habeatis; fallit enim vos inani fiduciâ defensionis Jehovæ. An reliquarum gentium dii suam quisque terram ab Assyriæ rege defenderunt? Ubi sunt dii Hemathæ et Arphadi? Ubi Sepharvaimi? Ubi Henæ? Ubi Arvæ? Nunquid Samariam ab ejus manu tutati sunt? Quis tandem est ex omnibus omnium terrarum diis, qui suam terram ab ejus manu defenderit, ut Jehova Hierosolymam defensurus esse videatur? *E.* Obmutescamus, néve ei quicquam respondeamus. Ita enim fert regis mandatum. Sed eamus hæc regi nuntiatum.

Sent. Res secundæ insolentes sæpe reddunt homines, et in ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi adscribunt superbi, cū debeant Deo.
Cum

Cum maledicis et verbosis rixandum non est, sed Deo committenda causa.

EZECHIAS. Esaia 38.

ARGUMENTUM.

Ægrotus Rex Judæorum Ezechias, cum esset ei ab Esaia vate denunciata mors, precibus à Jehova impetrat vitæ prorogationem.

Esaïas, Ezechias.

IMpera domui, Ezechia: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. Ez. O durum nuntium? O sancte Deus, memineris quàm fideliter et integro animo te semper coluerim, et ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis honos? Sic religionem remuneraris? Mene nunc in medio ætatis cursu in eas angustias esse reductum, ut subeundum sit sepulchri ostium, et reliquo vitæ tempore carendum? Eheu! jam non ego fruar communi hoc cælo! cælo ego non fruar, cujus amœnâ luce illustrantur qui in terra degunt vitam; jam ego avellor à charo conspectu et consuetudine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vita discedo et emigro, tanquam à pastoralis tuguriolo, fatali ævi stamine et filo ante diem amputato. Paulatim atteror, et consumor in horas: neque quicquam propius expecto, quàm ut jam jamque adsumptus, animam agam. Ad mane si ventum est, membra omnia diro cruciatu dilaniari sentiens, mortem in vespere expecto. Hirundinis aut gruis ritu stridulas voces emitto, et columbarum more querulos edo gemitus; cælumque suspiciens, consumptis lacrymis, ipsâ oculorum tabe intolerabiles animi testor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi fieri injuriam, cujus te vindicem esse par est. Miserum me! quid jam, quid mihi venire in mentem possit, quo possim tuum animum ad id quod volo flectere? Meæne vitæ brevitatem miserabiliter commemorem? O rerum autor et moderator, longius est profectò naturale vivendi spatium, quàm quantulum à te mihi conceditur.

tur. Haccine mihi ætate tam immaturâ spiritus reddendus est? An tu me videlicet sempiterno somno consopire paras, ut postea in vitam revoces? Aut cujus altissimam tranquillitatem acerbissimo casu contaminari passus sis, eum scilicet, jam letho absumptum, è putido busto vindicabis? Et cujus vitam ægrotantis tueri neglexeris, eundem morte deletum amico lucis usu rursus donabis; peccatis (quorum de fonte mors scatet) quasi post tergum rejectis, & æternâ oblivione oblitteratis? Deinde à quibus gratitudinem, et ex ea manantem laudationem expectas? A mortuis? Anne sepulti te celebrabunt, et tuum paratum miseris præsidium prædicabunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego hodie; & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus omnibus expositam tutelam. Intende meæ salutis, Jehova; et nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus, in æde tua modulabimur. *Es.* Ades animo, Rex: jubeor tibi læta nuntiare. Jehova, Deus Davidis auctoris generis tui, tuam precationem audivit, tuasque lachrymas respexit. Itaque sic habeto, te per eum sanari, et tertio abhinc die ascensurum in fanum. Quinimo addet tuæ vitæ quindecim annos, téque eripiet è manibus regis Assyriorum, unâ cum hac urbe, cujus se defensorem præbebit, propter semetipsum, tum etiam propter Davidem sui cultorem. Sed vos famuli fumite palatham, quam ulceri ejus imponetis, ut convalescat. *Eze.* Sed quo signo intelligam me in sanitatem restitui, et tertio die venturum in ædem? Vides hoc Achazi solarium? *Ez.* Video. *Es.* Optio tibi datur, utrum velis umbram decem gradibus procedere, an reverti. *Ez.* Facile est umbram progredi, potius retrocedat. O rem miraculosam! Nunc, nunc video, volente Deo, nihil esse arduum.

Sent. Piis precibus usque adeò fleñitur Deus, ut interdum etiam decretum suum rescindat. Quamvis morbos interdum naturalibus remediis incurabiles sanet Deus,

Deus, tamen naturalia remedia non semper repudiat. Non Medicinæ, sed Deo tribuenda est sanatio: Et tamen utendum est medicinâ.

FEREMIAS, Jer. 26.

ARGUMENTUM.

Jeremias urbis Et templi ruinam vaticinatur: eam ob causam comprehenditur à sacerdotibus Et vatibus ad necandum. Sed factò ad tumultum concursu, proceres Et senatores Et Achichamus id prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Vates, Proceres, Senatores, Achichamus.

AUdite, omnes omnium Judææ urbium homines, quotquot hoc Templum, in cuius ego sto vestibulo, intratis, adorandi numinis gratiâ; audite, quæ Deus meâ voce vobis effatur: Nisi eum audietis, et ex lege, quam vobis præscripsit, vivetis; tum autem dicta vatum, ejus cultorum, quos ipse ad vos mittit, per quos vos maturè admonere nunquam intermittit: ea, inquam, nisi audietis, hanc ipsam ædem sacram in eum statum rediget, in quem Silonem redegit, et hanc urbem omnium orbis terrarum gentium ludibrio exponet. *S.* Quid sibi vult clamor iste? *V.* Omnibus minatur exitium. *S.* At sibi non minatur, sed conflatur maximum malum. Quin invadimus hominem? *V.* Atque ita opus est. *S.* Comprehendite eum, viri; cavete ne effugiat: faxo jam scias, Jeremia, quæ mala nobis obnuntias, ea te in temetipsum excitavisse. Itâne verò, ut huic templo Silonis ruinam, et urbi vastam everSIONem et solitudinem denuntiaveris, et hæc tam dira impune protuleris! Morte pœnas lues. *V.* Meruit certè. *P.* Unde tantus iste tumultus, sacerdotes? Aut quid vult tantus hominum concursus? Quid novæ rei accidit? *S.* Hic homo dignus est, qui capite det supplicium, qui quidem tam horrendas clades huic urbi sit vaticinatus, quemadmodum vos ipsi audivistis. *J.* Audite me, si placeat, et vos omnes populares, audite me. Jehovah ego optimi maximi instinctu huc

veni

veni, ea in fanum et urbem prædicturus, quæ vos audivistis. Quare corrigite vestram vitam et mores, Deique vestri admonitioni obtemperate, ut mutet consilium, malumque, quod in vos incogitet, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in vestra manu esse: vos mihi, quod videbitur, faciat licet. Veruntamen sic habetote; si me interfeceritis, vos, urbemque et hanc rempublicam, innocentis sanguinem supplicio luituros. Certè enim Jehova misit me ad vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. *P.* Nos quidem non videmus justam causam, cur hic capite plectatur: siquidem nos nomine Jehovæ Dei nostri, effatus est. *Se.* Audite nos vicissim, nisi molestum est. Michæas Morastita vates fuit tempore Ezechix regis Judæorum, qui Jehovæ optimi maximi nomine, omni Judæo populo audiente, ausus est dicere, Sionem in arvum redactam aratum iri, Hierosolymamque in rudera collapsuram, et montem sacrum in solitudinem redigendum. Nunquid in eum morte animadvertit Ezechias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reverentiâ et precatione sibi placaverunt, malumque quod ab illo jam jamque imminabat, depulerunt? et nos tam immani scelere animas nostras obligabimus? Quid Urias, nihilne nos movebit? Is fuit filius Semeiæ, ex Cariathiarimo, qui eadem in urbem hanc ab Jehova est vaticinatus, quæ modò Jeremias. Quod cum Joachimus rex audisset, necnon ejus milites et proceres, eum quæsit ad necem; id ubi rescivit ipse, territus aufugit in Egyptum. Sed eò misit rex Elnathanem, et quosdam alios, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eumque ferro crudeliter necavit, et ejus corpus in plebeiorum sepulcretum projiciendum curavit. Itaque quis fuerit exitus videtis. Nunc dispicite, utrùm nefarium hujus facinus, an consideratam illius prudentiam malitis imitari. *Ab.* Profectò nunquam sinam vos manus Jeremiæ sanguine commaculare.

Sent.

Sent. Veritas odium *periculúmque* parit. *Malvate aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus sapiunt, & plus æquitatis habent ineruditi, quàm doctores. Pœnam si vis effugere, fuge culpam.. Mitiora imitanda sunt exempla, immitiora declinanda.*

ANANIAS. Jer. 28.

ARGUMENTUM.

Ananias Judæis liberationem ad biennium falsò vaticinatur. Jeremias contra graviolem insuper captivitatem prædicit, & ipsi Ananiæ mortem à Jehova denunciatur.

Ananias, Jeremias.

A Udi tu, Jeremia, unâ cum universo hoc populo, quæ jussu Dei vobis denuncio. Ego (inquit Jehova Optimus Maximus, Israelitarum Deus) jam rumpam jugum regis Babyloniorum, et post duos annos referam in hunc locum omnia vasa templi, quæ Nebuchodonosor hinc ablata Babylonem deportavit: Jeconiamque, filium Joacimi Judææ regis, omnesque captivos Judæos, qui sunt abducti Babylonem, huc reducam, fracto Babylonis imperio. *J.* Utinam ita faciat Jehova, et tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra reportet, captivosque omnes à Babylone revocet! *V.* râm audi, et quæ apud te et omnem populum elevar, trade memoriæ: Claruerunt ante me et te jam olim vates, qui multis nationibus, magnisque regibus bellum, aut famem, aut pestem, presignificaverunt. Quod si quis aliquando secunda pronunciabat, ejus prædictum aut rei eventus à divino afflatu profectum comprobabat, aut frustratio refellebat. Hoc quia hac vaticinatione futurum certò scio, malo te rei eventu confutari, quàm meâ oratione irritari. *A.* Certe mihi istum torquem: audite verò omnes, qui hunc estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hunc ego collare perrumpo, ita Jehovam scitote perfracturum dominationem Nebuchodonosoris post hunc

nius

V
tibi
név
mor
te,
piur

nium. *Ÿ.* Nolo tecum amplius rixari. *A.* Abeas licet; ego hoc teneo, & tenebo: ne trepidate, Judæi, adventat jam certissimum vobis presidium et salus. Bono animo este. *Ÿ.* Adsum tibi à Deo, Anania, qui tibi me ita renunciare jubet. Vincula lignea, inquit, rupisti, Anania: sed pro eis ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo imponam omnium istarum gentium, quò serviant Nebuchodnosori Babyloniorum regi, sub cujus ego ditionem etiam agrestes bestias subjunxi. Hæc sunt, de quibus te, Anania, Deus meo ministerio præmonitum voluit. Sed non est, crede mihi, Anania, non est, quòd incitationem & permotionem divinam ostentes, et hunc populum spe inani erigas. Neq; enim à Deo missus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuncio; teque hoc anno vitâ defuncturum confirmo; quoniam tuis verbis deficiendi ab eo causa es.

Sent. Mali doctores solent improbis fausta dicere, et quæ placeant; Boni contrà. Hinc fit ut boni invisî sint, mali amentur, et autoritate polleant. Veris vatis rarò creditur ante eventum; præsertim si adsunt falsi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, dum pœnas improborum verbis leniunt, re ipsâ exasperant. Cum pervicacibus rixandum non est. Qui improbis blandiuntur, eos à Deo avocant.

SEDECHIAS. *Jer.* 38.

ARGUMENTUM.

Jeremias consulentem se Sedechiam, Judææ regem monet, ut se dedat Chaldæis; alioquin venturum et ipsum, et urbem, in miseram calamitatem.

Sedechias, Jeremias.

VOlo ego te consulere super rebus meis, Jeremia: sed noli me quicquam celare. *Ÿ.* Rem omnem tibi aperiam, sed eâ conditione, ne me interimas, néve consilium meum repudies. *S.* Per Deum immortalem, qui nostras animas creavit, non perimam te, neq; tradam illis hominibus qui tuam necem cupiunt. *Ÿ.* Satis habeo: accipe jam quod sit Dei consilium.

filium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuæ tuorumq; vitæ consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minùs; et urbs Chaldæis dedita igne cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. S. At enim valde metuo, ne me Chaldæi Judæis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant omni irrisione ludendum. J. Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpretes tibi sum datus; si teipsum amas, tuæque salutis provides. Quòd si te dedere renuis, hoc tibi divinitus denuncio: Omnes mulieres quæ supersunt in regia, educæ ad principes Chaldæos, te in os indignissimè irridebunt, ut circumventum et proditum à tuis necessariis, et in ipso cœno perfidè destitutum. Tuæ autem uxores omnes, et liberi tradentur Chaldæis, neq; tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum venies, qui hanc quoque urbem incendet. S. Vide ne quis hæc resciscat, ne tu pereas. Quòd si procures audierint nostram congressionem, téque convenerint, rogantes quæ de re inter nos actum sit, & mortem minantes, nisi indicaveris, dices, te à me precibus petivisse ne committam ut domum Jonathanis reducaris ad miserabilem mortem.

Sent. *Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum levius aliquod malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius, quod fuerat evitabile. Qui tolerabiles pœnas Deo dare recusat, eum incitat ad graviores.*

*DIALOGORUM SACRORUM**LIBER TERTIUS.**TOBIAS. Tob. 4. & 5.**ARGUMENTUM.*

Tobæus Tobiam filium suum pietatem docet. Deinde jubet, ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam, ibi à se depositam. Tobias Genium, qui se hominem simulabat, nactus, cum eo profisciscitur.

Tobæus pater, Tobias filius, Raphael genius, Anna Mater.

CUM ex hac vita discessero, nate, sepelito me honorificè. Tum autem matrem tuam honorato, nève eam donec vivet deferito, nève ei paràm morigerando vitam reddas acerbam. Recordare, fili, quot dolores perpeffa sit propter te, cùm esses in ejus utero. Cùm igitur vitam finiverit, eam mecum honestè sepelito in eodem sepulchro. Ac per omnem vitam memento Creatoris tui, nève eum offende, ejusve præcepta omitte. Quantumcunq; tibi Jehova largitus erit, de ea ne parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhumanos ne te aggregaveris. A respiciendis egentibus Israelitis ne abhorrueris, ne Jehova vicissim, tuis temporibus adversis, à te respiciendo abhorreat. Quòd si tuæ facultates non ferent, ut large id facias; at pro eo, quantum id erit, quod suppeditabit, ne parce in benignitatem conferre; ut divitias tibi, et argenti aur'q; thesauros in beneficentia repositos habeas. Nam thesauri nihil

K 2

impios

impios juvant. At hæc virtus à morte vindicat : ac quisquis beneficentiam exercet, Dei conspectum videbit ; quemadmodum habet scriptum illud, Ego per beneficentiam conspectum tuum videbo ; quam qui exercent, cœlestes habendi sunt. Tu ergo, nate, corpus tuum ab omnis libidinis obscœnitate tuere, uxoremque de tua cognatione ducito nequaquam alienigenam, aut alius sanguinis, quàm tuorum majorum. Nos enim vatum progenies sumus. Memoriâ repete Abrahamum, Isaacum, Jacobum, qui uxores de sua sibi gente asciverunt, extraneorum affinitate repudiâtâ ; eôq, liberis fortunati fuerunt, Animum intende, fili, ad ea quæ agis. Quod tibi nolis fieri, aliis ne facito. Operarii mercedem ne retineto noctem unam post eum diem in quem cum eo pactus eris : ut tuo te præmio remuneretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abstineto. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire esurientibus. De tuo vestitu indue nudos. Quod tibi supererit, id omne in beneficentiâ confer, neq, id gravatè ; hoc est verè pane et vino sepulchra justorum perfundere. Audi et attende cuilibet, qui modò verum tibi consilium det. Ab Jehova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, consiliâque dirigat : neq, enim homini in manu positum est consilium, sed uni Deo Opt. Max. quicquid vult, efficit, alios deprimens, alios efferens. Hæc mea dicta et præcepta omnia conservato, et nunquam non ante oculos habeto, fortiq, et infracto animo esto. Nam Jehova tibi auxilio præsidioq, erit, si ei toto animo totôq, pectore studueris. Nunc, fili, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud Gabelem, mihi cognatione propinquum (ea est decem argenti talenta) Rage in Media : nam incertum est quando sim moriturus. Tu, fili, si Jehovam metues, téq, ab omni scelere conservabis, magnas ab eo opes consequeris. *Tob.* Omnia, ut præcepisti mihi, pater, sic faciam : sed velim mihi consilium des, quâ ratione queam istam à Gabele

Gabele pecuniam recuperare. Nam neq; ille me, neq; illum ego agnoscam, neq; quo signo repetam pecuniam scio, neq; quâ viâ eatur in Mediam teneo. *Tobæ.* Quod ad signum pertinet, hoc dices : Me, cum ille mihi marsupium suum tradidisset, dixisse, Accipe de manu mea ; atque ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc esse vigesimum. De via autem ; quære tibi jam hominem aliquem fidelem, qui tecum vadat, cui præmium dabimus. Proficiscere, fili, adhuc vivente me, et argentum pete. Jehova te Deus Israelitarum in itinere conservet ; tibiq; benevolentiam, studium, misericordiam, & illius, et omnium, qui te videbunt, conciliet ; tēq; nobis sospitem et incolumem et ducat, et reducat, ante meum interitum. *Tobi.* Eo igitur ad conquirendum ducem : et fortasse præstò adest qui faciat. Nam video juvenem quendam in via stantem accinctum, et ad iter (ut videtur) paratum. *Raph.* Adolescens, cujas es ? *Tobi.* Domine, potēsne mecum in Mediam proficisci ? *Raph.* Equidem novi vias omnes, sumque aliquando usus hospitio Gabelis gentilis nostri, agentis Rage, in finibus Mediæ, quæ Rages distat ab Ecbatanis itinere duorum dierum, estque montana : Ecbatana autem in campestri loco posita sunt. *Tobi.* Præstolare paulisper, si placet, dum hanc rem patri renunciatum est : nam magnopere cupio te comitem habere, tibiq; dabo mercedem pro itinere. *Raph.* Propera. Ego hîc manebo donec redeas : noli diutius morari. *Tobi.* Nactus sum virum bonum, pater, nostri generis, qui mecum proficiscatur. *Tobæ.* Evoca eum ad me, ut scisciter unde terrarum sit, & an satis fidus sit tibi futurus comes. *Tobi.* Faciam. Heus, accerferis à patre meo. *Raph.* Eo. Salve, vir divine. *Tobæ.* Si salvo, cur mihi hæc usu veniunt, ut oculis captus in tenebris cæcus sedeam ? *Raph.* Qui tibi oculorum lucem cæcando ademit, idem te, quia vir bonus es, sanabit. *Tobæ.* Ita faxit Jehova. Sed ad rem.

Meus hic filius Tobias vult ire ad Mediam, frater; poterisne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo.

Raph. Potero, quippe qui vias omnes noverim, omnemque illam regionem peragraverim, & montes teneam.

Toba. Cujas es? Cujus generis? & qua ex civitate?

Raph. Quid amplius quæris? cum mercenarium habeas, qui tuum filium comite-
tur ex tui animi sententia.

Toba. Frater, nomen tuum scire velim, et cujus nationis sis.

Raph. Ego sum Azarias Hananeelis Filius, de familia Solomithi majoris, tuus gentilis.

Toba. Quod salutare faustumque sit. Sed noli ægrè ferre, frater, quòd vo-

luerim tuæ familiæ genus cognoscere: meus gentilis es, egregiâ & nobili ortus familiâ.

Nimirum nôsti Hananeelem et Nathanem, duos Solomithi filios,

qui mecum itabant Hierosolymam, cum Israeliticam terram incolemus, mecumque ibi adorabant, neque

unquam ad deos peregrinos, qui in ea regione habebantur, desciverunt: quod cæteri gentiles nostri fe-

cerunt. Quare vade, frater, foeliciter cum filio meo, & redito foeliciter, adjuvante Deo.

Ego tibi in singulos dies drachmarum solvam, et victum, ut filio.

Quòd si vos Deus opt. max. salvos reduxerit, istud tibi præmium augebo.

R. Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, salvus cum salvo, et ibo, redibo.

Toba. Compara tibi, Tobia fili, quæ ad profectio-
nem sunt necessaria, et proficiscere cum isto fratre.

Deus omnipotens vos incolumes ducat et reducat, et vobis hoc iter ductu Genii sui prosperet.

Tobi. Valet, mei parentes observandi.

Toba. Vale, et ambula prosperè.

A. Oh, oh, oh, oh! *Toba.* Quid fles?

A. Rogns? nihilne vereris puerum abs te amittere, qui in oculis nostris observando, nostram senectutem redderet levio-
rem? Quasi verò non nos sine illo ar-
gento aliturus esset Deus noster.

Toba. Ne time, soror. Nam et prosperè ibit, et incolumem ad nos re-
versum tu ipsa tuis oculis aspicies. Deus ei noster
Genium

Genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, eúmque saluum reducat, *A. Eheu!*

Sent. Parentum est, filios docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus geniis suis.

ASMODÆUS. Tob. 6 & 7.

A R G U M E N T U M.

Raphael genius agit cum Tobia, de ducenda in matrimonium Sara Raguelis filia. Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

JAM tandem pervenimus Ecbatana, Tobia frater. Hâc nocte divertemur ad Raguelem. Is senex quidam est, qui filiam habet unicam, formâ præstantem, nomine Saram. Ego cum eo agam, ut eam tibi det in matrimonium. Est bonâ indole prædita, et patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. Ubi Rage redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille tuis postulatis contradicturus, neq; eam contra legem Mosis alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrem tuum ducemus. *T.* At audio, frater, eam jam septem viris esse traditam, qui antequam in ejus complexum venerint, mortui sint, ab Asmodæo (ut dicitur) dæmonum rege necati. Quapropter, ne me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. Quod si fieret, parentibus tristissimi causam exitûs præberem, qui alium nullum neque filium neq; filiam habent, à quo eis vitâ defunctis parentetur. *Raph.* Verere modò Jehovam, ejusque memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo jussus es uxorem ejusdem tecum familiæ ducere. Tum, me autore, nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hâc nocte in matrimonium esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris, sumito cor piscis quem tu in Tigre flumine dilacerâsti: & ex eo sub ejus pallam suffitum facio. Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus postea. Cum autem tibi cum ea congregi libebit, surgitote delecto
geni-

geniali, Jehovahque oratote, et obsecratote, ut vobis pro sua clementia opem ferre, puellæq; mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per téque eam Jehova à dæmone vindicaturus est. *T.* Quid futurum sit, viderit Deus. Sed certè facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. *Raph.* Jam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante suas ædes. Salve. *Ra.* Salvete et vos. Aspice hunc, Edna, quàm hic adolescens formâ referat Tobæum fratrem meum. *E.* Unde estis, fratres? *Raph.* Ex captivis, qui sunt Ninevæ, ex Nephthalina tribu. *E.* Nostisne Tobæum fratrem nostrum? *Raph.* Novimus. *E.* Valétne? *Raph.* Valet. *T.* Iste Tobæus frater (ut dicitis) vester, pater meus est. *Rag.* O faustum diem! Libet te complecti. Jehovaham tibi propitium precor, fili: nam ex viro optimo & probissimo natus es. Agè, uxor, si quid est lautius, apparetur cœna: placet arietem mactari. Volo ego hos hospites accipi liberaliter. Succedite nostro tecto: præstemus nos hilares. *T.* Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio mentionem injicias. *Raph.* Memini. Quoniam filiam habes jam nubilem, Raguel, & hic est adolescens, & æqualis illi, & tribulis, petebat, ut eam sibi nuptum locares. *Rag.* Norme præterit, satius esse eam tibi, quàm alteri tradi. Sed verum tibi dicam: Eam jam septem viris locavi (ne nescias) qui omnes ante ejus congressum mortui sunt. Verùm ede & bibe, & istam rem omitte. *T.* Nihil agis: neque cibum ego neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium concesseris. *Rag.* Postquam ita infixum in animo habes obtineto sanè. Et quia consanguinei estis, ego jam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex instituto Mosaico, & Israelitico. Huc ades, Sara: accipe hanc, Tobia. Jehova Deus Cœlestis vos hâc nocte custodiat incolumes, suâque in vos clementiâ utatur.

Sent.

Sent. *Piorum opera fiunt, autore et duce Deo. Pii voluptatibus etiam licitis imperant, non serviunt. Pii fugant dæmonia. In pios potestatem non habet dæmon.*

RAGUEL. *Tob. 10.*

ARGUMENTUM.

Tobias Ragueli socero suo valedicit, secum abducens illius filiam Saram, uxorem suam.

Tobias, Raguel, Sara.

MI focer Raguel, tu à me postulâsti, ut manerem apud te dies quatuordecim, et cum filia tua, uxore mea Sara suaviter viverem; id quod tibi concessi. Nunc finita est dies; itaque peto abs te ut me dimittas. Mei enim parentes ambo, dies numerant, neq; putant hoc loco rem esse. *R.* Doleo me tam parvum spatium à te petiisse. Sed nihil obstat, quò minùs id fiat longius. Mane apud me diutiùs: ego mittam ad tuum patrem nuncium, qui ei totum negotium renuntiet, ne sit de te sollicitus. *T.* Quæso te, noli me remorari: cupio omnino ad parentes reverti. *R.* Quando urges, non remorabor invitum. En trado tibi meam filiam Saram, necnon dimidium facultatum mearum. Ite fœliciter. Deus Jehova, Deus majorum nostrorum, vos fœcundet, mihique ex vobis liberos mares ostendat, qui divinæ legi dent operam. Agitè, deosculari vos volo. Vide, mea filia, ut tuum focerum & socrum (qui nunc tui parentes sunt) habeas in magno honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, & teipsam præstes inculpatam; &, cum bona pace profecta, efficias, ut bonam de te famam viventes adhuc læti hilarésq; accipiamus. Et tu, Tobia fili, vale. Jehova te Deus cœlestis salvum perducatur, mihique ex te, & filia mea Sara, liberos Jehovæ studiosos eique probatos ostendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in potestate tua, noli eam unquam malè tractare. Ite sanè incolumes. *S.* Valetè, parentes

rentes charissimi: Valet, cognati, & amici omnes. *T.* Vale, Socer: Vale, Socrus; valet omnes. Ego Jehovah gratias ago, qui me lætum reddiderit, et tot beneficiis tam mirificè affecerit.

Sent. *Uxoris est sequi virum, et propter eum parentes patriamque relinquere. Est enim matrimonii conjunctio arctior quàm naturæ.*

TOBÆUS. *Tob. II.*

ARGUMENTUM.

Tobias ex Media reversus venit ad parentes, et felle piscis oculos patris sanat à cæcitate. Qua de re pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu scis, quàm sollicitum reliqueris utrumq; parentem; quapropter antecedamus ego et tu, uxore tuâ cum famulis, reliquòque nostro comitatu subsequente. *Tobi.* Bene mones. *R.* Præpara fel piscis. *A.* At, at, ô mi vir, adventat meus Tobias cum comite. Curro ei obviâ. *R.* Tui patris, quem video esse cæcum, oculi felle isto aperientur atque sanabuntur. Itaq; cum ad eum accesseris, illinito ejus oculos isto felle; tum ille, fellis mordacitatem sentiens, sibi oculos fricabit; atq; ita, dejectâ albugine, & cælum, & te lætus videbit. *A.* O nate, jam mortem non deprecor, postquam tuum conspectum cernere licuit. *Tobi.* Salve, mea mater. Sed accedit huc pater. Hei mihi! collapsus est. Accurram. O mi pater, salve. *Tobæ.* Salve, fili optatissime: ut vales? *Tobi.* Optimè, esto Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hoc felle. Nam spero hoc tibi fore salutare. *Tobæ.* Libenter patiar. *T.* Expectemus paulisper. *Tobæ.* Sentio fellis mordacitatem. *Tobi.* Frica tuos oculos. *Tobæ.* O supra modum mirandum miraculum! Nunc te liquidò video, fili, amplectere me: gratias ago Jehovah Deo Israelitarum, qui cæcos illuminat, qui mihi oculos aperuerit: cujus nomen nullis unquam sæculis satis dignè laudari poterit, qui in me hoc tantum munus contulerit. Hic vulnerat, et sanat; hic occidit,

cidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, foeliciter expedito itinere, saluum lætūque restituerit.

Sent. *Deus suos à miseria tandem liberat. Medicina mordax. Deo gratiæ sunt agenda de omni bono.*

RAPHAEL. *Tob. 12.*

A R G U M E N T U M.

Raphael, Tobæo et Tobîæ, sibi mercedem solvere volentibus, se indicat, eisque officium præcipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

TOBîa fili, solvamus isti homini, qui te comitatus est, mercedem; & eam cum corollario. T. Pater, demus ei dimidiam partem pecuniæ, quam illinc attuli. Nam is me incolumem duxit, et reduxit, meamq; uxorem sanavit, et argentum à Gabele abstulit, et tibi oculos sanavit: pro quibus omnibus, quænam ei referri per gratia potest? Huc ades, Azaria: Accipe, frater, mercedem tuam, id est, dimidiam pecuniam, quam illinc asportasti: et vale. R. Canite Jehovæ carmen novum, eique gratias agite, et ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis; crebrisque precibus, supplicationibus, et beneficentiâ erga egentes, eum affectate, quoad vivetis: Nam plus apud eum valet assiduum beneficentiæ officium, quàm argenti auriq; copiosa congeries, utpote cùm beneficentia vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu, tuâque nurus Sara, sancti opem Numinis precibus suppliciter magno cum animi angore implorabatis, vestras ego preces (ut vos sciatis) ad majestatis solum subvehebam: cùmque tu mortuos sepeliebas, aderam tibi, tuisque difficillimis rebus, ab Jehova, qui te oculorum cæcitate tentaverat, (solet enim hoc pacto periculum facere bonorum,) missus sum ad te sanandum, et Saram tuam nurum. Sum autem Raphael genius, unus de principibus qui ad gloriæ solum famulantur. Nolite timere. Bene vobis se res habet. Agite Jehovæ gratias pro tantis mira-

miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quòd me, quamdiu vobiscum versatus sum, edere et bibere vidistis: species illa fuit quæ vestris oculis obversabatur, cùm re ipsâ neque ederem, neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos vestri erga Deum officii per omnem vitam admoneant, atque hanc rem omnem in omnium ætatum æternitatem testentur: et Jehovæ gratias agite, ejusque sacram memoriam piè retinete; meque jam absolvite, ut ad Deum me recipiam à quo sum missus ad vos.

Sent. Deus piis sæpe, ne cogitantibus quidem prospicit. Per cruces ducit Deus suos ad sælicitatem. Piorum primordia tristia, exitus læti.

A C H I O R. *Judithe 5, et 6.*

A R G U M E N T U M.

Quærenti Oloferni de Judæorum statu, narrat Achior: et quoniam eos invictos esse dicit, (nisi fortè Deum suum offenderint) iratus Olofernes, eum jubet ad Betulienses Judæos deduci, ut unà cum illis pereat.

Olofernes, Achior, Proceres.

NArrate mihi, vos Chananæi, de istius nationis hominibus qui in montanis habitant; quas incolant urbes, quantam habeant copiarum multitudinem, quâ re plurimum valeant et possint, quo rege et exercitûs duce utantur, et cur soli ex occidentali-bus mihi obviàm venire neglexerint. *A.* Audi, domine, orationem servi tui. Enunciabo tibi rem omnem, ut sese habet, de genta ista montana, quæ finitimos tibi fines incolit: neq; ullum ex ore meo mendacium excidet. Homines sunt prognati à Chaldæis, qui principio Mesopotamiam incoluerunt. Cum enim deos patrios Chaldæorum detrectarent, patriisque moribus relictis, unum sibi Deum cœlestem ad adorandum delegissent, ab illis exagitati, in Mesopotamiam aufugerunt. Ibi cùm aliquamdiu commorati essent, jussi à Deo suo in Chananæam commigrare,

grare, paruerunt; atque in Chananæa commo-
rati, magnum auri argentiq; & pecoris numerum
comparaverunt: Postea, dominante fame, in Eryp-
tum devenerunt: ubi tamdiu incoluerunt, donec in
innumerabilem hominum multitudinem excreverunt.
Deinde cum à rege Ægypti crudeliùs tractarentur,
& lateres conficere indignè & labore servili cogeren-
tur, Deum suum implorârunt, qui totam Ægyp-
tum ineluctabilibus calamitatum icibus perculit.
Quibus malis coacti Ægyptii, eos tandem ab sese
emiserunt. Sed postea, remisso malo, cum eos fu-
gientes revocare, rursúm; in servitutem redigere co-
narentur; Deus illis mare rubrum disclusit, ita ut
ab utroq; latere aqua in muri firmitatem concreta
staret, quâ illi viâ in sicco per medium maris solum
pertransiverunt. Eòdem Egyptius exercitus conse-
cutus, aquâ submersus ita est, ut ex innumerabili
multitudine ne nuncius quidem evaserit. Trajecti
mare rubrum, in solitudinem montis Sinæ venerunt
ubi mortalium nemo consistere unquam, aut habi-
tare potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibe-
ndum habuerunt, & victum de cœlo per quadraginta
annos acceperunt. Ac quocunq; unquam venerunt,
Deus eorum hostes pro eis, nullo arcu, nullâ sagittâ,
nullo scuto, nullo gladio debellavit; nec unquam
huic genti resisti potuit, nisi si quando à sui Dei cultu
deflexit. Nam quoties alium Deum quàm suum co-
luerunt, direpti sunt, & omnes à bello contumelias
pertulerunt. Quoties autem Dei sui cultum repeti-
verunt, Deus eis cœlestis resistendi vires dedit. Ad
extremum, Chananæos, Jebusæos, Pherezæos, Het-
tæos, Hevæos, Amorrhæos, & fortissimos quosq;
Hesebonios deleverunt, eorúmque agros & oppida
occupârunt. Ac quândiu sese à Deo suo offendendo
continuerunt, multis bonis frui, Deoq; suo (qui im-
probitatem odit) prospero usi sunt. Et ante hæc
tempora, cum ab ea vivendi ratione quam eis Deus
tradiderat declinavissent, diversis diversarum gentium

bellis profligati, & tandem frequentes in extraneas regiones captivi abducti sunt, eorúmque et fanum solo æquatum, & oppida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione congregati sunt, desertósque montes occupârunt, & Hierosolymam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt. Quare disquirendum est, domine, si qua in offensa sunt apud Deum: Nam si sunt, facilè eos, ipso concédente, superabimus. Quòd si nihil ab eis est commissum, bello superfedendum censeo: ne, Deo pro eis propugnante, infamiam apud omnes mortales subeamus. *P.* Quis est iste qui tantum tribuit Israelitis, ut eos putet Nebuchodonosori posse resistere? homines imbelles, & rei militaris ignaros, qui, mehercle, unum tui, Olofernes, exercitûs impetum sustinere non potuerunt. Invadamus modò, & Achiori ostendamus, eos posse superari. *O.* Quoniam tu nobis istud oraculum, præclare vates, edidisti, Israelites à Deo suo defensum iri; ut intelligas, unum esse deum Nebuchodonosorem, contra cuius invictam potestatem ne illorum quidem Deus stare possit; nos qui ab eo missi sumus, illos ad unum funditus ad internecionem ita delebimus, & equitatu proculcabitur, ut eorum montes sanguine redundant, & campi corporibus compleantur; citiùsque illos ad fugam, quàm nos ad perdendum, vires deficient. Hæc est totius orbis domini Nebuchodonosoris indeclinabilis sententia. At tu, Ammonitarum mercenarie, Achior, qui tam divinum nobis oraculum effatus es, esto sanè tantæ pariceps potentiae, & quos nobis anteponis, ad eos defice, ut cum eis potius, ut dignus es, pereas, & inter eos, à nostra acie contrucidatus des pœnas. Quòd si tantum tuæ superstitioni confidis, ut me, quæ suscipio, præstare non posse credas; quid metu exalbescis? Hic tibi tuta sunt omnia: non peribis, nisi cum illis, quos perire non posse vaticinaris. Vos, mei satellites, abripite hunc Betulium ad suos Israelitas;

tas;

tas; ut illorum potius exitii, quàm nostræ sit socius victoriæ.

Sent. Veritas invisa mundo. Etiam de veritate rogantes, veritatem audire nolunt. Assentatorum plenæ sunt domus, aulæque potentum. Assentatorem qui amat, ruinam amat. Casum antecedit superbia.

JUDITHA. *Judithæ 8.*

ARGUMENTUM.

Juditha Betuliensium primates objurgat, quòd de urbis deditione pacti sint; & eos consolata, sese ad eis succurrendum parat.

Juditha, Ozias, & cæteri Senatores.

ATtendite, primates populi Betuliensis. Promissis populo, & quidem interposito jurejurando, vos urbem hostibus post quinque dies esse dedituros, nisi Deus vobis interea tulerit auxilium. Itane vero tempus divinæ statuitis misericordiæ? Et ei diem vestro arbitrio dicitis? Hoccine tandem est Deum ad elementiam pellicere an ad iracundiam instigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, potestisne, non dicam Dei, sed hominum animus qui sit, & consilium, pervestigare? Quid Dei horum omnium auctoris? mentémne ejus tenetis? Nihil minùs, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui si nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at potest intra quot volet; potest nos quolibet die vel tutari, vel hostium crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quasi vadari consilium. Neque enim is est, qui aut minis, hominum more, terrendus, aut arbitrio cujusquam sit coerendus. Quare, expectemus ab eo salutem, ejusque auxilium petamus. Spero eum, pro sua facilitate, nostras preces auditurum, præsertim, cum nulla hodie in nostro genere neque tribus extent, neque natio, neque populus, neque civitas, quæ deos colat fabriles: quæ res superioribus temporibus in causa fuit, ut patres nostri bello & direptionibus vastati, & ab hostibus magnâ clade concisi sint. At nos alium Deum

non agnoscimus; unde sperare debemus, eum non esse nos nostrumque genus despecturum. Quod si in hostium potestatem venimus non tantum nobis nocuerimus, sed etiam reliquæ Judææ; nostraque sacraria depeculanda reliquerimus: quorum pollutionem, & consanguineorum nostrorum metum, & nationis captivitatem, & nostrarum possessionum vastitatem, Deus temeritati nostræ accepta feret, & a nobis pœnas reposcet, ubicunque gentium sumus servituri, ut à nostris dominis indignitates omnes & contumeliæ nobis sint perferendæ. Neque enim talis servitus nobis Dei gratiam, sed hominum asferet infamiam. Quamobrem fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pendent, vobis sacrarium, vobis sanum, vobis ara nititur) demonstrate consanguineis nostris, non esse desperandum, contraque, quicquid acciderit, fortiter esse & constanter ferendum: Deoque in his omnibus gratias agendas, qui nos tentat, sicut olim patres nostros tentavit. Recordamini Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Mosem, denique omnes veros Dei cultores & amicos, quot, quantos, quàm varios perpeffi sint dolores. Constituite nunc altera ex parte eos, qui Dei periclitationis impatientes, contemptius de eo, & gravius, & senserunt, & locuti sunt; ut fœdè perditì, & à serpentibus exanimati sint. Quare ne horum desperationem sequamur, sed illorum superiorum fiduciam imitemur, cogitemusque nos non ut hostes extremo supplicio affici, sed ut servos fontes salutari verberationis medicinâ corrigi. O. Rectè tu quidem omnia, et quæ nemo neget. Neque nunc primum tua prudentia, intelligentia, consilium innotescit; quin jam ab ineunte ætate vulgò compertum est, ista esse in te singularia. Sed & plebem sitis ad efflagitandum, & nos plebs ad jurandum adegit; quod jusjurandum violare nobis nefas est. Quocirca precare tu pro nobis Deum, quæ pia & religiosa mulier es, ut pluvia nostros lacus impleat, ne siti deficiamus. J. Quemadmodum

dum igitur id, quod dixi, à Deo esse sentitis; ita etiam id, quod facere decrevi, an ab eodem proficiscatur, periculum facite: Deumque orate, ut meum consilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnis posteritatis memoria concelebre: Vos hâc nocte ad portam eritis, ego cum ancilla mea exibo: ac spero fore, ut Deus, intra dies, post quos urbis deditionem concessistis, per me Israelitis subveniat. Sed nolo vos in meum propositum inquirere, (neq; enim vobis, nisi re perfectâ, enuntiabo,) neq; quicquam aliud, nisi Deum pro me usq; ad meum reditum orare. O. Bene vale, Deo tibi ad hostium ultionem viam præeunte.

Sent. Deo præscribendum non est. Infantibus etiam in summa desperatione, de Deo bene sperandum est. Magnum innocentia præsidium.

O L O F E R N E S. *Judithæ 10, 11, & 12.*

A R G U M E N T U M.

Juditha ad Olofernem perducta, ei per dolum promittit de Judæis victoriam.

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

C Ujas es, mulier? Unde, & quò? *J.* Ex Hebræis: lum quos quia exploratum habeo venturos in vestram potestatem, ab eis transfugio, meque ad Olofernem Imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiâ, viamque demonstrâ, quâ omnibus montanis, sine suorum cujuscumq; cæde, potiatur. *E.* Bene tuæ vitæ prospexisti, quæ ad dominum nostrum venire, & citò venire decreveris. Nos te ante eum sistemus. Quò cum perveneris, nolito animo formidare, quò minùs rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus, te eo beneficio esse usuram. Deducamus eam ad Imperatoris tabernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilominus habete. Nos centum eam ducemus. *M.* Heus tu, quò tam manè tanto studio & frequentia festinatur? *Al.* Dicitur transfugam quan-

dam Hæbræam ad Imperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. *M.* Accuramus. O venustatem incredibilem! Quis militiam detrectet adversus Hæbræos, qui tales habeant mulieres; Pro quibus pugnando, occumbere quis dubitet? *ſ.* Salve, Imperator maxime. O. Allevate eam, mei satellites. Bono animo es, mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam malefeci, qui terrarum orbis domino Nebuchodonosori servire voluerit. Quod nisi tui me, montium fiducia, contempsissent, numquam ego meam in eos hastam vibravissem. Sed ipsi sibi malum hoc conflaverunt. Verum dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga transieris. Nam ad salutem venisti. Sume animum: vives & in hanc noctem & in posterum, neque tibi quisquam officiet; contraque, tecum bene agetur, quomodo solet cum servis domini mei regis Nebuchodonosoris. *ſ.* Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriæ manda. Dicam autem nihil vanum, (absit;) sed ea dicam, quæ si sequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus; neque tuus te conatus frustrabitur. Ita vivat omnium terrarum rex Nebuchodonosor, & ejusdem tibi concedita potestas, à quo ad omnes mortales corrigendos missus es, ut per te non solum homines illi servient, verum etiam feræ, pecora, volucres sub ejus imperium tuâ virtute subjicientur. Nam non solum de tua sapientia tuique ingenii acumine fama apud nos percrebuit; sed etiam per omnes jam oras sermones dissipati sunt, te unum esse toto in regno optimum, potentissimum, & in rei militaris prudentia admirabilissimum. Jam verò, Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei respondisti, audita nobis sunt. Nam comprehensus à Betuliensibus, rem omnem eis exposuit. Cujus tu cave ne orationem negligas; sed memoriæ tradas; est enim vera: neq; enim superari, neq; armis debellari natio nostra potest, nisi Deum suum scelere aliquo sibi infestum reddiderit. Quare, ne tuus labor irritus & inanis

inanis fiat, expectandum est dum scelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiserint, quo scelere cum Deum irritaverint, facilem & sibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cum enim commeatu & aquâ deficiantur, statuerunt pecora invadere: & quæ gustare Deus in lege vetuit, omnia decreverunt insumere; frumentique primitias, & vini oleique decimas (quæ servabant dicata sacerdotibus, qui Hierosolymis apud Deum nostrum ministrant) consumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas est. Idque ut sibi facere liceat, miserunt Hierosolymam, (nam & Hierosolymitani eadem fecerunt) qui sibi potestatem à senatu afferant: quâ potestate ad eos relatâ facturi sunt quod dixi, & tum demum in tuam potestatem venturi. Horum ego omnium non ignara, ab eis aufugi, ejusmodi erga te facinus ex Dei mandato editura, ut ad ejus auditum omnes sint mortales admiraturi. Sum enim religiosa, coelique præpotentem Deum noctes diesque colo. Interea apud te commorans, domine, noctu itabo in vallem; Deumque precabor: qui ubi me certiores de eorum perfecto scelere fecerit, veniam id tibi indicatum. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex eis repugnante, profisceris. Te ego per mediam Judæam ad ipsam perducam Hierosolymam, tuumque currum in media urbe sistam, ut eos tanquam pastore destitutas oves abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præsignificata & prænunciata, ut tibi enunciarer, missa sum. O. Bene fecit Deus, quod te populo præmisit, quæ res & nobis victoriam, & domini mei contemporibus perniciem afferat.

Quod si tu, quàm es & formâ eleganti, & oratione eloquenti, tum præstabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi Deus erit, & tu Nebuchodonosoris domestica per totum orbem celebraberis. Agite, mei servi, ducite hanc in meam cellam; eiq; de meo penu alimenta præbete. ¶ Dabis veniam; non licet mihi

mihî gustare tua, nisi velim mihî malum conslare. Sed vescar eis, quæ mecum attuli. O. Quid? Ubi quæ tecum habes defecerint, unde tibi alia subministrabimus, cum vestratia cibaria non habeamus? J. Sic tu bene vivas, domine, ut ego non antè consumpsero, quæ habeo, quàm Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

Sent. *Qui verum audire non vult, dignus est qui mendaciis decipiatur. Qui veritati non credit, is mendacio faciliè capitur. Mulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum consilium qui repudiat, is in malum consilium cadit.*

VIRAGO. *Judithæ 13 & 14.*

ARGUMENTUM.

Juditha noctu, caput Olofernî ferens, Betuliam portis apertis intrat, & caput illud ostendens, eis, quæ facta sint opus, præscribit. Deinde quonam pacto Olofernem interfecerit, Achiori narrat.

Juditha, Excubitores, Cives, Ozias, Achior.

HEus, heus, vigiles! aperite, aperite portam: Deus, Deus noster nobis adest, qui hodie insignem & præclarum victoriæ honorem tradidit Israelitis. E. Judithæ vox auditur, socii; descendamus properè ad portam. Convocentur huc senatores, vos incendite faces. J. Vide, Abra, ut istud caput habeas in promptu, ut id, poscente me, continuò de pera, unà cum velo, depromas. Jam hîc aderit omnis civitas. C. Prælucete funalibus vos; aperite portam, janitores: intromitte eam, ut videamus quid novi ferat. J. Laudate Deum; laudate Deum, qui ab Israelis stirpe misericordiam suam non averterit, sed hostes nostros hâc nocte per meas manus fregerit. En vobis caput hostis nostri Olofernî, summi Assyriorum imperatoris! en velamen, in quo ille jacebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri manu occidit; meque euntem, manentem, redeuntem, inviolatam, intemeratamque conservavit, neque ab illo violari permisit! Et nunc & illum vicisse,

cisse, & me evasisse, & vos liberatos esse lætor; vósque ut Dei bonitatem infinitamque misericordiam prædicetis, exhortor. C. Agimus Deo nostro gratias, qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per te nostros hostes in nihilum redegerit. O. O omnium mortalium fœminarum Deo acceptissima fœmina! O cœli terrarumque creatoris Dei nunquam satis prædicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput principis hostium nostrorum direxerit; quo factó tantam tibi hodierno die nominis gloriam comparavit, ut tuæ virtutis laus, tamdiu in hominum mentibus hæsurâ, & linguis celebranda sit, quamdiu hujus immortalis ~~Dei~~ facinoris memoria durabit; quæ quidem in tantis nationis nostræ augustiis non dubitaveris vitam tuam ruinæ opponere, & jam despondentibus animos subvenire. ¶ Attendite nunc, fratres. Hoc caput in pinnis murorum nostrorum suspendetis. Deinde orto sole universi armati eruptionem facietis, ita ut ad eorum oppugnanda præsidia descendere videamini. Tunc accidet (id quod erit necesse) ut ad Olofernîs tabernaculum concurratur; quo invento mortuo, tantus illos timor occupabit, ut præsidium sibi in fuga ponant. Tum vos sequamini licebit eosque passim, Deo concedente, obteratis. Sed antè accersatur mihi Achior Ammonita, ut Israelitarum contemptorem (a quo ad nos tanquam ad certam necem amandatus est) videat. Ades dum, Achior: Deus Israelitarum (cui tu testimonium dedisti, ultorem esse hostium suorum) caput omnium infidelium hâc nocte meâ manu truncavit. Quod ut ita esse credas, ecce tibi caput Olofernîs, qui suâ arrogantia Deum Israelitarum despiciabatur, tibi que mortem in communi Israelitarum cæde assignabat! A. O te non solum in omnibus Judææ domiciliis, sed etiam in omnibus gentibus felicem, cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum excitabuntur? Sed jam narra mihi, si placet, quomodo te hac tota in re gesseris. ¶ Principio, cum hinc (ut scis) profecta inci-

dissem.

dissem in vigiles, ab eis deducta sum ad Olofernem, apud quem, magnâ omnium expectatione iussa dicere, cur advenissem, simulavi, me esse perfugam, quæ desperatione rerum nostrarum ad eum transissem, demonstravique ea quæ ex te audivisset esse vera. Neq; enim genus hoc hominum posse superari nisi aliquo facinore admissio. Sed jam fame pressos Israelitas, cogitare vesci eis, quibus vesci lex prohiberet: quo scelere si se obstrinxissent, facile eos victum iri. Quare expectaret, dum id scelus esset perpetratum; mihi interea in ejus castris versanti faceret, quando-cunq; vellem, exeundi potestatem, ut Deum precarer, & illo scelere commisso, à Deo tertior fierem, eumque de eo admonerem: tum demum eum esse superaturum. Credidit ille, mihiq; omnia quæ petieram concessit. Ita triduò in castris versatus sum; noctu interim in vallem, Deum salutandi gratiâ ventitans, deique præsens auxilium suppliciter implorans: Quarto deniq; die ab illo ad computationem accersita adfui, ostendiq; me quicquid imperasset esse facturam. Potatur; ipse mei cupiditate ardens largiùs sese invitat. Clausâ cœnâ, cùm cæteri vini pleni discessissent, Bagoas eunuchus tabernaculum externè clausit; me ibi solâ relictâ cum Oloferne, qui ebrietate & somno oppressus, in lecto recubatur. Hic ego, cùm pedissequæ meæ mandavisset, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum stans) cum animo meo oravi; ut mihi tum meisque adesset. Deinde ad lecti columellam, quæ erat propter caput Olofernis, accedo; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, sinistrâ cæsariem ejus prehendo, Deumq; tacite precata, ut me in ea re confirmaret, collum summâ vi bis ferio: amputatoq; capite, corpus à stragula veste provolvo; & ablato velo, exeo, ac pedissequæ caput trado: quo in escariam peram indito, ambæ de more, sic quasi ad supplicationem egressæ,

egressæ, huc tutò pervenimus. *C.* Salvi sumus, reviximus: ô faustam noctem, quæ nos ab æterna nocte vindicas! *A.* Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei vestri potestate, non aliter dixi quam sentiebam: tamen nunc multò magis hâc re confirmatus, credo, volôq; deinceps non tam Israelitarum laudator, sed civis esse, & in vestrum numerum pignore circumcisionis adscisci.

Sent. *Superbissimus quisque turpissimâ morte dignus. Vel fœminæ manu potest Deus hostes suos ulcisci. Cæso duce, facilitè vincuntur milites.*

S U S A N N A. Dan. 13.

A R G U M E N T U M.

Susanna à duobus senatoribus, quia ipsorum libidini absequi recussâisset, accusata adulterii, ad supplicium damnata ducitur. Sed divinitus supervenit Daniel, qui interrogationis prudentiâ senatorum calumniam palàm facit; atque ita in ipsorum caput supplicium convertit.

Duo Senatores, Concio, Susanna, Daniel, Puer.

AUdite, universa Judæorum concio, quamobrem in vestrum judicium adducta sit hæc Joachimi uxor Susanna. Heri, cùm nos duo Judices in hortis ejus mariti soli deambularem, hæc cum duabus pedissequis ingressa est: quas ubi foras amandavit, hortorùmque januam obseravit, venit ad eam quidam juvenis, qui tum in occulto latebat, & cum ea concubuit. Nos, qui in hortorum angulo eramus, animadverso tanto flagitio, accurrimus, & eos vidimus quidem coeuntes, sed illum comprehendere nequivimus. Nam cum esset valentior quàm nos, apertâ januâ exiit. Tantùm hanc prehensam rogabamus, quis esset ille juvenis: sed noluit nobis enunciare. Hæc nos, impositis huic reæ (sicut mos est) manibus, testamur. *C.* Satis explorata res est. Senatores sunt qui testificantur, & iidem judices: dubitari non potest. Plectatur capite, quemadmodum Lex jubet. *D.* O Deus immortalis, qui occulta nôsti, qui omnia

nia etiam antequam facta sint perspicis : tu scis, ut hi falsum contra me testimonium dixerint ; ac vides, ut capite dem pœnas, cum nihil eorum commiserim, quæ isti contra me per calumniam, malitiâque commenti sunt. *Sen.* Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam detestabile facinus expietur ; ne tam fœda in populo macula hæreat. *D.* At ego testor, me in hujus sanguinem nullo modo consentire. *C.* Quidnam istud est, quod clamas tu ? *D.* Itâne stulti estis Israelitæ, ut neq; quæstione habita, neque veritate compertâ, Israelitidem condemnaveritis ? Revertimini in forum. Dico istos contra eam falsa esse testatos. *Sen.* Ergo tu sede in medio nostrum, & tuam nobis pronuncia sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. *D.* Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Vetule annis, veterator malitiâ, nunc tua te scelera petunt, quæ facitabas antea, cum insontibus condemnandis, fontibusque absolvendis, iniqua judicia faceres ; Jehovâ innocentem & justum interfici vetante. Nunc igitur, hanc siquidem vidisti, dic sub qua arbore congressos videris. *Sen.* Sub lentisco. *D.* Probè in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto, discindet te medium. Amovete hunc, adducite nunc alterum. Age, genus Chanamæum, non Judæum : te venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Ita verò agebatis cum Israelitidibus, quæ præ metu in vestrum congressum veniebant. Sed non Judæ proles vestram nequitiam sustinuit. Age igitur, sub qua illos arbore congressos deprehendisti ? *Sen.* Sub ilice. *D.* Tu quoque probè in tuum caput mentitus es. Jamque præstò est Dei genius cum ense, qui te medium dissecet, ambósque perdat. *C.* O Dei bonitatem immensam ! à quo nunquam deseruntur, qui in eo fiduciam sum collocârunt. Abripiamus ad necem hos nequissimos & improbissimos
vetulos,

vetulos, ut, ex lege eâdem poenâ plectantur, quam innocenti moliebantur.

Sent. *Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam piis excavârunt.*

C H A L D Æ I. Dan. 2.

A R G U M E N T U M.

Nebuchodonosor Babylonix rex, Chaldæos jubet ut somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur: quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nebuchodonosor, Chaldæi.

AGite verò conjectores, augures, harioli Chaldæi, homines explicandi ea, quæ sunt obscuritate involuta, peritissimi, evellite hunc mihi ex animo scrupulum, meumq; mihi somnium aperite cujus interpretationem anxius desidero: nam eam ob rem estis convocati. *C.* Vitam tibi, rex, sempiternam precamur. Eloquere sanè nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus. *N.* Oblitus sum: quòd nisi vos & somnium mihi & somnii significationem edisseritis, & vos per summum dedecus vitam amittetis, & vestræ domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & præmiis atq; honore afficiemini. Proinde facite, si sapitis. *C.* At somnium dicere, tuum est; nos interpretationem recipimus. *N.* Enimvero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quòd videtis eam rem mihi memoriâ excidisse. Sed nihil agitis, nisi enim me hâc suspitione levatis: non potest esse dubium, quin uno omnes animo statueritis, me longis quibusdam ambagibus pessimè deludere, & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium ut intelligam vos interpretari etiam posse. *C.* Nemo est in terra, qui istud præstare possit, neq; quisquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tale quid quæsit ex ullo divino. Est enim, quod tu rogas, omnino difficilius, quàm quod possit quisquam

M

expedire,

expedire, præter unos Deos, qui inter mortales non versantur. *N.* Papæ! ergo vos prorsus inutiles estis, & hominum animis, inani præclaræ rei professione, tenebras offunditis. Quis vestri erit usus? Comprehendite, satellites, colligate, abducite ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero, totum hoc indoctum, & insipiens doctorum & sapientum genus, ad necem trahi: ut, quorum nullus in vita usus est, eorum mors sit viventibus salutaris.

Sent. Deus sapientum sapientiam perdit. Deus sapientes bujus mundi implicat inexplicabiliter.

DANIEL. Daniel 2.

ARGUMENTUM.

Daniel Nebuchodonosori somnium ipsius dicit & interpretatur, quod quidem est de quatuor mundi imperiis, videlicet Chaldæorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum: quibus succedit Regnum Christi, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nebuchodonosor.

NOli interimere istos sapientes, Arioch, quos jussit rex occidi: sed deduc me ad eum; ego suscipio interpretationem. *A.* Placet: sequere me. *D.* Sequor. *A.* Nactus sum hominem ex captivis Judæis, O rex, qui pollicetur interpretationem. *N.* Tūne is es Baltasar, qui possis mihi, et quid in somniis viderim, & quid id significet, effari? *D.* Quod quæris arcanum, O rex, non sapientes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigiatōres possunt explicare: verūm est in cœlo abditorum demonstrator Deus, qui ea tibi præmonstrat, quæ olim eventura sunt. Igitur tuum somnium, & visum quod tibi secundum quietem occurrit, hujusmodi est. Cū in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem venisti, quid posthac tuturum esset: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat; idēque mihi, non propter excellentem sapientiam, quā unus cæteris mortalibus præstem, verūm mihi idem aperuit, quod tibi plana faciam

faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitasti. Tibi in somniis objecta est species quædam inusitatâ magnitudine simulacri, ante tuos oculos stantis, aspectu terribili: cujus caput erat ex auro probatissimo, pectus & brachia argentea, venter & femora ærea, pedes partim ferrei, partim cretacei. In eo spectandum tu hæres, saxum suâ sponte avulsum incidit in ejus pedes, eosque contrivit: quo casu confractum simul est ferrum, creta, æs, argentum, atque aurum; omniæque fragmenta ventus, tanquam æstate stipulas ex area, sic sustulit, ne vestigio quidem relicto: ipsum autem saxum, quo icta est statua, mutatum est in ingentem montem, qui totum terrarum orbem complevit. Et hoc quidem est somnium. Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi cœlestis ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissimam largitus est potestatem: omnesque homines, quotquot ubiq; terrarum sunt, terrestresq; bestias, & æreas volucres, sub tuum imperium ditio-nemque subjunxit. Ita tu caput aureum. Post te autem existet aliud regnum tuo deterius, id erit argenteum. Deinde æreum, cujus ditio latè in omnem terram patebit. Post, quartum surget, durum & planè ferreum. Ut enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuuntur: ita ejus imperii violentia, & rigor, omnia violabit, & contundet. Pedes autem pedumque digitos quòd vidisti, partim ferreos, partim fictiles; regnum illud dissidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut vidisti ferrum cum argilla conjunctum; illa verò digitorum, partim ferro, partim argillâ constantium, diversitas, regni inæquabilitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quòdque ferrum vidisti argillæ conjunctum, illâ quidem propinquitate inter se conjungentur, sed invicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non potest. Ejus regni tempore, suscitabit Deus regnum nullâ unquam temporum serie delendum, neque alii genti tradendum,

dum, quod quidem franget & abolebit omnia illa regna, ipsumque permanebit in sempiternum. Quem admodum vidisti è rupe saxum nullâ manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurumque perfregit: Ita Deus ille maximus tibi præsignificat ea, quæ post hoc tempus futura sunt, estque somnium certissimum, & cum re ad verbum conveniens. *N. O* immensam ineffabilemque sapientiam! *O* profundum & ingeniosum intellectum! afferte huc citò odores & libamina. Dignus est cui suffimina fiant, cuique divini honores præstentur. *O* Baltasar, vester Deus verè Deus est Deorum, regumque dominator, & obscurorum explicator, postquam tu rem tam profundâ ignorantie caligine demersam potuisti in lucem eruere.

Sent. Deus arcana sua piis & per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt usque ad adventum Christi. Christi imperium æternum est.

P O R N A X. Dan. 3.

ARGUMENTUM.

Nebuchodonosor Babylonice Rex erectam à se statuam auream imperat à cunctis suis populis congregatis adorari. Hoc cum Sidracus, Mesacus & Abednego, Judæi, facere recusassent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuissent, Nebuchodonosor ipsorum Deum solum esse confessus, imperat adorari.

Sidracus, Mesacus, Abednego, Præco, Delatores, Nebuchodonosor, Proceres.

QUorsum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diversis nationibus in hunc locum convocata? *M.* Nescio; nisi quòd dum video immanem illam Statuam jussu regis erectam, metuere incipio, ne quid rex impium cogitet. *A.* Ego quoque valde commoveor, ac, ne velit eam adorari, vereor. *S.* Quid agemus igitur, si jusserit? *A.* Nos verò non adorabimus: nam hoc quidem esset Dei cultum renunciare. *S.* Quà tandem istud ratione? *A.* Rogas? Hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad pedes

des inanis & stupidi, rei mortalis, simulacri procumbere? quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari potest? *M.* At licebit, periculi deprecandi gratiâ, cultum simulare, cum tamen animus in Deo semper fixus hæreat. *A.* Apagesis. Satisne se viro probaret mulier, si, cum alteri corpus suum prostitueret, se tamen virum suum semper in animo ferre diceret? Hæccine tibi iusta excusatio videretur? *M.* Nequaquam. *A.* Atqui non minus est hoc absurdum. Tunc, qui unus es, teipsum divides, & alteram tui partem Deo, alteram Vejovi addices? Quæ tanta animi mollities est, aut quæ perversitas, nos quos honestum esset propter mortales Dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci? *S.* Quid ergo censes? *A.* Subeundum quemvis cruciatum potius, & fortiter occumbendum, quàm tantillum modò de via deflectendum. *S.* O masculum pectus! laudo te. Equidem ita sentiebam, sed volui, quid animi haberes, tentare. Verùm edicitur silentium, & video in loco edito præconem: audiamus quid proclamat. *Præ.* Pax sit rebus. Edico vobis, qui ex quacunque natione, populo, lingua, præsentés adestis, ut simul atque sonum audietis tubæ, tibix, citharæ, sambucæ, psalterii, symphonix, & reliquorum concentuum, procumbatis, & Signum aureum adoretis, quod rex Nebuchodonosor erigendum curavit. Quòd si quis non paruerit, continuo in igne candentem fornacem injicietur. *S.* Deum immortalem! quod scelus video? Eòne impietatis & insanix prolabi homines, ut id tanquam Deum colant, quod hominum manu factum, homine deterius est & inferius? *M.* O vesaniam! illud videsis, ut prociderunt omnes! Ego certè centies mori malim. *D.* Videtisne illos tres Judæos, qui non procubuerunt? *Al.* Video; nunciandum id est regi. *D.* Rectè sanè: eamus ad eum. *A.* Ad eòne concidisse constantiam, ut in tanto numero nullus sit,

quem non labefactaverit metus? *D.* Optamus tibi, rex, vitam quàm longissimam. Tu edicto cavisti, ut omnes, audito cantu musico, procumberent & aureum simulacrum adorarent: rebellibusq; pœnam descripsisti, ut igni cremarentur. Nunc homines quidam Judæi, quos tu procurationi Babylonicæ præfeciſti Sidracus, Mesacus, & Abednego, tuum edictum contemnunt, neque eosdem tecum Deos colere, neque Statuam adorare curant. *N.* Itâne est? Ergò invenientur, qui meum imperium detrectent? Ergò ego non maximus? Properate, adducite eos properè. *D.* Fiet. *N.* Jam ego eos docebo quid sit mihi non obedire: Jam efficiam, ut sciant me esse regem. *D.* Adducimus tibi homines, ô rex. *N.* Itâne est, Sidrace, Mesace, & Abednego, ut vos neque meos Deos veneremini, neque auream Statuam à me erectam adoretis? Quid? Nunc saltem non estis parati, auditis concentibus musicis, accidere ad eam? Nam nisi facitis, protinus in fornacem immittemini. Equis verò est Deus, qui vos à meis manibus liberet? *S.* Nihil sumus solliciti, quomodo tibi ad ista respondeamus. Est Deus, quem nos colimus, qui & potest nos ex flammis servare; & ex tuis manibus, rex profectò servabit. Quod etsi non ita esset, tamen omnino (ne tu erres) neque Deos tuos coleremus, neque ante Statuam inclinaremur. *N.* Proh deùm atque hominum fidem! tantâ esse quenquam audaciâ, ut ausit mihi in os repugnare? Ite, comportate ligna, subjicite igni alimenta, efficite eum septuplum hujus, qui nunc est. Vos verò, O fortissimi viri totius exercitûs, comprehendite hos tres viros, colligate. Eja, quid statis? Nihil opus est detrahere vestes, vincite unâ cum omni amictu. Hem sic volo; præcipitate eos in flammam. Videamus quid possit eorum Deus: properate, ignavi; ego vobis hoc sceptro comminuam capita. Papæ! Videte ut flamma eos hauserit, qui ipsi in flammam alias conjecerunt. Sed quid? O rem miraculi plenam!

nam! quid ego video? Eho, mei proceres, nonne tres viros in ignem constrictos injecimus? *Pro. Factum, rex. N.* Atqui ego video quatuor viros solutos in media fornace ingredientes, illæsos, & indemnes: quorum quartus formâ est augustâ, & planè divinâ. O rem inauditam! Accedam propius ad ostium fornacis. Heus, Sidrace, Mesace, & Abednego, summi Dei cultores, exite huc. *S.* Adsumus, ô rex, è torrida flamma, divinâ benignitate erepti. *Pro.* Dii boni! quid hoc rei est? Quanta miracula hodie cernimus! Videte, ut ignis in horum corpora nullam vim habuerit, ut ne pilus quidem crematus sit, ut amictus integri nullâ flammæ notâ inusti sint! *N.* Gratias ago Deo Sidraci, Mesaci, & Abednegonis, qui genium suum miserit ad liberandum sui cultores, qui ipsius fiduciâ nixi, spreto regis edicto, maluerunt sua corpora ad cruciatum tradere, quàm ulli Deo, præterquam suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaque decerni placet, decretumque in omnibus omnium linguarum nationibus & gentibus promulgari, ut, qui malè de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejusque domus publicetur & evertatur, ut illius facinus memoriâ & nomine loci notetur. Nam, præter hunc unum, præsens ac salutis præpotens Deus, nullus est.

Sent. Maxima pars mundi homines magis metuit quàm Deum. Mori satius est, quàm simulacra colere. In justissimum quemque gravissimè sæviunt principes hujus mundi. Deus suos novit vel ex mediis flammis eripere. Pii patiendi videntur.

B A L S A S A R, Dan. 5.

A R G U M E N T U M.

Accersitus ex matris concilio à Balsasare Babylonie rege Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manûs in pariete quod Chaldæi non potuerunt.

Balsasar, Regina, Daniel.

NUllumne esse è vobis, qui hoc legere & explanare possit? O homines ad nullam rem idôneos!

idoneos ! Quid attinet vos tanto honore esse, si cum maximè opus est, tum minimè potestis ? *R.* Regem multum diuque salvere jubeo. Audivi ut tu te crucies, & æstues, quòd nemo possit tibi hoc scriptum enucleare. Sed ne te afflictà, néve tantopere pertimesce. Vir quidam in tuo regno, mente sanctissimorum deorum præditus, cujus excellens perfectaque doctrina, peritia, sapientia, tempore patris tui cognita perspectaque fuit : quo nomine rex eum magorum, hariolorum, divinorum, Chaldæorumque magistrum esse voluit, quòd eum Daniele (nam id est ei nomen, quanquam rex Baltasarem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & prudentiâ valere, inque somniis interpretandis, ambiguisque aperiendis, & obscuris declarandis, longè alios omnes antecellere. Proinde, si me audies, eum evocabis, ut te istâ difficultate liberet. *B.* Evocetur sanè. *R.* Mox aderit, ne trepida. *D.* Adsum tuo accersitu, O Rex ! *B.* Tunc es ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit ? *D.* Etiam. *B.* Audito te afflatu augustissimorum deorum agi, scientiâque & prudentiâ atque sapientiâ facile principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed, quam ad rem audi. Cum hîc læto solutôque animo opiparè convivarer, unâ cum mei regni optimatibus ; ecce extitit quædam quasi manus, quæ digitis inscripsit in tectorio parietis, è regione candelabri, ea quæ tu vides : ad quæ explicanda evocavi omnes Babylonios sapientes : sed eorum nemo, non modò interpretari, sed ne legere quidem potest. Te autem accepi implicata evolvere, & obscura optimè declarare posse. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloqui, purpurâ & aureo torque insignitus, tertium regni principatum obtinebis. *D.* Tua tibi dona habeto, aut alii largitor. Ego tamen hoc scriptum & legam, & tibi planum faciam : itaque ades animo. O Rex ! Nebuchodonosori patri tuo olim largitus est Deus magnificum Regnum, splendorémque egregium ;

gium; qua de causa omnes eum gentes & nationes trepidè metuebant: quippe qui quoscunque visum erat, interimeret, cæderet, efferret, deprimeret. Sed cùm jam secundis rebus elatus intemperanter superbiret, & animos tolleret, de solio deturbatus est, & omni splendore amisso, ex hominum consortio ejectus: tum in brutam naturam, sensumque translatus, inter feras habitavit; & herbarum pastu boum ritu delectatus, ventos imbresque & omnes naturales cæli mutationes nudato corpore pertulit, donec tandem recognovit summum illum Deum terrestris hujus imperii principem esse, & ei, quem vellet, præficere. Tu quoque, Balsasar, qui es ejus satù editus, nihilo te modestiorem præbuiisti, cùm tamen ea omnia præclarè scires: sed te contra cælorum Dominum insolentiùs gessisti, & nunc vasa terrestris ejus Domicilii proferri jussisti, quibus tu, tuique proceres & uxores, tum justæ, tum concubinæ, in bibendo vino abusi estis. Quinetiam Deos celebravisti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, neque sentiunt; Deo autem, in cujus manu tua vita & facta omnia sunt, nullum honorem habuisti. Quare ab eo missa est hæc manus, cujus scriptum hoc est: *Mensus est, mensus est, ponderavit & divisit.* Sensus autem: *Mensus est,* mensus est Deus regnum tuum, & id consummavit: *Ponderavit;* ponderatus es in trutina, & inventus levior: *Divisit:* divisum est tuum regnum, & Medis Persisque distributum.

Sent. *Cum maximè opus est, tum minimè juvant bujus mundi sapientes. Cùm trepidat, & nihil potest humana sapientia, tum maximè sese exerit divina. Qui alieno exemplo non sapit, is suo periculo maloque dignus est. Hominum imperia in Dei sunt arbitrio.*

H A M A N. *Esteræ 7.*

A R G U M E N T U M.

Esteræ regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Judæos, eamque ob causam rex illum jubet in cru-

cem tolli, ab eo ipso erectam ad tollendum in eam Mardochæum Judæum.

Affuerus, Esteræ, Haman, Harbona.

L Autè sanè & prolixè à te accepti sumus, regina, uxor charissima. Quamobrem roges jam quidlibet, licet; id rogatum feres. Dic quid petas: vel sit dimidium regni mei, tamen impetrabis. *E.* Siquidem habeo te propitium, O rex, & si ita tibi videtur, vitam mihi meisque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, & indignissimo crudelissimoque exitio destinati. Quòd si servituti addiceremur, equidem tacita ferrem: quanquam indignus esset hostis, qui tantum regi damnum compararet. *A.* O superi! Quis hominum est tam audax, ut id ausus sit etiam cogitare? Aut ubi is est? *E.* Ecce hìc adest hostis infestissimus, homo hominum, quantum est, pessimus, Haman. *A.* Proh Deum atque hominum fidem! O Cælum! O terra! ardeo: tantà inventum esse quenquam audacià: *Ham.* Exiit irā inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi ad restim redit. Sed tamen tentabo animum reginæ, si fortè miserescat mei: quòd si hoc non succedat, actum est, ilicet, perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor; nec potest ullum supplicium majus esse meo crimine: Sed te supplexoro, genua amplectens, per istam clementiam. *A.* Quem neque pudor, neque mea Majestas deterruit. Sed quid video? Atat etiam ad lectum reginæ? O magne Jupiter! etiàmne ut reginam domi apud me vi comprimat? corripite, velate vultum: Indignus est qui lucem intueatur. *Harb.* At etiam, si scias, quid machinatus sit in Mardochæum, hominem de te, rex, optimè meritum, utpote per quem facta in te conjuratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam eum tolleret. *A.* Percommodè cadit, autorem in eam tollite, ut eadem, quā alios capiat, viā capiatur.

Sent.

Sent. *Muliebrium illecebrarum magna vis est in utramque partem, hoc est, vel ad nocendum, vel ad juvandum. Malum consilium consultori pessimum. Impii suo ipsorum laqueo jugulantur.*

ARTAXERXES. 2 Esdræ 2. vel Nebem. 2.

ARGUMENTUM.

Nebemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat eundi instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes, Nebemias.

QUÏ fit ut vultu sis adeò tristi, cùm non ægrotes? Mirum, ni animi tristitia est. *N.* Rex, in perpetuum vive. Possúmne non tristi vultu esse, cùm urbs, in qua sepulchra sunt majorum meorum, eversa sit, & ejus portæ igne deflagraverint? *A.* Quidnam ergo petis? *N.* Si tibi videtur, & si quid apud te valeo, ut me dimittas in Judæam, ad instaurandam urbem patriam. *A.* Ego verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. *N.* Curabis, si placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me curent deducendum, dum perveniam in Judæam. Deinde literæ ad Asaphum regiæ sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est ædi conjuncta, urbisque mœnia, & domum, in quam sum diversurus. *A.* Dabuntur quæ petis. *N.* Ago tibi gratias immortales, Rex, tibi que fortunatissimum longissimúmque regnum precor.

Sent. *Regis animum Deus habet in manu, eúmque quocunq; vult inclinât. Cui propitius est Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.*

NEHEMIAS, 2 Esdræ 5. vel Nebem. 5.

ARGUMENTUM.

Expostulant pauperes Judæi de divitum erga se iniquitate avaritiæ. Et Nebemias divites cogit in ordinem.

Plebei, Nebemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

Magnus est tum nostrum, tum nostrorum liberorum numerus; comparandum est inde frumentum, quo vivamus. *Al.* Oppignorandi sunt fun-
di

di nostri, & vineæ, & domus, ut nos frumento contra famem muniamus. *Al.* Jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum, pecuniam sumpsimus mutuam. An æquum est, ut cum ejusdem nobiscum consanguinitatis sint alii, eadēque sit liberorum eorum atque nostrorum conditio, nos tamen liberos nostros in servitutem dedamus, sintq; jam filiarum nostrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicare possimus, cum fundos & vineas nostras teneant alii? *N.* O indignum facinus! Itāne vero, principes, scēnus à vestris exigitis? Ergo nos consanguineos nostros Judæos, in exterarum gentes venditos, pro nostris viribus redimerimus, & vos eosdem emetis ut dominos non amiserint, sed mutaverint; non rectē facitis. Nonne in metu Dei nostri vivitis? ut barbarorum hostium nostrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & mei cognati, atque famuli, argentum eis frumentūque mutuū dedimus. Agite, remittamus hoc nomen. Reddite eis hodie agros suos, & vineas, & oliveta, & domos: tum centesimam condonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ iis mutuū dedistis. *P.* Reddemus, neque ab eis quicquam exigemus: Sic faciemus, ut tu hortaris. *N.* Vos vero, sacerdotes, jurate vos ita facturū. *S.* Faciemus. *N.* Ergo quemadmodum ego meum gremium excutio, sic, quicumque non hæc præstiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore suo: sicque esto excussus, vacuūque. *Po.* Amen.

Sent. Avaro homine nihil est iniquius. Avarus animam venalem habet. Multum pollet, etiam apud iniquos, justus & gravis homo.

VERITAS. 3 Esd. 3, & 4.

ARGUMENTUM.

Darius Persarum rex proponit optimatibus suis trium stipatorum suorum sententias, ad judicandum quamnam esset optima. Sunt autem eæ, de viribus Vini, Regis, Mulierum & Veritatis. Hic cum stipatores,
jussu

jussu regis, suæ quisque sententiæ rationem reddidissent, palmam obtinuit Zorobabel, qui veritati primas tribuisset: & à rege, præter statutum disputationis præmium, impetrat, ut Hierosolymitanum fanum instauret.

Darius, Anagnosces, Stipator, Alter Stipator, Zorobabel, Optimates.

HÆc causa est, mei proceres, cur vos jusserim convocari. Cùm mei corporis custodes, dormiente me, inter se (ut fit) confabularentur, eò delapsi sunt, certatim ut dicerent suam quisq; sententiam, ecqua res maximam vim habeat: eâ conditione, ut cujus dictum Ego & Persidis triumviri doctissimum judicâssemus, huic victori pronunciato ea darentur, quæ jam audietis. Recita schedulam. *A.* Cujus dictum sapientissimum erit, is à Dario rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta consequitor, purpurâq; induitor; & auro bibito, & in auro dormitto, & in aureis frænis currum, byssinâmque cidarim, & torque circumdatum collum habeto, & secundum Darium primus propter suam sapientiam sedeto, Dariiq; familiaris dicitor. Primi sententia est hæc: *Maximam vim habet vinum.* Alterius; *Maximam vim habet Rex.* Tertii; *Maximam vim habent Mulieres, sed Omnia vincit veritas.* *D.* Nunc evocentur huc juvenes, ut ipsi sua dicta declarent. Dicite, juvenes, suæ quisque sententiæ rationem. *St. prim.* Quantam vim habet vinum, ô viri! Omnes, à quibus bibitur, homines fallit: eandem regis ac privati, eandem servi ac liberi, eandem pauperis ac divitis mentem efficit; omniûmque animos ad lætitiâ & hilaritatem convertit; neq; doloris ullius, neque debiti memor, omnium animos divites reddit; oblitumque vel regis, vel satraparum, efficit, ut nihil nisi magnificum loquatur; atque cùm potaverunt homines, & fraternæ necessitudinis & amicitiae memoriâ depositâ, continuò gladios stringant; neq; postea, ubi à vino resipuerint, quid fecerint, recordentur. O

N

viri,

viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat? *Al.* O viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat? *Al.* O viri, nonne permagnam vim habent Homines, qui terras, & maria, quæque in eis insunt omnia, teneant? Atqui *Rex* omnibus antecellit & dominatur, in eosque principatum tenet: ita ut quicquid iusserit, faciant. Si jubet ut inter se belligerent parent: si contra hostes mittit, vadunt, & montes, & muros, & turres demoliuntur; occidunt & occiduntur, neque regis edictum excedunt. Quod si vicerint, ad regem omnia referunt, tum quæ prædati sunt, tum cætera. Item qui non militant neq; bella gerunt, sed terram colunt, hi quoq; ubi sata messuerint, ad regem referunt, cogitque alius alium tributa regi ferre. Is unus si jubet perimere, perimunt; si dimittere, dimittunt; jubet verberare, verberant; jubet vastare, vastant; jubet construere, construunt; jubet excindere, excindunt; jubet ferre, ferunt: cunctusq; ejus tum populus, tum magistratus eidem parent; eoq; interim accumbente, cibum capiente, dormiente, circum undiq; custodiam agunt; neque cuiquam discedere, & sua negotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare sic statuo, viri, Regis maximam esse vim, cui sic obtemperetur. *Z.* Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multum potest. Quid, qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terrâ dominantur, ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, ex quibus vinum fit: hæ hominum vestes faciunt: hæ hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine scæminis homines esse. Quod si aurum, argentiūve, aut aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicujus & elegantis formæ mulieris amore capti, his omnibus omisissis, in eam oculos defigunt? eam hiantem ore intuentur? aurūque, & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt?

anteponunt? Homo, omisso suo ipſus parente à quo educatus eſt, ſuâque patriâ, uxori adhæreſcit, & cum uxore vitam finit, & patris, & matris, & patriæ immemor. Atque ut perſpiciatis mulieres in vos dominari; nonne, quæ labore & induſtriâ paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Súmit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandum proficiſcitur, & mare & flumina tranat, & leones videre ſuſtinet, & per tenebras graſſatur; atque ubi furatus, prædatus, graſſatus eſt, ad amicam omnia refert, plúſque diligit homo ſuam conjugem, quàm parentes; uſque adeò, ut propter ſcœminas multi mente alienati, multi ſervi facti ſint, multi perierint, multi lapſi ſint & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne ingens regis potentia eſt? Nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam, cùm hominis præclariffimi Bartaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram ſedens, de ejus capite diadema auferret, ſuòque imponeret: tum regis malam ſiniſtrâ manu feriret, rege interea eam ore hianti aſpiciente, & arridenti arridente, & ſuccenſenti blandiente, quò eam ſibi reconciliaret. Annon multùm valent mulieres, ô viri, quæ hæc faciant? Multùm ſanè & mulieres pollent, & ingens terra eſt, & excelfum cœlum, & ſol, curſu velox, qui uno die cœlum circumvectus, eòdem recurrat unde profeſtus eſt, magnus ſanè eſt: ſed veritas maxima eſt, & omnium potentiffima. Veritatem omnis terrarum orbis vocat: veritati cœlum ipſum favet: veritatem omnia reformidant, & tremiſcunt: neq; quicquam in ea vitioſum ineſt. Vitioſum vinum eſt; vitioſus rex, vitioſæ mulieres, vitioſi mortales omnes, & ejuſdem vitioſitatis ſunt eorum opera omnia, in qua vitioſitate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuò vivit, vigétque: neq; ea eſt quæ cujuſquam ratione de recto deſleſcat, ac non eadem ſit omnibus; ſed ab omni iniquitate & pravitate aliena, æquum facit, ejúſque facta probant

bant omnes, nec ineſt in ejus judicio quicquam iniquum. Cæterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & à majeſtate ſæculorum omnium, laudatur Deus veritatis. *O.* Maxima veritas eſt, maximamque vim habet. *D.* Vicisti : pete quid vis, etiam præter ea quæ ſcripta ſunt : nos id tibi dabimus, quoniam doctiſſimus inventus eſ; & à me proximus ſedebis, meūſque familiaris vocabere. *Z.* Memento voti tui, quo te Hieroſolymam inſtauraturum pollicitus eſ, tum cùm regnum aſſectus eſ, omniâque vaſa Hieroſolymis exportata, eò remiſſurum, quæ ſepoſuit Cyrus, cùm de Babylone exſciscenda votum fecit, eâque ſe illò miſſurum promiſit. Et tu recepiſti te inſtauraturum fanum quod igni cremârunt Idumæi, tum cùm à Chaldæis pervasta Judæa eſt. Et nunc hoc eſt, quod à te poſtulo, rex domine, atque flagito : hæc eſt magnificentia, quam à te expecſto. Oro igitur ut votum præſtes, quod cœli regi, tuo ipſius ore, nuncupaſti. *D.* Laudo te, & bene mones : faciam.

Sent. *Honeſta eſt de virtute contentio. Utinam inter ſeſe ſic certarent hodie ſtipatores principum ! Utinam & principes bona verâque dicta ſic & judicarent & remunerarentur ! Sed fuit illud ſæculum argenteum ; noſtrum eſt ferreum : certe raro ſunt hodie in aulis bujuſmodi certamina. Omnia vincit veritas.*

DIALOGORUM SACRORUM

LIBER QUARTUS.

M A R I A. Lucæ 1.

A R G U M E N T U M.

*Gabriel Genius Mariæ nunciat editurum filium Dei ;
quærentique modum, demonstrat id fore à Spiritu
Sancto. Illa credens assentitur.*

Gabriel, Maria.

SAlve, ornatissima, Domino conjunctissima, mulierum foelicissima. Quid metuis, Maria? Bono es animo ; nam accepta es Deo. En ego tibi renuncio, te isto utero conceptum parituram natum, quem JESUM nomine vocabis. Is erit maximus, & filius summi Parentis censebitur, eumque donabit rerum omnium præpotens Deus solio Davidis, autoris generis ejus. Itaq; posteris Jacobi regnabit in æternum, nec ullus erit ejus regni finis. *M.* Quomodo fiet istud, cum ego viri notitiam non habeam? *G.* Spiritus sanctus sese in te insinuabit, teq; Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque sanctissimus iste foetus, ut erit, ita etiam dicetur Dei filius. Elisabetha quoque (quod magis credas) tua cognata, jam senex concepit filium, & nunc sextum jam mensem fert utero ; & tamen inter steriles habebatur. Usque adeo nulla res est, quam Deus non possit. *M.* Ecce me Domini servam ! eveniat mihi, prout tu dixisti.

Sent. Deo nihil arduum. Promittenti Deo credendum est, etiamsi quid naturæ contrarium promittat. Neque enim naturæ obnoxius est autor ipse naturæ.

B A P T I S T A. Matth. 3. Mar. 1. Luc. 3.

A R G U M E N T U M.

Joannes Baptista populum docet vitæ correctionem, & de Christo vaticinatur.

Joannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies viperina, quis vos summonuit futuram pœnam fugere? Edite ergo vitæ melioris indices fructus, & ne ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quòd patrem habetis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Jam verò securis arborum radici admota est, omnisque arbor fructum bonum non edens, excindenda est, & in ignem injicienda. *Pl.* Quid ergo faciemus? *J.* Qui habet duas vestes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. *Pub.* Nobis autem, Magister, quid faciendum est? *Jo.* Nihil amplius, quàm quantum vobis decretum est, exigite. *M.* Quid etiam, nobis? *J.* Ne quem pulsate, aut per sycophantiam circumvenite, & stipendiis vestris esse contenti. Sed audite universi. Ego quidem abluo vos aquâ ad vitæ emendationem. Sed me præstantior me subsequitur, & ita præstantior, ut ego non sim dignus qui ejus calceorum solvam corrigiam. Is vos abluet sacro Spiritu & igne: qui quidem vannum manu tenet, aream suam perpurgaturus, frumentumque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

Sent. Bona arbor bonos fructus edit. Abstinentum ab injustitia, si pœnas vitare velis.

NATHANAEL. Joan. i.

A R G U M E N T U M.

Nathanael à Philippo monitus, venit ad Jesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moses in nostra disciplina, & vates, eum reperimus: Jesum dico, filium Josephi, à Nazareth. *N.* A Nazareth potest aliquid bonum existere? *P.* Provisè mecum. *J.* Video huc venire verè Israelitam; id est, hominem ab omni fraude alienum. *N.* Unde me nôsti? *J.* Priusquam te Philippus appellaret, cùm esses sub ficu, videbam te. *N.* Magister, Tu es filius Dei, Tu es rex Israelitarum.

litarum. *¶* Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ideo credis? majora his videbis. Credite, mihi, posthac videbitis cœlum apertum, & genios divinos ascendentes & descendentes ad me.

Sent. Unde minimè speres, inde existet bonum. Adeundus est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus, si credas, ad majora venies.

N I C O D E M U S. *Joan. 3.*

A R G U M E N T U M.

Jesus differit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Jesus.

Magister, scimus te doctorem venisse divinitus: nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. *¶* Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo: Qui denuò natus non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipisci non potest. *N.* Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? Nunquid potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque nasci? *¶* Cùm de Dei regno, quod divinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque regenerationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse divinam. Proinde omitte istam à muliere nativitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus, qualis fuisset, antequam renatus; id est, esset adhuc terrestris & humanus, propterea quòd ex re terrestri & mortali quod nascitur, (cujusmodi est mulier) id terrestre & mortale est: quandoquidem quæque res sui similem gignit. At ex Spiritu qui fuerit renatus, is divinâ quadam et Spiritui conveniente naturâ præditus erit: quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est, à quo originem habet, videlicet Spiritus. Neque verò mireris, quòd dixerim, vobis esse renascendum: quamvis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonitum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quò feratur; idem fit &

& in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspici non possit. *N.* Quomodo possunt ista fieri? *J.* Tu Israelitarum Magister es, & hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantum audita dicere, sed perspecta & visa testari: & tamen testimonium nostrum vos non accipitis. Quod si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis: quomodo, cœlestia si dixerò, credetis? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est, & subiecta sensibus) non capis, idèque non credis; quomodo intelliges rem ipsam, cuius declarandæ causâ, similitudine usus sum, quæ res cœlestis divinæque est, neque sub sensus cadit? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quò discatis nullus est: neque enim potestis in cœlum ascendere, & ea à Deo discere. Nam in cœlum nemo ascendit, præter eum hominem qui de cœlo descendit, qui quidem est in cœlo. Is autem ego sum: à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci, de quo loquor. Quemadmodum Moses serpentem illum æneum extulit in desertis, in quem serpentem intuentes, à serpentum morfu sanarentur: ita me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendentes, mihiq; fidentes, non pereant, sed vitam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio superiùs à me proposita, sine qua negavi quenquam posse regnum cœleste consequi. Nam qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantòque meliores fiunt, ut planè renati dici possint, & cœlesti regno digni sint. Etenim tanto genus humanum persecutus est amore Deus, ut unigenitum filium suum tradiderit cui quicumque fidem habeat, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus Filium suum in hanc vitam, ut homines condemnet, sed ut per eum serventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur: qui verò non habet, is jam damnatus est, quòd unigeniti Dei filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem damnantur homines,

mines, quòd cùm venerit in orbem lux, tenebras magis quàm lucem amant; quippe quorum prava sint opera. Si quidem quisquis vitiosa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, ne ejus facta arguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera, utpote facta divinitùs.

Sent. Renascendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Ut enim terrestria, quæ gravia sunt, in cælum ascendere, aut in cælo esse, non possunt: ita injustitia, quæ res terrestres & gravis est, in regnum Dei venire, aut ibi esse nequit. A solo Cbristo salus est.

S A M A R I T A N A. Joan. 4.

A R G U M E N T U M.

Jesus apud fontem cum muliere Samaritana, de vera potione, veròque Dei cultu colloquitur. Cùmque supervenissent emptum cibum apportantes discipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jesus, Samaritana, Discipuli.

DA mihi bibere, mulier. *S.* Quomodo tu Judæus, à me muliere Samaritana petis potum? Neq; enim habent ullum Judæi cum Samaritanis commercium. *J.* Si intelligeres munus Dei, & quis sit qui à te potum petit, tu ipsa peteres ab eo; tibiq; ipse daret aquam perennem. *S.* Domine, neq; situlam habes, & puteus est profundus: unde ergo habes istam aquam perennem? Num tu major es patre nostro Jacobo, qui tradidit nobis hunc puteum: quâ auatione usus est ipse, & filii ejus, atq; pecora? *J.* Hæc aqua sitim ad tempus tantùm explet, mea autem ad perpetuitatem; ita ut qui ex aqua à me accepta biberit, non sitiat unquam: nam ea aqua fiet in eo fons scatens in omnem perennitatem. *S.* Domine, imperti me istâ, ne amplius sitiam, néve huc ad hauriendum veniam. *J.* I evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. *S.* Non habeo virum. *J.* Recte ais te non habere virum, Quinq; enim viros habuisti: nunc quem habes, non est tuus vir. Istud
verum

verum dixisti. *S.* Video te esse vatem; itaq; non committam ut tibi frustra incidisse videar. Majores nostri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hierosolymis esse colendum. Quid tu censes? *J.* Mulier, crede mihi, veniet tempus, cum neq; in monte hoc, neq; Hierosolymis coletis patrem. Vos, quid colatis, nescitis: nos quid colamus, scimus, quippe quia salus à Judæis est. Sed veniet tempus, & quidem jam est, cum veri cultores Patrem animo & verè colent. Etenim à talibus se pater coli postulat. Animus est Deus, & qui eum colunt, animo & verè debent colere. *S.* Scio venturum esse Messiam. Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. *J.* Ego sum ille, qui tecum loquor. *D.* Video magistrum ad puteum sedentem, & colloquentem cum quadam muliere. *A.* Mirum est, solum cum sola. Sed scit ipse cur id faciat. *S.* O faustum diem! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuncio afficiam? *D.* Comparavimus cibum, magister: vescere. *J.* Ego cibum habeo comedendum, quem vos nescitis. *D.* Nunquis, absentibus nobis, attulit ei quod edat? *J.* Mihi pascus est, id facere quod vult is qui me misit; ejusq; opus absolvere. Vos quidem dicitis, abhinc quatuor menses futuram messem: at ego sic; Erigite oculos, & videte agros, ut jam ad messem habeant. Et messor præmium aufert, & sator fructum condit ad victum perpetuum: ut satoris simul & messoris commodo cautum sit. In quo sanè dictum illud comprobatur, quod ait, *alium serere, alium metere.* Ego vos misi ad metendum in quo colendo vos non laborastis. Alii laborarunt, vos in eorum laborem invasistis.

Sent. Christus venit ad docendum servandūque fontes. Christus æternum vivificūque cibum potionēque dat. Deus animo & verè adorandus est nullo locorum discrimine. Dei voluntatem exequi, cibus esse debet homini Christiano.

CENTURIO. *Mat. 8.*
A R G U M E N T U M.

Jesus à Centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo sanat.

Centurio, Jesus.

Domine, puer meus jacet domi membris captus gravitèrque cruciatur. *Ʒ.* Ego ibo eum curatum. *C.* At ego non sum dignus, cujus tu tectum subeas: sed tantum jube verbo, et sanabitur. Nam ego quoque, qui sub alterius sum potestate, tamen obtineo auctoritatem in eos, quibus præsum, milites, ac si quem jubeo ire, it: si venire, venit; si servum facere quid, facit. *Ʒ.* O rem admiratione dignissimam! Credite mihi, ne in Israelitis quidem tantam fiduciam inveni. Et, sine dubio, multi ab oriente atque occidente profecti, accumbent cum Abrahamo, Isaaco, & Jacobo, in regno cœlesti: cùm interea ii, ad quos regnum pertinebat, in alta noctis caligine demersi, nihil aliud quàm flebunt & frendebunt. Tu abi, & ut confidisti, sic obtineto.

Sent. Christus tam faciliè morbis imperat, quàm dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi, primi.

PISCATORES. *Lucæ 5.*

A R G U M E N T U M.

Petrus, jacto reti jussu Jesu plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

Subduc in altum oriam, Petre, ut retia laxetis ad prædam. *P.* Præceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: sed tamen, postquam ita jubes, demergam rete. O rem miram! Adeste, socii, adjuvate nos. Rumpitur rete: ita multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas altrinsecus, vos vos immergite in naviculam. Desinite, desinite, sustinete rete: jam hæc plena est. Infundamus in alteram. O rem inauditam! penè submerguntur cymbæ præ piscium multitudine. Quæso te, Domine, abi à me: nam homo nocens sum. *Ʒ.* Ne metue; deinceps jam homines piscaberis.

Sent. Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, operam

operam ludere est. Christo auspice, felix est piscatura.

S I M O N. Luc. 7.

A R G U M E N T U M.

Jesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere attrahari, causam reddit.

Simon, Jesus.

JAmdudum spectro mulierem istam, quæ meum hunc hospitem tam molliter curat. Qui si vates esset, intelligeret utique, quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum attrahat, nam prostitutâ pudicitia est. *J. Simon, paucis te volo. S. Dicas licet, Magister. J. Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios: ii cum non essent solvendo, utriq; condonavit. Dic uter eum plus amare debeat. Si. Opinor, cui plus condonavit. J. Rectè judicas. Vides hanc mulierem? Cùm introivissem domum tuam, ne aquam quidem ad lavandos pedes meos dedisti: ea & lacrymis eos perfudit, & sui capitis capillo extersit. Tu mihi osculum non dedisti: ea postquam sum ingressus, non destitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti: ea unguento etiam mihi pedes perunxit: Qua de causa sic habeto, ei multa remitti peccat, quoniam multum amavit. Cui autem minus remittitur, minus amat. Remittuntur tibi peccata, mulier; tua te fiducia servavit, abi cum bona pace.*

Sent. A sinistris suspicionibus abstinendum. Ex conjectura judicare, temerarium est. Magno beneficio magnus amor conciliatur.

J A I R U S. Mat. 5. Luc. 8.

A R G U M E N T U M.

Jesus à Jairo exoratus, ejus filiam ita sanatum; & inter eundem, mulierem profluvio sanguinis laborentem sanat. Deinde ubi Jairi domum venit, ejus filiam, quæ interea decesserat, revocat in vitam.

- Jairus, Jesus, Mulier, Petrus, Nuncius.

EST

EST mihi unica filiola, optime Jesu, duodecimum annum agens, quæ nunc domi desperato morbo laborat. Obsecro te, & obtestor etiam atque etiam, ut domum venias, eique manus imponas, ut reviviscat & revalescat. *Je.* Faciam verò: eamus. *M.* Salva sum, si possum vel extremam ejus oram vestis attingere. Conabor, nec me hæc hominum turba impediet, quò minùs ad eum accedam. *Je.* Quisnam tetigit mea vestimenta? *P.* Tu vides quanta te hominum multitudo circumstiat & comprimat, & rogas quis te tetigerit? *Je.* Certe tetigit me aliquis; nam sensi vim quandam exire à me. *M.* Perii misera: non latui eum. Obsecro te, ignosce mihi: ego sum illa. *J.* Narra mihi rem omnem, ut sese habet. *M.* Ego misera jam duodecim annos languebam profluvio sanguinis; cùm interea toto illo tempore, multis adhibitis medicis, & omnem rem insumpssissem, neque quicquam profecissem, sed indies deterius haberem; jamque ab omnibus medicis eram desperata. Cùm autem tuorum factorum admirabilitatem famâ atque auditione accepissem, accessi ipsa sic mecum cogitans: O me sælicem, si vel limbum ejus togæ liceat tangere! Hoc animo per mediam turbam accessi propiùs, nec me spes fefellit: nam simulatque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse, & omnem sanguinis fluxionem constitisse. *Je.* Bono animo es, filia; tua te fiducia servavit: abi cum bona pace, ex tuo malo sana. *N.* Tua filia mortua est, Jaire; quid jam molestus es magistro? *Je.* Ne metu, Jaire; tantum confide, evadet. Sed quem ego domi strepitum audio? introeamus. Eho? Quid tantopere fletis? Quid ejulatis? Pax sit rebus: Non est mortua puella, sed dormit. Exite foras omnes: Vos, Petre, Jacobe, Joannes, & vos puellæ parentes, manete intus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedò mihi istam puellæ manum. Puella, surge. *Ja.* Bone Deus, quàm mirificus es! O mea filiola, videóne ego te renatam? *Je.* Videte diligenter

O

diligenter ne quis hoc resciscat; & puellæ cibum præbete.

Sent. Plus potest vel limbus vestis Christi, quàm universa hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facillima.

PHILIPPUS. Mat. 14. Mar. 16. Luc. 2. Joan. 6.

ARGUMENTUM.

Jesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum millia satiat.

Discipuli, Jesus, Philippus, Andreas.

Vides, quæ te circumstet hominum multitudo, in tam vasta solitudine, & jam dies multum inclinavit: Itaque censemus, ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos divertant, & sibi cibaria comparent. Hic enim, quod edant, non habent. *J.* Nihil opus est ut abeant. Præbete vos eis cibum. *D.* At non satis nobis suppetit, unde tantum hominum numerum pascamus (sunt enim, quantum licet conjicere, plus minus quinque mille virorum, ut mulieres & parvulos omittamus) nisi fortè eamus emptum panes. *J.* Unde autem ememus ad tam multos, Philippe? *P.* Equidem non video: nam ducentis denariis vix tantum emi possit, ut inde ad singulos minimum quantum perveniat. *J.* Quot habetis? Videte *A.* Adest hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces, præterea nihil est. Sed hæc quantula sunt ad tam multos! *J.* Afferte huc modò. Jubete omnes in viridi gramine discumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Cedò mihi istos panes. Nunc, Pater cœlestis, qui pro tua benignitate pascis omnia, neque in multis pascendis tenuior, neque in paucis copiosior es, qui nullâ lege rerum teneris, à quò omnium natura pendet; effice, rogo, his tantillis cibariis multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabiliter saturata, tuam inexhaustam liberalitatem recognoscat. Agitè discipuli, distribuite hos cibos in omnes; satis supérque erit, unde ad satietatem comedant.

Sent.

Sent. *Christi cibus est inexhaustus. Plus habet Christus quàm egent homines.*

P A N I S. *Joan. 6.*

A R G U M E N T U M.

Jesus de vivifico pane, hoc est, de seipso, differit apud Judæos.

Judæi, Jesus, Discipuli, Petrus.

MAgister quando huc venisti? *Je.* Vos profectò me quæritis, non quia miracula vidistis, sed quia pane satiati estis. Procurate cibum non interituum, sed in omnem perennitatem perman surum; quem quidem ego vobis dabo. Nam me pater comprobavit Deus. *Ju.* Quid agemus, ut divina opera faciamus? *Je.* Hoc est divinum opus, ut fidem habeatis ei, quem misit Deus. *Ju.* Quod ergo tui specimen das, ut, eo viso, tibi credamus? Quid tale facis, quale fecit olim Moses: Quo duce majores nostri Mannâ vixerunt in solitudine, quemadmodum literis proditum est: *Panem de Cælo dedit eis comedendum.* *Je.* Non Moses (mihi credite) panem vobis de Cælo dedit: sed Pater verum vobis de Cælo panem dat. Nam Dei panis est, qui de Cælo descendit, & vitam dat hominum generi. *Ju.* Domine, da nobis perpetuò panem istum. *Je.* Ego sum panis vitalis. Qui venit ad me, non esurit: &, qui mihi fidem habet, non sitiet unquam. Sed hoc vobis dico. Et vidistis me, neque fidem habetis. Quemcunq; mihi dat Pater ad me veniet: & venientes ad me non ejiciam foras. Descendi enim de Cælo, non ut meæ, sed ut ejus, qui me misit, voluntati paream. Hæc est autem ejus, qui me misit, Patris voluntas, ut ex eo omni quod mihi commisit nihil perdam, sed in ultimo die exsuscitem. Hæc est autem ejus, qui me misit, voluntas, ut quisquis Filium aspicit, eique credit, is vitam æternam adipiscatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. *Ju.* Nonne hic est Jesus Josephi filius, cujus nos patrem matrêmque novimus? Quo pacto igitur ait, se de cælo descendisse? *Je.* Ne mis-

fitate inter vos. Nemo potest ad me venire, nisi Patre, qui me misit, trahente eum, à me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum est in vaticis, *Omnes fore divinitus doctos*. Quisquis ergò ex patre audivit & didicit, is ad me venit; non quia patrem quisquam viderit, nisi qui est à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego sum panis vitalis. Mannâ usi sunt majores vestri in desertis, & tamen mortui sunt. Hic est panis qui de cœlo descendit, ejusmodi, ut qui eo vescatur, non sit moriturus. Ego sum panis vivus qui de cœlo descendit; quo pane qui vescetur, vivet in perpetuum. Panis autem, quem ego dabo caro mea est; quam pro humani generis vita dabo. *Ju.* Quomodo potest hic nobis carnem suam dare comedendam? *Je.* Hoc vobis confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguinem meum biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui meâ carne vescitur, meumque sanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum vivit Pater, qui me misit, ita & ego per patrem vivo, & qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic est panis qui de cœlo descendit: cujus longè alia vis est quàm mannæ; quâ usi majores vestri, tamen mortui sunt. Hoc pane qui vescitur, vivet in sempiternum. *D.* Dura vox: quis eam audire possit? *Je.* Ergo hoc vobis absurdum videtur? Quòd si me videatis eò ascendentem, ubi eram antea? Nonne multò vobis absurdius videbitur, ut qui in cœlum ascenderit, is in terris comedatur? Non sunt mea dicta ita accipienda, ut dicam ipsam carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil juvat: sed est divina quædam comedendi ratio, quâ vita æterna comparatur; de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem vivit:

vivit : ita qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed sunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob causam, dixi vobis neminem posse ad me venire, nisi hoc ei datum fuerit à patre meo. Jam verò multi à me propterea discedunt. Quid vos? Num etiam vultis discedere? *P.* Domine, quem adeamus? Tu verba vitæ æternæ habes : & nos credimus & novimus, te esse Christum Dei viventis Filium. *Je.* Equidem vos duodecim implegi, sed vestrum unus diabolus est.

Sent. Animæ cibis magis est procurandus quàm corporis. Ut pane corpus, sic veritate (qui Christus est) anima pascitur.

P R Æ P O S T E R I. Mat. 15. Mar. 7.

A R G U M E N T U M.

Jesus à Phariseis & Scribis de discipulorum suorum illotis manibus reprehensus, in illos reprehensionem retorquet; demonstrâtq; peccatum non extrâ, sed intus esse in animo.

Pharisei & Scribæ, Jesus, Discipuli, Petrus.

CUR faciunt discipuli tui contra institutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? *J.* Cur & vos contra præceptum Dei facitis, instituto vestro? Deus enim (ut ait Moses) parentem utrumque coli præcepit; &, si quis patri matrîve maledixerit, eum morte mulctari. At vos ita homines instituitis, ut parentibus demonstrent, donaria à se in fiscum templi collata, in ipsorum parentum utilitatem esse cessura. Ita estis in causa, ut nihil ad illam honoris speciem addant, dum se satis parentibus facere arbitrantur, si in templum donaria conferant, quamvis parentibus non, ut debent, subveniant; quo vestro instituto Dei præceptum rescidistis. Multa sunt ejusdem generis alia, in quibus dum hominum instituta teneatis, Dei præcepta omittis: lotiones urceorum & poculorum, & cætera ejusmodi. Fidei homines, rectè vaticinatus est de vobis Esaias, ubi ita

dicit. *Hic populus ad me ore accedit, & me labiis colit, sed animo procul à me absunt. Verùm frustra me ex institutis præceptisque hominum venerantur.* Sed attendite, omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem: sed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem: Si quis habet aures ad audiendum, audiat. *D.* Ecquid scis, Phariseos isto tuo dicto esse offensos? *J.* Omnis stirps à Patre meo cœlesti non plantata, extirpabitur? Sinite eos: duces sunt cæci cæcorum. Quòd si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. *P.* Edifere nobis sententiam istam. *J.* Adeone etiam vos tardi estis? Aut nondum intelligitis, nihil quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? Non enim in cor penetrat, sed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiscuntia, coinquant hominem. Hinc nascantur malevolentia, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, furta, falsa testimonia, sordes, malitia, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hæc tam multa intrinsecus manentia, polluant hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

Sent. Fidei homines speciem pietatis habent; ejusdem vim repudiant. Quo quisque plus tribuit rebus exterioribus, eò minus habet interiorum. Tantò minoris quisq; facit speciem, quantò plus habet rei.

CHANANÆA. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Chananæa exoratus, ejus filiam liberat à Furia. Chananæa, Discipuli, Jesus.

Miserere mei, ô tu Davidide: filiam habeo, quæ Furis miserè agitur. Heu me infelicem; ne respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei: respice me, utere tuâ in me clementiâ & mansuetudine. *D.* Absolve eam, quæsumus: clamore nos obtundit. *J.* Non sum mis-

sus

tus nisi ad oves perditas domûs Israelis. *C.* Domine, subveni mihi. *ſ.* Sine primum salutare liberos. Neque enim convenit liberorum panem objicere catellis. *C.* Etiam sanè: & tamen catelli quoque comedunt de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. *ſ.* O mulier, magna est tua fides. Obtineto sanè quod vis; & propter istud dictum abi læta: nam Furia emigravit è tua filia.

Sent. *Christus exorabilis est, etiam iis quos maxime videtur excludere. Fide Christus expugnatur.*

F E R M E N T U M. Mat. 16. Mar. 8.

A R G U M E N T U M.

ſesus Discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit. Qui quod ipse de fermento spiritali dixerat, intelligebant de carnali.

ſesus, Discipuli.

CAvete vobis diligenter à fermento Phariseorum & Sadduceorum, tum etiam Herodis. *D.* Hoc dicit, quia panes non accepimus. *ſ.* Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes à vobis esse omisso? Adeone cæci animo estis? Adeone sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia dispertivi? Quot enim corbes frustis refertas abstulistis? *D.* Duodecim. *ſ.* Quid, cum septem panes in quatuor millia dissecui, quot frustorum canistra abstulistis? *D.* Septem. *ſ.* Qui fit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, dum jubeo vitari fermentum Phariseorum, & Sadduceorum?

Sent. *Dicta Christi spiritualia interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem à carne ad spiritum traducere est difficile. Diffidentia ex homine, quamvis pia, ægrè pellitur.*

C L A V I G E R. Mat. 16. Mar. 8. Luc. 9.

A R G U M E N T U M.

ſesus Discipulos sciscitatus quænam esset hominum de se fama, & audita Petri confessione, ei claves regni cæli promittit; deinde ejus carnalem in cruce deprecanda

canda animum abjurgat, & de hominis abnegatione docet.

Iesus, Discipuli, Petrus.

Quem me dicunt homines esse? *D.* Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex veteribus vatibus, qui in vitam redieris. *ſ.* Vos autem, quem me esse dicitis? *P.* Christum, Dei viventis filium. *ſ.* Beatus es, Simon Bar Jona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es, sed à Patre meo, qui est in cœlis. Et ego tibi vicissim dico, Tu es Petrus, ut super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, quam ne universæ quidem orci vires superabunt, tibi que dabo claves regni cœlestis: ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in cœlis: & quicquid solveris in terra, erit solutum in cœlis. Cæterum, etiam atque etiam cave, ne cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolymam proficisci, omnésque à senioribus & pontificibus et scribes contumelias & indignitates perpassum, interfici; tertioque post die resurgere. *P.* Respice te, Domine; nunquam istud tibi accidet. *ſ.* Abi è meo conspectu, Satan: impedimento mihi es, quòd divina non sapis, sed humana. Quòd si quis me vult sequi, renunciât sibi ipsi, & me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui volet vitam suam servare, eam perdet: qui verò vitam perdiderit meâ causâ & evangelii, eam servabit. Quid enim prodest, quenquam etiam totum mundum lucrari, si vitæ suæ jacturam faciat? Aut quid habet quisquam, quod cum vita sua compensare possit? Etenim quem mei, meorumque dictorum, in hoc adulterino sceleratòque hominum genere poenituerit, ejus mei vicissim poenitebit, cum & meo & paterno splendore conspicuus veniam unâ cum sanctis & divinis geniis. Nam venturus sum, & pro suis quemque factis remuneraturus. Quinetiam hoc vobis confirmo, quosdam esse ex hoc conventu, qui non sint obituri

turi mortem, quin me regni divini præpotentem venisse viderint.

Sent. Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequendus Christus est, isque omnibus præferendus.

LUNATICUS. Mat. 17. Mar. 9. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus lunaticum, quem ejus discipuli sanare non potuerunt, sanat, ab ejus patre exoratus.

Pater lunatici, Jesus, Dæmon, Quidam, Alius.

MAgister, oro te, ut me, meumque unicum filium, quem tibi hic adduco, respicias. Agitatur nescio quo furiali spiritu muto: credo eum Dæmonis incitatione ita miserè infestari. Nam cum subito eum mala illa pestis corripit, tum verò admotis dolorum facibus repente divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sævis cruciamentis perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi, ut eum à tanto malo liberarent; sed non potuerunt. *Œ.* O diffidens hominum genus & pravum! quousque versabor inter vos? Quem ad finem vos perferam? Huc mihi adducatur. *P.* Ecce eum tibi! Hei mihi! videsis, ut repente, te viso, concidit: vide, ut spumans volutatur! *Œ.* Quampridem hoc ei venire cœpit? *P.* Jam à puero: ac sæpe in ignem, sæpe in aquam præceps ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, si quid potes, opitulare nobis, nostri misertus. *Œ.* Si potes credere, nihil est quod credenti fieri non possit. *P.* Credo quidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam. *Œ.* Spiritus mute & surde, ego tibi imperio ut istinc emigres, remigraturus nunquam. *D. Brunu.* *Œ.* Ut convulsus est! ut mortuo, similis! *A.* Imo ego putò planè mortuum, ita nihil omnino movetur. *Œ.* Cedò mihi istam manum, surge: esto incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacuum.

Sent.

Sent. Hominis imbecillitas diffidentiae argumentum est. Fides est omnipotens. Christus etiam infirmæ fidei opitulatur.

LAPIDANTES. Joan. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus de seipso cum Judæis differit: eorum vanam, ob Abrahamicam stirpem, arrogantiam retundit; veram libertatem docet, & lapidationem ab eis effugit.

Jesus, Pharisei, Judæi.

EGO sum lux mundi. Qui me sequitur, non ingreditur in tenebras, sed utetur luce vitæ. *P.* Tu de teipso testaris, testimonium tuum non est verum. *J.* Et si ego testor de meipso, verum est tamen testimonium meum: quoniam scio unde venerim, & quò abeam; id quod vos nescitis. Vos more hominum judicatis; ego non judico quenquam. Et tamen, ut maximè judicem, judicium meum verum est, utpote qui non sim solus, sed unà etiam adsit, qui me misit, Pater. In vestra quoque lege scriptum est, duorum hominum testimonium verum esse. Ego de meipso testimonium dico: dicit etiam is, à quo sum missus, Pater. *P.* Ubinam est tuus Pater. *Je.* Vos neque me novistis, neque Patrem meum. Si me nòssetis, meum quoque patrem nòssetis. Ego abiturus sum, & vos me requiretis, atque in peccato vestro moriemini. Quò ego abibo, vos non potestis venire. *Ju.* Num ipse se interficiet: ut dicat, quò ipse abiturus est, nos venire non posse? *Je.* Vos hinc infernè estis: ego supernè: Vos ex hoc mundo estis; ego non item. Ideòque dixi vobis, vos in peccatis vestris morituros; id quod fiet, nisi credideritis me eum esse. *P.* Nam quis tu es? *Je.* Jamdudum id vobis sum elocutus. Equidem multa de vobis habeo verè dicere. Sed ut ille qui me misit verax est, ita ego quoque ea demum, quæ ex eo audiui, hominibus renuncio. Verùm enimvero cùm me extuleritis, tum demum intelligetis me eum esse qui meâ sponte faciam.

faciam nihil ; contráque, sicut me docuit Pater, ita loquor, mecúmque habeam eum, qui me misit. Neque enim me solum deseruit Pater, ad cuius ego arbitrium omnia semper facio. Quòd si vos, qui mihi creditis, (video enim esse non parum multos) in meis dictis, manebitis ; verè discipuli mei eritis, veritatémque intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. *Ju.* Nos Abrahami progenies sumus, neque cuiquam unquam servivimus : & tu audes dicere nos factum iri liberos ? *Je.* Credite mihi, quicumque facit peccatum, servus est peccati. Atqui servo non est domi perpetua mansio, filio est. Ergo si vos filius liberate donabit, reipsa liberi eritis. Neque verò me præterit, vos esse progeniem Abrahami : sed enim cupitis me necare, postquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi à Patre meo loquor : itidem vos, quod didicistis à Patre vestro, facitis. *Ju.* Noster quidem pater Abrahamus est. *Je.* Si Abrahami filii essetis, Abrahamo digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis sum effatus, id quod audiavi ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre vestro digna facitis. *Ju.* Atqui à stupro nati non sumus. Unum patrem habemus, Deum. *Je.* Si à Deo patre essetis, amaretis me, quippe cùm à Deo profectus venerim. Neque enim meâ sponte veni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis ? Cur mea dicta audire non potestis ? Vos ex patre Vejove estis, & patris vestri libidinibus ministros vos libenter præbetis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate perstitit, nempe veritate vacuus. Quod falsum loquitur, de suo loquitur, utpote mendax mendaciisque pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis me vestrùm coarguerit peccati ? Quòd si verum dico, cur mihi non creditis ? Qui à Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo non estis. *Ju.* Annon rectè dicimus, te esse & Samaritanum & furiosum ? *Je.* Ego furiosus

sus non sum, sed patrem meum decoro : vos verò me probro afficitis. Sed non ego meæ laudi studeo : est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi : Qui mea dicta observaverit, mortem non videbit unquam. *Ju.* Nunc planè videmus te furere. Abrahamus ipse mortuus est, et ipsi vates. Et tu eum à morte in perpetuum vindicas, qui tibi dicto audiens fuerit ? Num tu major es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus est, ut etiam ipsi vates ? Quem tu te facis ? *Je.* Si ego meipsum laudarem, laudatio mea nulla esset. Pater meus est qui me laudat : quem vos, cùm dicatis vestrum esse Deum, tamen non novistis. At ego novi : id quod si negarem, vestri essem similis, id est, mendax : sed novi eum, ejusque dictis pareo. Abrahamus ille parens vester gestivit videre diem meum, & vidit, & vidisse gavissus est. *Ju.* Quinquaginta annos nondum habes : & Abrahamum vidisti ? *Je.* Imò, antequam Abrahamus esset, ego eram. *Ju.* Proh scelus ! hæccine nos tam indigna feremus ? Quin eum cooperimus lapidibus ? Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc est ! Nusquam comparet : evanuit.

Sent. Patrem sequitur sua proles. Cui quisque obedit ejus filius aut servus est. Ex opere judicatur de homine. Impii sunt ex diabolo nati. Servire justitiæ, ea demum libertas est. Simulatores, dum se negant homicidas, in eo ipso vestigio homicidia moliuntur. Simulatorem si homicidii argueris, occidet te si poterit, ut se non homicidam esse ostendat. Utinam tantùm saperet mundus, ut ex suis eos fructibus cognosceret !

CÆCUS NATUS. *Joan. 9.*

ARGUMENTUM.

Jesus cæcum natum sanat. Pharisei postquam hoc, etiam interrogatis ejus parentibus, resciverunt, de Jesu malè dicunt ; & sanatum, quia de Jesu bene dicebat, rejiciunt. At Jesus ei sese aperit & Phariseos cæcitatatis arguens, de seipso, bono pastore, disputat.

Discipuli,

*Discipuli, Jesus, Cæcus natus, Vicini, Pharisei
Judæi, Parentes cæci, Nuncii.*

MAgister, utrū propter suum hic, an propter parentum peccatum cæcus natus est? *Je.* Propter neutrum; tantū ut divina in eo opera demonstrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me misit, dum dies est. Venit nox, cū agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux sum hominum. Sed age, jam huic homini lucem conferam. Confectum est. Abilotum in piscina Siloa. *C.* Faciam, & quidem libenter. O me felicem, si possum adipisci id quod homines vocant lumen, quo ita delectantur, ut negent quicquam esse jucundius! At ego nunquam ne suspicari quidem potui quale esset, neq; omnino animo & cogitatione comprehendere, quid album quidve atrum dicant. Ita mihi natura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione suavissimam invideret. Sed jam videor mihi ad piscinam pervenisse. Lavabo me, ut sum jussus. O Deus immortalis! quid hoc rei est? Hocce est videre? Ho! ho! vix sum mei compos præ gaudio. Video ego cælum, terram, homines! Bone Deus, quis est hodie tam fortunatus, quàm ego sum! O populares, aspice, aspice eum, qui ex utero matris cæcus est exceptus, nunc liquidò videntem. *V.* Estne hic ille, qui solebat sedens mendicare? *Al.* Planè. *Al.* Fieri non potest. Alius est ejus simillimus. *C.* Imò ego verò ille ipse sum. *V.* Quo pacto tibi aperti sunt oculi? *C.* Quidam homo, quem Jesum nuncupant, pulverem sputo suo temperatum meis oculis illevit: deinde jussit, ut irem lotum in Siloa, quo factò, sensum videndi sum assecutus. *V.* Ubi est ille? *C.* Me latet. *V.* Deducamus eum ad Phariseos. *C.* Quò libet. *V.* Adducimus vobis hominem, Pharisei, qui ait se cū à nativitate cæcus esset, videndi munus à Jesu esse assecutum. *Pb.* Quo modo istud, amabò? *C.* Cæno mihi oculos illevit: quibus deinde ablutis, video. *Pb.* Is homo non est à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat.

Al. Quî possit improbus homo tam stupenda? *Ph.* Tu quid de eo censes, qui tibi oculos aperuit. *C.* Egône? Vatem esse. *Ju.* Credibile non est eum qui nunc videt cæcum fuisse. Evocentur huc ejus parentes. *Al.* Sanè placet. Heus vos, accersite eos. *N.* Fiet. *J.* Placet hanc rem altiùs sciscitari. *Nu.* Ad-sunt. *Ju.* Hiccine est filius vester, quem vos prædica-tis cæcum esse nostrum? Quî fit ut nunc cernat? *Pa.* Hunc filium esse natum, & cæcum fuisse natum scimus: quomodo nunc cernat, nescimus: quîsve ei oculos aperuerit, nos fugit: ipse jam grandis est, ip-sum interrogate, de se ut eloquatur. *Ph.* Appelle-tur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis satis cognitum est hominem illum esse sceleratum. *C.* Sce-leratus sit necne nescio; unum illud scio, me, cùm cæcus fuerim, nunc oculis uti. *Ph.* Quid fecit tibi? Quomodo illustravit tua lumina? *C.* Jam vobis dixi, neque audivistis. Quid denuò vultis audire? Num vos quoque vultis ejus discipuli fieri? *Ph.* Abi in malam rem. Tu es ejus discipulus; nos Mosis su-mus discipuli. Satis scimus cum Mose locutum esse Deum: at hic unde sit nescimus. *C.* Ergo in eo est admirabilitas, quòd vos nescitis unde sit cùm mihi oculos patefecerit. Jam scimus improbos à Deo non audiri, sed si quis pius est, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam post hominum memo-riam fando auditum est quenquam illustravisse ocu-los cæci nati. Quòd nisi esset is profectus à Deo, nil posset. *Ph.* Tu scelerum plenus es: & nos doces? Abi foras in malam crucem. *Je.* Audio eum, quem nativâ cæcitate liberavi, ejectum esse à Judæis, & ecce eum! Heus tu, habésne fidem Dei filio? *C.* Quis autem est is, ut ei fidem habeam? *Je.* Vides eum: is ipse est, qui tecum loquitur. *C.* Ego verò fidem habeo. *Je.* Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen, & ad hunc delectum veni, ut qui non vident, videant; &, qui vident, cæci fiant. *Ph.* An tibi nos videmur cæci? *Je.* Si cæci essetis, non es-setis

fetis in vitio: Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in caulam, sed aliò transcendit, is fur est & latro. Qui autem intrat per januam, pastor est ovium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic suas appellat nominatim, easque educit, educisque præit viam: hunc oves consequuntur, ut cujus vocem agnoscant. Alienum autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non agnoscunt alienam vocem. Verùm ut intelligatis quid mihi velim, sic habetote. Ego sum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures sunt & latrones, nec eos audiverunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, servabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliam ob causam venit, quàm ut furetur, maciet, perdat: Ego veni ut vitâ fruantur, & meliùs habeant. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pastor, cujus suæ non sunt oves, si quando videt lupum venientem, relictis ovibus in pedes se conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit; nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas novi, vicissimque eis sum notus. Quemadmodum novit me pater, ita ego novi Patrem, & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quæ non sunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ sunt, meamque vocem audient; atque ita fiet unum ovile, unusque pastor. Ideo me pater amat, quia animam pono, eam resumpturus: Eam quidem nullus mihi eripere potest; sed ipse meâ sponte eam pono; habeo enim potestatem eam ponendi, rursùmque sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit meus Pater. *Ju.* Furiosus est, & insanit. Quid eum auditis? *Al.* Hæc non sunt furentis. Potestne Furia cæcorum oculos lucis usu donare?

Sent. Quos sanaturus est Christus, priùs sædat, hoc est, sædos esse ostendit. Simulatoribus nihil est vel pertinacius vel crudelius. Equidem sic mihi persuasi,

etiamsi reliqui omnes veritati crederent, simulatores non esse credituros. Quos mundus ejicit, Christus accipit, eisque sese aperit: qui divina sapiunt, mundo furere videntur. Aperi hic tandem oculos, O cæce munde, & noli continuò furoris arguere, si quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu, O bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cognosce iterum, & iterum, tertioque cognosce antequam judicas. Nam ad pœnitendum properat, citò qui judicat.

RENOVALIA. Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Iesus Judæis Christum Deique Filium se esse fatetur: ob eamque causam, illi eum lapidare conantur.

Judæi, Iesus.

QUamdiu nostros animos suspensos tenebis? Si tu es Christus dic nobis apertè. *Je.* Id dixi vobis, nec creditis; ea quæ Patris mei nomine facio, satis de me testantur. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis: quemadmodum dixi vobis, oves meæ vocem meam audiunt: Ego eas cognosco, ipsæ me sequuntur: ego eis vitam largior sempiternam: non possunt unquam perire, neque mihi eas quisquam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas mandavit, maximus est omnium: nec eas possit quisquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum sumus. *Ju.* O audaciam! videtis, quam nefaria vox! Agite, obruamus hominem lapidibus. *Je.* Multa ego vobis præclara opera, Patre meo autore, edidi; quod tandem est eorum, propter quod me lapidatis? *Ju.* Nullam bonam ob rem te lapidamus, sed ob impia tua in Deum dicta: simul quòd, homo cùm sis, Deum te facis. *Je.* Eho! annon ita scriptum extat in vestris literis: ego vos Deos, appellavi? Si Dii appellati sunt illi, ad quos Dei sermo habitus est? quod scriptum rescindi non potest; me, quem Pater consecravit, & in hunc terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me Dei

Filium.

Filium esse? Si Patre digna non præsto, mihi ne credite: sin etiam, si non mihi, at factis credite: & tandem cognoscite, et Patrem in me, & me in Patre esse. *Ju.* Enimvero ista jam non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Papæ! Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Evanuit in auram præstigiator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

Sent. Quæ non intelligunt, damnant, imperiti. Homicidia sua religionis nomine prætexunt simulatores. Vera dicta habet mundus pro impiis.

T H O M A S. Joan. II.

A R G U M E N T U M.

Jesus discipulos suos se comitari jubet, euntem ad Lazarum in vitam revocandum.

Jesus, Discipuli, Thomas.

A Beamus iterum in Judæam. *D.* Magister, modo te volebant lapidare Judæi: & eodem rediſ? *J.* Diei horæ sunt duodecim. Qui interdum iter facit, non offendit: utitur enim communi hâc luce. Qui autem noctu, offendit: caret enim lumine. Jam verò Lazarus ille noster amicus obdormivit, eum ego eo expergefactum. *D.* At si obdormivit, salvus est. *J.* Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestrâ causâ gaudeo, ut rei fidem adjungatis, cum sciatis me non adfuisse ibi. Sed eamus ad eum. *T.* Eamus & nos morituri cum eo.

Sent. Christo mortuum excitare tam facile est quàm hominî dormientem. Christo mors somnus est.

L A Z A R U S. Joan. II.

A R G U M E N T U M.

Jesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Jesus, Maria, Judæi.

CUM essem domi, allatus est mihi nuncius, advenire Jesum. Itaq; ei extra vicum obviam præcedo. Sed eum advenientem video: adibo, & salutabo. O Domine, si adfuisses hîc, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, te, quicquid à Deo petiveris, impetraturum esse. *Je.* Re-

vivifcet frater tuus. *Marth.* Scio ego revicturum, cum revivifcent homines in illo noviffimo die. *Je.* Ego fum refurrectio & vita; ita ut mihi confidentes omnes & mortui fint revicturi, & vivi nunquam fint morituri. Credis hoc? *Marth.* Etiam, Domine. Ego credo te effe Chriflum illum Dei Filium, orbi expectatum. Sed eo evocatum Mariam sororem meam, quæ domi mifera luctu tabefcit. *Je.* Quàm multa acerba, & perpeffu afpera evenire in hominum vita neceffe eft! Miferefcit harum miferendarum muliercularum, quæ chariffimi fratris morte concuffæ mœrore conficiuntur, & jam ad me, ficut ad certum afylum, confugiunt, opémque meam & præfens auxilium implorabunt. Atq; ecce eas huc accurrentes, cum magna hominum multitudine! Ipfa autem Maria, ut plorat! ut lamentatur! ut fuo luctu omnibus lacrymas excutit! jam, credo, mihi ad pedes jacebit supplicans. *Mar.* O Domine fi tu hîc adfuiffes, meus frater non fuiffet mortuus. *Je.* Ubi eum pofuiffis? *Ju.* Veni vifum. Ut commotus eft! ut lacrymarum vim profundit! Nimirum eum valde amabat. *Al.* Non poterat is, qui cæci oculos reclufit, efficere, ut hic non moreretur? Sed videte, ut rurfum conturbatur. *Ju.* Hîc eft monumentum. *J.* Amovete faxum. *Marth.* At jam fœtet, Domine: nam quatriduum eft. *Je.* Dixine ego tibi, te, fi potes fidere, vifuram gloriofum & planè divinum factum? Tollite modò faxum. Pater, gratias tibi ago, quòd me audiviffi. Equidem fciebam ut me femper audias: fed dicebam propter circumftantem hominum multitudinem, ut credant me à te effe miffum. Lazare, veni foras, *Ju.* O rem fæculis omnibus inauditam! Videte, videte hominem è fepulchro emergentem, vinctis pedibus & manibus fasciis, vultúque sudario obvelato. O immenfam Dei potentiam! *Je.* Solvite eum, & dimittite liberum.

Sent. *Chrifti vox etiam à mortuis auditur; & nos vivi eam non audimus.*

R E P U D I U M. *Mat. 19. Mar. 10.*

A R G U M E N T U M.

Jesus cum Phariseis & discipulis de divortio collo-
*quitur.**Pharisei, Jesus, Discipuli.*

L Icétne viro repudiare uxorem, qualibet de causa? *J.* Quid vobis præcepit Moses? *P.* Moses permisit uxori nuncium remittere, scripto divortii instrumento. *J.* Annon legistis, ut, qui eos principio fecit, marem simul & foeminam fecerit? utque ita pronunciatum sit: propterea vir, relicto utroque parente, hærebit suæ conjugii, fiétque ex duobus unum corpus. Itaque jam non sunt duo, sed unum corpus. Proinde quod Deus conjunxit, homo ne disjungat. *P.* Cur ergò præcepit Moses, ei dare divortii tabulam, eamque repudiari? *J.* Habuit videlicet rationem, vestræ pervicaciæ: Verùm olim non erat ita factitatum. Quin hoc vobis confirmo. Quicumque repudiaverit uxorem suam, nisi ob stuprum, & duxerit aliam, adulterat; & qui repudiatam duxerit, adulterat. Eadem in causa sunt & foeminæ. *D.* Si ea est viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. *J.* At non omnes id præstare possunt, sed ii duntaxat quibus datum est. Nam eviratorum alii ita ex utero matrum orti sunt, alii manu castrati sunt, alii seipsos castraverunt propter regnum cœlestes. Qui hoc potest præstare, præstato.

Sent. Deus ipse propter hominum pervicaciam aliquid interdum permittat, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus: & omnia abeunt indies in deterius. Libidini resistere, nisi dono Dei, nemo potest.

D I V E S. *Mat. 19. Mar. 10. Luc. 18.*

A R G U M E N T U M.

Jesus ab adolescente interrogatus, vitæ viam docet; & quàm sit ea divitibus difficilis ostendit, deque præmiis suorum differit.

Ado-

Adolescens, Jesus, Discipuli.

MAgister bone, quid boni faciendum mihi est, ut vitam æternam adipiscar? *J.* Quid me dicis bonum? Nemo bonus est nisi unus Deus. Quòd si vis ad vitam pervenire, serva præcepta. *A.* Quænam? *J.* Ne adulterato. Ne occidito. Ne furator. Falsum testimonium ne dicito. Ne quem intervertito. Parentem utrumque colito. Alterum ut teipsum diligito. *A.* Hæc omnia servavi jam à teneris. Quid mihi restat? *J.* Probo. Unum tibi deest. Si vis perfectus esse, I venditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes erogato, thesaurum habiturus in cœlo: deinde ad me sequendum, crucem ferens, venito. Eho! abit mœstus, est enim perdives. O mei discipuli, quàm difficulter, qui rem habent, ad regnum cœleste perveniunt! Obstupetis? O filii, quàm difficile factu est, ut, qui divitiis freti sunt, in regnum divinum ingrediantur! Dicam iterum: facilius est rudentem trajicii per foramen acûs, quàm divitem in regnum divinum introire. *D.* Ecquis igitur poterit servari? *J.* Hoc humanis quidem viribus fieri non potest, sed potest divinis: nam omnia, quantumvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri possunt. *D.* Nos quidem (ut vides) reliquimus omnia, ut te sequeremur: quid ergò hinc assequemur? *J.* Vos quidem certè, qui me secuti estis, cùm in renovata vita in tribunali magnificus confedero, sedebitis etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Israelitarum judicantes. Et, omnino quisquis domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei nominis & evangelii, regnìque divini gratiâ, is & in hoc ævo, etiam inter tot acerba, centuplum accipiet, & in futura ætate vitâ fruetur sempiternâ. Sed multi primi erunt ultimi, & ultimi primi. Nam in regno cœlesti idem usu venit, quod in quodam patrefamiliâs, qui primo mane exiit ad conducendos in vineam suam operarios; & cùm singulis dena-

denariis in diem cum eis decidisset, eos in vineam dimisit. Iterumque circiter horam tertiam egressus, vidit alios otiosos in foro manentes, quos etiam in vineam suam demisit, seque eis, quod æquum esset, daturum promisit. Item circa sextam & nonam horam egressus, fecit. Horâ autem fere undecimâ egressus, cum alios desides invenisset: Quid hîc, inquit, statis totum diem otiosi? Nemo nos conduxit, inquiunt illi. Tum ille; Ite & vos in vineam meam, & quod erit æquum, accipietis. Vespero mandat vineæ Dominus procuratori suo, ut operarios convocet, eisque præmium persolvat, initio factò ab ultimis ad primos. Hi qui venerant horâ fere undecimâ, singulos acceperunt denarios. At primi, qui sese plus accepturos rati essent, cum tantundem accepissent, murmurabant in patremfamiliâs, quod ultimos, qui unam horam opus fecissent, ipsis æquavisset, qui totius diei onus pertulissent & ardores. Tum ille uni ex eis, Amice, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum depactus es? Aufer tuum, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio? Eône tu oculus malignum habes, quia ego sum benignus? Ita in regno cœlesti ultimi primorum, & primi ultorum conditione erunt. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi.

Sent. *Divitiæ magno sunt ad salutem impedimento. Dives divitiis, denique homines, iis quæ habent charissima renunciare? humanis viribus, nequeunt; divinis, queunt.*

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

A R G U M E N T U M.

Dives immisericors apud inferos cruciatus ne tantulam quidem misericordiam ab Abrahamo impetrare potest.

Dives, Abrahamus.

Pater Abrahamæ, miserere mei, & mitte Lazarum, qui summo digito in aqua intincto, linguam:

guam mihi refrigeret : discrucior enim in hac flamma. *A.* Fili, memineris, te bonis in vita, Lazarum malis esse defunctum ; Nunc vicissim hic in voluptate, tu in dolore es : Præterea, constat omnino inter nos & vos vasta vorago, ut hinc ad vos, aut istinc ad nos aditus transire volentibus non pateat. *D.* Saltem illud oro te, pater, ut eum mittas, in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, ne ipsi quoque committant, ut in hunc tam tetri cruciatus locum veniendum sit. *A.* Habent Mosem, & cæteros vates, eos audiunto. *D.* Est illud quidem aliquid, pater Abrahamæ. Sed si quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius vitam corrigit. *A.* Si Mosem & vates non audiunt, ne ei quidem, qui revixerit, obtemperaturi sunt.

Sent. Inclementes inclementer punientur. *Qualem se quisque alteri præbuerit, talem in se experietur Deum. Impiorum sera pœnitentia. Beati, qui plorant : nam consolatione afficientur. Væ gaudentibus : dolent enim. Nam rerum vicissitudo est. Qui sanctâ doctrinâ ad sanitatem non revocatur, desperandus est.*

FILII ZEBEDÆI. Mat. 20. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus, Jacobo & Joanni regnum petentibus, crucem proponit.

Mater Jacobi & Joannis, Jesus, Jacobus & Joannes.

Magister, volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. *Je.* Quidnam id est ? *Ja.* Ut tibi, cum splendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter sinister, assideamus. *Je.* Nescitis quid petatis : potestisne idem mecum poculum ebibere, eademque lotionem abluere ? *Ja.* Possumus. *Je.* Meum quidem poculum bibetis, meaque lotionem lavabimini : Sed, ut mihi dextrâ lævâque assideatur, non est meum dare, nisi iis quibus id paratum est à Patre meo.

Sent.

Sent. *Ad regnum Dei non nisi per crucem venit ;
& tamen non hominis meritum, sed Dei donum est.*

VINITORES. *Mat. 21. Mar. 12. Luc. 20.*

A R G U M E N T U M.

*Iesus à Pontificibus & Scribis, & Senioribus de au-
tore suæ potestatis interrogatus, ipsos vicissim de
autore lotionis Joannis interrogat. Deinde per si-
militudines, eis futurum prædicit, ut, propter se
repudiatum, regno priventur.*

Pontifices & Scribæ & Seniores, Iesus.

Dic nobis, ex cujus autoritate ista facias, & quis
tibi dederit ut tantum possis? *Ꝛ*. Ego vicissim
vos quiddam rogabo, de quo si mihi responderitis, di-
cam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Latio
Joannis unde erat? à cœlone, an ab hominibus? *P*.
Si à cœlo dicimus, dicet, cur ergo ei non credidistis?
Sin ab hominibus, periculum est ne universus nos
populûs lapidet, omnes enim Joannem habent pro
vate. Negemus scire nos. Age, nescimus. *Ꝛ*. Ego
quoque non dicam vobis, quâ hac autoritate faciam.
Sed quid censetis? Habebat quidam duos natos, quo-
rum priorem aggressus est his verbis; Nate, abi ad
faciendum opus hodie in vinea mea: Cui ille, non
libet, inquit: post tamen, mutatâ sententiâ, abiit.
Alteri deinde eodem modo dixit: qui, pollicitus itu-
rum se, non ivit. Uter paruit voluntati patris? *P*.
Prior. *Ꝛ*. Credite mihi: Publicani & meretrices
antecedent vos in regnum divinum. Venit enim ad
vos Joannes, vir integrâ vitâ, cui vos non credidistis:
Publicani & meretrices crediderunt. Quod cum
videretis, ne sic quidem mutastis animum ut crede-
retis. Accipite aliam similitudinem. Fuit quidam
paterfamiliâs, qui consevit vineam: quam cum se-
pibus circumdedisset, torculârque in ea defixisset, &
castellum extruxisset, elocavit agricolis, domoque
postea multo tempore abfuit. Post suo tempore mi-
sit ad agricolas servum, ad percipiendum fructum
vineæ, quem illi male acceptum plagis, inanem re-
miserunt.

miserunt. Iterum mittit alium; eum quoque illi lapidibus contusum, & ictibus indignissime mulctatum vacuum remiserunt. Nec satis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios, atque alios, qui omnes vel pulsati vel occisi ab eis sunt. Et jam cum unum haberet filium, eumque charissimum, ita secum cogitabat: Quid agam? mittamne ad eos filium, meas delicias? At mittam; fortasse ejus conspectum reverebuntur: Itaque facit. At vinitores, eo viso, sic loqui inter se insistant; Hic quidem est hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum è vinea perimunt. Cum ergo redierit vineæ Dominus, quid faciet agricolis illis? P. Malos malè perdet, vineam aliis tradet agricolis, à quibus fructum percipiet suo tempore. Sed absit ut quid tale eveniat. J. Nunquamne legistis dictum illud in monumentis literarum? *Quem lapidem improbarunt structores, adhibitus est ad caput anguli.* A Domino profectum id est, & mirum nobis videtur. Quamobrem sic ex me accipite. Auferetur à vobis regnum divinum, & dabitur genti suum fructum edituræ. Ac quisquis inciderit in lapidem eum, confringetur: et in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam in regno cœlesti similiter accidit, atque in rege quodam, qui nuptias filii sui facturum, servos suos misit, qui invitatos ad nuptias vocarent. Cumque illi nolissent venire; alios item servos misit, quibus negotium dedit, ut ostenderent invitatis, ipsum paravisse prandium, juvencos & altilia esse mactata, omnia denique esse parata ut venirent ad nuptias. At illi eum aspernati discesserunt, alius in suum agrum, alius ad mercaturum. Cæteri comprehensos ejus servos è vita per summam ignominiam sustulerunt. Qua re auditâ, iratus rex, eò suas copias misit, & homicidas illos perdidit, eorumque urbem incendit. Deinde suis servis mandavit, ut (quoniam paratæ erant nuptiæ, & qui ad eas erant vocati, non fuerant

fueraut digni qui in eis adessent) per vias passim abirent; & ut, quemcunque invenissent, ad nuptias vocarent. Illi in trivis profecti, quoscunque invenerunt, coegerunt, tum malos, tum bonos, ita ut compleretur cœnatio convivis. Ad eos contemplandos ingressus rex, animadvertit ibi quendam non nuptiali vestitu indutum: Et amice, inquit, quid huc intrasti sine vestimento nuptiali? Cumq; ille obmutisset, jussit rex famulis, ut eum pedibus manibûsque constrictum, in teterrimas tenebras abriperent, ubi futurus esset ploratus, stridorque dentium. Multi enim vocati sunt, sed pauci electi.

Sent. Publicani & meretrices ad Dei regnum sunt aptiores quàm populorum magistri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus, ingratum se præbet, is donis privatur. Optima quæque maximè improbantur à potentissimis quibusque.

DENARIUS. Mat. 22. Mar. 22. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jesus à Phariseorum Herodisque discipulis de tributo Cæsari pendendo malitiose interrogatus, prudenter respondet.

Discipuli Phariseorum, Herodiani, Jesus.

Magister, scimus, ut verax sis, divinamque vendi rationem verè & sincerè tradas, neque ullius omnino hominis gratiâ de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceâtne nobis census pendere Cæsari, necne? *J.* Quid me tentatis, simulatores? Exhibite mihi nummum tributarium. *P.* En tibi denarium! *J.* Cujus est imago hæc & inscriptio? *D.* Cæsaris. *J.* Itaque reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari! & quæ Dei, Deo.

Sent. Astutis astutè respondendum. Captiosa ad nocendum interrogatio, vitiosa est: sed ad eandem astuta, ad seipsum tuendum, responsio vitiosa non est.

SADDUCÆI. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jesus à Sadducæis de septem maritorum uxore interro-

gatus, cujusnam futura esset in altera vita; docet, ibi nulla fore matrimonia, & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde Legisperito de maximo legis præcepto respondet. Postremò, illos quâdam interrogatione de genere Christi compefcit.

Sadducæi, Jesus, Scribæ, Pharisei, Legisperitus.

Magister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstite uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret, fratrique prolem suscigaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus, ductâ uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem, singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur scœmina. Cum ergò revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cùm omnes eam habuerint? *Je.* Erratis ignoratione literarum, & divinæ potestatis. In hac vita homines connubunt, sed quibus contingit donari vitâ illâ novatâ, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem ne mori quidem jam possunt, suntq; quasi cœlestes, & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moses indicat in rubo (si fortè unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cùm ei omnes vivant. Qua in re vehementer erratis. *L.* Quando hic tam expositè respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? *J.* Audi, Israelita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto animo, omni curâ, studio, cogitatione, operâ, amato. Hoc est primum & maximum præceptum. Alterum ei simile est: Proximum ut teipsum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. *L.* Præclare sanè, Magister, dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus: quem summâ animi ope, curâ, studio, operâ, cogitatione amare, necnon alios,

ut

ut seipsum, diligere, omnibus præstat piamenti & sacrificiis. ¶ Non longè abes à regno divino. Sed, ut vos ego vicissim interrogem, Pharisei; Quid censestis de Christo? Quò prognatum fore? P. Davide. ¶ Quì fit ergo, ut eum David numine afflatus, Dominum vocet, ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes, scamni instar, calcandos tradidero? Si eum David Dominum vocat, quì fieri potest ut sit Davide prognatus?

Sent. Sublatà morte, sublata erunt & matrimonia, utpote ad generis humani propagationem instituta: quà propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor est legis perfectio.

P E T R U S. Luc. 2. Joan. 13 & 14.

A R G U M E N T U M.

Iesus moriturus discipulos suos modestiam amorémque docet; sui desertionem, & Petri abnegationem prædicit: deque suo ad Patrem discessu, & Spiritûs sancti missione differit.

Iesus, Petrus, Discipuli, Thomas, Philippus, Judas, Thaddæus.

INter gentes, ut quisque plurimum opibus valet, ita maximè rex est, & potentissimus quisque facillimè principis nomen obtinet. At vestra longè alia est ratio: quantòque quisque major est, tantò submissiùs se gerat: & quantò plus imperio pollet, tantò magis ministrum se præbeat. Uter enim major est? qui accumbit, an qui ministrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos sum sicut ministrans, vobisque (qui permanseritis mecum in meis rebus adversis) legatum mihi à Patre meo regnum, similiter lego! ut edatis & bibatis in eadem mecum mensa in regno meo; & in tribunalibus sedentes, jus duodecim tribubus Israelitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiscum futurus sum; quæretis me, & quemadmodum dixi Judæis, quò ego iturus sum, eos venire non posse: Ita vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vo-

bis præceptum do, ut ametis vos inter vos, & ametis, quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoscent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore complectimini. *P.* Domine, quò abiturus es? *Je.* Quò ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequêris. *P.* Quî minus nunc possum? Animam pro te ponam. *Je.* Animam pro me pones? Crede mihi; nondum cecinerit gallus, cùm tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (ne tu sis nescius) expetivit vos ad cribrandum, quasi frumentum: Verùm ego oravi pro te, ne tu de constantiæ gradu dejicereris. Tu vicissim aliquando recreatus confirmatò fratres tuos. *P.* Atqui paratus sum, & carcerem tecum, & mortem subire. *Je.* Hoc tibi confirmò, Petre, gallum hodie non cantaturum, quin tu, me tibi notum esse, ter negaveris. Porro cum dimisi vos sine crumena, & pera, & calceis, num quâ re caruistis? *D.* Nullâ. *Je.* At nunc qui habet crumenam, adhibeto, nec minùs peram: quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (ne vos nesciatis) superest comprobandum scriptum illud; Et inter improbos habitus est, habentque meæ res finem. *D.* Domine, ecce, hîc duo gladii. *J.* Satis est. Cæterùm nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo patris mei mansiones multæ sunt. Quòd si secus esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecero, reveniam ad vos mecum assumendos; ut ubi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quò & quâ viâ proficiscar, scitis. *Tb.* Nos verò nescimus quò eas, tantùm abest ut viam tenere possimus. *Je.* Ego sum via, veritas & vita; nemo venit ad patrem, nisi per me. Si cognosceretis me, meum quoq; patrem cognosceretis, & jam nunc cognoscitis & vidistis eum. *Ph.* Domine, ostende nobis patrem: Id satis erit nobis. *Je.* tantum jam tempus vobiscum versor, & tu me non nôsti, Philippe? Qui vidit me, vidit patrem; qui fit ut tu jubeas

jubeas vobis patrem ostendi? Non credis, & me in patre, & patrem in me esse; Quæ vobis dico, meâ sponte non dico: sed ipse pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi, & me in patre, & patrem in me esse; aut certe de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit, eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturum quicquid per meum nomen petieritis ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conservate. Ego verò exorabo Patrem, ut alium vobis confirmatorem det, qui vobiscum perpetuò maneat: Spiritum illum certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoscit: at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos, invisam vos. Post paulò jam me non videbunt homines: at vos videbitis, quia ut ego vivo & vos vivetis. Tum cognoscetis & me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eaque conservat, ille est qui me amat. Qui verò me amat, amabitur à Patre meo, eundemq; ego quoq; amabo, meq; ei aperiam. *Ju.* Quid causæ est, ut nobis teipsum sis aperturus, promiscuæ hominum multitudini non item? *Je.* Qui me amat, dicta mea vitâ exprimet, eumq; meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis meus non est, sed Patris qui misit me. Hæc quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille confirmator (Spiritum Sanctum dico) quem mittet Pater nomine meo, vos docebit, & recolet omnia quæcunq; dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audivistis ut dixerim vobis, abire me reversurum vos. Si me amaretis, gauderetis quia dix-

issem ire me ad patrem, qui major me sit. Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut cum evenerit, credatis. Jam non multa loquar vobiscum. Venit enim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat, tantum eò res tendit, ut intelligant homines me amare patrem, & ita facere uti mihi mandavit. Surgite, abeamus hinc.

Sent. Inter Christianos quò quisque major, eò submissior. Ex charitate cognoscitur Christianus: Ut quisque sibi maximè confidit, ita facillimè labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.

PILATUS. Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 18.

ARGUMENTUM.

Jesum accusant Judæi. Pilatus interrogat; Jesus de suo regno & officio respondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Judæi, Jesus, Pontifices.

QUODNAM crimen assertis in hunc hominem, quem mihi vinculum tradidistis? *Ju.* Nisi esset maleficus, nunquam eum tibi tradidissemus.

Pi. Abducite eum vos, & ex lege vestra judicatote.

Ju. Nobis non licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus pervertentem gentem, & prohibentem; Cæsari tributa dari, seque Christum regem esse dicentem. *Pi.* Libet ex ipso sciscitari.

Heus, tunc es rex Judæorum? Je. Tuane istud sponte dicis, an ex aliis auditum? *Pi.* Quasi ego Judæus sim. Tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid commisisti? *J.* Regnum meum terrestre non est: quod si esset, mei satellites pugnassent, ne Judæis addicerer. Verum regnum meum hic positum non est. *Pi.* Tu ergo rex es?

Je. Rectè ais. Ego eò natus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem meam audit.

Pi. Quid est veritas? *Heus Pontifices, & plebs Judæa, ego nullum deprehendo crimen in hoc homine.*

ne. *Pon.* Atqui nemo est hodie nocentior, neque supplicio graviore dignior. *Pi.* Non audis quæ in te proferunt crimina? Nihilne respondes? Vide, ut te graviter accusent. Quid taces? Nequeo mirari satis. *Po.* Populum suâ doctrinâ à Galilæa ad hunc usque locum excitat. *Pi.* Estne is Galilæus? *Po.* Est. *Pi.* Percommode cadit, quod est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaque eum ad illum duci jubeo.

Sent. *Autoritati suæ credi dolunt calumniatores piorum. Christi regnum mundanum non est.*

BAR R A B A S. *Mat.* 27. *Mar.* 15. *Luc.* 23.

Joan 19.

A R G U M E N T U M.

Pilatus Judæorum importunitate fatigatus, Jesum damnat ad crucem; Barabbamque latronem dimittit.

Pilatus, Pontifices, Judæi, Jesus.

NUnc, Judæi, adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire, Ecce homo!
Pon. Crucifige, erucifige. *Pi.* Comprehendite eum vos, & crucifigite: nam ego nullum in eo crimen invenio. *Ju.* Nos legem habemus, quæ jubet eum morte plecti, qui Filium Dei se fecit. *Pi.* Metuo quorsum evadant hæc. Undenam es? Mihi non eloqueris? An nescis me potestatem habere tui vel crucifigendi, vel relaxandi? *Je.* Non haberes ullam in me potestatem, nisi ea tibi data esset supernè. Itaque qui me tibi tradidit, in majore culpa est. *Pi.* Hic quidem mihi amittendus est, video. *Ju.* Si eum amittis, non es amicus Cæsari. Quisquis enim regem se facit, adversatur Cæsari. *Pi.* Agè jam educam eum ad vos. Ecce rex vester! *Ju.* Tolle in crucem; tolle in crucem. *Pi.* Regem ego vestrum in crucem! *Ju.* Nullum habemus regem præter Cæsarem. *Pi.* Nihil ago, video: cedendum est multitudinis libidini. Cedò huc mihi aquam, hanc manuum lotionem testatum volo, Judæi, me in sanguine hujus innocentissimi viri ab omni noxa abesse. Vestra culpa esto. *Ju.* Ejus sanguis

sanguinem nos, nostrique posteri luamus. *Pi.* Ego Barrabbam hunc latronem liberum habete: Jesum autem vestro arbitrio in crucem tollendum: abducite.

Sent. Potestas à Deo est. Cæsari malunt servire inimici Christi quàm Christo; & latronem liberari, quàm insontem: Utinam non eadem fierent hodie!

S I M O N. Joan. 21.

A R G U M E N T U M.

Jesus in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis apparet: Deinde cum eos prandere jussisset, Petro violentam mortem prædicit.

Jesus, Discipuli, Joannes, Petrus.

HEus, juvenes! nunquid edulii habetis? *D.* Nihil. *Je.* Jacite rete ad dextram navis partem, & invenietis. *D.* Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro reti piscium multitudo, ut trahere non possumus. *Jo.* Dominus est. *P.* Ego igitur indusium succingam, & ad eum ad ripam natabo. *D.* At nos navigabimus, neq; procul a terra absumus. Jam appulimus. Hic est prunæ impositus piscis, & panis. *Je.* Afferte de piscibus quos modò cepistis. *P.* Attraham rete ad terram. O magnum numerum piscium! *D.* Quot sunt? *P.* Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. *D.* Mirum est, rete non esse ruptum. *Je.* Venite pransum: vescimini hoc pane, & pisce. Simon Joannides, diligis me plùs quam hi? *P.* Etiam, Domine, tute scis quàm te amem. *Je.* Pasce agnos meos. Simon Joannides, diligis me? *P.* Etiam, Domine, tute scis ut te amem. *Je.* Pasce oves meas. Simon Joannides, diligis me? *P.* Domine, tu omnia scis, tu nôsti quàm te amem. *Je.* Pasce oves meas. Simul & hoc accipe; Cum esses juvenis, ipse te cingebas, & ibas quò volebas: sed cum senueris, alius te, cum manus extenderis, cinget, & ducet quo noles. Sequere me. *P.* Hic autem quid? *Je.* Si eum volo manere donec reveniam, quid ad te? Tu modò sequere me.

Sent.

Sent. *Jubente Christo qui piscatur, feliciter piscatur id quod hominibus secundum spiritum accipiendum est. Qui Christum amat, huic Christus oves commendat. Discipuli eadem est conditio quæ magistri.*

L I N G U Æ. Act. 2.

A R G U M E N T U M.

Cum Christi discipulos novis linguis loquentes, Judæi putarent ebrios esse; Petrus ad eos orationem habens, demonstrat illud esse donum Spiritus sancti à Christo in vitam excitato effusi. Hoc audito, illi poenitentiam agunt, & in Christi nomine lavantur. Judæi, Petrus.

Nonne omnes hi qui loquuntur, Galilæi sunt? *Al.* Sunt. *J.* Ecquid est, quod nostrum quisque vernaculam sibi linguam audiat? Parthi, Medi, & Elamitæ, Mesopotamiæ incolæ, & Judææ, & Cappadociæ, Pontique & Asiæ, & Phrygiæ, & Pamphylæ, & Ægypti, & ejus Libyæ partis quæ est secundum Cyrenen, & peregrinantes Romani, tum Judæi, tum adventitii, Cretensésque, & Arabes, audimus eos rerum divinarum amplitudinem nostris cujusque linguis eloquentes. Hoc quidem jam non humanum est. Equidem sic obstupesco, ut nesciam, vigilemne, an somniem. Quid hoc rei est? *Al.* Bacchi agitatio est. O Bacche, pater es eloquentiæ. *J.* Quid ais? *Al.* Vini pleni sunt: mera temulentia est. Unde enim tam multas linguas, tam diversas, tam repente didicissent? *P.* Viri Judæi, & Hierosolymæ incolæ omnes, attendite, & mecum quæ dicam recognoscite. Non sunt hi temulenti, quemadmodum vos arbitramini: (est enim hora diei tantum tertia) sed viget illa vatis Joelis prædictio. Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne hominum genus meo spiritu perfundam, ita ut vestri filii filiæque vaticinentur, & juvenes visis, & senes insomniis edoceantur. Quinetiam servi & ancillæ tunc meo spiritu delibuti, vaticinabuntur. Sed id signis quibusdam præsignificabo, tum supra in cælo, tum infra in terra, videlicet sanguine,

sanguine, & igne & fumido vapore. Ipse sol tenebris obducetur & luna sanguine, antequam Domini magnus ille & insignis dies veniet. Quisquis autem Domini nomen invocaverit, evadet. Audite verba hæc, viri Israelitæ: Jesum Nazarenum (at quem virum!) qui vobis à Deo repræsentatus est portentis, miraculis, signis, quæ per eum Deus in medio vestrum edebat, ut scitis: hunc vos, definito Dei consilio & providentiâ traditum, hominum impiorum operâ comprehensum, ad palum alligatum sustulistis: quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in vitam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte teneretur. David enim dicit de eo, Propositum mihi Dominum ob oculos semper habeo: eoque mihi dextera nullâ re commoveor. Nec verò solùm mentis atque animi lætitiâ gestio, verùm etiam ipso corpore fidenter persto, quòd tu animam meam apud inferos non deseres, nec permittes, ut is, qui tibi suâ pietate placet, interitu deleatur, sed me viam vitæ docebis, mihiq; cumulativissimam apud te voluptatem præstabis. Si licet apud vos, viri, fratres, liberè de summo patre Davide loqui, is & vitam finivit, & sepultus est, & ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat. Sed cùm vates esset, & sciret Deum sibi juravisse, sese ex fœtu lumborum ejus, quod ad humanam conditionem pertinet, suscitaturum Christum, & in ejus folio collocaturum, præscius Christi resurrectionis dixit, ejus neque animam apud inferos relinquendam, neque corpus interitu esse delendum. Hunc Jesum suscitavit Deus, cujus non omnes testes sumus. Is Dei dextrâ elatus, & promissum Sancti Spiritûs à Patre consecutus, effudit hoc quod vos nunc videtis & auditis. Neque enim David ascendit in cælum, sed is ipse loquitur ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes instar subsellii calcandos tradidero. Hoc igitur pro certo habeat omnis Israelis posteritas, Dominum & Christum factum à Deo

à Deo esse hunc ipsum Jesum, quem vos crucifixistis. *Ju.* O nos impios! quid agemus, viri fratres? *Pe.* Mutate pristinam mentem, & abluimini cuncti in nomine Jesu Christi, ad remissionem peccatorum; & accipietis munus sancti Spiritus: ad vos enim pertinet promissio, & ad vestros Liberos, & ad omnes remotiores, quoscumque vocaverit Dominus Deus noster. Quamobrem habete curam salutis vestræ, & eripite vos ex hoc perverso hominum genere. *Ju.* Bene & liberaliter dicis: & nobis omnino sic placet, eluamur.

Sent. *De Spiritualibus carnaliter judicant carnales.*

C L A U D U S. *Act. 3. & 4.*

A R G U M E N T U M.

Claudum sanant Petrus & Joannes. Deinde cursu facto populi, Petrus ad populum de Jesu (in cujus nomine fuerat sanatus ille) verba facit. Hic superveniunt sectæ Doctores, & Apostolos in vincula dant.

Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes, Antistites fani, & Sadducæi.

Respicite hunc miserum claudum, viri optimi, quem mater claudum peperit, ita ut nunquam sese pedibus potuerit sustinere. Date mihi aliquid, honoris & amoris Dei gratiâ, ut vobis Deus sese vicissim benignum præbeat. *Pe.* Aspice nos. Neque argentum mihi, neque aurum est, sed quod habeo, hoc tibi do. In nomine Jesu Christi Nazareni, surge & ambula. *C.* O mirum miraculum! Ut mihi roborati sunt pedes! Ut nunc firmiter incedo! O quàm dulce est, consecutum esse bona, quibus caruerim! Ago tibi gratias, Deus optime maxime, cujus tanto sum beneficio sanatus. Vah! quam juvat ingredi & salire! *Po.* Nonne hic est mendicus ille claudus qui solebat pro foribus templi sedens mendicare? *Al.* Planè is est: nec possum satis mirari hunc tam expeditè nunc ingredi, qui antea loco se movere non posset. *Al.* Videor mihi somnare.

niare. Subsequamur eum : ingreditur in porticum Solomonis. *Pe.* Quanta huc concurrit multitudo ! Quid hoc admiramini, viri Israelitæ ? aut quid nos intuemini, quasi privatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic incederet ? Deus Abrahami, & Isaaci, & Jacobi, patrum nostrorum, illustravit puerum suum Jesum, quem vos in conspectum Pilati adductum repudiâstis, cùm ille absolvendum judicâsset. At vos, sancto & innocente repudiato, petiistis hominem homicidam vobis condonari, & vitæ autorem occidistis, quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nos testes sumus : ejusque nominis fiduciâ, hic, quem videtis & nôstis, corroboratus est, & illius confidentiâ integerrimam valetudinem in vestro omnium conspectu consecutus. Et nunc, fratres, scio vos per imprudentiam fecisse, ut etiam vestros principes. Sed Deus, quæ tot suorum vatum voce prædixerat passurum esse Christum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad sanitatem, ut deleantur vestra peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cùm prænunciatum vobis Jesum Christum mittet : quem oportet cœlo contineri usque ad tempora instaurationis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum voce vatum jam olim prædixit. Moses enim majoribus nostris ita dixit : Vatem vobis suscitabit Dominus Deus vester, ex vestra consanguinitate, mei similem ; ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quòd si quis vati illi dicto audiens non fuerit, is ex medio hominum tolletur. Eodem modo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixerunt, & tantò antè denunciârunt. Vos estis ex vatibus orti, & in eo fœdere comprehensi, quod percussit Deus cum majoribus nostris, cùm diceret Abrahamo, Per ejus semen fœlicitatem consecuturas omnes orbis terrarum nationes. Ad vos primùm Deus suscitatum puerum suum Jesum misit, qui vobis fœlicitatem afferret, si modo vestrâ unusquisque

que à suis vitiis discesserit. *Sac.* Enimvero jam ferendum non videtur, tantam eis licentiam dari, ut populum publicè doceant. Nam quid futurum est?

Sad. Quid, nisi, ut nobis relictis, omnes ad eos transeant? Nam quòd resurrectionem mortuorum, per nescio quem Jesum futuram prædicant, facilè animos imperitæ multitudinis in suam sententiam pertrahunt.

Ant. Itaque maturè occurrendum huic malo est. Comprehendite eos, satellites, conjicite hos nugatores in vincula. Hâc illi nocte garriant, cras nobiscum seriò disputari: non jam cum indoctis rationem habebunt, quos possint facilè seducere; ad pontifices eis, & principes, & senatores, & scribas veniendum erit, qui eorum argutias vehementiùs refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia sequacem.

Sent. *Christi nomen est omnipotens. Veritati solent invidere & adversari docti bujus mundi.*

PRIMATES. *Act. 4.*

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de sanato claudio apud primates causam dicunt, & illis interdicentibus, ne deinceps Jesum doceant, obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus & Joannes, Primates, Annas, Caiaphas.

QUânam potestate, & cujus nomine hoc fecistis?

P. Si nos hodie de collato in hominem infirmum beneficio interrogamur, principes populi, & Israelitarum senatores, quânam re sanatus sit: hoc vobis omnibus cunctoque Israelitarum populo, notum esse volumus, sanatum esse in nomine Jesu Christi Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hic astat in vestro conspectu sanus. Hic est lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus est ad caput anguli; nec est in alio ullo salus, nec ullum aliud nomen est sub cœlo hominibus datum, per quod nobis liceat servari.

Pr. Hoc supra omnia mira mirabile est, homines illiteratos & idiotas tam confidenter & scitè loqui. *S.*

R

Atqui

Atqui erant hi Jesu comites, & hic homo verè sanatus adest. Jubeantur exire paulisper à concilio, ut hac de re inter nos consultemus: exite paulisper. Quid faciemus hominibus his? Nam conspicuum ab eis miraculum editum esse, omnibus Hierosolymæ incolis manifestum est, nec possumus negare. *C.* Ita est. Sed ne hæc res in vulgus dimanet latius, minemur eis acerrimè, ne ampliùs hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciant. Nam quâ ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homo, cui tam difficile in re tam præsens auxilium oblatum est, annum agit supra quadragesimum, èstq; omnibus notissimus. *An.* Bene mones. Intromittantur. *C.* Attendite, Galilæi. Interdicitur vobis, ne omnino vocem mittatis, nève doceatis nomine Jesu. *P. & Jo.* Utrùm æquum sit, & Deo probari possit, vobis obtemperare potiùs quàm Deo, vos videritis. Nos quidem non possumus quæ vidimus, & audivimus, non dicere. *C.* Vos, nisi malo coacti, rectè facere nescitis. Sed nisi parebitis, vestræ contumaciæ pœnas acerbissimas luetis.

Sent. Beneficia divina pro maleficiis habent primates orbis, veritatèmq; prædicari non patiuntur. Veritatem suam celavit Deus sapientes & literatos, eamque patefecit parvulis. Deo magis obediendum est quàm hominibus.

GAMALIEL. AA. 5.
ARGUMENTUM.

Cum fuissent Petrus & Joannes ex vinculis divinitus liberati, primates, eo cognito, illos evocant: et illi doctrinæ suæ causam dicunt. Tum Gamalielis suasu dimittuntur.

Apparitores, Antistes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

CArcerem quidem invenimus clausam diligentissimè, & custodes foris ante januam astantes, sed ubi aperuimus, neminem intus invenimus. *An.* Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujusmodi monstra ne fando quidem audita sunt. Quid? Egressione

Egressósne esse clauso carcere? *Q.* Homines illi, quos vos in custodiam dedistis, sunt in fano, & ibi populum docent. *An.* Hæc sunt ejusmodi, ut quémvis de mente dejiciant. Sequimini, me, apparitores: adducam eos in concilium. *Po.* Sed sine vi: etenim concitares in nos vulgi seditionem, & statim ad saxa veniretur: nam magnum est plebis in eos studium. *S.* Nisi providemus, actum de nobis est: jam nullo in pretio sumus, omnium oculi in eos sunt conjeñti. Prospiciendum aliquâ ratione est. *An.* Ecce homines! *Po.* Nonne vos vetuimus isto nomine docere? Atqui replevistis Hierosolymam doctrinâ vestrâ, & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare? *Pe.* Parendum Deo magis est quàm hominibus. Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit, quem vos in patibulo suspensum interfecistis. Hunc Deus Ductorem & Servatorem suâ dextrâ extulit, ut per eum Israelitis ad sanio rem vivendi rationem reversis, veniam daret peccatorum, Et nos sumus ei testes harum rerum; necnon sacer ille spiritus, quo Deus ei obedientes afflavit. *Po.* O audacissimos impostores! Quid agimus, viri? Quin de his pœnas sumimus? *G.* Jubete, si placet, eos paulisper foras discedere. Considerate, viri Israelitæ, de hominibus his, quid eis sitis facturi. Superioribus diebus extitit Theudas quidam, qui sese jactabat esse aliquem, cum quo homines ad numerum quadringentorum sese conjunxerunt. Is occisus est, & quotquot ei parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum extitit Judas Galilæus, tempore professionis, multumque ad sese hominum traduxit: sed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant profligati sunt. Nunc quoque vos summono, ut vobis ab his hominibus temperetis, eosque missos faciatis. Nam si hoc consilium & opus ab hominibus est, dissolvetur: sin à Deo est, id dissolvere non potestis, nisi fortè vultis videri Deo repugnare. *An.* Non malé consulit Gamaliel, ut mihi quidem videtur. *Po.* Sed evocemus homines,

homines, eosque virgis cædamus, & vetemus ullam Jesu nominis mentionem facere.

Sent. Nihil est ad veritati credendum durius primoribus hujus mundi. Boni consiliarii maxima est utilitas. Qui Dei operibus repugnant, Deo repugnant.

STEPHANUS, Act. 6, & 7.

A R G U M E N T U M.

Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto spiritu, ut resistere non valentes Judæorum primi, eum lapident.

Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribæ,

HIC homo non desinit impiè contra hunc religiosissimum locum, & contra legem loqui. Etenim audivimus eum dicere Jesum Nazarenum eversum esse hunc locum: & traditos nobis à Mose ritus mutaturum. *P. Sûntne ista vera? St. Attendite, fratres & patres.* Deus gloriosus apparuit patri nostro Abrahamo, cùm esset in Mesopotamia, antequam Charræ degeret, eique mandavit, ut ex solo natali digrederetur, veniretq; in terram quam ipse ei ostenderet. Tum ille ex terra Chaldæa profectus, Charræ habitavit, unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transtulit, quam vos nunc incolitis: in qua nullam ei possessionem tradidit, ne vestigium quidem pedis: & tamen promisit, sese ei ejus possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cùm liberos non haberet. Locutus est autem cum eo ad hunc modum. Ejus posteros peregrinos fore in terra extraneorum, eorumque servitutem & injurias per quadringentos annos perpeffuros: sed illam ego gentem cui servient (inquit) ulciscar; exhibuntq; postea, & me hoc ipso in loco adorabunt: Eamq; rem, inito cum eo circumcisionis fœdore, firmavit. Is genuit Isaacum, eumque octavo die circumcidit. Isaacus Jacobum, Jacobus duodecim summos patres. Summi patres invidiâ adducti, Josephum in Ægyptum ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eumque ex omnibus angustiis eripuit, & effecit ut
Pharao

Pharao Ægypti rex, ei suâ sibi sapientiâ commendato, totius Ægypti, totiûsque suæ familiæ principatum traderet : cùm autem, ortâ fame in omni Ægypto & Cananæa, patres nostri in magna essent difficultatē cibaria ; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Ægypto, eos illò semel atque iterum dimisit ; éstque Josephus altero itinere à fratribus suis agnitus, ejûsque genus Pharaoni declaratum. Tum Josephus patrem suum Jacobum, & familiam omnem ad homines septuaginta quinque accersivit. Descendit igitur Jacobus in Ægyptum : ubi cùm vitam finivisset, ipse & patres nostri translati sunt Sichemam, & in sepulcreto positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Emoris emerat. Interea, propinquante promissi tempore, de quo Deus Abrahamo juraverat, crescebat populus in Ægypto multiplici numero. Donec extitit rex alius, qui Josephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus, patres nostros eousque afflixit, ut etiam fœtus eorum exponi curaret, ne conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres menses enutritus, cùm tandem expositus esset, sublatuſ est à filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus : fuitque Moses in omnibus Ægyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumq; jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem consanguineos suos Israelitas visere : cùmque vidisset quendam injuriâ affici, eum defendit, ejûsque injuriam, cæso Ægyptio, ultus est. Arbitrabatur autem consanguineos suos intelligere, Deum ipsis per ipsum salutem dare, quod illi non intelligebant. Postero die conspiciatus eos contententes, pacem inter eos conciliare studebat consanguineos esse commemorans. Cur alius alii noceret ? sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos constituisset ? Num se vellet interficere, quo modo pridie interfecisset Ægyptium ? Eo ex dicto Moses aufugit, & in terra

Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peraetis autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Sinæ Genius Domini in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cum ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox huiusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Hic cum tremefactus Moses non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus; nam locus in quo tu stas, sacer est. Vidi afflictionem populi mei qui est in Ægypto; eorumque gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque volo mittere te in Ægyptum. Hunc Moſen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem & iudicem constitueret; hunc ipsum Deus principem & liberatorem misit ductu Genii, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculâque fecit & prodigia, tum in Ægypto & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moſes ille, qui dixit Israelitis, Dominum Deum ipsorum, vatem eis ex eorum consanguinitate suscitaturum, ipsi Moſi similem, cui parerent. Hic ille est, qui in multitudine fuit in desertis cum Genio, qui cum eo locutus est in Monte Sina, & cum maioribus nostris, qui vitalem accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes esse majores nostri; sed eo rejecto, animis sese in Ægyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut sibi faceret Deos qui se antecederent. Nam Moſi illi à quo essent ex Ægypto educi, sese nescire quid accidisset. Itaque vitulum tum fecerunt, & sacrificium statuæ peregerunt, delectati operibus manuum suarum. Et Deus aversus, eos sivit prolabi ad cultum astrorum, quemadmodum in vatum monumentis scriptum est: Nunquid mihi victimas, & sacrificia obtulistis quadraginta annis in desertis, posteris Israelis? An non adhibuistis tabernaculum Molochi, & sidus Dei vestri Remphanis? quæ vos simulacra fecistis ad adorandum: ob quæ ego transferam

transferam vos ultra Babylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt majores nostri in desertis, sicut præscripserat is, qui Mosi rationem ejus faciendi ostendit. Quod ab illis acceptum, eorum successores res unà cum Josua introduxerunt, tum cùm invaserunt in fines earum gentium, quas Deus eorum adventu exterminavit; donec ventum est ad tempora Davidis: qui usus Deo favente, voluit domicilium invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem ei ædificavit. Sed non in Templis manu factis habitat Supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cœlum mihi sedes est, & terra pedibus est scabellum: Quam mihi vos domum extruetis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Nonne mea manus fecit ista omnia? Pertinaces, & animo & aatribus incircumcisi, vos semper Spiritui sancto resististis, & vos & majores vestri. Nam quem illi vatum non sunt insectati? An non eos necaverunt, qui adventum Justī prænunciaverunt? cujus vos modò proditores fuistis & interfectores: qui geniorum administratione acceptam legem non servastis. *Po.* Disrumpor præ iracundia. Hunc cene tam arroganter? *St.* Ecce autem, video cœlos apertos, & Filium hominis Deo ad dextram astantem. *Se* & *Sc.* O impudentiam! Quid eum audimus amplius? Invadamus eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agite, jam lapidetur. Vos testes; vestrum est initium facere lapidationis, sustinete partes vestras. *T.* Nos verò perlibenter. Atque ut simus expeditiores, hîc apud te, adolescens, vestimenta nostra deponemus. *S.* Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes cooperite hunc lapidibus, conjicite universi, jacite grandine densius. *St.* Domine Jesu, accipe spiritum meum. *Sc.* Properemus, obruamus eum lapidibus. *St.* Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

*Sent. Veritatem impietatis loco habent rectores
hujus sæculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim in-
ferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.*

CORNELIUS. Act. 10.

ARGUMENTUM.

*Accersitus à Cornelio Centurione Petrus, eum de Jesu
docet, & in ejus nomine lavat.*

Cornelius, Petrus.

AUdivi modò intus advenire eum, quem curavi ac-
cersendum. Itaque ei exeo obviam. O salve
multùm. *P.* Ah ! quid agis ? Surge, quid me ita
accipis ? Ego quoque homo sum : ne tu me divinis
honoribus afficias. Ingrediamur. Quinam sunt isti,
quos hic convenisse video ? *C.* Mei sunt cognati & ne-
cessarii atque amici, quos huc jussi convocari. *P.* Vos
scitis, ut nefas sit homini Judæo hærere, aut con-
gredi alicui extero. Sed me Deus docuit neminem
profanum aut immundum censere hominem. Quam-
obrem accersitus nihil dubitavi venire. Nunc scire
velim quam ob causam me accersiveritis. *C.* Quarto
abhinc die, ad hanc horam eram jejunos, & domi
meæ horâ nonâ preces faciebam : Ecce autem
vir quidam exitit in meo conspectu veste splendîdâ ;
& tua, inquit, precatio, Corneli, exaudita est, tuâque
misericordia & benignitas Deo in memoria insedit.
Mitte ergo Joppen, accersitum Simonem cognomine
Petrum ; (is diversatur apud Simonem coriarium ad
mare) qui, ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego
continuo misi ad te, & tu rectè fecisti, quòd venisti.
Nunc nos omnes in Dei conspectu adsumus, ad audi-
enda omnia tibi à Deo mandata. *P.* Reipsa comperio,
nullum Deo personarum esse discrimen ; contrâque,
apud omnes Nationes, qui eum metuunt, vitâmq ;
innocentur instituerunt, ei esse acceptos. Omnium
summa est in disciplina, quâ curavit erudiendos Israe-
litas, quos læto pacis nuncio affecit per Jesum Chris-
tum. Vos scitis, quæ res acciderit per totam Judæ-
am usque à Galilæa, post lotionem quam publicavit

Joan.

Joannes : de Jesu loquor Nazareno, sacro Dei numine & potentiâ prædico : qui ultrò citròque commens, multa multis beneficia conferebat, omnesque sanabat, quotquot à Vejove illo divexabantur : quippe cum Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium, quæ fecit cum in reliqua Judæa, tum Hierosolymis. Quem ipsi Judæi palo affixum sustulerunt, eum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifestò ostendit, non vulgo, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem cibum potionemque sumpsimus cum eo, postquam à morte revocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus, ut vulgo prædicemus, & testificemur, eum viventium esse mortuorumque judicem à Deo destinatum. Hunc omnes vates testantur eum esse, per cujus nomen veniam peccatorum consequantur, quotquot ei confidunt. Sed quid hoc novæ rei est ? Numine corripuntur omnes, qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt. Nunquid causa est cur minùs aquâ abluantur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt ? Abluantur sane nomine Domini.

Sent. Nullius conditionis hominem non admittit Christus. Apud omnes nationes, quicumque Deum metuant, innocentèrque vivant, Deo accepti sunt.

CIRCUMCISI. AÆ. II.

ARGUMENTUM.

Reprehensus à Christianis Judæis Petrus, quòd cum Cornelio extraneæ gentis homine congressus fuisset, causam dicit, & obtinet.

Christiani, Petrus.

NOs quidem factum tuum probare nullo pacto possumus, ut liberè loquamur. *P.* Quodnam id est tandem ? *C.* Quòd homines præputio præditos convenisti, & cum eis cibum cepisti. *P.* Si vobis videtur, rem omnem, prout sese habet, enarrabo, vos eâ auditâ judicabitis. *C.* Placet : enarra : *P.* Cum in oppido Joppe orarem, visus sum mihi videre (cum essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi

quasi linteum magnum, quod quatuor capitibus de cœlo demissum, ad me usque pervenit. Id cùm attentus contemplerer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, & reptilia, & aëreas volucres, simulque audivi vocem dicentem mihi; Agè, Petre, macta & vescere. Tum ego; Minimè, Domine, nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de cœlo inquit; Quæ Deus purgavit, tu ne pollue. Idque ter factum est; & tum demum omnia in cœlum subducta sunt. Tum continuò præstò fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Cæsareâ missi. Cum his ut abjectâ omni cunctatione congrededer, divino afflatu admonitus sum. Iverunt unâ mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressis renunciavit ille, ut genium domi suæ vidisset astantem, & sibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accerferent Simonem cognomine Petrum, ex quo ea audiret, quæ & ipsi essent, & ipsius toti familiæ salutaria. Hic cùm ego loqui cœpissem, illi divino afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum istud Domini dictum quo dixerat, Joannem quidem abluisse aquâ, sed nos Spiritu sacro ablutum iri. Quòd si eodem illos munere affecerat Deus, quo nos, cùm in Jesu Christi Domini fidem venissemus: ego quis eram ut possem obsistere Deo? C. Jam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. Imitanda est Petri modestia, qui quod divino jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos rupudiare nemo debet.

R H O D E. AÆ. 12.

A R G U M E N T U M.

Eductus divinitus ex carcere Petrus, Christianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus,

Petrus, Rhode, Christiani.

A Perite mihi has fores aliquis, *R.* Nescio quis pulsat ostium : proviso qui sit. *P.* Ecquis mihi aperit tandem ? *R.* Petrus est, Petrus est, O me felicem ! O populares, salvi sumus : Petrus pro foribus vestibuli stat. *C.* Infans ? *R.* Minimè verò. Agnovi ejus vocem. *C.* Genius ejus est. *P.* Heus, heus, an expectatis dum ego hasce effringam fores. *R.* Non auditis eum pulsantem ? *C.* Aperiamus. O mirum miraculum ! Tunc ergo verus ades Petrus ? *P.* Pax sit rebus. Audite, ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices custodiebar. Cumque hac nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carceremque custodirent ante januam custodes ; ecce, adest Genius Domini, cujus in adventu domus splendore illustrata est. Is me, pulsato latere, expergefatum jussit surgere confestim, continuoque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille : Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atque ita feci, justusque amicare pallium, & eum sequi, parebam : cum jam egressus nondum intelligerem rem veram, agi, sed mihi visum cernere viderer. Et jam prætergressi primos & secundos custodes, venimus ad portam ferream, quâ itur in urbem : quam ultrò nobis patefactum egressi processimus vicum unum ; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, apertè intellexi, eum à Domino missum esse ad me, ex Herodis manu, & tanta Judæi populi expectatione, eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nunciabitis. Mihi aliò concedendum est.

Sent. Deum nulli carceres, nullæ catenæ prohibent, quo minùs liberet suos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo potest.

PHILOSOPHI. Act. 17.

A R G U M E N T U M.

Paulus Athenis de Deo, & Christo, & resurrectione locutus, à Philosophis deridetur, à Dionysio Areopagita admittitur.

Stoici,

Stoici, Epicurei, Paulus, Dionysius.

POSsumúsne ex te scire, quæ sit ista tam nova doctrina quam affers ? Nam inaudita quædam nostris auribus affers ? Jesum nescio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint, velimus ex te discere. *P.* Video vos omnino, Athenienses, paulò supersticiosiores. Nam cùm præteriens, vestra spectarem sacra, aram quoque offendi in qua inscriptum erat, *Ignoto Deo*. Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis, annuncio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cùm sit cœli terræq; Dominus, non habitat in templis manu factis : nec hominum manibus colitur, quasi ullâ re egeat, qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia denique conferat : quique ductum ex unius sanguine omne hominum genus, in omni terræ solo collocavit : quibus stata vivendi tempora, certósque inhabitandi terminos præfinivit, ut suum Dominum quærerent, si fortè pervestigare & invenire eum possent : cum tamen non procul absit ab unoquoq; nostrum ; cùm in eo vivamus, moveamur, & simus : (ut quidam etiam vestrorum Poetarum dixerunt,) Ejus enim genus sumus. Quòd si genus sumus Dei ; non debemus existimare, auro, aut argento aut lapidi, arte & industriâ humanâ cœlato, numen esse simile. At nunc, omiſſis ignorantix temporibus, Deus omnibus ubique hominibus denunciat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo universos homines cum summa æquitate judicaturus est, per virum quendam, per quem id facere decreverat : quem dum à morte revocavit, certam ejusdem conditionis adipiscendæ spem fecit omnibus. *E.* Festivum nugatorem, qui hic nobis homines morti eripit ! *S.* De hoc satis in præsentia ; alias te de eadem re audiemus. *D.* At ego ita affectus sum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ita sit, statúque à te non discedere (si tibi molestum non est) nisi istâ doctrinâ, quantum satis est, instructus. *P.* Mihi verò nihil

nihil jucundius fieri potest, quàm & tecum & cum omnibus ita animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, passim divulgare sum iussus.

Sent. *Mundana sapientia divinam pro stultitia habet. Deus ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.*

LYSIA S. Act. 21, 22.

A R G U M E N T U M.

Comprehensus in templo Paulus à Judæis, illis eripitur à Lysia Tribuno; ejusque permissu apud Judæos causam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lysias eum virgis cædi jubet; verum, ubi civem Romanum esse cognovit, solvit.

Judæi, Lysias, Paulus, Centurio.

Succurrite, viri Israelitæ. Hic est homo ille qui contra populum, legem, & locum hunc, omnes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in sacrum, & sanctum hunc locum profanavit. *Al.* Extrahamus eum è fano, interimamus eum. Quid expectamus? Jampridem debuit interfici. Quod si factum esset, has turbas evitasset. *Al.* Vapula, homo seditiose. Hic nos te ictibus trucidabimus. Hent tibi. *Al.* Desinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. *L.* Unde tam subito tanta orta est seditio? Eho! hiccine in causa est? comprehendite hunc, milites, & ei injicite catenas. Quisnam est? Aut quid fecit? Tacete, clamosi homines. Possúmne ex vobis scire quidnam commiserit? Alius aliud nescio quid clamat: nihil intelligo. Abducatur in castra. Quæ (malom!) hæc tanta violentia est? Hic jam credo, opprimemur in turba. *ꝑ.* Interime eum. *P.* Licétne mihi te alloqui? *L.* Scisne Græcè? Nonne tu es Ægyptius ille, qui superioribus diebus, concitatâ seditione, eduxisti in sylvas illa quatuor millia hominum sicariorum? *P.* Ego homo sum Judæus, Tarsensis, civis non obscuræ Ciliciæ civitatis. Sed oro te, permitte mihi ad populum loqui. *L.* Permitto. *P.* Audite meam hanc ad vos defensionem, fratres & patres. Ego ho-

mo Judæus sum, Tarſi in Cilicia natus : & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legibus accuratè institutus, & Dei cupidus, quemadmodum vos omnes estis hodie : qui hanc vivendi viam sum capitaliter infectatus, viros simul & mulieres conſtringendo, & in carcerem conjiciendo. Testis est mihi Pontifex, totuſq; ſenatus, à quibus etiam epiſtolas ad fratres acceperam, & Damascum proficiſcebar, eos quoque qui ibi eſſent, victos Hieroſolymam ad ſupplicium adducturus. Sed in eo itinere, cùm appropinquarem Damasco, circiter meridiem, repente de cœlo multa me lux circumfulſit : & collapſus ad terram, vocem audivi dicentem mihi, Saule, Saule, quid me infectaris ? Tum ego : quis es, Domine ? Atque ille : Ego ſum Jeſus Nazarenus, quem tu infectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi ſunt, ſed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum ego. Quid agam, Domine ? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiſcere Damascum. Ibi tibi dicentur omnia, que te facere ſtatutum eſt. Cùmque præ lucis illius ſplendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, perveni Damascum. Ananias autem quidam, vir pius, & legi convenienter vivens, teſtimonio omnium illic habitantium Judæorum, venit ad me, & aſtans mihi, Saule frater, inquit, aſpice : Cùmque ego eodem temporis veſtigio in eum intuitus eſſem, Deus Patrum noſtrorum, inquit ille, deſtinavit te ad cognoscendam ejus voluntatem, & ad juſtum videndum, vocemque ex ejus ore audiendam : quoniam teſtis ei futurus es, apud omnes homines, earum rerum, quas & videris & audiveris. Et nunc quid cunctaris ? Agedum, abluere, & invocato Domini nomine, peccata tua elue. Reverſo autem mihi Hieroſolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra meipſum raptus, viderem eum dicentem mihi, Propera, & Hieroſolymâ celeriter exi : non accipient enim tuum de me teſtimonium. Cui ego, Domine, inquam, ſciunt

sciunt ipsi ut ego solitus sim in custodiam dare, & per collegia virgis cædere eos qui tibi confiderent : útque cùm tui testis Stephani sanguis effunderetur, ego adessem, & ejus neci consentiens, vestimenta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit : nam ego te ad procul remotas gentes amandabo. ¶ Tolle istum ex orbe terrarum ; neque enim convenit eum vivere. L. Nihil unquam tale vidi. Necessesse est, graviozem aliquam esse causam, quæ universum populum in hunc commoveat. Neque enim ita clamarent, & vestes discinderent, pulverémque in aërem jacerent. Hæc non solent sine maxima causa fieri. Milites, intromittite eum in castra, & virgis cogite causam fateri, propter quam ita in eum clametur. C. Fiet. Dispolietur jam, funibusdeligetur. P. Licétne vobis hominem Romanum indemnatum verberare ? C. Vide quid agas, Lysia ; nam hic homo Romanus est. L. Itáne ? Adibo eum. Dic mihi, ésne Romanus ? P. Etiam. L. Ego ipse magno pretio in istam civitatem susceptus sum. P. At ego natus sum. L. Desistite, milites ; jam satis superque factum est.

Sent. *Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur è medio sapientia, ubi vi res geritur. Romana civitas plus habet autoritatis apud homines, quàm Christiana. Sic fit & hodie. Si cujus præpotentis civitatis aut principis autoritate commenderis, locum ubique invenies ; sin nihil nisi justitiam habeas, vilissimus eris.*

ANANIAS. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus vinculus Ananiam pontificem acerrimè reprehendit ut exlegem. Deinde dicens se speratæ resurrectionis reum, Phariseos & Sadduceos inter se committit, & ab illis adversus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Lysias, Sadducei, Pharisei.

FRatres, ego ad hoc tempus, Deo conscio, optime mihi conscius fui. *An.* Percutiatür ei os. *P.* Percussurus est te Deus, paries incrustate. Ergo tu sedes, ut de me ex lege iudices; & contra legem iubes me pulsari? *Aff.* Pontifici Dei convitiaris? *P.* Nesciebam, fratres, eum esse Pontificem. Scriptum est enim, Principi populi tui ne maledicito. Verum audite, fratres, qui in hoc concilio adestis. Ego Phariseus sum, Pharisei Filius: speratæ resurrectionis mortuorum reus sum. *S.* Lepidum nugatorem! hoc se modo evadere posse sperat. *Pb.* Non malè loquitur: nihil in eo mali video; Quod si Spiritus cum eo locutus est, aut aliquis genius, ne Deo repugnemus. *S.* Ideo eum defenditis vos, quia se vobiscum sentire clamat. *Pb.* Nos eum ideo defendimus, quia defensione dignus est. Quid enim commisit? Vultis opprimere infontes? *S.* Imò vos vultis tueri fontes. *L.* Videndum nobis est, ne hic ab istis discerpatur. Tu iube huc descendere exercitum, ut eis eripiatur, & in castra abducatur.

Sent. Injustus iudex, incrustatus paries. Pii sunt interdum adversariorum inter se controversæ; quemadmodum, inter se rixantibus canibus, evadunt homines. Si quando tuetur simulator pium, id magis sui, quàm æqui amore facit.

NEPOS PAULI. *Act.* 23.

ARGUMENTUM.

Lyfias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem Prætorem tutò perducant.

Centurio, Lyfias, Nepos Pauli.

PAulus is, qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem: habere enim eum aliquid ad te. *L.* Cedo mihi manum, adolescentule. Dic mihi hic in occulto, quid habeas, quod velis mihi enunciare. *N.* Judæi constituerunt petere à te, ut cras in concilium educaas Paulum, quasi aliquid diligentius in eum quæsituri. Sed

tu noli eis obtemporare : nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta ; qui sese devoverunt, si vel comederent, vel biberent, quin eum interfecissent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. *L.* Laudo te, quòd me scitè admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream proficiscantur, & equites septuaginta, hastatosq; ducentos, ad horam tertiam noctis : & iumenta adhibete, ut eo impositum Paulum ad Felicem Prætozem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

Sent. Fisti homines piis pertinacissimè insidiantur: Sæpe minus est in gentilibus iniquitatis, quam in iis, qui se Dei populum gloriantur.

TERTULLUS. Act. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem Prætozem. Paulus crimina diluit. Felix causæ cognitionem differt in adventum Lysæ Tribuni, Paulumque jubet remissius custodiri.

Felix præses, Tertullus orator, Paulus, Concio Judæorum.

Adest hic reus ille Paulus, Anania Pontifex, & vos seniores : superest ut vester orator accuset. *T.* Quòd maximâ pace per te fruimur, quòdque tuâ prudentiâ hæc provincia rectè administratur, nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias quas possumus maximas. Sed ne tibi diutiùs sim molestus, quæso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem, & seditiones omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, eò usque ut etiam Fanum profanare conatus sit. Eum nos comprehensum volumus ex nostra lege judicare: Sed intercessit Lysias tribunus, eumque magnâ vi è manibus nostris eripuit, ac iussit, ut ejus accusatores apud te adessent. Ex quo quidem Lysia, poteris, si qua-

rere voles, certior fieri de omnibus criminibus, de quibus nos hunc infirmulam. Atque hæc ita se habere, testis est universa Judæorum, quos adesse vides, concio. C. Ita est. P. Licetne mihi causam dicere? P. Licet. P. Equidem eò confidentiùs pro me dico, quod scio, te multos jam annos huic genti jus dicere: ut possis intelligere, me non plures duodecim complevisse dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum concessi. Neq; verò me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi seditionem facientem, neq; in collegiis, neque oppidatim: nec me eorum possunt convincere, de quibus accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex institutione, quam sectam dicunt, Deum colere patrium; fidemque adjungere omnibus, quæ in disciplina nostra & vaticiniis scripta extant: tantùmque mihi de Deo spondere, ut exploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, aliquando revicturos: id quod ne ipsi quidem non sperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo semper hominibûsq; probare possim. Veneram autem post annos complures, ut muneribus egestatem nonnullorum meorum popularium allevarem, ac farta libarem: cum me expiatum offenderunt in fano, nulla cum turba aut tumultu. Ii sunt quidam ex Asia Judæi; quos oportebat apud te præstò esse, & accusare, si quid in me haberent. Aut etiam hi, si quod deprehenderunt in me crimen, dicant sanè, dum adsto in concilio. Nisi fortè criminosa est una hæc vox, quam inter eos sic clamavi: Ego hodie à vobis reus agor defensæ mortuorum resurrectionis. F. Jam finem facite. Cum Lysias tribunus venerit, cognoscam de vestra causa. Interea, tu Centurio, Paulum custodi, ita ut remissiùs habeatur: néve aliquis necessariorum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. *Veritatis professionem, seditionem interpretatur calumnia. Calumniatores, modo ementiendo, modo*
ter-

torquendo, nihil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impunè est, infentibus innocentia non item. O judices, ubinam dormit lex talionis?

FESTUS. Act. 25, & 26.

ARGUMENTUM.

Paulus ad Agrippam regem causam dicit, in qua de sua legatione, mortuorumque resurrectione differit.

Festus præses, eum insanum appellat; Agrippa insentem judicat.

Festus præses, Agrippa rex, Paulus.

Videtis hunc hominem, Agrippa rex, & omnes viri qui hic adestis, de quo omnis me Judæorum multitudo, tum Hierosolymis, tum hîc interpellavit, clamans, indignum esse, eum vivere amplius. Ego verò cum comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum provocavisset, statui mittere, & tamen, quid certum de eo scribam ad dominum, non habeo. Ea de causa produxi eum ad vos, & maxime ad te, rex Agrippa, ut, re disquisitâ, habeam quod scribam. Absurdum enim mihi videtur, mittere vinctum, neque crimina quæ ei imponantur, significare. *A.* Liberum est tibi, pro teipso dicere. *P.* Quòd omnia, de quibus à Judæis postulor hodie sum apud te, rex Agrippa, defensor, hominem Judaicarum consuetudinum atque controversiarum vel imprimis peritum, equidem beatum me existimo. Quamobrem oro te, ut me æquo animo audias. Ac meam quidem actam ab ineunte ætate vitam (principio enim versatus sum Hierosolymis inter meos populares) norunt omnes Judæi, jam diu scientes (modò velint frateri) me vixisse Pharisæum: quæ exactissima nostræ religionis secta est. Et nunc hîc sto reus speratæ præstationis eorum, quæ majoribus nostris à Deo promissa sunt; quò quidem se perventuras duodecim tribus nostræ, Deum noctes diésque assiduè colendo, sperant. De hac spe, rex Agrippa, à Judæis accusor. Itâne vero incredibile apud vos judicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem

quidem statueram, multa mihi contra Jesu Nazareni nomen esse facienda; itaque feci Hierosolymis, multosque sanctos per potestatem, quæ mihi à pontificibus permissa erat, in carceres conclusi, & capite meâ sententiâ damnavi. Quin eos, per omnia collegia, tormentis sæpe cogebar nefaria dicere: jamque immodicè in eos furens, persequabar etiam ad exterarum urbes. Cùmque aliquando proficiscerer Damascum, cum potestate mihi à pontificibus permissa, die medio, Rex, in itinere vidi de cælo solis splendore majus lumen, quod me meosque comites circumfulsit. Cùmque omnes ad terram corruissemus, vocem audivi affantis me, & Hebræo sermone dicentis, Saule, Saule, quid me insectaris? Durum tibi fuerit contra stimulos calcitrare. Tum ego, Quis es, inquam, Domine? Ego sum, inquit ille, Jesus, quem tu insectas: verum surge, & consiste in pedes. Nam eò tibi apparui, ut te ministrum & testem constituam eorum quæ vidisti, quæque tibi demonstrabo, vindicando te à populo & gentibus, ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanae potestate ad Deum se convertant, & ita peccatorum veniam consequantur, & ad eandem cum eis sortem perveniant, qui, quia in fidem meam venerunt, sancti facti sunt. Nec ego, rex Agrippa, cœlesti visioni non fui dicto audiens: quin primum eis, qui Damasci erant, & Hierosolymis, perque omnem Judææ regionem, necnon ipsis gentilibus, correctionem vitæ denunciarem, & exhortater, ut ad Deum sese converterent, & vitæ correctionem factis ostenderent. Hâc me causâ Judæi in fano comprehensum, conabantur interficere: Sed divino præsidio ad hunc usque diem steti, parvos juxta ac magnos commonefaciens, neque quicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates, tum Moses futura ante denunciaverunt: Christum videlicet esse mortem passurum, primumque ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nunciaturum. *F. Insanis, Paule:*

Paule : Nimis te literæ ad insaniam redigunt. *P.* Non insanio, optime Feste : sed veracis & sobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem : neque enim in tenebris gestum est. Credisne, rex Agrippa, vaticibus ? Credis, Scio. *A.* Propemodum mihi persuades, ut Christianus fiam. *P.* Deus faciat, ut non propemodum, sed planè, non solum tu, sed etiam omnes qui me audiunt hodie, fiant tales, qualis ego sum ; exceptis his vinculis. *F.* Surgamus, discedamus hinc, hic homo mihi videtur nihil morte dignum aut carere, commisisse. *A.* Poterat absolvi, nisi provocavisset ad Cæsarem.

Sent. Vera sapientia stultorum judicio insania est. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quam verbis crimina diluere. Neque enim nominatim accusabatur Paulus de resurrectione mortuorum : sed cum esset in ipsius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam resurrectio, servavit non injustè causæ suæ.

J U D E X. Matth. 25.

A R G U M E N T U M.

Christus in ultimo adventu suo, de bonis malisque sententiam pronunciat.

Jesus, Judex, Dextri, Sinistri.

VENITE, Beati Patris mei, possidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cum esurirem, dedistis mihi comedere cum sitirem, bibere : hospitem me accepistis, nudum vestivistis, ægrum visitavistis, in custodiam datum invististis. *D.* Domine, quando te vidimus esurientem, ut aluerimus ? aut sitientem, ut potum dederimus ? Quando autem hospitem, ut acceperimus ? aut nudum, ut vestiverimus ? Quando ægrum, aut in vinculis, ut inviserimus ? *Je.* Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum fecistis, mihi fecistis. Vos autem abite à me, execrables, in ignem æternum, Vejovi, cujusque geniis paratum : qui me neque esurientem cibo, neque sitientem potione refecistis : hospitem non suscepistis, nudum

nudum non vestivistis, infirmum & in carcerem conjectum non invisistis. S. Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neq; subvenimus? ¶ Credite mihi, quatenus horum minimo non fecistis, mihi non fecistis.

Sent. *Pro suis quemque factis remunerabitur Christus. Quod cuius Christianorum fit, id ipsi Christo fit.*
FINIS DIALOGORUM.

Decem Dei Præcepta, & alia deinceps sequentia, quæ ad Republicæ institutionem pertinent: ex Exod. cap. 20. & reliquis.

DEUS hæc omnia Israelitis ad hunc modum effatus est: *Ego sum Jehova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio servitutis Ægyptiæ.*

1. Deos alios nullos præter me habeto.
2. Simulacrum ullius rei, quæ extet aut suprâ in cælo, aut infrâ in terra, aut in aquis sub terra, ne facito; néve ea venerator, néve colito. Nam ego sum Jehova Deus tuus, Deus impatiens socii, qui parentum culpam etiam in liberos persequor, vel ad tertiam usque quartâque stirpem osorum mei, clementiâque utor ad millesimam usque stirpem erga mei amantes, meâque præcepta conservantes.
3. Jehovah Dei tui nomen inaniter ne adhibeto: neq; enim sinet impunitum Jehova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.
4. Diem Sabbati sanctè agere memento. Sex diebus agito, tuâque opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jehovah Dei tui Sabbatum est nullum opus facito, neu tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus servus, aut ancilla, neu tuum Jumentum, aut apud te degens peregrinus. Nam cùm sex diebus fecisset Jehova cælum, terram, mare, quæque in eis sunt omnia, teriatus est die septimo; qua de causa Jehova diem Sabbati sanctum sacramque fecit.
5. Parentem utrumque honorato, ut diu ætatem producas in terra, quam tibi Jehova Deus tuus donat.
6. Ne hominem occidito.
7. Ne adulterato.
8. Ne furator.
9. Fal-

9. Falsum testimonium contra alterum ne dicito.

10. Alterius domum ne concupiscito ; alterius uxorem ne concupiscito ; néve servum, aut ancillam ; néve bovem, aut asinum ; nihil denique, quod sit alterius.

Hic universus populus, visis fragoribus, fulgetris, tubæ sonitu, & montis fumo, perterriti abscedere, & procul stantes à Mose petere, ut ipse, eis audientibus, loqueretur, non Deus : ne morerentur. Quibus Moses, ne metuite, inquit : nam ad vos tentandos venit Deus, utque vos ejus timor ob oculos propositus à peccando deterreat : Igitur, procul stante populo, accessit ad illam caliginem, ubi Deus erat. Et Jehova Mose sic fatus est, Commemorato Israelitas, ut me secum de cælo viderint loquentem, ne præter me Deos sibi argenteos aut aureos fabricentur. Sed mihi cæspitium altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute balantibus bobusve faciatis ; quocunque in loco mei nominis monumentum posuero, ibi vos auditorus, & prosperaturus. Quod si mihi altare lapideum fiet, ne ex quadrato lapide excitatote : nam id ferramenta admovendo profanaretis. Néve per gradus ad meum altare ascenditote, ne in eo obscæna vestra appareant.

Hæc autem eis Jura propones : Si emeris servum Hebræum, sex annos servito ; septimo autem anno manumittitor gratuito. Si cœlebs venit, cœlebs manumittitor ; si maritus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, scæmina & nati domini sunt ipse solus manumittitor. Quod si servus captus amore sui domini, & uxoris, & filiorum, noluerit manumitti, eum dominus ad recuperatores adducito, eique ad valvam aut ad postem applicato, aurem subulâ perforato, & ille ei perpetuum servito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea ne servorum in morem manumittitor. Si ea domino displicebit, nec is eam desponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipandi potestas ne esto, quia eam affecit ignominiâ. At si eam filio suo destinaverit, eodem jure cum ea, quo cum liberis, agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestitu congressu ne fraudito. Si tria hæc ei non confecerit, manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto.

esto. At qui non captaverit, sed in eum fortè fortunâ in-
current, statuam vobis locum, quò confugiat. At si quis
Alterius necem per dolum de industria machinatus fu-
erit, is vel ab ara mea, ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, eumque vendiderit, aut is
apud eum inventus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis pœna esto.

Si quis alterum, ortâ contentione, percusserit lapide,
aut pungo; si ille non fuerit mortuus, sed in lecto de-
cubuerit: si surrexerit, & foras baculo innixus iverit,
percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & me-
dicationem præstato.

Si quis servum suum, aut ancillam
* *Id est*, ejus baculo percusserit, si præsens mors se-
juris est, utpote cuta fuerit, tenetor. Verum si unum
emptus. aut alterum diem superstes fuerit ne te-
netor, quoniam * pecunia ejus est.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, &
abortum intulerint: si perniciës non fuerit, ad æstimatio-
nem mariti mulieris, multa esto, & ad eam rem arbitri
sunto. Sin autem perniciës fuerit, vitam pro vita pen-
dito, oculum pro oculo, dentem pro

Lex talionis. dente, manum pro manu, pedem pro
pede, fugillationem pro fugillatione, vulnus pro vulne-
re, vibicem pro vibice.

Si quis servi sui aut ancillæ oculum percusserit, eum-
que corruerit, eum manumittito pro oculo. Et si ser-
vi sui aut ancillæ dentem decusserit eum manumittito
pro dente.

Si quem bos virum, aut fœminam cornu petiverit, &
is mortuus fuerit; bos lapidator, ejus caro ne comesto,
dominus bovis impunitus esto. At si bos antea fuerit
petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen
custodierit; si virum aut fœminam occiderit; & bos
lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei mul-
ta imponetur, tantum vitæ suæ pretium dato, quantum-
cunque ei fuerit impositum. Sive puerum petiverit,
sive puellam, idem juris esto. Si servum bos aut ancil-
lam petiverit, argenti triginta fœli domino illius solvun-
to, bos dilapidator.

Si quis fossam vel aperuerit vel demiserit, nec obdux-
erit,

erit, & eo deciderit bos aut asinus; autor fossæ præstato, argentum domino illius solvito, ipse mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto, & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. At si notum fuerit, Vivum bovem bovem antè esse petulcum, neque eum dominus ejus custodiverit, bovem bove pensato, ipse mortuum habeto.

Si quis bovem, pecusve clepserit, mastraveritque, aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro una.

Si fur in surripiendo deprehensus, ictus fuerit & inde mortuus, homicidii pœna ne Furti pœna, esto, nisi orto sole; tum homicidii pœna c. 22. esto. Si habet, unde reddat, reddito; si non habet, venditor pro suo furto.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum, bos, asinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emissio pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum sarcito de optima parte fundi sui, aut vineæ.

Si in spinas emissus ignis, metam, aut segetem, aut messem corripuerit; autor ignis detrimentum præstato.

Si quis apud alterum argentum supellestilémve depofuerit, idque de illius domo surreptum fuerit; si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domûs ad recuperatores vocator, ni rem alterius interverterit. Quacunque in re crimen statuetur, in bove, in asino, in ove, in capra, in veste, quæcunque res erit amissa, quæ cuja dicatur, causa amborum ad recuperatores defertor; utrum condempnave int recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, asinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiserit: si id nullo vidente fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum jusjurandum Jehovahæ interponitor, illum rem alterius, ad se non avertisse, eamque satisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciarius rem reddito.

Quod si ei furto ablatum fuerit, damnum præstato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, testem exhibeto, neque raptum præstato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei absente, damnum præstato. At præsentē, ne præstato, si conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non sponsam pellexerit, & cum ea concubuerit, eam sibi in matrimonium dotato.

Si puellæ pater eam locare illi nolit, argentum pendito, ut fert dos virginum.

Sagas vivere ne finitote.

Quicumque rem habuerit cum bestia, capitale esto.

Qui deis sacrificaverit, sacratus intreat, nisi uni Jehovahæ.

Peregrinum ne premito, néve angito; nam peregrini fuistis in Ægypto.

Viduam nullam; aut pupillum premito: si presseris, cum ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, iratusque ferro vos trucidabo, eruntque vestrae conjuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum versanti pecuniam mutuaveris, ne te ei fœneratorem præbeto, ne ei usuram imponito.

Si alterius vestem in pignus acceperis, ante solis occasum reddito: nam id unum habet operimentum, eum cuticulæ amictum in quo recubat: qui si apud me questus fuerit, exaudiani, ut sum misericors.

Magistratui ne maledicito, nec eum execrator, qui est in tua natione princeps.

Fruges & liquorem tuum ne avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bobus & balantibus facito: Septem dies cum matre sua esto, octavo die id mihi dato.

Præstatote vos mihi pueros homines: & Cap. 23. carnem ruri captam ne gustatote, sed ad canes projicitote.

Auditionem falsam ne accipite.

Societatem cum impio ne coito, ne sis testis injurius. Multitudinem in vicio ne sequitor, néve in lite de recto in sententiam multitudinis deslectito. Inopi in lite ne indulgeto.

Si adversarii tui bovem, asinumve offenderis errantem, ei reducito. Si inimici tui asinum videris oneri succubuisse, ne ei auxilium denegato, sed opitulator.

Inopis tui jus in lite ne depravato.

A re

A re falsa abesto : Infonem & justum ne interficito : nam ego iniquum non absolvam.

Néve donum accipito : nam donum cæcat etiam perspicaces, bonorúmque viroꝝ orationem pervertit. Peregrinum ne vexato : scitis enim vos quæ sit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvum tuum conferito, ejúsque proventum percipito : at septimo intermittito, remittitóque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (si quid illis superfuerit) bestiarum terrestrium. Idem in vinea & in oliveto facito.

Sex diebus opus tuum patrato, at septimo feriator, ut requiescat bos tuus, asinúsque, útque respiret natus ancillæ tuæ, peregrinúsque. *Sabbatum.*

Omnia quæcunque dixi vobis, servatote.

Nominis alienorum deorum memoriam ne usurpato, néve in ore habeto.

Festi dies. Tribus temporibus in anno mihi festa agito. Azymalia servato, per quæ septem dies azymis velcêris (ut præcepi tibi) statuo tempore mensis verni, (quia in eo emigrásti ex Ægypto.) Ergo coram me vacui ne apparento. Item messalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro severis. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conspectum Domini Jehovæ sistuntor.

Cùm meæ victimæ sanguinem, eam mactando, effundes, fermentum ne habeto.

Mei festi adeps in posterum diem ne pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem Jehovæ Dei tui inferto.

Hædum in sanguine matris suæ ne coquito.

Catalogus Dialogorum Sacrorum.

Liber I.			
A Damus Pag. 3	Rebecca	12	Joseph. venditus 20
Caianus 4	Idumeus	14	Joseph. captivus 22
Lotus 5	Venator	ibid.	Joseph. conjector 23
Abrahamus 10	Jacobus profugus	16	Joseph. agnitus 25
Ephron 11	Laban	17	Moses expositus 27
	Jacobus redux	19	Dumus 29
			Vitulus

Catalogus Dialogorum Sacrorum.

<i>Vitulus</i>	31	<i>Roboamus</i>	85	<i>Piscatores</i>	155	
<i>Conquerentes</i>	32	<i>Sarephibana</i>	86	<i>Simon</i>	156	
<i>Caleb</i>	34	<i>Elias</i>	ibid.	<i>Jairus</i>	ibid.	
<i>Balaamus</i>	36	<i>Michæas</i>	91	<i>Philippus</i>	158	
<i>Transjordanini</i>	37	<i>Sunamitis</i>	93	<i>Panis</i>	159	
<i>Rachab</i>	38	<i>Naaman</i>	94	<i>Præposter</i>	161	
<i>Gabaonitæ</i>	40	<i>Hæzael</i>	96	<i>Chananæa</i>	162	
<i>Josua</i>	41	<i>Jebu</i>	97	<i>Fermentum</i>	163	
<i>Jael</i>	43	<i>Joas</i>	99	<i>Claviger</i>	ibid.	
<i>Gedeon triturans</i>	44	<i>Jonas</i>	ibid.	<i>Lunaticus</i>	165	
<i>Gedeon</i>	ibid.	<i>Rabsaces</i>	102	<i>Lapdantes</i>	166	
<i>Jephtha</i>	47	<i>Ezechia</i>	104	<i>Cæcus natus</i>	168	
<i>Rutha</i>	ibid.	<i>Jeremias</i>	106	<i>Renovalia</i>	172	
<i>Boozus</i>	49	<i>Ananias</i>	108	<i>Thomas</i>	173	
<i>Discalceatus</i>	50	<i>Sedecias</i>	109	<i>Lazarus</i>	ibid.	
<i>Sampson</i>	51	Liber III.			<i>Repudium</i>	175
Liber II.		T <i>Obias</i>	111	<i>Dives</i>	ibid.	
E <i>Lis</i>	Pag. 52	<i>Asmod.</i>	115	<i>Dives immiser.</i>	177	
<i>Saulus</i>	53	<i>Raguel</i>	117	<i>Filii Zebedæi</i>	178	
<i>Samuel</i>	54	<i>Tobæus</i>	118	<i>Vintores</i>	179	
<i>Sortilegium</i>	56	<i>Raphael</i>	119	<i>Denarius</i>	181	
<i>Obedientia</i>	57	<i>Achior</i>	120	<i>Sadducæi</i>	ibid.	
<i>Goliathus</i>	59	<i>Juditha</i>	123	<i>Petrus</i>	183	
<i>Jonathan</i>	62	<i>Olofernes</i>	125	<i>Pilatus</i>	186	
<i>Novilunium</i>	63	<i>Virago</i>	128	<i>Barabbas</i>	187	
<i>Abimelechus</i>	64	<i>Suzanna</i>	131	<i>Simon</i>	188	
<i>Doegus</i>	65	<i>Chaldæi</i>	133	<i>Lingua</i>	189	
<i>David latitans</i>	66	<i>Daniel</i>	134	<i>Claudus</i>	191	
<i>Abigail</i>	67	<i>Fornax</i>	136	<i>Primates</i>	193	
<i>Abisæus</i>	70	<i>Baltasar</i>	139	<i>Gamaliel</i>	194	
<i>Phæbas</i>	71	<i>Haman</i>	141	<i>Stephanus</i>	196	
<i>Achis</i>	73	<i>Artaxerxes</i>	143	<i>Cornelius</i>	200	
<i>Amalechita</i>	ibid.	<i>Nebemias</i>	ibid.	<i>Circumcisi</i>	201	
<i>Nathan</i>	74	<i>Veritas</i>	144	<i>Rhode</i>	202	
<i>Thecuana</i>	76	Liber IV.			<i>Philosophi</i>	203
<i>Semeis</i>	78	M <i>Aria</i>	149	<i>Lyfias</i>	205	
<i>Achitophel</i>	79	<i>Baptista</i>	ib.	<i>Ananias</i>	207	
<i>Absolomus</i>	80	<i>Nathanael</i>	150	<i>Nepos Pauli</i>	208	
<i>Berzelæus</i>	82	<i>Nicodemus</i>	151	<i>Tertullus</i>	209	
<i>Bethsaba</i>	83	<i>Samaritana</i>	153	<i>Festus</i>	211	
<i>Solomon</i>	84	<i>Centurio</i>	155	<i>Judex</i>	213	

F I N I S.

8.
9
1
2
3
d.
5
6
8
2
3
d.
75
d.
77
78
79
81
id.
83
86
87
88
89
91
93
94
96
200
201
202
203
205
207
208
209
211
213